

Soproni Egyetem, Erdőmérnöki Kar
Roth Gyula Erdészeti és Vadgazdálkodási Tudományok Doktori Iskola
Erdővagyon-gazdálkodás (E3) program

Doktori (PhD) értekezés

**A középfokú vadgazdálkodási szakképzés
strukturális fejlesztésének lehetőségei
összhangban a munkaerőpiac igényeivel**

Írta:

BÖGÖTI GÁBOR

okleveles vadgazda mérnök

Témavezető:

DR. STARK MAGDOLNA

egyetemi docens

Sopron
2021

**A középfokú vadgazdálkodási szakképzés strukturális fejlesztésének
lehetőségei összhangban a munkaerőpiac igényeivel**

Értekezés PhD (doktori) fokozat elnyerése érdekében.

Írta:

BÖGÖTI GÁBOR

Készült a Soproni Egyetem Roth Gyula Erdészeti és Vadgazdálkodási Tudományok
Doktori Iskola Erdővagyon-gazdálkodás programja keretében.

Témavezető: DR. STARK MAGDOLNA

Elfogadásra javaslom (igen / nem)

(aláírás)

A jelölt a doktori szigorlaton _____% -ot ért el.

Sopron, _____

a Szigorlati Bizottság elnöke

Az értekezést bírálóként elfogadásra javaslom (igen /nem)

Első bíráló (DR. _____) igen /nem

(aláírás)

Második bíráló (DR. _____) igen /nem

(aláírás)

Esetleg harmadik bíráló (DR. _____) igen /nem

(aláírás)

A jelölt az értekezés nyilvános vitáján _____% - ot ért el.

Sopron, _____

a Bírálóbizottság elnöke

A doktori (PhD) oklevél minősítése: _____

Az EDHT elnöke

NYILATKOZAT

Alulírott BÖGÖTI GÁBOR, jelen nyilatkozat aláírásával kijelentem, hogy „*A középfokú vadgazdálkodási szakképzés strukturális fejlesztésének lehetőségei összhangban a munkaerőpiac igényeivel*” című PhD értekezésem önálló munkám, az értekezés készítése során betartottam a szerzői jogról szóló 1999. évi LXXVI. törvény szabályait, valamint a Roth Gyula Erdészeti és Vadgazdálkodási Tudományok Doktori Iskola által előírt, a doktori értekezés készítésére vonatkozó szabályokat, különösen a hivatkozások és idézések tekintetében.¹

Kijelentem továbbá, hogy az értekezés készítése során az önálló kutatómunka kitétel tekintetében témavezetőmet, illetve a programvezetőt nem tévesztettem meg.

Jelen nyilatkozat aláírásával tudomásul veszem, hogy amennyiben bizonyítható, hogy az értekezést nem magam készítettem, vagy az értekezéssel kapcsolatban szerzői jogsértés ténye merül fel, a Soproni Egyetem megtagadja az értekezés befogadását.

Az értekezés befogadásának megtagadása nem érinti a szerzői jogsértés miatti egyéb (polgári jogi, szabálysértési jogi, büntetőjogi) jogkövetkezményeket.

Kelt.: Sopron, 2021. április 20.

BÖGÖTI GÁBOR
doktorjelölt

¹ 1999. évi LXXVI. tv. 34. § (1) A mű részletét – az átvevő mű jellege és célja által indokolt terjedelemben és az eredetihez híven – a forrás, valamint az ott megjelölt szerző megnevezésével bárki idézheti. 36. § (1) Nyilvánosan tartott előadások és más hasonló művek részletei, valamint politikai beszédek tájékoztatás céljára – a cél által indokolt terjedelemben – szabadon felhasználhatók. Ilyen felhasználás esetén a forrást – a szerző nevével együtt – fel kell tüntetni, hacsak ez lehetetlennek nem bizonyul.

Tartalom

1.	Bevezetés és célkitűzés	1
1.1.	Bevezetés.....	1
1.2.	Célkitűzések	2
1.3.	A téma aktualitása	3
1.4.	A kutatás hipotézisei	4
1.5.	Anyag és módszertan	4
2.	A hivatásos vadász képzés története.....	8
2.1.	A vadászat hajnala.....	8
2.2.	A vadászat jelentőségének nyomai hazánkban	8
2.3.	Erdészeti és vadászati oktatás	11
2.4.	Az első vizsgák	12
2.5.	Az erdészeti oktatás, mint központi vitatéma	14
2.6.	Az első vadászati vizsgatételek.....	23
2.7.	Az Ásotthalmi iskola.....	24
2.8.	Vadászati szakvizsga.....	26
2.9.	Az első vadásziskola	29
3.	A középfokú vadgazdálkodási szakképzés vizsgálata.....	32
3.1.	A középfokú vadgazdálkodási és erdészeti képzésre vonatkozó kerettantervek 32	
	3.1.1. A kerettantervek változása az évek során	32
	3.1.2. Kerettantervek szakmai tartalmának összehasonlítása a vadgazdálkodási technikus képzésben	34
	3.1.3. A középfokú németországi és magyarországi kerettanterv összehasonlítása vadgazdálkodási szakterületen.....	37
3.2.	A végzett erdészeti és vadgazdálkodási technikusok száma.....	37
3.3.	Külföldi kitekintés.....	40
	<i>Németország</i>	41
	<i>Ausztria</i>	42
	<i>Szlovákia</i>	43
	<i>Szlovénia</i>	44
	<i>Románia</i>	44
	<i>Szerbia</i>	45
	<i>A vizsgált országok összehasonlítása</i>	46

4.	A hivatásos vadász személye	48
4.1.	A hivatásos vadászok alkalmazásának jogi keretei.....	48
4.2.	A hivatásos vadászok szakmai végzettsége	48
4.3.	A hivatásos vadászok életkora	50
4.4.	Hivatásos vadászok pályaelhagyásának okai	52
5.	A vadászatra jogosultak	54
6.	Az egyes szakterületek fontossága és a szakmai elvárások vizsgálata	55
6.1.	A szakterületek vizsgálata a válaszadók értékelése alapján.....	55
6.2.	Trófeabírálat, vadföldgazdálkodás, talajművelő gépek szakterületének vizsgálata a szakképzésben.....	58
6.3.	Apró és nagyvad élőhelyfejlesztés, apró és nagyvad befogás, szőrmés és szárnyas dűvad csapdázás szakterületének vizsgálata a szakképzésben	63
6.4.	Mesterséges apróvadtenyésztés, mesterséges nagyvadtenyésztés, fegyver és lőszerismeret szakterület fontossága a szakképzésben	66
6.5.	Vadkárképek, vadkárbecslés, vadászati és vadgazdálkodási berendezések és vadászok ismeretének vizsgálata a szakképzésben.....	69
6.6.	A hivatásos vadász kiegészítő feladatainak vizsgálata a szakképzésben.....	73
6.7.	Az egyes szakterületek értékelésének összegzése.....	77
7.	A duális képzés	78
7.1.	A duális képzés működése Németországban, Alsószászországban	78
7.2.	A duális szakképzés jelene és jövője Magyarországon.....	82
8.	A duális vadgazdálkodási szakképzés modellezése.....	89
8.1.	A 21. századi iskola – Tanüzemek, eszközök fejlesztése	89
8.2.	Gazdasági szereplők bevonásának lehetősége a képzésbe.....	97
8.3.	A jogosultak hivatásos vadászainak bevonása a gyakorlati oktatásba.....	102
8.4.	Pályaaorientáció és szűrés	105
8.5.	„Ismerd meg a vadászokat program”	110
9.	Tézisek.....	112
10.	Javaslatok.....	114
	Köszönetnyilvánítás	116
	Kivonat	117

Abstract	118
Irodalomjegyzék	119
Ábrajegyzék	124
Táblázatok jegyzéke.....	126
Mellékletek	127
1. melléklet: Kérdőív hivatásos vadászoknak	128
2. melléklet: Kérdőív vadászatra jogosultaknak.....	134
3. melléklet: Kérdőív szaktanároknak	140
4. melléklet: „A 2006-os” kerettanterv kivonata.....	151
5. melléklet: A „2013-as” kerettanterv kivonata	152
6. melléklet: A „2016-os” kerettanterv kivonata.....	153
7. melléklet: A „2020-as” kerettanterv kivonata	154
8. melléklet: A németországi hivatásos vadászképzés kerettanterve	155
9. melléklet: A vizsgált országok vadászszövetségeinek, vadászati, vadgazdálkodási szakértőinek küldött kérdőívem a hivatásos vadászképzés viszonyainak összehasonlításához	156
10. melléklet: A 23 hivatásos vadással készített interjú alapján azonosított adminisztratív feladatok a vadőri munkakörben	157
11. melléklet: Az „Ismerd meg a vadászokat” ifjúsági program módszertani kézikönyve	158

„Áldott legyen a szép vadászmesterség, a varázslatos, felemelő, szívet-lelket gyönyörködtető, megújító, Istentől kapott nemes tevékenység. Legyen áldott, és szolgáljon vigasztalásul a megfáradt embernek ebben a rohanó, agyoncivilizált, irgalmatlan világban, egészen az idők végezetéig, tehát mindörökké!”

(FUCHS, 1995)

1. Bevezetés és célkitűzés

1.1. Bevezetés

A főiskolai vadgazda mérnöki diplomám megszerzése után 2007-ben hazánk legrégebbi hivatásos vadászokat képző iskolájában kaptam tanári, gyakorlatvezetői állást. A Herman Ottó Szakközépiskola vadgazdálkodási szakképzése korábbi fényes eredményeihez képest akkoriban nehéz időszakot élt meg. A gyakorlati lehetőségek beszűkültek, a képzés tárgyi eszközei elavulóban voltak. A neves szaktanárok és gyakorlatvezetők vagy nyugdíjba mentek vagy nyugdíj előtt álltak. Pályakezdőként tanítottam, mikor még nekem is tanulni kellett volna. Alig voltam idősebb néhány évvel a végzős technikusoknál és inkább ifjú társat, mint szaktanárt láttak bennem.

A szakképzés évről évre átalakult és ez rendkívül kedvezőtlenül hatott a középfokú vadgazdálkodási oktatásra. A Térségi Integrált Szakképző Központok (TISZK) kialakítása és a moduláris oktatási rendszer nem volt alkalmas a minőségi oktatás megvalósítására (BÖGÖTI, 2010). Részt vettem az alma mater elsőként induló MSc. vadgazda mérnöki képzésén, ahol diplomamunkámban igyekeztem feltárni a hivatásos vadászképzés helyzetét és kerestem a javítás lehetőségeit. Időközben megismerkedhettem a testvériskolák szaktanáraival, kiváló kollégákkal, akiktől sokat tanultam és tanulok a mai napig.

2012-ben kineveztek a vadgazdálkodási technikus képzés munkaközösség vezetőjének. Az új, dinamikus iskolavezetés minden szakmai elképzelésemnek teret adott. Fejlesztési tervet készítettem az elméleti és gyakorlati képzés javítására, aminek egy tanéven belül mérhető eredményei voltak (BÖGÖTI, 2018). Diákjaink évről évre egyéniben és csapatban is megnyerték a vadgazdálkodási technikusok legrangosabb megmérettetését az Országos Szakmai Tanulmányi Versenyét. 2014-ben a versenyen indított öt tanulónk az első öt helyen végzett. Az iskola diákjai érezték az oktatási feltételek javulását és a tudásvágy után csillogó szempárok száma is egyre sokasodott.

Sajnos az Országos Képzési Jegyzékben (OKJ) a szakma tiltakozása ellenére összevonásra került az erdészeti és vadgazdálkodási technikus képzés (41/2013. (V.28) VM rendelet). A vadgazdálkodás, mint vizsgarész elenyésző lett. Az ágazati oktatást újra a sodródás kezdte jellemezni. Az erdészeti, vadgazdálkodási technikus képzéssel foglalkozó intézmények száma folyamatosan nőtt. Ennek ellenére a szakma az írott és elektronikus sajtóban rendszeresen hangot ad annak, hogy nincs megfelelő tudású és számú vadőr a munkaerőpiacon. A tanárok és az intézmények a képzési nehézségekre, az ifjú hivatásos vadászok pedig a gyakorlati felkészítés hiányára panaszkodnak.

Munkámban arra vállalkoztam, hogy a szakirodalom alapján feldolgozzam a középfokú vadgazdálkodási oktatás fejlődését, bebizonyítsam a minőségi vadörképzés fontosságát, rávilágítsak, valamint megoldást találjak a középfokú hivatásos vadász képzés legfontosabb problémáira.

Munkámat nehezítette, hogy a magyarországi középfokú vadgazdálkodási szakképzésnek, szakmai és pedagógiai határterületet érintő jellegéből adódóan, a szakma történetén kívül aktuális szakirodalma nincs. Dolgozatom felépítésében így saját kutatásaimra, korábbi vizsgálataimra kellett támaszkodnom, megalapozva ezzel a jövőbeni hasonló témájú vizsgálatokat.

1.2. Célkitűzések

A kutatás célja, hogy vizsgálja a középfokú vadgazdálkodási szakképző intézmények felkészítésének színvonalát és összhangját a munkaerőpiaci elvárásokkal. Szakirodalmi visszatekintés keretében feltárom a vadőri munka és vadörképzés történeti gyökereit és jogi kereteit. Bemutatom a hivatásos vadász szakma kialakulását, kiemelve, hogy milyen korán felismerték ennek a külön szakterületnek a fontosságát.

Disszertációm célja bemutatni és összehasonlítani, hogy hazánkban, illetve a környező országokban milyen keretek között valósul meg a hivatásos vadászati munkakört betöltő szakemberek képzése. Felmérem a közelmúltban végzett középfokú erdészeti és vadgazdálkodási szakemberek számát, vizsgálva a magyarországi munkaerőpiaci viszonyokat.

Vizsgálattal aktuális képet szeretnék adni az aktív hivatásos vadász állomány korosztályi viszonyairól, annak változásáról az elmúlt másfél évtized tükrében.

Szakterületenként meghatározom a munkáltatók elvárásait. Ezzel párhuzamosan felmérem az aktív hivatásos vadászok véleményét egykori iskolájuk felkészítésének színvonaláról. A szaktanár kollégák véleményét összegezve bemutatom az erdészeti, vadgazdálkodási szakképző iskolák oktatási feltételeit.

Megvizsgálom a duális képzés külföldi gyakorlatát és elemzem annak hazai megvalósításának tervezetét a *Szakképzés 4.0* dokumentum alapján. Mindezek alapján modellt készítek a duális szakképzés hazai megvalósítására a középfokú vadgazdálkodási szakképzés vonatkozásában. Rámutatok a modell elemeinek összefüggéseire a fejlesztés legfontosabb területeire.

Kutatásom alapján szám adatokkal támasztom alá a vadászatra jogosultak, mint potenciális duálp partnerek és aktív hivatásos vadász állomány, mint potenciális gyakorlati oktatók bevonásának lehetőségét.

Céлом, hogy ráirányítsam a figyelmet arra, hogy a szakképző iskolák és a munkáltatók tevékenységének összehangolásával létezik megoldás azokra a problémákra, mellyel a vadgazdálkodási szakterület évtizedek óta küzd.

1.3. A téma aktualitása

A kutatási munkám kezdetén a szakképzés oktatáspolitikája egészen más irányba haladt, mint napjainkban. Aggályaim voltak azzal kapcsolatban, ha munkám a várt eredménnyel jár is, milyen lehetőségek lesznek a középfokú vadgazdálkodási szakképzés változtatására.

A problémámat fokozta, hogy 2013-ban történt jogszabályi változás miatt vizsgálatom tárgya a középfokú vadgazdálkodási képzés gyakorlatilag megszűnt önállóan létezni. A 2019-2020-as évek azonban minden téren kedvező változásokat hoztak. Magyarország Kormánya tárgyalta és az *1168/2019. (III.28.) Kormányhatározattal* elfogadta a *Szakképzés 4.0 - A szakképzés és felnőttképzés megújításának középtávú szakmapolitikai stratégiáját*.

Az új jogszabályi háttér megfelelő környezetet biztosított a dolgozatom befejezéséhez. Külön öröm számomra, hogy a 2010-ben elkészített diplomamunkámban a középfokú vadgazdálkodási szakképzés javítására tett javaslataim a legfontosabb pontokon egyeznek a középfokú szakképzés új stratégiájának elképzeléseivel. Értekezésem naprakész következtetései, így valós segítséget nyújthatnak főként a duális képzés hatékony és célirányos megvalósításához szolgálva a hivatásos vadászképzés jövőjét.

Soós Beatrix az Agrárszakképzési Főosztály vezetője az Erdészeti Lapok 2021. márciusi számában megjelent írásában kiemeli: „Az új szakképzési rendszerben új szemléletű oktatást vezettek be. Az új struktúra alapelve szerint az iskolai rendszer feladata, hogy széles ágazati szakmai alaptudást és a foglalkoztatók által elvárt kompetenciákat adjon.” Ennek jogi háttérét a szakképzésről szóló 2019. évi LXXX. törvény, valamint a szakképzési törvény végrehajtásáról szóló 12/2020. (II.7.) kormányrendelet biztosítja (SOÓS, 2021).

1.4. A kutatás hipotézisei

- 1) A vadgazdálkodási, vadászati szakismeretek oktatásának szükségességét korán felismerték. A vadászati szakoktatás az erdészképzés égisze alatt erősödött meg és hamar önállósult.
- 2) A Magyarországon folyó középfokú vadgazdálkodási szakképzés unikális a szakképesítéssel foglalkozó intézmények száma, a szakképzés időtartama és a magas szakmai óraszám alapján egyaránt.
- 3) A középfokú vadgazdálkodási szakképzés jelentős túlképzése ellenére a vadászatra jogosultak nehezen találnak megfelelő minőségű és mennyiségű szakembert.
- 4) A középfokú erdészeti és vadgazdálkodási szakképzés 2013-ban történő összevonása negatív hatással volt a középfokú vadgazdálkodási képzés szakmai tartalmára. A 2020-ban bevezetett erdésztechnikus képzés vadgazdálkodási szakiránya az eddigi keret-tervekhez képest a legmagasabb órással biztosítja a vadgazdálkodáshoz, vadászathoz kötődő tantárgyak elméleti és gyakorlati oktatását.
- 5) A középfokú vadgazdálkodási szakképzést folytató egyes intézményekből kikerülő ifjú munkavállalók szakmai ismeretei nem felelnek meg a munkáltatók aktuális elvárásainak, a szakképzés oktatási feltételei javításra szorulnak.
- 6) A vadászatra jogosultak, mint munkáltatók és az aktív hivatásos vadászok bevonhatók lennének a középfokú vadgazdálkodási szakképzésbe.

1.5. Anyag és módszertan

A doktori disszertációm egyaránt épül primer és szekunder kutatásra. Dolgozatomban bemutatom a hazai vadőri hivatás kialakulásának folyamatát. Felkutattam ennek a hosszú útnak azon sarokköveit, amelyek minden olvasó számára egyértelművé teszik a hivatásos vadászképzés szakmai fontosságát. Ezen a téren analitikus forráskutatást alkalmaztam. Célom volt azoknak a fontos gondolatoknak, eszméknek a felidézése és logikai keretbe foglalása, amelyek az iskolarendszerű képzés hajnalán híres elődeinktől származtak, és véleményem szerint örökérvényűek a mai napig.

A történeti gyökerek és az erdészeti, vadászati oktatás fejlődése mellett feltártam a 20. század képzési viszonyainak alakulását. Megjelenítem, hogyan kezdték meg időrendben működésüket azok a történelminek mondható hagyományos erdészeti és vadgazdálkodási

iskolák, amelyek még ma is a lehető legmagasabb szinten igyekeznek oktatni a jövő generációit.

Primer kutatásom alapvető eleme azoknak az adatsoroknak az összegyűjtése volt, amelyek segítségével rávilágíthatok a középfokú vadgazdálkodási szakképzés aktuális problémáira. Kvantitatív kutatási módszert választottam, mivel több szakterületen, széles körben kellett adatot gyűjtenem, hogy választ kaphassak kutatási kérdéseimre. A kérdőíveimben az öt fokozatú Likert-skálát használtam az egyes szakterületek fontosságának meghatározására.

A megfelelő kérdések megfogalmazásához riportotokat készítettem. A duális szakképzés rendszerének alapos tanulmányozása érdekében Erasmus tanulmányúton vettem részt, Németországban.

A szomszédos országok erdészeti, vadgazdálkodási szakképzésének vizsgálata érdekében felvettem a kapcsolatot az egyes országok vadászszövetségeivel és a gyakorlatban dolgozó elismert vadgazda kollégákkal.

A forráselemzés után kutatómunkám első lépéseként azonosítottam azokat a tényezőket, amelyek a jelenben meghatározzák és a jövőben leginkább meghatározhatják a hivatásos vadászok képzését.

A mindenkori oktatáspolitikai kerettantervekkel tud leginkább hatni a szakképzés irányára és minőségére. A tantervnek számos tulajdonsága közül a legfontosabbnak azt érzem, hogy a benne foglalt elvárások és az oktatás szerkezete mennyire biztosítják az intézmények számára, hogy a pedagógusok és szaktanárok gondozásában olyan ifjú szakember végezzen, akinek az alaptudása és kompetenciái a lehető legjobban megfelelnek a szakma és a munkáltatók elvárásainak.

Munkámban kitérek a kerettanterveket meghatározó jogszabályok eddigi változtatásaira és annak szakmapolitikai hatására. A kerettanterveket összehasonlító vizsgálatnak vettem alá a vadgazdálkodáshoz kötődő szakmai tantárgyak óraszámait alapján.

A képzés minőségének legjobb indikátorai a szakmában dolgozó iskolai oktatásból kikerült aktív hivatásos vadászok. Munkába álláskor rögtön szembesülnek vele, hogy az iskolai évek alatt átadott tudás mennyire elegendő, hogy a kor szakmai és munkáltatói elvárásának megfelelően végezzék el a munkájukat. Az ő véleményük több szempontból is fontos. Egyrészt gyakorló szakemberként minősíteni tudják a szakképzés színvonalát, amiben korábban részt vettek másrészt tisztában vannak vele, hogy a következő generációk magasszintű felkészítését pontosan mi teszi lehetővé.

Az aktív hivatásos vadász kollégák elérésében az Országos Magyar Vadászkamara (OMVK), személy szerint Bajdik Péter úr, az Országos Magyar Vadászkamara főtitkára, Fodermayer Vilmos úr, hivatásos vadász alelnök és Berger Andor úr, az Oktatási

Szaktanárság titkára voltak segítségemre vizsgálatom kezdetén. A vadászkamara a szolgálatot teljesítő hivatásos vadászokról naprakész adatbázist vezet, melyből, a személyes adatok védelme érdekében név nélkül, az aktívan dolgozó kollégák számát és születési évszámát kaptam meg. Az évszámokból így kiszámítható volt a kollégák pontos életkora. Mint kiderült és egyben tanulságos is volt, hogy az adatbázisban a vadőrök pontos végzettségéről, illetve a bizonyítványt kiállító intézményről sajnos nincs használható információ.

A megyei vadászkamarák továbbították online kérdőívemet (*1. melléklet*) az adatbázisban szereplő kollégák e-mail címére. Az első kitöltés 2018.12.18-án érkezett be az utolsó pedig 2019.03.31-én. Az aktívan dolgozó 2990 hivatásos vadász közül 298-an válaszoltak a kérdéseimre. Ez Magyarország vadőri állományának csaknem 10 százalékát (9,96%) jelenti. Kutatásomban felhasználtam az OMVK felkérésére készített 2006-ban elkészült TÁRKI felmérést, melyben 1105 fő hivatásos vadász válaszait összegezték.

A vadászatra jogosultak keretein belül valósulnak meg a vadvédelmi, vadgazdálkodási és vadászati feladatok. Hazánkban az Országos Vadgazdálkodási Adattár (OVA) szerint jelenleg 1440 vadászatra jogosult gyakorolja a vadászati jogot 2037-ig. Ők jelentik a munkáltatók csoportját. Elvárásokat támasztanak az alkalmazott hivatásos vadászaikkal szemben, így a kezdő szakemberekkel szemben is. Mivel ők szembesülnek a munkaerőkínálat mennyiségi és minőségi oldalával, jogos lenne az elvárás, hogy egyrészt minősíthessék az egyes oktatói kívánt szakmai tartalmak súlyát. Másrészt a professzionális vadörképzésben mindennapos feladatokkal biztosíthatják a jövőben a kellő gyakorlati tudás megszerzését, szinkronban a szakképző iskolák elméleti oktatásával.

Zambó Péter államtitkár úr nagyban segítette a munkámat. Az ő hozzájárulásával az Agrárminisztérium Vadgazdálkodási Főosztálya a tájegységi fővadászokon keresztül segített eljuttatni online kérdőívemet (*2. melléklet*) a jogosultak vezetőinek. 1440 jogosult közül 173-an támogatták munkámat válaszaikkal. Ez a szám az összes munkáltató 12,35 százalékát jelenti. Az első kérdőívet 2019.03.01-én töltötték ki az utolsót pedig 2019.05.03-án.

A középfokú vadgazdálkodási oktatásban nagyon sok intézmény vesz részt. A hagyományos, történelmi erdész, vadász iskolák elérése könnyű feladat volt, hiszen a többségével rendszeres kapcsolatot ápolok. Az erdészeti, vadgazdálkodási technikus képzést újabban elindító és a felnőttképzési szférában megjelenő intézmények száma korántsem volt ilyen könnyen azonosítható. Az egyes intézmények és cégek a jelentkezők számától függően időben rapszódikusan indítanak kurzusokat. Konkrét adatbázissal egyetlen állami szerv sem tudott szolgálni. Más megoldást választottam a potenciális képzőhelyek azonosítására. A technikus minősítő vizsgához egyértelműen szükség van írásbeli tételigénylésre. Ezt a

feladatkört 2014 óta a Herman Ottó Intézet (HOI) látja el. A tételigénylés alapján beazonosíthatóak az oktatási intézmények, sőt a tételek számából megállapítható a végzős évfolyamok létszáma is.

A felkutatott intézményeket megkerestem kérdéseimmel. Ennek eredményeképpen tíz állami fenntartású iskola, köztük az összes hagyományos erdészeti, vadgazdálkodási intézmény képzési viszonyaiba nyerhettem részletes betekintést. A felnőttképző cégek közül csak egy méltatott válaszra. Az általuk kitöltött kérdőívet sajnos nem tudtam figyelembe venni az adatok hiányossága miatt. A tíz szakképző iskola 22 vadászati, vadgazdálkodási tantárgyat tanító kollégájától kaptam részletes válaszokat kérdőívemben (*3. melléklet*), amelyek segítségével lehetőségem volt képet kapni az iskolák szakképzésének helyzetéről és a kollégák nélkülözhetetlen szakmai véleményéről. Székhely szerint a következő intézményekből érkeztek be a válaszok: Ásotthalom, Barcs, Csongrád, Hajdúböszörmény, Mátrafüred, Pápa, Sopron, Szeged, Szombathely, Szöcsénypuszta.

2. A hivatásos vadász képzés története

2.1. A vadászat hajnala

A hivatásos vadász képzés története a szakmák differenciálódása előtt elválaszthatatlan volt az erdészképzéstől hiszen a vad az erdő szerves része. A vadászat az emberiség fejlődésében nagy jelentőséggel bírt. Az első eszközök, amit az ember készített a vad elejtését, feldolgozását szolgálták. Az első képzőművészeti alkotások, a barlangrajzok vadászatokat és a kor fő vadfajait ábrázolták. A mai napig fennmaradó törzsi keretek között élő népcsoportoknál a hitvilágot behálózza az állatok szelleme iránt érzett tisztelet. A nagyobb hústömeggel bíró állatok elejtéséhez komolyabb stratégiára volt szükség. Ez a tevékenység valószínűleg nagyban serkentette a kommunikáció fejlődését is, ami elengedhetetlen volt magasabb fejlettségi szintű civilizációk létrehozásához (FARAGÓ, 2016). A vadászat az emberiség hajnalán az életben maradás eszköze volt. Később az egyes fajok domesztikációjával, valamint a földművelés fejlődésével a vadászatnak, mint élelemszerző tevékenységnek inkább kiegészítő szerep jutott.

Az ókorban kezdett megjelenni a vadászatnak, mint passzióknak a szerepe. Tudjuk, hogy Asszíriában idősámításunk előtt 12 000 évvel égetett téglával körülvett vadaskertekben királyi vadászatok folytak. Hasonló források más országokból, például a mai Kína területéről sok hasonló vadászterületről számolnak be (CSÖRE, 1997). Már ebben a korban is érezhető, hogy a vadászat az uralkodók, nemesek, kiváltságosok kedvtelése volt. Európa történetében keresgélve Platon törvényei között már találunk a vadászatra utalókat. Például kimondta, hogy ahol a vadászok vadászni akarnak, abban őket senki ne akadályozza meg (GRAVES, 1970).

A frank birodalomból Nagy Károly capituláráiban találunk a vadászatra vonatkozó kikötéseket. Károly udvarában három vadászmeister állt a vadászok élén. Ők voltak a kopónagy, főcserkész, valamint a róka, borz és vidramester (CSÖRE, 1997).

2.2. A vadászat jelentőségének nyomai hazánkban

Az államot alapító magyarság életében is nagy szerepe volt a vadászatnak. Az élelemszerzés mellett rendkívül fontos volt a vadúzás hadászati jelentősége. Ló és lovása megőrizte ügyességét, emellett a vadászok közötti összhang fejlődését is elősegítette. Anonymus így írt erről a korról: *„Minekutána a 884-ik évben elindultak a magyarok, az ifjak majd minden nap vadászaton voltak, honnak az naptól fogva mostanig a magyarok másnemzetek felett jobbak vadászásbul”*.

Királyaink rendelkezéseit olvasva történelmünk során folyamatosan jelennek meg olyan intézkedések, amelyek a vadgazda szemlélet lassú kialakulása felé vezetnek. I. Szent László királyunk megtiltotta az ünnepnapokon történő vadászatot. II. Géza királyunk 1157-ben elrendeli só kihelyezését a szarvasoknak. Ebben a rendelkezésben már felfedezhetők a vad óvására a vad gondozására irányuló gondolatok.

1279-ben a budai zsinat kimondta: *„a vadászatokon ért papokat bárki elfoghatta, vadászputyájukat sólymukat elvehették.”* Írásokból tudjuk, hogy a királyaink kedvelt vadászterülete a Bakony volt. A bakonyi ispán (*comes*) kiemelkedő helyet foglalt el a ranglétrán. Ő volt az úgynevezett vadászispán. Mellette megtaláljuk az úgynevezett bölények, solymászok, hódászok, pecérek, agarászok, darócok ispánját is. Ezeket a mesterségeket igencsak megbecsülték abban a korban. Helységnevek is őrzik emléküket, például Hódos, Hodász. A vadászok kialakulóban lévő telephelyei közül különösen nagy jelentősége volt Szentgálnak, illetve a mellette fekvő Németinek és Horhinak. II. András Aranybullájából eredeztetve a 14. és 16. század között több királyunk is megerősíti, hogy a szentgáliak földjét senki nem adományozhatja el. Kizárólag a király bíraskodhat felettük és az országban sehol sem kell adót fizetniük. E település kapcsán megjelenik a vadászbíró fogalma. A törzsgyökeres 54 család kiváltsága volt, hogy háború esetén csak a családfő volt hadköteles.

A XIV. században a Habsburg birodalomban anyagilag elismert vadászati szervezet és szakszemélyzet dolgozott. Ettől hazánk uralkodói és nemesei sem akartak lemaradni. Levéltári iratok között már olvasható a *„vadakhoz lato paztor”* kifejezés, valamint az *„erdőpaztor”* is. A vadőri munka első elnevezése tehát ebből a korból származik. Abban az időszakban ez a munka számított a legmegbecsültebbnek, és legjobban fizetettnek (KÓHALMY, 2003).

1504 komoly mérföldkő hazánkban a vadászati jog kapcsán. II. Ulászló dekrétuma kimondta, hogy a parasztnak tilos volt vadászni hat vadra: szarvasra, őzre, vadkanra, nyúlra, fácánra és császármadárakra. Tíz év múlva a Werbőczy féle Tripartitumban már arról olvashatunk, hogy a papok, hajdúk, tanulók, parasztnak fegyvert nem foghatnak. A tiltás ellen vétő parasztnakat, hajdúkat első alkalommal kasztrálták, a büntetés második fokozata a kivégzés volt. Egyértelművé vált, hogy a vadászat a főbb vadfajokra a nemesek előjoga. Érdekes, hogy ezek a megkötések, a nemsokára bekövetkező ország három részre szakadása, valamint a 150 évig tartó török hódoltság volt az az időszak, ami úgymond elősegítette a nép körében a vadbefogási, csapdázási módok fejlődését, terjedését (CSÖRE, 1994). Ezek a kifejlesztett befogási módok és eszközök alapozták meg a mai napig használt vadbefogási módszerek egy részét.

Az első igazi vadászati törvény III. Károly idején született meg. Az 1729. évi dekrétumának 22. törvénycikke meglehetősen ésszerű tiltásokat, rendelkezéseket tartalmaz. Bevezette például a lódíjat. Az ő idejében lett a vadászat az erdészet egyik üzemága. Vadgazdálkodási szempontból rendkívül fontos, hogy kezdenek megjelenni a vadászati tilalmi idők, vadászati idények. A 10. paragrafusban a következőt olvashatjuk: „ *Hogy pedig az időszakok, melyekben a fenjelölt szaporodás okából is a vadásztól tartózkodni kell, tudva lehessenek, azok itt következnek: még pedig a himszarvasokat illetőleg szeptember tizenötödik napjától pünkösdi szent ünnepéig; a nőstényeket illetőleg pedig a három szent király ünnepétől szent Bertalan-napig; a nőstény őzekre nézve márczius hó első napjától május közepéig; a hímekre nézve pedig különbség nélkül egész évben (ugyszintén a nyulakra vadászás s a ragadozó vadak üldözése is) folyvást szabad; de egyik fajnak szaporodása nem gátolhatja a más fajokra való vadászást.*” (KÖHALMY, 2003)

A mezőgazdaság fejlődésével a nagyvadlétszám is duzzadt és ez egyre szélesebb vadászati lehetőséget biztosított országunk nemesei számára. Természetesen a teríték növekedésével a vadkár is egyre jelentősebb lett. Mária Terézia az 1754. évi pátensben elrendeli, hogy az erdőkultúrákat külön kerítéssel védjék a vad károkozásától. Nagyobb számú vadat csak kerten belül lehetett nevelni. Az 1767. évi dekrétumában már megjelenik a vadkárelhárítási kötelezettség. A nemesek évente három alkalommal kötelesek voltak fegyvert és lőszert kiadni a parasztnak, annak érdekében, hogy a vetéseken szőlőkben csökkentsék a vadkárt. Emellett a hetedik tiltott vadfaj a fogoly lett. (KÖHALMY, 2003)

1786-ban II. József vadászati szabályzata több ponton idézett elő változást a vadászat gyakorlatában. Kimondja, hogy a vadászat kizárólag a nemesek előjoga, ezt más nemesnek bérbe adhatja. Tilos lett átmenni más területére a sebzett vad után. A sertevadat azaz vaddisznót bárki elejthette. Elrendeli, hogy a vadállományt szabályozni kell. Ebben az időben már fel kellett mérni a mezőgazdaságban keletkezett vadkárt és azt meg is kellett téríteni. 1802-ben II. Ferenc egyik dekrétumában pontosította az egyes fajok vadászati idényeit (KÖHALMY, 2003).

Gróf Festetics György, aki kiváló gazdálkodó hírében állt, ismerte kora erdészeti eljárásait. Felderítette azokat a helyeket, ahol korszerű erdészeti ismereteket oktattak. Ezek osztrák és cseh vidékek voltak. A gróf két uradalom oktatásával került kapcsolatba. Az egyik a dél-csehországi Gratzenben, a másik Hradeken, ma Lipótújváron működött. Ez utóbbi esetében fontos megjegyezni, hogy ma is középfokú erdészeti iskola működik a városban. Festetic gróf 1803-ban Franz Xavér von Morgensterntől, a hradeki kincstári uradalom főfelügyelőjétől kérte el a végzős erdőmesterek vizsgaanyagát, előkészülve a Georgiconban tervezett erdészeti képzés beindítására (MAGYAR, 2003).

2.3. Erdészeti és vadászati oktatás

A 20. század második feléig nem beszélhetünk hazai rendszeres alsó- és középfokú vadászati szakoktatásról. Az Európa szerte elismert keszthelyi Georgikon mellett 1806–1848 között az *Erdei és Vadász Oskolában* az erdészettel együtt vadászati oktatás is zajlott. Tananyaga az erdészettel megegyezett. A vadásztanulók étkezéséről, öltözkéről, felszereléséről az uradalom terhére a gyakorlatvezetőjük gondoskodott. A diákok ruházata igen igényesnek és változatosnak mondható. Az öltözet része volt 2 db veres lajbi (felsőruházat), egy téli és egy nyári lovaglónadrág, egy-egy kalap, téli süveg, vörös posztó kucsma, egy pár sarkantyú, két fehér ruha, három pár új csizma, egy nyári nadrág, egy darab irhás mente (KOLLWENTZ, 1995).

A 19. században elkezdődik hazánkban is a vadászati szakkönyvek megjelenése. 1829-ben Pák Dienes megírta *Vadászattudomány* című szakkönyvét. A könyv írója ebben a művében már egyértelműen elválaszthatatlannak tekinti a vadászatot és a vadtenyésztést (BÉKÉS, 2001.)

1863 februárjában Hideghéthy Antal az országos mező és erdőgazdasági tanügy érdekében írt mindenre kiterjedő cikket a szakképzés fontosságáról. Az írás aktualitását az adta, hogy a király jóvoltából a gazdasági és erdészeti tanodák fejlesztésére 240 000 forint volt felhasználható. A szerző kiemeli a felelősség súlyát, amely a tervezésnél rá nehezedik, hiszen úgy véli, hogy a mezőgazdaság az, ami az államgazdaság, az ipar, a nemzeti lét alapja. Éppen ezért bármi, amit a mezőgazdaság fejlesztése ügyében teszünk az pozitív hatással lesz a nemzeti jólétre, létünk biztonságára. Hideghéthy meggyőződése, hogy a szakismeretek terjesztése az eszköz arra, hogy a magyar mezőgazdaság arra szintre emelkedjen, amely azt a világon megilleti. Az írás másik apropóját egy angliai tanulmányút tapasztalatai adták. A cikkből kitűnik, milyen nagy különbség érezhető a kiválóan képzett külföldi és a hazai szakemberek között. A szerző szerint angol és belga minta alapján olyan tanintézetek létrehozására van szükség, ahol a természettudományok eredményeit a gyakorlatba is képesek átültetni a szakemberek. Írásában 150 évvel ezelőtt egy olyan iskola képét festi le, mely a mai napig minden tekintetben megfelelne a kor szakmai követelményeinek. Tapasztalatait összegezve a szerző fontossági sorrendbe állítja a szükséges intézkedéseket az oktatás ügyében, amelyeket a következőképpen fogalmaz meg:

1. A gazdasági tanintézeteknek gyakorlati irányúnak kell lenni. Olyan iskolára van szükség, ahol nem csak tanítják az ismerteket, hanem a tanulók el is sajátítják azokat. Ennek érdekében minden tanintézetnek szüksége van egy „műhelyre”, ahol a helyes gazdálkodás mintaként szolgál.
2. Fontos szempont a tanintézeteknél, „*hogy azok valóban tudományos elvekre alapított, és mindig a fejlődő tudományok színvonalán tartandó elméleti oktatást is nyújtsanak.* „

3. A szakértelem terjesztésének a legkisebb gazda és birtokos osztályára is ki kell terjedni.
4. A képzést elérhetővé kell tenni minden réteg számára. Kiemelt feladat az erkölcsi és a közismereti oktatás.
5. *„Az alkalmazandó igazgató és tanító egyének különösen lélekismeretes megfontolással és szakértelemmel választassanak. Az igazgató, mint lelke és vezetője az egésznek, hogy hivatásának megfelelően, valódi tudományos alapossággal készült, és az életben eredményteljesen próbált, gyakorlati gazdának kell lennie, és a korszerű hasznos fejlődésre törekvő fogékonysággal, a megkívántató oktatási képességekkel, általában pedig életrevaló tevékeny észszel bírnia. Az alaptudományok tanára pedig, a szakmájabeli alapos készültségen kívül, annyi gazdasági ismerettel is bírjon, hogy tanításait a gyakorlati gazdaságra vonatkozólag és alkalmazva legyen képes illetőleg megtenni.,,*
6. Fontos a tanintézetek megújulóképesége, *„nehogy azok élheterlen tudósdíságnak, és egyoldalú éretlen tendentiáknak műhelyévé váljanak, vagy nyavalygó tehetetlenségben satnyuljanak el. ,,*
7. A szerző szerint a nem oktatott tudományokból (államgazdaszat, statisztika, hazai jog, állatgyógyászat) a tanulók igényeinek megfelelően tanfolyamokat kell szervezni (HIDEGHÉTHY, 1863).

2.4. Az első vizsgák

Az Erdészeti Lapok 1863 júliusában megjelent lapszámában olvasható, hogy az erdészeti felsőbb államvizsgák szeptember elsején az Országházban kerülnek megszervezésre. Ezzel párhuzamosan az erdészeti alsóbb államvizsgák az erdővéd, valamint segédszemélyzet számára pedig az országos pénzügyi igazgatóságok székhelyein Sopronban, Pozsonyban, Kassán és Temesváron ugyanabban az időben kerülnek lebonyolításra. Fontos lépcsője hazánk szakképzésének, hogy a cikk szerint a vizsga nyelve a magyar, A nyelvhasználat akkori szabadságának megfelelően kiemelésre kerül, hogy a vizsga bármilyen nyelven letehető: „de ha az illetők ezt nem beszélnék, az országban divatozó bár mely nyelvel használhatják.” (ISMERTLEN SZERZŐ I., 1863).

Az erdészeti szakképzésben mérföldkőnek tekinthető az 1865. július 3-án megtartott Országos Magyar Gazdasági Egyesület ülése, ahol elfogadásra került Divald Adolf és Wagner Károly vállalkozása az első erdészeti tankönyv akkori nevén *erdészeti szakmunka* megírása. A szerzők olyan könyv elkészítésére tettek ígéretet, amely az erdőnevelés, erdőhasználat, erdővédelem, erdőrendezés, valamint erdőkezelés ismereteit egyaránt magába foglalja.

Ugyanezen év decemberében Erdődi Adolf a leendő erdőgazdák gyakorlati képzéséről közöl cikket. A szerző az előbb említett ülés jegyzőkönyvéből idéz. Jól felismerhetőek, az erdészeti szakosztály gyakorlati oktatásra irányuló törekvései. A szakosztály felhívására több nagybirtokos rendes erdészeti személyzettel bíró gazdasága megnyitotta kapuit, hogy gyakornokokat fogadjanak az élelmezési költségek méltó megtérítése mellett. Felajánlások érkeztek gróf Zichy János lengyeltóti, gróf Schönborn Ervin munkácsi uradalma, gróf Festetich György, gróf Keglevich Béla, gróf Eltz Károly vukovári uradalma, Coburg herceg cserépfalvi hivatala részéről.

A szakosztály kinyilvánítja a következőt: *„Hisszük pedig azt, mert tudjuk, hogy az erdészet mai nap önálló tudománnyá fejlődött és mint ilyen egészen különleges ismereteket is igényel, melyek termékenyekké ugyan csupán megfelelő gyakorlat mellett válhatnak, de melyeket nélkülözni annak még sem lehet, a ki nem egyedül erdővéddé, de — a szó teljes értelmében — erdőgazdává is akar válni.”* (ERDŐDI, 1865)

A fiatalok gyakorlatát képféle módon képzeltek el: egy-két év gyakorlat az erdészeti iskola megkezdése előtt, vagy az erdészeti iskola elvégzése utáni gyakornoki státusz. A tanfolyam előtti gyakorlat esetén a javaslat szerint fel kell mérni, hogy a fiatal milyen matematikai és természettudományi ismeretekkel bír. Emellett fontos, hogy erős-e a testalkata és a szolgálat fáradalmait egészsége veszélyeztetése nélkül el tudja-e látni. Aki a fizikai követelményeknek nem felelt meg *„jobb ha távol tartja magát az erdész pályától és a gyengélkedőt nem is kellene gyakornokul felfogadni.”* A forrás számos ismeretet és készséget sorol fel, melyet a tanulónak el kell sajátítani és ezen sorok között már találunk a vadászathoz kötődő elvárást: *„Hogy a vadászat minden élvezeteiben és fáradalmaiban részt kell vennie, magában értetik.”*

Az erdészeti tanfolyamot elvégzett szakemberekkel ajánlott volt nagy szigorral eljárni. *„Oly gyakornok, aki néhány évig magára hagyatva teng, ha nincs elég erélye, erkölcsileg tönkre jut, vagy hasztalan csavargóvá lesz és azt a keveset is a mit tanult elfelejti. És meg kell vallani, a nélkül, hogy az új nemzedéknek véteni akarnánk, mikép mai nap a ritkaságok közé tartozik fiataljainknál a buzgó szakszeretet. A nagy többség azt hiszi, hogy gyakorlati alkalmazása közben bőségesen eleget tett kötelességének, ha szorosan ahoz tartja magát, a mi reája parancsoltatott; az ismeretek tágítására irányzott törekvés, vagy észlelési hajlam nem gyakran található. Sokan, ha egyszer a tanfolyamon átúsztak, azt hiszik, hogy már épen nincs mit tanulniok, s minden ide vágó követelést fölösleges zaklatásul tekintenek. Pedig ha valakinek, úgy minden erdőgazdának mélyen meg kell győződve lennie, hogy tanulni soha sem szűnhet meg; ezt nem lehet eléggé ismételni.”* (ERDŐDI, 1865)

Az első értékelést tanintézet működéséről Dőry Tamás erdész tollából ismerhetjük meg, aki az Erdészeti Lapok 1866. novemberi számában vetette papírra őszinte kritikáját.

Látogatása fő oka az volt, hogy fiát is erdészeti pályára szánta és szeretetettel volna meggyőződni a képzés körülményeiről. A szerző nagy érdeklődéssel volt a keszthelyi erdőőri iskola iránt, mely 1865 őszen nyitotta meg kapuját. Megállapításra került, hogy az iskolának nincs sem erdészeti tanára, sem segédtanára. Kritikájában megállapítja, hogy a tanári létszám és az épület minősége az alacsony költségvetés miatt silány (DÖRY, 1866).

2.5. Az erdészeti oktatás, mint központi vitatéma

Az erdészeti oktatás mellett a szakmai fórumokon heves viták folytak a vadgazdálkodás, vadászat problémáiról és az új vadászati törvény javaslatairól. 1868 júniusában Fekete Lajos fordításában is ilyen témájú írást olvashatunk, melyben megfogalmazásra kerül, hogy „a vadászattulajdonosnak saját érdekében fekszik, *„hogy vadállományát kontárra ne bizza, és ezen érdek a helyes üzemre nézve bizonyosan sokkal jobb kezesség, mint a tényleges törvénytilalom.”*

Ugyanebben a hónapban a vadászati törvényben megfogalmazásra került a vadőr alkalmazásának fontossága és feladatköre. A felesküdt vadőrnek akkori megnevezésén vadászat felügyelőjének büntetlen előéletűnek kellett lenni és szolgálatának megkezdéséhez a 20. életévét be kellett tölteni. Joguk volt igazoltatni a vadászokat, elkérni a vadászat dokumentumait és feljegyezni az adataikat. A vadállomány védelmében el kellett ejteni a kóbor kutyákat, kivéve a vadász kutyákat. A vadász kutyák tulajdonosát kétszer kellett figyelmeztetni, ha ebük elkóborolt. Ha a kutya elkóborolt harmadjára is, a vadőrnek ugyanúgy kellett kezelnie, mint a kóbor ebeket. Az esküt tett hivatásos vadász vallomása teljes bizonyító erővel bírt. A vadőröknek kötelességük volt a törvény ellen kihágókat feljelenteni. A tetten ért vadászokat idegen vadászterületre is követhették, de erről jelentést kellett tenniük (FEKETE, 1868).

Az erdészeti oktatás vonalán újabb történésről hat évvel később olvashatunk. Hoffmann Sándor vallás – és közoktatási miniszter felvetése az volt, hogy a magán erdőbirtokosok számára minél több kezelő-erdész kerüljön ki az iskolákból, ezért magán szakiskola felállítását javasolta. A bizottsági tárgyalásra hivatalos volt Bedő Albert erdőmesteren kívül Jelentsik Vincze őrnagy a honvédelmi minisztérium részéről, mivel a honvéd altisztek erdészeti oktatásának kérdése is felmerült. A kezdeményezés alapjául az 1873. évi II. törvénycikk szolgált, amely a kiszolgált katonai altisztek államerdészetnél és a közalapítványi erdőkben való alkalmazásáról rendelkezett. A két ötletet a bizottság elvetette és egy harmadik alternatíva mellett döntött. A bizottság Bedő Albertet kérte fel arra, hogy a műszaki segédszolgálatra alkalmas erdőőrök képzése érdekében egy vagy több iskola felállítása ügyében javaslatot tegyen (BEDŐ, 1874).

papírra vetette a következő címmel: „*Mi teendő az erdészeti szolgálathoz szükséges szakképzett műszaki segédszemélyzet nevelése érdekében?*”

Az írásban érdekes szám adatok gondolkodtatják el az olvasót. Magyarország 10 millió katasztrális holdat meghaladó erdőterületének kezeléséhez tízezer erdőőr szükséges. 30 éves szolgálat idővel számolva évente 300-nál is több erdővéd kerül szolgálatba és ezekről kis arányban mondható el, hogy szakképzett munkaerőnek számítanak. Fekete Lajos kiválóan szedi sorba azokat szakmai ismereteket és kompetenciákat, mellyel a kor szakképzett erdészének rendelkeznie kell. Ebben a felsorolásban már helyet kap a vadászati törvény ismerete, a rendőri intézkedés, a vadászfegyver használatának pontos ismerete, illetve az, hogy az erdésznek értenie kell a vadászat szakszerű gyakorlásához.

A szerző kijelenti, hogy legalább a szakszemélyzet fele nem bír azzal a felkészültséggel, amivel kellene, pedig az értelmes és szakképzett műszaki személyzetre mindenütt szükség van, ahol erdei munkák folynak. Az erdőgazdánál bevett szokás, hogy az erdészeti alapismeretekkel nem rendelkező egyénekből maguk képeznek erdőőröket. Emellett sok erdész vándorol be cseh és német területekről. Ez a megoldás Katona szerint azért nem jó, mert a szakemberek java „*otthon kap kenyeret és rendesen a selejtjét kapjuk mi.*” Emellett a magyar nyelvet sem beszélik és nem nyerik el a rokonszenvet. Állami elvárás, hogy „*minden állomás hazai erővel töltsék be.*”

Fontos lenne, hogy a szakemberek képzése rendszeres, célszerű és az „*összes szükségletet*” fedező számban történjen. A képzésnek minimum 3–4 évesnek kell lenni, oly erdőgazda mellett, aki a diákot az alapvető készségekre is oktatja az erdészeti feladatok mellett. A vizsgabiztosok az alsóbb erdészeti államvizsgán szerzett tapasztalataiból is sokat profitálhat a képzés jövője. A cikkben felvetődik a német céhrendszer hagyománya, amely kisebb változtatásokkal ebben a korban még kiválóan működik, főleg műszaki, így erdészeti szakterületen is.

Fekete Lajos akadémiai tanár által felvázolásra kerül egy mintatanterv (2. ábra), amely féléves és heti óraszám lebontásban felsorolja a szükséges tantárgyakat. Ebben szinte minden félévben helyet kap a vadászattan is (FEKETE, 1877).

1877-ben több szakmai lap is foglalkozik az alsóbbrendű erdészsképzéssel. Illés Nándor az erdőörképzés fontosságát és a szakszemélyzet képességeit, képzettségét emeli ki (ILLÉS, 1877). Hárwich Ernő írásában köszönetét fejezi ki az Erdészeti Egyesületnek az erdőgazdálkodás és a vadászat ügyében való törekvésért és az alsóbbrendű erdőtisztai iskola felállítását javasolja (HÁRVICH, 1877).

Előadási órák.		Hetenként.
Erdőtenyésztés-tanra 1 féléven át		4
Erdőhasználat- és iparüzlettanra 1 fél éven át		5
Erdővédelemre 1	" "	3
Vadászattanra 1	" "	1
Mennyiségtanra és a kapcsolatos tárgyakra 3 féléven át		4
Növénytanra és a kapcsolatos tárgyakra 2 féléven át		3

Gyakorlati órák a szobában.		Hetenként.
Helyesírás és fogalmazás 3 féléven át		3
Rajzolás 3	" "	3
Számolás 3	" "	4
Ezen órák 3 félévre osztatnának fel, és pedig következőleg :		
I. félév, szeptember—január.		
Előadások.		Óraszám hetenként.
Mennyiségtan és kapcsolatos tárgyak	4	} 10
Növénytan " " "	3	
Erdővédelem " " "	3	
Gyakorlatok.		
Írás és fogalmazás	3	} 10
Rajzolás	3	
Számolás	4	
II. félév, február—juniús.		
Előadások.		
Mennyiségtan és kapcsolt tárgyak	4	} 11
Növénytan " " "	3	
Erdőtenyésztésttan és " " "	4	
Gyakorlatok.		
Mint az első félévben		10
III. félév, szeptember—január.		
Előadások.		
Mennyiségtan és kapcsolatos tárgyak	4	} 10
Erdőhasználattan	5	
Vadászattan	1	

2. ábra: Az erdészképzés óraszámai 1876-ból (Forrás: Fekete, 1877)

Október 27-én Wágner Károly főerdőtanácsos elnökletével az erdészeti egyesület által kijelölt bizottság a korábbi évek törekvéseinek megfelelően döntést hozott. Kimondták, hogy erdészeti iskolák felállítása szükséges. *„A bizottság egyhangúlag kimondja, hogy nagyon kívánatos lenne, hogy az erdőőrök szakképzése házilag egyes birtokosok és ezek tisztjeinek közreműködésével az Országos Erdészeti Egyesület szellemi támogatása mellett a legnagyobb terjedelemben eszközöltessék; mert ezen úton legrövidebb idő alatt legkevesebb költséggel legtöbb egyén nyerhetné kiképeztetését. Minthogy azonban ezen házi kiképeztetés sikere csak az önként vállalkozó birtokosok jó akaratától függ, de az ismert hazai erdészeti viszonyok között nem is lehet számítani arra, hogy ezen intézmény a kívánt elterjedésben és az ország különböző részeiben létre jöjjön, szükségesnek tartja a bizottság, hogy egyelőre állami költségen két erdőőri szakiskola állitassék fel, melynek célja volna, a hiányt különösen oly vidékeken pótolni, a hol a házi kiképzésre erdőbirtokosok nem vállalkoznak. Ezen iskolák feladata volna a házi kiképeztetésnek irányt adni, azzal a versenyt felvenni. A bizottság véleménye szerint a leendő erdőőrnek oktatását főképpen az erdőben kell nyerni, az erdei munkákba s minden jövődöbéli teendőjébe gyakorlati úton, azaz a helyszínén kell bevezettetnie s abban tényleg részt vennie, hogy a kézfogásokat s az összes eljárást teljesen elsajátítsa. Természetesen mindezt a jelölt korlátolt felfogásához mért magyarázat kell hogy kövesse; mert szükséges a tanulónak értenie is, hogy mit mért tesz úgy és nem másképen. A bizottság karöltve az iskolák felállítással egyszersmind fenntartani és sikeresebbé tenni óhajtja az erdőőrök képzésének eddig fennállott iskolázás nélküli nevelési módját is az által, hogy az Erdészeti Egyesület az oktatni hajlandó erdőgazdák és oktatást kereső növendékek közt a közvetítést elvállalja, s hogy a tanításra vállalkozó erdőgazdák számára a tanítás mikénti teljesítése iránt útmutató tájékozást adjon. Az iskolában és magán tanítás útján képzendő erdőőrök az erdőőri szakvizsgálatokra kiküldött bizottságok előtt tesznek vizsgát s ettől, ha kellő alkalmatosságot igazolnak erdőőri szakvizsgálati bizonyítványt nyernek.,, (BEDŐ, 1877)*

Az Erdészeti Lapok decemberi számában beszámolót olvashatunk erdőőri vizsga eredményéről. A megmérettetés november 19-től 21-ig tartott tizenöt fő részvételével, kik közül öten kitűnő, hárman jó, öten kielégítően alkalmas minősítést kaptak, ketten pedig megbuktak. Érdekessége még a vizsgának, hogy a jelentkezők közül 4 fő állami, 1 fő alapítványi 10 pedig magánszolgálatban van alkalmazva. A négy leggyengébb eredményt az állami területen szolgálatot teljesítő fiatal nyújtotta, beleértve a bukásokat is.

Kassán ezzel egyidőben tartottak erdőőri vizsgát, amire hárman jelentkeztek. Egy fő nyert kiválóan alkalmas, egy fő alkalmas minősítést a harmadik jelölt pedig *„a vizsgát nem állotta ki”* (HASKE,1877).

Hazánk erdőgazdálkodásának egyik ikonikus alakja Bedő Albert 1878. januárjában vetette papírra gondolatait: „Mire van szüksége a magyar erdésznek címmel?” A töle megszokott kiváló stílusban fejtette ki a véleményét, melyben a minőségi szakemberképzés kulcsszerepet kap. *„A fának, melytől életerős fejlődést, vérszel-viharral szembeszálló szilárd törzset, s egészséges gyümölcsöt várunk, gondos kezek ápolására van szüksége. Épen így áll ez szakunkra, vagy jobban mondva, erdőgazdaságunkra nézve is, ha azt akarjuk, hogy ez képessége és rendeltetése egész mérvében kifejlődhessék, s minden irányban megfelelhessen azon várakozásnak, melyet országos érdekeink szempontjából betölteni hivatott. A magyar erdész életfájának elültetése csak a legközelebbi múltban történt, a néhány év, mely az idő óta eltelt, eléggé gondosan lett a csemete ápolására szentelve, de igen természetesen, a kiválóbb gondozás netovábbjának határa még nem jött el, sőt a tavasz idejét élő fiatal fa, növekedett törzsének megfelelőleg, fokozottabb segínyt és ápolást igényel, ha azt akarjuk, hogy oly állandó életű törzsszé nőjön, melynek védelme alatt a hazai erdőgazdaság egészséges élete és természetszerű üdvös fejlődése biztosítva legyen. A magyar erdész értelmi fejlődése képezi zálogát a magyar erdők jó állapotának. Ha az erdők és ezekre gondot viselő erdészek iránti tisztelet palotában és kunyhóban egyenlő mértékben nyilvánul, ha nemzetünk minden értelmes tagja kellő fogalommal birand azon, ma csak szájon hordott, de lényegében kevesek által ismert kincsről, melyet Magyarországon erdeiben bir: akkor a magyar erdőgazdaságot és jövőjét többé félteni okunk nem lehet, mert ekkorra már oly erős gyökeret vert a nemzet szívében és mint a nép életfenntartására szolgáló nélkülözhetlen forrás annyira ismertté lett, hogy a felette való örökös és fejlesztésére irányuló törekvés általános közszükségletté vált. Mindaddig azonban, míg ez óhajtott idő eljövend, mindannyiunknak: erdőbirtokosoknak és erdészeknek, a közös nemzeti és a kölcsönös egyéni érdekek által is sugalt összetartó munkásságra, az egymást felvilágosító, serkentő, oktató és támogató gazdasági eljárásra van szükségünk.*

„Szükségünk van tehát arra is, hogy az ilyen sem nem tudó, sem tanulni nem vágyó elemeket olyanok váltsák fel, kik szakmánkon nem csak élni tudnak, de akarattal és képességgel is birancliiak arra, hogy az erdészeti tudományokban magukat műveljék s arra törekedjenek, hogy tanulás, az erdő természetének szorgalmas megfigyelése és lelkiismeretes munkásság által a kezükre bízott erdőnek javára, váljanak, hogy a, szolgálatot-adó birtokos hála és jutalmazásra legyen kötelezve, s utódjuk tisztelettel említse nevöket.”

„Azon fiatal szaktársainkat illetőleg, kik most állanak a pálya kezdetén, mi szükségünk lehet? Az, hogy szorgalmasan tanuljanak és szokják meg a kötelesség hű és pontos teljesítését, hogy akkor, midőn kidölt elődeik helyébe lépnek, szakunk bennök értelmes és munkaképes férfiakat, nyerjen! A ki fiatal korában hanyag és kötelességét mulasztó, attól

később is csak hasonlót várhatni. Ilyen here természetű emberekre pedig épen nincs szüksége a magyar erdésznek.” (BEDŐ, 1878)

Az erdészeti képzésről folytatott intenzív eszmecsere ellenére az erdőőri szakvizsgákon nem észlelhető növekedés a vizsgázók számát tekintve. 1878. januárjában írást olvashatunk a Temesváron megrendezett erdőőri vizsgákról. 1875-ben huszonegy, 1876-ban tizenkettő, 1877-ban pedig mindössze öt fő jelentkezett vizsgákra.

A cikk szerzője védelmébe helyezi az állami erdészettől érkező vizsgázókat, mivel a tavalyi beszámolóban megemlítésre került, hogy a négy leggyengébb eredményt állami területről érkező erdőőr nyújtotta. Scheint hároméves statisztikája szerint a megjelent 27 állami erdőőr jelölt közül immár öt jelesen alkalmasnak, 14 alkalmasnak találtatott (SCHEINT, 1878).

Ruttner Antal nyugalmazott erdész 1878. áprilisában tíz oldalon keresztül fejti ki véleményét arról, hogy mekkora szakmai hiba volt az erdészeti iskolák felállításának ügyét elvetni és egyben kezdeményezi, hogy kerüljön újra napirendre a kérdés. *„Föl tehát tisztelt szaktársak és a jövő közgyűlés tárgysorozatába kérjük az „erdőőri szakoktatás” fontos kérdésének újjólagos megvitatását is fölvetetni, és ezzel juttassuk diadalra erdőbirtokosaink egyik nem kevésbé fontos érdekét.*” (RUTTNER, 1878)

Tisza Lajos az Erdészeti Egyesület elnöke előterjesztést írt a Földművelésügyi Minisztérium felé, hogy az erdőőrök képzésének fontossága ismét kerüljön napirendre. A szerző kiemeli, hogy a magasabb rendű feladatok elvégzésére a Selmeci Akadémia megfelelő számban képez szakembereket, azonban a műszaki segéderő képzésére nagy szükség lenne (TISZA, 1878).

A vizsgázott szakembereknek akkoriban már esküt is kellett tenni, mely így hangzott: *„Én N.N. esküszöm a mindenttudó, mindenható istenre, hogy a gondviselésemre bízott erdőre, a vadállományra és szóval mindenre, ami az erdőhöz tartozik, szorgalommal és hűséggel felvigyázok, és azt bárminemű kártól lehetőleg megvédem; - hogy azokat, kik az erdőt vagy bármi ahhoz tartozót valamiképpen károsítani megkísérelnék, vagy tetteleg károsítanak személyválogatás nélkül, a törvény értelmében megzálogolom és lelkiismeretem szerint késedelem nélkül feljelentem, és bevallom ártatlanra soha semmit reá nem fogok, és erdőőrizetet vagy szolgálatomat elöljáróm tudta és beleegyezése avagy mellőzhetlen szükség nélkül el nem hagyom, s mindarról, a mi gondviselésem alá bízatik, minden időben számot adok. Isten engem úgy segítjen.*” Az esküről bizonyítványt állítottak ki (1879. évi XXXI. törvénycikk 38.§).

Az 1878. évi vizsgák több helyszínről szóló beszámolóiból több szerző is kiemeli, hogy a Bedő Albert által írt Erdőőr című könyv milyen magas minőségben járul hozzá a vizsgázók felkészültségéhez (SZÉKELY & UJHÁZY, 1878). A beszámolóval párhuzamosan olvashatunk

Váraljai véleményéről, aki megkérdőjelezi az erdészeti iskolák felállításának fontosságát. Úgy véli, hogy ez leginkább állami törekvés. *„Aki más erdőbirtokosok kezelésébe mélyebben bepillantott, észrevehette azt is, hogy azokban akár a vágásvezetés, akár az erdőnevelési, akár az erdővédelmet tekintve, felette sokat ellehetne sajátítani az államnak is; de észrevehette azt is, hogy ez a rend ottan, erdőőri szakiskolát nem végzett, közönséges de becsületes, tisztességes paraszt kerülők közreműködésével végeztetik. A vágások vezetése, s az ültetések sikere csupa ily parasztkerülők mellett igen sok helyen semmi kívánni valót sem hagynak hátra. Ebből látjuk tehát, hogy erdőőri szakiskola nélkül is lehet helyes erdőgazdálkodást s erdőgondozást folytatni.”* (VÁRALJAI, 1878)

1881 júniusában az erdőőri szakoktatás kérdésének tanulmányozására újabb bizottságot hoztak létre, melynek jelentésében felértékelődik a szakképzés fontossága: *„az erdőtörvény életbe lépése óta ma már kötelesség, és az országnak, miután a törvényt megalkotta és ebben elrendelte, hogy az állam felügyelete alá rendelt erdőbirtokokban a törvény kihirdetése napjától számított 10 év leteltével kizárólag szakképzett erdőőrök alkalmaztassanak, okvetetlenül gondoskodni kell, arról is, hogy erdő-birtokosainknak megadassák a lehetőség a törvény ezen kívánalmának megfelelő személyzet nevelésére.”* (BEDŐ & HORVÁTH, 1881)

Szintén a jelentésben olvasható, hogy hazánk erdőterülete a tárgyévben 13 millió hold. Ennek igen jelentékeny részét képezik az állami erdők. Ha a cél a halálozások során megüresedett állások betöltése volna akkor is számos iskola felállítására lenne szükség. Az aktuális alkalmazott erdészek nagyon kis hányada rendelkezik a törvény által megkövetelt végzettséggel. A bizottság azt javasolja, hogy a gyakorlati képzés ott kerüljön megvalósításra, ahol nagy kiterjedésű erdőbirtokok vannak. Az ország azon részein, ahol pedig kisebb és rendezetlenebb erdőterületek vannak rendes tanító személyzettel ellátott szakiskolák állíttassanak fel.

A gyakorlati képzés helyéül olyan uradalom javasolt, ahol a kezelés rendezett, megtalálhatóak a vidék őshonos fafajai, illetve a legfontosabb erdőgazdasági üzem szakágai és munkafolyamatai bemutathatók. Kiemelik, hogy: *„a gyakorlati iskolákban az erdőőröket nem könyvekből, szobai oktatással, hanem künn a gazdaságban munkaközben, munka és gyakorlat által kellene nevelni s e szerint a tanítást sem e célra kinevezett külön személyzet, hanem mindenütt az illető erdőtisztek végeznék.,,*

Olyan erdőtiszteket javasolnak oktatónak, akik a rájuk bízott tanulók oktatásához nem csak képességgel, hanem hajlandósággal is bírnak. Felvételi szempontként a következőket fogalmazzák meg. A jelentkező töltsse be a 17. életévét és erős, egészséges testalkatú legyen. Tudjon írni, olvasni és a négy alapvető matematikai művelettel számolni. Emellett az iskolát megelőzően legalább egy évig erdei munkát végezzen.

Az iskolának a gyakorlat megtanítására kell összpontosítani. Minden tanulónak a lehető legcélszerűbb sorrendben addig kell foglalkozni az egyes munkafolyamatokkal, amíg abban tökéletes jártasságot és gyakorlati ügyességet szerez. Feladatvégzés közben figyelemmel kell kísérni a tanulókat, illetve rövid magyarázatokkal ellátni őket a munkába való bevezetéskor. Fel kell hívni a figyelmet a hibákra és ismertetni a helyes munkavégzést.

A munkaszüneti és ünnepnapokon heti egy-két óra elméleti órát is kell tartani az „Erdőőr” című könyv alapján. Fontos megismertetni a tanulókat az erdővédelem és a vadászat gyakorlásának törvényes intézkedéseivel. Annak érdekében, hogy „a tanítás eredménye ezen iskolákban ne csak a jóakarattól függjön” az erdőtiszteket állandó jutalmazásban kell részesíteni.

Az írás szerzői szerint három iskola felállítása javasolt. Egy a Dunántúlon, egy az Alföldön egy pedig Erdélyben. A szakszemélyzetre, illetve az iskolák költségvetése is javaslatra került. Ez alapján a három intézmény éves üzemeltetése 15 000 forintba kerülne (BEDŐ & HORVÁTH, 1881).

1881 júliusából érdekes, szintén az erdészeti oktatáshoz kapcsolódó írást olvashatunk Tóthi Szabó Sándortól, királyi alerdő felügyelőtől. Kijelenti, hogy a szakképzésről folytatott eszmecsere során keveredik az alsó és középszintű erdőőri képzés. Fontosnak érzi, hogy olyan erdészeti személyzetet kell nevelni, amilyenre az államnak és erdőbirtokosoknak szüksége van. Tóthi véleménye szerint a kisbirtokosok és községek megfelelő erdőtisztekkel műszaki segédszeméllyel egyáltalán nem rendelkeznek. Elodázottnak érzi a középfokú erdészeti oktatás ügyét és annak fontossága mellett érvel. „Magyarországon elkerülhetetlenül szükséges közperdészeti tanintézetek felállítása, ha a magyar erdészetet valóban felvirágoztatni akarjuk.” Úgy gondolja, hogy a magyar erdészet iránti közöny annak tudható be, hogy a magánuradalmi erdészek nagyobb része külföldi származású és nem kötődik a nyelvhez, hazához, irodalomhoz. „Kisebb részük pedig olyan alacsony műveltségi fokon áll, hogy a magyar erdészet ügyének lényeges szolgálatot tenni nem tud.” Természetesen ez alól vannak kivételek. Olyan erdészek, akik új hazájukat megszerették „és annak javát szakuk terén is előmozdítják, kikben sokszor jeles szakerőket nyertünk..”

Megemlítésre kerül, hogy a magán erdőbirtokosok szívesen alkalmaznak erdészeti munkákra valamely alsóbb erdészeti tanintézetet végzett külföldi származású személyeket vagy gyakorlati „alantas szolgálatból vett” úgynevezett „jágereket”, kiváltképpen a dunántúli megyékben; „mivel ezen egyének a vadászat ügyében legtöbbször jártasabbak és amellet kevés igényel bírva, oly csekély fix fizetéssel beérik, hogy gyakran bevallani is szégyenlik”. A cikk szerzője kiemeli, hogy „a kis és középbirtokosok súlyos terheik, és erdeik alacsony jövedelmezősége miatt kényszerülnek alacsonyabb fizetéssel és beérő embereket kik a vadászat iránti legfőbb kívánságaiknak tán inkább meg is felelnek.” (TÓTHI SZABÓ, 1881)

2.6. Az első vadászati vizsgatételek

1882 novemberében az erdőőri vizsgák eredményeiről (1. táblázat) olvashatunk közleményt. A beszámoló érdekessége, hogy a budapesti vizsga három kidolgozásra váró tételéből egy már vadgazdálkodási, vadászati témából kerül ki. *„Ha egy szabad, fácán tenyésztésére berendezett fácánkertben jelentékenyen mutatkozik kártékony vad, adassék elő milyenü kártékony vadat észlel, és mily eszközöket fog alkalmazni ezen vadak kipusztítására?”* (VÉSSEY, 1882)

A tétel ma is aktuális, hiszen a hivatásos vadász feladata a különböző dúvadfajok gyérítése minden törvény által engedélyezett módon, eszközzel és időben. A szakmai feladat különösen nagy jelentőséggel bír apróvadás vadászterületen, illetve apróvadtenyésztő telepeken.

1883 szeptemberében az Erdészeti Lapok hasábjain közzétették az erdészeti szakoktatás és vadászattan részletes programját. Ez volt az első olyan dokumentum, amely áttekinthetően és a korábbiaknál részletesebben fogalmazta meg az egyes tananyagok tartalmát. A felsorolás „I” pontjában már helyet kap a vadászat tudománya és annak eszközei. A vadászattanhoz kötődő tananyag tartalmát akkoriban következőképpen fogalmazták meg: *„Vadak kitömött állapotban, állati bőrok, agancsok, zerge-kampók, agyarak, vadászfegyverek és eszközök, amennyiben nem mint ipari cikkek vagy erdei melléktermékek, hanem mint a vadászat tárgya állítatnak ki, csapdák és vadkertek mintái vagy rajzai, vadászati irodalom.”* (BEDŐ, 1883)

1. táblázat: Erdőőri vizsgák eredményeinek összesítése 1882-ből (Véssey és Mtsai, 1882)

Helyszín	Minősítés				Összesen
	kiválóan alkalmas	jól alkalmas	kielégítően alkalmas	nem alkalmas	
Budapest	7	8	10	1	26
Pozsony		3	6		9
Besztercebánya	5	14	20	3	42
Kassa	3	7	4		14
Ungvár	1	3	4		8
Marmaros-Szigeten	5	8	12	6	31
Kolozsvár	5	3	8	2	18
Temesvár	3	7	21	14	45
Kaposvár	1	3	8	1	13
Szombathely	1	1	5	3	10
Összesen	31	57	98	30	216

2.7. Az Ásotthalmi iskola

Horváth Tamás korabeli beszámolójából megismerhetjük az első magyar erdőőri szakiskola nyitó ünnepségének részleteit. A cikkben Szeged városát említik meg azonban Dr. Kollwentz Ödön vasdiplomás erdőmérnök írásából tudjuk, hogy ez az iskola már akkor Ásotthalmon került felállításra és máig helyet ad az erdészeti, vadgazdálkodási képzésnek. Az intézmény október 10-én kezdte meg működését, így nyugodtan nevezhetjük az első történelmi, hagyományos erdésziskolának. Az Erdészeti Lapok 1883. évi decemberi számában olvashatunk részleteket arról, hogy milyen körülmények között jött létre az iskola, amely a szeged környéki tanyák legsivárabb, lakatlan, futóhomokos részére épült. Szabadka 18, Szeged pedig 36 kilométerre található innen. A szakiskola legfontosabb szakmai feladata a környező területek fásítása volt. Mivel a lakosság jó része erre a feladatra nem volt alkalmazható, a tanulókra hárult a munka java (HORVÁTH, 1883).

1883. novemberében szintén tartottak erdőőri szakvizsgákat. Ebben az évben is olvashatunk vadgazdálkodáshoz kötődő szakmai kérdést, amely a zárttéri vadtartásra vonatkozik. *„Vadtenyésztésre berendezett védkerületben, az erdőőr egy vadszónak felállítását célszerűnek véli. Annak felállítása miatt előljáró hatóságának jelentés teendő egy költségvetés kíséretében, melyben a felállításra alkalmas hely, a hozzá szükséges faanyag, agyag- és sómennyiség kiszámítandó.”* (HANGAY, 1883)

1884. október 27-én megtartott budapesti erdőőri vizsga beszámolójában szintén vadászati témájú tételt olvashatunk. *„Tegyen jelentést előljáró erdészének a folyó évi üzekedési idényben észlelt szarvasbőgésről s hozzon javaslatba az erősebb bikák elejtésére alkalmazandó vadászati módot.”* (FEILITZSCH, 1884). A két év vizsgaeredményeinek összesítéséből már az látszik, hogy a vizsgázók száma jelentős növekedésnek indult.

1885 szeptemberében a szeged-királyhalmi erdőőri iskola növendékeinek tanulmányútjáról olvashatunk. A tanulmányút fő célja, hogy a diákok a gyakorlatban láthassák miként történik az úgynevezett homokkötés. A téma abban az időszakban különösen aktuális volt, hiszen a 19. század második felében sok helyen a homokos területek fásítása az erdészek legfontosabb feladata szakmai kihívása volt (FÖLDES, 1885). Az ásotthalmi intézmény az új nevét I. Ferenc József szemléjének tiszteletére kapta.

Ugyanebben az évben október 27-én nyílt meg a második Magyar Királyi Erdőőri Szakiskola Vadászterdön. Az erdészeti feladatok elvégzéséhez 1230 kh (katasztrális hold) erdő, 24 kh kert, illetve 26 kh csemetekert állt rendelkezésre. A vadászat gyakorlására az 1230 kh erdő mellett további 2200 kh kincstári erdő és 10 000 kh hold közösségi mezei vadászterület bérlemény szolgált. Ez átszámítva 7655 hektárt jelent és mai szemmel is nagyméretű gazdaságnak számít. A szakiskola mellett erdészeti kísérleti állomás és meteorológiai állomás is segítette a tanulók oktatását. Az iskolai élet katonás rendben zajlott.

Az első igazgató Vadas Jenő magyar királyi erdész (később főerdőtanácsos, selmecbányai akadémiai tanár) volt. Az első évfolyamon kilenc fő kezdte meg tanulmányait ebből heten végezték el az iskolát (BÁRSONY, 1985).

1886-ban az erdészeti szakvizsgák beszámolója kapcsán a budapesti vizsgán feltett három vizsgakérdés között ismét találunk egyet, melyet vadászati témakörből fogalmaztak meg. *„Szarvasvad tenyésztésére berendezett védkerületében a sózók körül orv-vadászok nyomai találtak; miképen fog eljárni az orv-vadászok kézrekerítése végett és miképen fog elbánni a vadásztörvény 42-ik szakasza értelmében a tetten ért orv-vadászsal”* (ISMERETLEN SZERZŐ II., 1886).

1886. június 22-én a Földművelési Minisztérium közleményt adott ki az erdőőri szakiskolák tanulóinak felvétele kapcsán. Ebben részletesen megtalálhatók azok a kritériumok, amelyeknek meg kellett felelni. Ez az első olyan rendelkezés, amely az erdőőröknél részletesen tartalmazza az alkalmasság feltételeit.

1. 17. életévét betöltött, de 35 évnél nem idősebb.
2. Ép, erős, egészséges. Munkához, időjárás viszonyaihoz szokott és edzett testalkatú. Különösen jó látó, halló, és beszélőképességgel bírjon.
3. Az elemi iskolákat elvégezte. Jól tud írni olvasni és a négy matematikai alpművelet szerint számolni.
4. Erkölcsei magaviseletük jó.
5. Igazolni kell, ha katonai kötelezettségben állnak.

Aki saját költségén jelentkezik évente 150 forintot köteles fizetni. Az a tanuló, akinek a tanulmányait az állam fizeti és elhagyja az iskolát vagy elbocsátják a költségeket utólag köteles megtéríteni évi 150 forinttal számolva. Minden tanulónak magával kell hozni új állapotban 6 db inget, 6 lábravalót, 6 zsebkendőt, 10 pár kapcát vagy harisnyát, egy pár erdőjárásra alkalmas erős bagariacsizmát (Földművelés-, ipar- és kereskedelemügyi m.kir. ministerium, 1886).

1886. október 11-én Lipótújváron megnyílt a ma is középfokú erdészeti iskolaként működő harmadik Királyi Erdőőri Iskola. A korabeli beszámoló alapján kényelmesen és célszerűen berendezett intézményt adtak át, melyhez 95 holdnyi saját terület tartozott és egy kiválóan kezelt erdőterület vette körül. Itt a tanulók az összes olyan szakmai ismeretet elsajátíthatták, ami a fenyőállományokhoz kötődik. Az első évfolyamon 30 diák kezdte meg tanulmányait (KONDOR, 1886).

1886-ban Reman József a szombathelyi vizsgák kapcsán kiemelt néhány uradalmat, akik sok és jól felkészült jelöltet küldenek a vizsgára (REMAN, 1886). A szakemberek után az erdők birtokosai is felismerték az erdészeti segédszemélyzet fontosságát. A korabeli

beszámolókból kitűnik, hogy a nagyobb magánbirtokok élen jártak abban, hogy beosztottjaikat oktatásra és vizsgákra küldjék.

1893. júniusában rendkívül tartalmas szakmai írást olvashatunk a vadászat közgazdasági fontosságáról. Pontos számokkal alátámasztható, hogy a tudatos, szakmai alapelvekre helyezett, tervszerű vadgazdálkodás milyen nemzetgazdasági jelentőséggel bír. *„Ha a vadászatot nemcsak mint test-edző, lelket üdítő sportot tekintjük, hanem mint közgazdaságunknak egyik fontos tényezőjét: valóban meglepő eredményekhez jutunk, amelyek közül csak a tisztán pénzbeli jövedelmezést említve meg, bátran állíthatjuk, hogy a vadászat és illetve a vadtenyésztés számos millió forinttal emeli a közvagyonot. Bár a vadászat nem bír többé oly népfenntartó hivatással, mint az ősidőkben, de a földbirtokra, az iparra és kereskedelemre való kihatásában a közvagyonosodás és a jólét sokkal hathatósabb eszközéként jelentkezik ma, mint régente. (...) Mielőtt ezen állítás bővebb bizonyítása végett a csatolt kimutatások részletezéséhez fognék, utalni kívánok még arra, hogy a vadászat, mint az az után élő ezer és ezer alkalmazott vadász-család kenyérkereseti forrása: még társadalmi tekintetből is kiváló fontossággal bír, — melyet tehát ily kiváló helyzetében az államhatalomnak óvni, fejleszteni és annak jövedelmezőbbé tételén munkálkodni: kötelessége.”* (EGERVÁRY, 1893).

A negyedik erdőőri iskola megnyitása Görgényszentimrén történt 1893. október 13- án amivel az erdélyi erdőtulajdonosok régi vágya vált valóra. A cikk írója kiemeli Bedő Albert szavait, annak fontosságát, hogy a környékbeli lakosság fő megélhetési forrása az erdő, így időszerű volt egy ilyen iskola megnyitása. A fiataloknak van lehetőségük olyan pályát választani, amelyből megélhetnek. A vadőri munka kapcsán fontos gondolat a következő: *„és ha valahol ez országban, akkor főleg itt e helyen tanulhatják azt meg a hol nem csak a tudósnak és a férfias bátorság világhírű hősének, de hazánk legelső vadászának vezetése alatt gyakoroltatnak a vadászatok – és ti, leendő erdőőrök, egykor fiaitoknak bizonyára büszkén fogjátok elmondani, hogy a görgényi vadászatokat ama méltóan híres férfiú (Teleki Sámuel gróf) vezetése alatt ismerhették meg.”* (ARATÓ, 1893).

2.8. Vadászati szakvizsga

A földművelésügyi miniszter a vadőri vizsgák tárgyában kiadott 40086-I/1893. számú rendeletével *„Vadőri Vizsgálóbizottság”*-ot rendszeresített. A rendelet kimondja, hogy *„a vadőri szolgálatban való jártasságnak igazolhatása tekintetéből... a belügyminiszter úrral egyetértőleg elhatároztam, hogy az erdőőri vizsgákkal kapcsolatos vadőri vizsgák tartassanak és a vadászatnál alkalmazást kereső egyének... a múlhatatlanul szükséges*

tudnivalókat a szolgálat érdekében elsajátítsák”. Ezeket a vadőri vizsgákat évente egy alkalommal a kijelölt erdőigazgatóságok székhelyén tartották, elsőként 1893. október 23-án.

A vizsgára jelentkezőknek bizonyos elvárásoknak meg kellett felelniük. Tudniuk kellett írni, olvasni, a négy közönséges számművelet szerint számolni. Három évig folyamatosan vadőri szolgálatban kellett állniuk. Fedhetetlen magaviseletűnek kellett lenniük. Be kellett tölteni a 20. életévüket, illetve orvosilag is alkalmasnak kellett lenni a szolgálatra. A vadőri vizsgára a *„folyamodványokat”* az erdőfelügyelők gyűjtötték és továbbították.

A Vadőri Vizsgálóbizottság az elnökből, egy bizottsági tagból és a földművelésügyi miniszter által – az Országos Vadászati Védegyelet és a királyi erdőfelügyelőség véleményének meghallgatása után kirendelt tagból állt. A vizsgaanyag a következő volt: *„Amit a vadőrnek a vadőri szolgálat sikeres teljesítéséhez tudnia kell”*. (KOLLWENTZ, 1995)

A vizsga megkezdése előtt a jelentkezőknek *„a bizottsági elnök kezeihez 5 forintot, illetve 10 koronát kellett fizetniük”*. A vizsga lefolytatásával kapcsolatban *„a szóbeli és az írásbeli együtt tartatik. Az összes jelentkezők a vizsgálóbizottság elnöke által megállapított egyazon kérdésre felelnek”*. Az eredményesen letett vizsgát a bizottság elnöke és a két vizsgálóbiztos által aláírt *„Vadőri Vizsgálat Bizonyítványa”* igazolta. A millennium évében, 1896-ban a vadőri vizsgákat Budapesten, Pozsonyban, Kolozsvárott és Szombathelyen tartották (KOLLWENTZ, 1995). Ugyanebben az évben Vajda János írói nevén Cserszilvász Ákos megírja korának elismert szakkönyvét *„A vadászat mestere”* címen (BÉKÉS, 2001).

1908-ban a vadászerdői iskolában a 66854/1908. számú FM rendelet alapján erdészeti továbbképző tanfolyam indult el. A korábban felállított négy erdőőri iskola legjobb tanulói ennek keretein belül kaptak továbbképzést többek között a földmérés, erdőbecslés, útépítés, ügyvitel és a vadászatvezetés területén. Ez a képzés hét évig működött és kiváló kollégákat képzett a műszaki erdészeti segédszemélyzet és a gazdálkodásvezetők körébe egyaránt.

1919-ben Erdély román megszállás alá került így sürgető feladat lett a vadászerdei iskola a hozzá tartozó hidasligeti Erdőőri és Vadőri Szakiskola megmentése és magyarországi működtetése. Tárgyalások kezdődtek Kőszeg város polgármesterével az iskola befogadásáról (KOLLWENTZ, 1992). Az 52539/1919 számú FM. számú ügyirat igen részletes beszámolót ad az iskola elhelyezésének feltételeiről. Kőszeg a hegyvidéki erdőgazdálkodása miatt különösen alkalmas lett volna egy ilyen intézmény működtetésére, melynek központja a tervek szerint a Frigyes gyalogsági laktanya lett volna. (BÁRSONY, 1985).

A tárgyalások idején a kormány kiürítette a vadászerdei iskolát. Az iskola kénytelen volt átadni felszerelését a megszállóknak. Az anyakönyveket sikerült megmenteni, ezeket az iskola jogutódja mai nevén Roth Gyula Erdészeti, Faipari, Kertészeti, Környezetvédelmi Szakgimnázium, Szakközépiskola és Kollégium őrzi. Az iskolát Török Sándor igazgató Tatán és Tóvároson helyezte el, mivel a kőszegi tárgyalások nem vezettek eredményre.

1924-ben az iskolát Esztergomba helyezték át. Mivel az épületek nem voltak megfelelőek az intézmény Sopronba került és Erdészeti Technikum néven kezdte meg működését (BÁRSONY, 1985).

Magyarországon 1950-ben virágzott fel igazán az erdésztechnikus képzés kezdetben Sopronban. Tuskó László a Soproni Erdészeti Technikum igazgatója az Erdő folyóirat 1950. novemberi számában foglalta össze a képzés tematikáját. A diákok az általános iskola befejezése után 14. életévüket betöltve kerültek be az iskolába. Az iskolát négy év alatt lehetett befejezni. A heti órarendben helyet kaptak a közismereti és szaktantárgyak, valamint a gyakorlat. Megjelenik az összefüggő gazdasági gyakorlat is, melynek ideje 1–5 hét. Az összóraszámot tekintve 60% az elmélet és 40% a gyakorlat aránya. Az iskola igazgatója lényegre törően emeli ki a gyakorlati képzés fontos elemeit:

- a diákok megismerkednek az erdőgazdaság minden lényeges gyakorlati munkájával
- a gyakorlatok a négy év során minden évszakra kiterjedtek
- a gyakorlatok levezetésébe a szaktanárokon és gyakorlatvezetőkön kívül bekapcsolódnak a közismereti tanárok is
- a gyakorlati oktatásba bekapcsolódik a Tanulmányi Erdőgazdaság válogatott szakszemélyzete, akik 20%-os fizetés kiegészítésben részesülnek
- a gyakorlatok zömét az erdőgazdaság területére szervezik
- néhány gyakorlaton elviszik az osztályokat olyan erdőgazdaságokba, ahol az iskola székhelyén nem szervezhető gyakorlatot tudnak lebonyolítani (például homokfásítás)
- a szakmai gyakorlatok sorát magasabb évfolyamokon tanulmányúttal zárják le

Igazgató úr egy a napjainkban is aktuális problémát elemez, amelyre a beiskolázás kapcsán még visszatérek. *„Végül úgy gondolom, hogy felül kell vizsgálnunk eddig követett gyakorlatunkat a felvételek terén is. Nem tartom megfelelőnek azt az évek óta fennálló gyakorlatot, hogy a jelentkező 5—600 tanuló közül jelentkezési lapjaik alapján kiválasztunk 80—160 fiatalt, akik közül sok sohasem látott erdőt és akik közül mi egyet sem láttunk. Feltétlenül helyesnek tartom tehát a felvételi vizsgát. Alaposan meg kellene fontolnunk azt is, nem lenne-e célszerűbb bevezetni az 1—2 éves megelőző szakmai gyakorlatot? Ez esetben lényegesen több tanulót vennénk fel a felvételi vizsgán az előírányozottnál és ezeket a tanulókat kihelyeznénk az erdőgazdaságokhoz előzetes gyakornoki időre. A technikumra azután már csak a gyakornoki időt sikeresen letöltött tanulók kerülnének. Menetközben az alkalmatlanok maguktól kihullanának. így elérnénk, hogy azok, akik a technikumba kerülnek, már a maga valóságában ismernék az erdészpályát annak minden szépségét, nehézségét. Rendelkeznének bizonyos fokú előgyakorlattal is, amire elég szilárdan lehetne építeni a szakmai ismeretanyagot.”* (TUSKÓ, 1955).

2.9. Az első vadásziskola

A 72117/1936-os FM rendelet vadőri szakvizsgát, a 72299/1936-os FM rendelet pedig kötelező vadőri tanfolyamot írt elő. A kéthetes tanfolyam délelőtti elméleti és délutáni gyakorlati foglalkozásokból állt. A rövid képzés utáni vizsga letételével vadőri bizonyítványt állítottak ki.

A második világháború hazánk vadállományát is sújtotta minőségi és mennyiségi szempontból egyaránt. Képzett vadgazdákra volt szükség. 1957-ben a Népköztársaság Elnöki Tanácsának 43. számú rendelete kimondta, hogy a vadőröknek vadőri tanfolyamon kell részt venni. Az *5/1958. évi FM rendelet* alapján pedig a hivatásos vadászoknak az állami vadőri szakvizsga előtt több, mint fél éven át, havi egy munkanap erejéig elméleti és gyakorlati képzésen kellett részt venniük. A tananyag Szederjei Ákos „*Vadgazdálkodási alapismeretek*” című könyve volt. Ebből a kezdeményezésből ered a hivatásos vadász, régi nevén vadász-vadtenyésztő végzettség kialakulása (KOLLWENTZ, 1995).

1959-ben indult meg az iskolarendszerű hároméves képzés a Balatonnagyberek Állami Gazdaság területén Balatonfenyvesen. A Magyar Vadász nevű folyóiratban Mátyás Ferenc foglalja össze a balatonnagyberek vadörképzés aktuális problémáit. Jól látható, hogy alacsony volt a jelentkező fiatalok száma. Ezzel párhuzamosan sok felnőtt jelentkezett a szaktanfolyamokra. 1963/64-ben összesen 426 fő tett különböző vadászszaktanfolyamot az iskolában (MÁTYÁS, 1964).

A képzés körülményei a bereki iskolában nem voltak megfelelőek ezért Öhm László az Oladi Szakmunkásképző Intézmény első igazgatója, emellett kiváló vadgazda közbenjárására a képzés 1966-tól Szombathelyen (Oladon) folytatódott és virágzott fel. Az iskola igazgatója egyben a helyi, remek nagyvadas adottságú Aranypatak vadásztársaság elnöke is volt. A vadásztársaság biztosította a mindennapos gyakorlatot a leendő vadőrök számára. Ezt a felelősségteljes feladatot hat év tized távlatában a mai napig a korábban óriási kiterjedési Aranypatak vadásztársaság egyik jogutódja az Alpokaljai Vadászati Közösség Vadásztársasága látja el, tisztelegve elődeink szakmai felelősségvállalása előtt.

A képzés Szombathely oladi városrészén a mai nevén Herman Ottó Környezetvédelmi és Mezőgazdasági Szakgimnázium Szakközépiskola és Kollégium (3. ábra) csendes szigetén igazi otthonra talált.

*3. ábra: Ernuszt-kastély a szombathelyi vadörképzés központi épülete
Forrás: Herman fotógaléria*

1964-ben Dr. Bertóti István, a hazai vadgazdálkodás kiemelkedő alakja, a MAVOSZ október 4-én megrendezett választmányi ülésén kiemelte, hogy a nyugati és a szocialista országok között sehol nincs olyan sokirányú és sokrétű vadászati oktatás, mint hazánkban. „A vadászati képzés tematikájában előkelő helyen szerepelünk, külön iskolákat tartunk, külön vadásztanulókat képezünk.” (GÁL, 1964). 1970-ben a MÉM Szakoktatási Főosztálya bizottságot szervezett a vadászati szakemberképzés vizsgálatára. Ebben megerősítésre kerül, hogy a 8. osztály elvégzése után az oladi iskola biztosítja a speciális, alsófokú, önálló vadászati képzést. Két MÉM rendelet alapján lehetőség nyílt a szakmai továbbképzésre különböző szakterületeken. Ilyenek voltak a szárnyasvad nevelő, valamint vadászeb vezető betanított munkás, illetve az őz-szarvastenyésztő, valamint fácántenyésztő mester képzések (SZÜCS, 1970).

1975-ben az ország túlsó felén, Csongrádon is elindult a vadász- vadtenyésztő képzés mai nevén Bársony István Mezőgazdasági Szakgimnázium, Szakközépiskola és Kollégiumban. Oladhoz hasonlóan, ez az intézmény is őrzi a hivatásos vadászképzésének nimbuszát.

A középfokú vadgazdálkodási képzés Magyarországon 1987-ben emelkedett szakközépiskolai szintre. 1993-tól kezdve az Országos Képzési Jegyzékbe a vadász-

vadtenyésztő végzettség mellett megjelent a vadgazdálkodási technikus képzés (OKJ 54 625 01 0000 0000). Ez a változás szakmai tartalmát tekintve új dimenziókba helyezte a vadőrök képzését (BÖGÖTI, 2013).

Ezzel párhuzamosan számos máig kiváló történelmi erdész iskolában is folyt és folyik ma is a diákok vadászati, vadgazdálkodási képzése. A legrégebbiek között emelhetők ki: Ásotthalom (1883), Barcs (1978), Sopron (1885), Szeged (1955), Mátrafüred (1968). Minden iskola tanulói között vannak olyanok, akik évről évre bizonyítják szakmai rátermettségüket, mutatva elhivatottságukat, és a kiváló szaktanár kollégák lelkiismeretes munkáját.

Kijelenthető, tehát hogy hazánkban iskolai keretek között az erdészeti és vadászati ismeretek oktatása a 19. század közepén együtt kezdődött meg. Az erdészeti oktatás erősödése után néhány évtizeddel 1893-ban a vadászati oktatás is külön területté vált. Ez a folyamat a 20.század közepén először a vadász-vadtenyésztő később a vadgazdálkodási technikus képzésben csúcsosodott ki.

3. A középfokú vadgazdálkodási szakképzés vizsgálata

3.1. A középfokú vadgazdálkodási és erdészeti képzésre vonatkozó kerettantervek

3.1.1. A kerettantervek változása az évek során

A mindenkori kerettantervek alapjaiban határozzák meg a szakképzés minőségét és a szakemberképzés jövőjét. Rövid összefoglalást készítettem arról, hogy miként változott a vadörképzés a vadász-vadtenyésztő szakképesítés megjelenése óta:

- 1958-tól vadász-vadtenyésztő képzés (3 év)
- 1987-től szakközépiskolai (4 év) és vadász-vadtenyésztő képzés
- 1993-tól vadgazdálkodási technikus (4+1 év) és vadász-vadtenyésztő képzés
- 2000–2006-ig vadgazdálkodási technikus (4+2 év) és vadász-vadtenyésztő képzés
- 2006-tól modul rendszerű vadgazdálkodási technikus (4+1 év) és vadász-vadtenyésztő képzés
- 2013-tól erdészeti és vadgazdálkodási technikus képzés (4+1 év) két szakma összevonásával
- 2016-tól vadgazdálkodási technikus képzés (4+ 1 év) a két szakma újra különvállik
- 2018-tól vadgazdálkodási technikus képzés (4+1 év) az előző tanterv kismértékű módosítása
- 2020-tól erdésztechnikus képzés (4+1 év) külön vadgazdálkodási és erdészeti szakiránnyal

Az 1958-ban elinduló iskola rendszerű szakmunkásképzést 1987-től mondhatni kiegészítette a szakközépiskolai képzés. Ez azt jelentette, hogy a tanulóknak plusz egy év tanulással és sikeres érettségi vizsgával sikerült középfokú végzettséget szerezni. Néhány évvel később a vadgazdálkodási képzés technikus szintre emelkedése nagy előrelépés volt szakmánk jelentőségének elismerése terén. A tanulók a 12. évfolyam után érettségit szereztek és ezután a képzési rendszernek megfelelően, egy vagy két év után tettek technikus minősítő vizsgát.

A szakmánkat legérzékenyebben a 2013-ban bekövetkezett változtatás érintette. Összevonásra került az erdésztechnikus és a vadgazdálkodási technikus képzés. A döntés ellen írásban tiltakoztak az erdészet és a vadgazdálkodás érdekvédelmi szervezetei különösen az Országos Vadászati Védegylet és az Országos Magyar Vadászkamara.

A 2013-ban bekövetkező változtatás rosszul érintette a szakképző iskolák jó részét. Az oktatási intézmények ugyanazzal a képzési kínálattal egyértelműen konkurenciái lettek

egymásnak. Az évtizedek óta vadgazdálkodási képzésre berendezkedett intézményeknek egyik évről a másikra kellett biztosítani az erdészképzéshez szükséges komoly infrastruktúrát, szaktanári állományt. Az erdész profilú iskoláknak a vadászati képzésüket kellett erősíteni. A két szakma összevonására igazi magyarázat soha nem született. Hivatalosan csupán az Országos Képzési Jegyzékben (OKJ) szereplő képzések számának csökkentése indokolta a két szakma összevonását.

Magyarországon nagyon specializált a megszerezhető képesítések köre. A német munkaerőpiacon több olyan szakmai is van, melyet képesítés nélkül is be lehet tölteni. Ilyen például a virágkötő munka. Hazánkban erre a szakterületre több OKJ-s képzés is épült. Ilyenek például a virágdekoratőr, virágkötő és kereskedő, valamint virágbolti eladó. Emellett a specializálódás is növeli a szakképesítések számát. Amíg Németországban egyféle asztalos képesítés létezik addig Magyarországon elkülönítjük az asztalos, műbútorasztalos és asztalosipari képzéseket (SZAKKÉPZÉS 4.0, 2019).

Valószínűleg ennek a logikai gondolatmenetnek esett áldozatul a középfokú erdészeti és vadgazdálkodási képzés is. A korábbi külön szakmára kidolgozott képzési rendszerekhez képest egyértelműen sérült mindkét terület szakmai tartalma, hiszen két, ötéves tematikát kellett összefésülni egy szakmává.

Kutató munkámban arra is kerestem a választ, hogy a munkáltatók és az oktatási intézmények milyen mértékben voltak bevonva ennek a komoly szakmai döntésnek az előkészítésébe. A válaszadó tíz intézmény köztük az összes hagyományos erdész-vadász iskola 22 szakmai tanára közül mindössze hárman nyilatkoztak úgy három különböző neves intézményből, hogy állami szerv hivatalos véleménynyilvánítást kért tőlük abban a kérdésben, hogy érdemes-e összevonni az erdészeti és vadgazdálkodási technikus képzést. A felkért kollégák közül mindhárman úgy nyilatkoztak, hogy nem támogatták a két szakma összevonását.

Az összes válaszadó szaktanár közül hat olyan volt, aki elvben támogatta a két szakma összevonását. Közülük csak négyen gondolják ma is úgy, hogy a 2013-as összevonás pozitív hatással volt a szakképzés minőségére.

A kérdéseimre válaszadó 173 vadászatra jogosult közül csak négy (0,02%) nyilatkozott úgy, hogy kellett hivatalos véleményt alkotniuk arról, hogy érdemes-e összevonni az erdészeti és vadgazdálkodási szakmát. A négy jogosult közül három vadásztársaság, egy pedig oktatási intézmény, illetve annak vadászterülete. Állami erdészeti nem volt az igennel válaszolók között. A négy megkérdezett munkáltató közül csak kettő olyan volt, aki közepesen tartja fontosnak az erdészeti ismereteket a hivatásos vadász szaktudásában. Két jogosult pedig egyáltalán nem tartja fontosnak ezt az ismeretet a vadőri munka ellátása során.

3.1.2. *Kerettantervek szakmai tartalmának összehasonlítása a vadgazdálkodási technikus képzésben*

Az elmúlt 8 tanév kerettantervi változásait négy dokumentum alapján mutatom be. Az első a modulrendszerű „2006-os” központi program a vadgazdálkodási technikus képzésről, a második az alapvető változást hozó „2013-as” összevont erdészeti és vadgazdálkodási technikus képzés kerettanterve. A harmadik a szakmák újbóli különvadását biztosító „2016-os” kerettanterv a vadgazdálkodási technikusok képzéséről. 2018-ban ennek megjelent egy módosított formája, de elhanyagolható változást hozott az óraszámokban. A negyedik vizsgált programterv a „2020-as”, amely erdésztechnikus szakma néven közös ágazati alapozás után külön erdészeti és vadgazdálkodási technikus szakirány elvégzését teszi lehetővé.

„2006-os” kerettanterv kivonata (4. melléklet)

Vadgazdálkodási technikus képzés OKJ szám: 54625 01 0000 00 00

Ennek jogi keretét a következő fontos jogszabályok határozták meg:

- 1993.évi LXXIX. törvény a közoktatásról
- 1993.évi LXXVI. törvény a szakképzésről
- 1999.évi CXXI. törvény a gazdasági kamarákról
- I/2006. (II.17.) OM rendelet az Országos Képzési Jegyzékről
- 8/2006. (III.23.) OM rendelet a szakképzés megkezdésének és a folytatásának feltételeiről, valamint a térségi integrált szakképző központ tanácsadó testületéről
- 4/2002. (II.26.) OM rendelet az iskolai rendszerű szakképzésben részt vett tanulók juttatásairól
- 20/2007. (V.21.) SZMM rendelet a szakmai vizsgáztatás általános szabályairól és eljárási rendjéről
- 8/2008.(I.23.) FVM rendelet az 54 625 01 0000 00 00 azonosító számú Vadgazdálkodási technikus szakképesítés szakmai és vizsgakövetelményeit tartalmazó a földművelésügyi ágazathoz tartozó szakképesítések szakmai és vizsgakövetelményeiről

A képzésben az elmélet aránya 40% a gyakorlaté pedig 60 %. A kerettanterv a tantárgyakat akkori nevén tananyagegységként nevezi meg.

A szakmai órák száma a képzés során: 1836 óra

Megoszlása: 756 elméleti,1080 gyakorlati óra

Közvetlenül a vadgazdálkodáshoz kötődő szakmai órák száma: 1098 óra
(Vadgazdaságtan, Vadegészségtan, Vadtakarmányozás, Állományhasznosítás, Trófea-kikészítés és bírálat, Vadbefogás, vadtelepítés, Vadkármegeelőzés, vadkárbecslés,

Mesterséges vadtenyésztés, Vadászati állattan, Vadászati állattan, Kynológia, Vadászatszervezés, Vadászat, Fegyver és lőszer, Vadászati jog, Vadászati etika)

Közvetlenül a vadgazdálkodáshoz kötődő szakmai órák aránya: 59,8%

„2013-as” kerettanterv kivonata (5. melléklet)

Erdészeti és vadgazdálkodási technikus képzés azonosító száma: 54 623 01

Ennek jogi keretét a következő fontos jogszabályok határozták meg:

- 2011.évi CXC. törvény a nemzeti köznevelésről
- 2011.évi CLXXXVII. törvény a szakképzésről
- 150/2012.(VII.6.) Kormányrendelet az Országos Képzési Jegyzékről és az Országos Képzési Jegyzék módosításának eljárásrendjéről
- 217/2012. (VIII.9.) Kormányrendelet

A képzésben az elmélet aránya 40%, a gyakorlati pedig 60%.

A szakmai órák száma a képzés során: 2543 óra

Megoszlása: 1584 elméleti, 959 gyakorlati óra (amely tartalmazza az elmülethez felhasználható szabadsávokat és a kötelező nyári gyakorlatokat)

Közvetlenül a vadgazdálkodáshoz kötődő szakmai órák száma: 879,5 óra (Állattan, Erdészeti és Vadgazdálkodási alapismeretek gyakorlatok 50%-a, Vadászat, Vadászat gyakorlatok, Vadgazdálkodás, Vadgazdálkodás gyakorlatok, kötelező nyári gyakorlatok 50%-a)

Közvetlenül a vadgazdálkodáshoz kötődő szakmai órák aránya: 34,58%

„2016-os” kerettanterv kivonata (6. melléklet)

Vadgazdálkodási technikus képzés azonosító száma: 54 625 01

Ennek jogi keretét a következő fontos jogszabályok határozták meg:

- 2011.évi CXC. törvény a nemzeti köznevelésről
- 2011.évi CLXXXVII. törvény a szakképzésről
- 150/2012.(VII.6.) Kormányrendelet az Országos Képzési Jegyzékről és az Országos Képzési Jegyzék módosításának eljárásrendjéről és a Vadgazdálkodási technikus megnevezésű szakképesítés szakmai és vizsgakövetelményeiről
- 217/2012.évi (VIII.9.) Kormányrendelet és az 54 625 01 számú, Vadgazdálkodási technikus megnevezésű szakképesítés szakmai és vizsgakövetelményeit tartalmazó rendelet

A képzésben az elmélet aránya 40% a gyakorlati pedig 60%.

A szakmai órák száma a képzés során: 2739 óra

Megoszlása: 1562 elméleti, 1177 gyakorlati óra (amely tartalmazza a kötelező szakmai gyakorlatokat)

Közvetlenül a vadgazdálkodáshoz kötődő szakmai órák száma: 1621 óra (Állattan, Vadegészségtan, Kynológia, Vadászati állattan gyakorlat, Apróvadtenyésztés, Nagyvadtenyésztés, Vadtenyésztés gyakorlat, Vadgazdálkodás, Vadtakarmányozás, Vadgazdálkodás, vadtakarmányozás gyakorlat, Vadászat, Vadászati jog, Állományhasznosítás, vadászat gyakorlat, Élőhelyfejlesztés, Élőhelyfejlesztési és gazdálkodási gyakorlat, Fegyver-lőszerismeret, Fegyver-lőszer gyakorlat, kötelező szakmai gyakorlatok)

Közvetlenül a vadgazdálkodáshoz kötődő szakmai órák aránya: 59,18%**„2020-as” kerettanterv (7. melléklet)**

Erdésztechnikus képzés azonosító száma: 5 0821 17 02, szakmairányai: Erdőgazdálkodás, Vadgazdálkodás

Ennek jogi keretei a következő fontos jogszabályok határozták meg:

- 2019.évi LXXX. törvény a szakképzésről (Szkt.)
- 12/2020. (II.07) Kormányrendelet a szakképzésről szóló törvény végrehajtásáról (Szkr.)

A képzésben az elmélet és gyakorlat arányát, valamint a szabadsávok felhasználását a képző intézmények szabhatják meg. A programtervet a Kisalföldi ASzC Herman Ottó Környezetvédelmi és Mezőgazdasági Technikum, Szakképző Iskola és Kollégium szakmai programja alapján mutatom be.

A szakmai órák száma a képzés során: 2328 óra

Megoszlása: 1063 elméleti, 1265 gyakorlati óra

Közvetlenül a vadgazdálkodáshoz kötődő szakmai órák száma: 1769 óra (Munkavállalói idegennyelv, Szakmai alapozás, Vadegészségtan, Vadászati állattan, Kynológia, Apróvadtenyésztés, Nagyvadtenyésztés, Vadászat, Vadgazdálkodás, Élőhelygazdálkodás, Fegyver és lőszerismeret)

Közvetlenül a vadgazdálkodáshoz kötődő szakmai órák aránya: 75,98%

Az elmúlt évtized kerettanterveiből megállapítható, hogy az erdészeti és vadgazdálkodási technikus képzés 2013-as összevonása egyértelműen csökkentette a vadgazdálkodáshoz kötődő szakmai órák számát. Ennél a kerettantervnél a szakmai elméleti és gyakorlati foglalkozások 34,58 százalékát képezte a vadgazdálkodáshoz köthető tanórák aránya. Ugyanez az érték a „2006-os” és a „2016-os” vadgazdálkodási technikus kerettantervek

alapján 59,8, illetve 59,18 százalék volt. Mindhárom kerettanterv esetén 40 százalék volt az elmélet és 60 százalék a gyakorlat aránya.

A legpozitívabb változást a középfokú vadgazdálkodási szakképzés óraszámai kapcsán a legújabb „2020-as” vadgazdálkodási szakiránnyal bíró erdésztechnikus képzés biztosítja. Lehetővé teszi a szakképző intézmények számára az elmélet és a gyakorlat arányának változtatását a képzési feltételekhez és gyakorlathoz igazítva. A bemutatott programterv szerint a vadgazdálkodáshoz köthető tanórák aránya 75,98 százalék, 1769 elméleti és gyakorlati óra szerint. Ezzel párhuzamosan a rendszer ágazati alapozást biztosít, így 9. és 10. évfolyamon lehetővé teszi az átjárást más intézményekbe mezőgazdaság és erdészet ágazaton belül. 10. évfolyam után a tanuló választhat az erdészeti és vadgazdálkodási kimenetek között, 11. évfolyamon ennek megfelelően folytathatja tanulmányait.

3.1.3. A középfokú németországi és magyarországi kerettanterv összehasonlítása vadgazdálkodási szakterületen

A Németországban jelenleg érvényben lévő kerettanterv szerint a vadórtanulók 3 év alatt szereznek szakmai végzettséget (8. melléklet). Ez idő alatt tanévenként 280 elméleti órát tartanak a diákoknak. Ez három év alatt 840 elméleti órát jelent. Magyarországon a 2020-ban érvényben lévő programterv szerint a szakmai elméleti órák száma 1063 óra (127%-a a németnek). Ez alapján kijelenthető, hogy a középfokú vadgazdálkodási szakképzésben a szakmai elméleti tantárgyak oktatása hazánkban magasabb óraszámokban történik. A gyakorlati óraszámok összehasonlítására nincs lehetőség mivel a németországi duális képzésben a gyakorlati foglalkozások óraszámja a munkáltató által kerül meghatározásra.

3.2. A végzett erdészeti és vadgazdálkodási technikusok száma

A kerettantervek az elmúlt néhány évben olyan gyorsan váltották egymást, hogy egy intézményen belül az ötéves technikus képzésben egyidőben három teljesen más kerettanterv alapján tanították a különböző évfolyamokat. Ennek a látványos, többéves koncepció nélküli oktatáspolitikának eredményeként évről évre változott a vizsgázók végzettsége. Az egyes szaktanári továbbképzéseken kiderült, hogy jónéhány intézményvezető akadt, akinek szakértői segítség kellett abban a kérdésben, hogy az egyes végzős osztályoknak melyik OKJ szerint igényeljenek írásbeli tételt a tanév végéhez és a vizsgaidőszakhoz közeledve. A Herman Ottó Intézet adatsorából 2015-től tudtam követni az intézmények tételigényléseit kerettantervnek megfelelően. Eszerint a vizsgázók száma a következőképpen alakult az elmúlt időszakban:

2015-ben	395 erdészeti és vadgazdálkodási technikus
2016-ban	421 erdészeti és vadgazdálkodási technikus

- 2017-ben 413 erdészeti és vadgazdálkodási technikus
- 2018-ban 102 vadgazdálkodási technikus**
24 erdésztechnikus
809 erdészeti és vadgazdálkodási technikus (2.táblázat)
- 2019-ben 304 erdészeti és vadgazdálkodási technikus
113 erdésztechnikus
83 vadgazdálkodási technikus **tett szakmai vizsgát.**

A szakma és az egyes intézmények számára is elgondolkodtató, hogy ilyen nagyszámú végzett szakember mellett miért küzd az ágazat munkaerőhiánnyal. 2015 és 2019 között összesen 2664 fő tett technikus vizsgát erdészet és vadgazdálkodás ágazatban. A vizsgák eredményéről nincsenek hozzáférhető információk, de ha nagymértékű bukással számolunk is kétezer felett van azoknak a pályakezdőknek a száma, akik végzettségükkel betölthetnék a hivatásos vadász, illetve az erdész állásokat. A Herman Ottó Intézet adatait áttekintve számos olyan intézmény neve olvasható a tételigénylők között, akik semmilyen múlttal nem rendelkeznek az erdészeti, vadgazdálkodási szakképzés terén. Ilyen magas számú vizsgázó mellett kijelenthető, hogy az elmúlt években vonzó volt a középfokú erdészeti és vadgazdálkodási szakképzés. A jelentkezők számára kedvező volt, hogy öt év alatt gyakorlatilag két középfokú agrár végzettséget szerezhettek meg egyszerre. A kedvező lehetőségeket számos olyan középfokú intézmény is kihasználta, akik korábban nem képeztek szakembert ezen a területen. Mivel kérdéseimre ezek az intézmények nem válaszoltak, nem tudom bemutatni, hogy személyi és tárgyi feltételeik milyen mértékben felelnek meg a törvény által előírt követelményeknek.

2. táblázat: *A technikus vizsga írásbeli tételigényléseinek száma erdészet és vadgazdálkodás szakterületen intézményenként 2018-ban*

Intézmény	Székhely	Szak	db
Bársony István Mezőgazdasági Szakgimnázium, Szakközépiskola és Kollégium	Csongrád	Erdészeti és vadgazdálkodási technikus	32
Kiss Ferenc Erdészeti Szakgimnázium	Szeged	Erdészeti és vadgazdálkodási technikus	86
Diana Vadász-Felnőttképző Alapítványi Szakképző Iskola és Kollégium	Csongrád	Erdészeti és vadgazdálkodási technikus	66
Lippai János Mezőgazdasági Szakgimnázium és Szakközépiskola	Nyíregyháza	Erdészeti és vadgazdálkodási technikus	12
Baross László Mezőgazdasági Szakgimnázium, Szakközépiskola és Kollégium	Mátészalka	Erdészeti és vadgazdálkodási technikus	12
Herman Ottó Környezetvédelmi és Mezőgazdasági Szakgimnázium, Szakközépiskola és Kollégium	Szombathely	Erdészeti és vadgazdálkodási technikus	29
Kaposvári SZC Dráva Völgye Gimnáziuma, Szakgimnáziuma és Kollégiuma	Barcs	Erdészeti és vadgazdálkodási technikus	24

Széchenyi István Mezőgazdasági és Élelmiszeripari Szakgimnázium, Szakközépiskola és Kollégium	Hajdú-böszörmény	Erdészeti és vadgazdálkodási technikus	40
FM Közép-magyarországi Agrár-szakképző Központ, Bercsényi Miklós Élelmiszeripari Szakgimnázium, Szakközépiskola és Kollégium	Budapest	Erdészeti és vadgazdálkodási technikus	11
Roth Gyula Erdészeti, Faipari, Kertészeti, Környezetvédelmi Szakgimnázium, Szakközépiskola és Kollégium	Sopron	Erdészeti és vadgazdálkodási technikus	144
Egri SZC Kereskedelmi, Mezőgazdasági és Vendéglátóipari Szakgimnáziuma, Szakközépiskolája és Kollégiuma	Eger	Erdészeti és vadgazdálkodási technikus	7
Széchenyi Zsigmond Mezőgazdasági Szakgimnázium, Szakközépiskola és Kollégium	Somogyzsitfa	Erdészeti és vadgazdálkodási technikus	30
Széchenyi Zsigmond Mezőgazdasági Szakgimnázium, Szakközépiskola és Kollégium	Somogyzsitfa	Vadgazdálkodási technikus	14
Batthyány Lajos Mezőgazdasági és Élelmiszeripari Szakgimnázium, Szakközépiskola és Kollégium	Pápa	Erdészeti és vadgazdálkodási technikus	15
Bedő Albert Erdészeti Szakgimnázium, Szakközépiskola és Kollégium	Ásotthalom	Erdészeti és vadgazdálkodási technikus	16
FM Kelet-magyarországi Agrár-szakképző Központ, Mezőgazdasági Szakgimnázium, Szakközépiskola és Kollégium	Jánoshalma	Erdészeti és vadgazdálkodási technikus	150
Kaposvári SZC Dráva Völgye Gimnáziuma, Szakgimnáziuma és Kollégiuma	Barcs	Erdésztechnikus	24
OPERANDO Általános Iskola és Középiskola	Békéscsaba	Erdészeti és vadgazdálkodási technikus	120
Szent Imre Szakközépiskola	Kecskemét	Vadgazdálkodási technikus	88
AM Közép-magyarországi Agrárszakképző Központ, Bercsényi Miklós Élelmiszeripari Szakgimnázium, Szakközépiskola és Kollégium	Budapest	Erdészeti és vadgazdálkodási technikus	8
Egri SZC Kereskedelmi, Mezőgazdasági és Vendéglátóipari Szakgimnáziuma, Szakközépiskolája és Kollégiuma	Eger	Erdészeti és vadgazdálkodási technikus	7

Az egyes szakterületeket oktató állami iskolák naprakész listáját biztosító újonnan létrehozott Innovatív Képzéstámogató Központ (IKK) online nyilvántartása szerint jelenleg (2020.08.31.) Magyarország 12 megyéjében összesen 16 középfokú intézmény képezhet erdésztechnikust erdészeti, vagy vadgazdálkodási kimenetellel. A tanulmányaikat 2020. szeptember elsején megkezdő diákok, majd 10. évfolyamon dönthetnek arról, hogy melyik szakirányt választják. Az intézmények neve az adatbázisban több esetben pontatlanul szerepel. A szakképzési centrumok megalakulása okozta névváltozásokat valószínűleg nem követték. A listán szereplő intézmények a következők:

1. Északi Agrárszakképzési Centrum Serényi Béla Mezőgazdasági Technikum és Szakképző iskola, **Putnok**

2. Bethlen Gábor Mezőgazdasági és Élelmiszeripari Szakgimnázium, Szakközépiskola és Kollégium, **Gyomaendrőd**
3. Gál Ferenc Főiskola Békési Szakképző Iskola, Gimnázium és Kollégium, **Békés**
4. Bársony István Mezőgazdasági Szakgimnázium, Szakközépiskola és Kollégium, **Csongrád**
5. Bedő Albert Erdészeti Szakgimnázium, Szakközépiskola és Kollégium, **Ásotthalom**
6. Kiss Ferenc Erdészeti Szakgimnázium, **Szeged**
7. Szent István Mezőgazdasági és Élelmiszeripari Szakgimnázium és Szakközépiskola, **Székesfehérvár**
8. Roth Gyula Erdészeti, Faipari, Kertészeti, Környezetvédelmi Szakgimnázium, Szakközépiskola és Kollégium, **Sopron**
9. Széchenyi István Mezőgazdasági és Élelmiszeripari Szakgimnázium, Szakközépiskola és Kollégium, **Hajdúböszörmény**
10. AM ASzK – Mátra Erdészeti, Mezőgazdasági és Vadgazdálkodási Szakgimnáziuma, Szakközépiskolája és Kollégiuma, **Mátrafüred**
11. AMKASZK – Dr. Szepesi László Mezőgazdasági, Erdészeti Szakgimnáziuma, Szakközépiskolája és Kollégiuma, **Piliscsaba**
12. Kaposvári SZC Dráva Völgye Gimnáziuma, Szakgimnáziuma és Kollégiuma, **Barcs**
13. Széchenyi Zsigmond Mezőgazdasági Szakgimnázium, Szakközépiskola és Kollégium, **Szócsénypuszta**
14. Lippai János Mezőgazdasági Szakgimnázium és Szakközépiskola, **Nyíregyháza**
15. Herman Ottó Környezetvédelmi és Mezőgazdasági Szakgimnázium, Szakközépiskola és Kollégium, **Szombathely**
16. Batthyány Lajos Mezőgazdasági és Élelmiszeripari Szakgimnázium, Szakközépiskola és Kollégium, **Pápa**

Összefoglalva kijelenthető, hogy nyolc tanév alatt négy különböző kerettanterv alapján kezdték meg tanulmányaikat a hivatásos vadásznak készülő tanulók. Megállapítható, hogy a vizsgált időszakban (2015-2019) számos intézményben rendkívül nagy számban szereztek középfokú erdészeti, vadgazdálkodási szakképesítést. Az öt tanév alatt végzettek száma (2664 fő) majdnem megegyezik a meglévő aktív vadőri státuszok (2990 fő) számával.

3.3. Külföldi kitekintés

A vadászati kultúrának kontinensünkön számos országban vannak különböző hagyományai. Magyarország vadászati szokásai és szakmai szemlélete elsősorban a német, osztrák és cseh tájak hagyományaival fejlődött szoros kölcsönhatásban. Munkámban igyekeztem

megismerni a hivatásos vadászképzés külföldi gyakorlatát főként a német nyelvterületen. Emellett kíváncsi voltam arra is, hogy a Kárpát-medencében az egyes országokban milyen keretek között valósul meg a vadászoktatás különös tekintettel a középfokú vadgazdálkodási képzésre. A munkámhoz megkerestem az egyes országok vadászszövetségeit, vadász kamaráit, a gyakorlatban dolgozó aktív szakembereket. Egy tizenkét pontos kérdőívet (9. melléklet) készítettem, melynek gondolatmenete segítette feltárni a sarkalatos különbségeket. A fordításból eredő pontos szakmai szóhasználat tisztázása miatt szóbeli riportra is szükség volt az egyértelmű adatközlés érdekében.

Németország

A németországi vadorképzés megismerésben Herrmann Wolff úrtól kaptam segítséget, aki a Német Vadászszövetség képzési felelőse. Németországban hazánkhoz hasonlóan elkülönül a középfokú erdészeti és vadgazdálkodási képzés, mivel a szakembereknek mindkét területen sok a feladatuk. Mindössze két iskolában képeznek hivatásos vadászokat. Az egyik iskola Niedersachsen tartományban Northheimben, a másik Bajorországban Rosenheimben működik. Az iskola elkezdésére több lehetőség van. Aki állami sportvadász vizsgát tesz és állami vadászjegyet szerez, annak egy évvel rövidebb képzésben kell részt vennie. A sportvadász képzés rövid tanfolyam és 17. életévtől kezdhető meg.

A diákok többsége érettségi után kezdi meg a szakképzést. Wolff úr szerint, mivel a diákok a vadorképzést nem gyermekként kezdik meg, a jelentkezők mindegyike nagyon elhivatott és motivált. A hivatásos vadászok oktatása egy szakmai elméleti évvel kezdődik és ezután két évig duális gyakorlati képzésben vesznek részt a tanulók, ahol fizetést kapnak. Ez a munka csak kétszer négy hétre szakad meg szintvizsga és a záróvizsga lebonyolítása miatt.

Évente Németországban átlagosan 20 fő szerez hivatásos vadász végzettséget. Továbbtanulásra, mestervizsgára van további lehetőség, mellyel sokan élnek is. Németországban közel 40 000 vadászterület működik haszonbérleti szerződések alapján és 1000 hivatásos vadász teljesít szolgálatot. A vadőr alkalmazása nem kötelező csak az állami vadászterületeken (WOLFF, 2020).

4. ábra: Hivatásos vadász tanulók és oktatóik a northeimi iskolában
Fotó: Német vadászszövetség

Ausztria

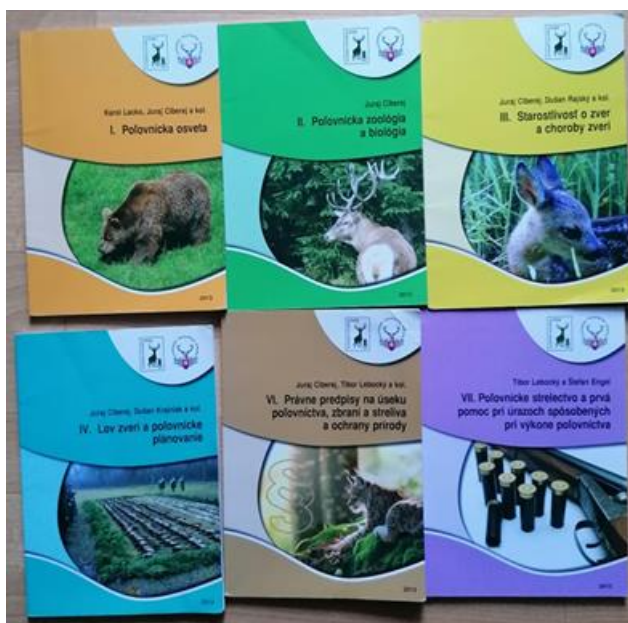
Kérdéseimre Klaus Schachenhofertől az osztrák vadászszövetség titkárától kaptam választ. Ausztriában a vadászat tartományilag szabályozott, éppen ezért kilenc különböző tartományi vadászati törvény létezik. Nincs hivatásos vadászképzés, ami egy hivatalos szakmai oktatás keretében lenne szabályozva. Ennek jogszabályi előkészítésén dolgoznak éppen. Hét tartományban az általunk hivatásos vadásznak nevezett szakember tulajdonképpen főállású vadászati felügyelőként van alkalmazva. A képzése a vadászjelölteknek Traunkirchenben (Felsőausztriában) erdészeti szakiskolában zajlik, illetve egy vadőri munkára előkészítő kurzus keretében Rotholzban (Tírolban). Ez utóbbi képzésen évente átlagosan 15–20 fő végez. A legtöbb tartományban 16 éves kortól lehet megkezdeni a képzést, de a többség 18 éves korban jelentkezik előképzettségtől függően. Az oktatás időtartama 3 év. Ez idő alatt minimum két évet töltenek el a tanulók tanüzemben (vadászterületen). A fennmaradó idő elméleti oktatásból áll, sok gyakorlatias tartalommal. A legtöbb jelölt már egy szakmát kitanult vagy más szakképzésből érkezik. A szakiskolai erdőörképzésben az erdészeti és vadgazdálkodási munkafolyamatokat együtt oktatják.

Ausztriában jelenleg 550 hivatásos vadász dolgozik. 12 500 vadászatra jogosult működik különböző területnagysággal. Az átlagos vadászterület nagyság 115 hektár. A legtöbb állami gazdaságban az erdészeket bízzák meg a vadgazdálkodási, vadászati tevékenységekkel. Nem minden tartományban van előírva vadőr alkalmazása. A legtöbb tartományban adott üzemméret (2500 hektár) felett kötelező a hivatásos vadász alkalmazása (SCHACHENHOFER, 2020).

Szlovákia

A szlovákiai szakképzés kapcsán Németh György szlovákai magyar vadász mestertől kaptam részletes tájékoztatást a szlovákai vadászszövetség adatbázisa alapján. Szlovákiában nincs külön hivatásos vadászképzés, így ezzel foglalkozó középfokú intézmény sincs. Háromféle vadászjegy létezik. Az első az alapvizsga, ami Magyarországon az állami sportvadászvizsgának felel meg. Ez jogosítja fel az állampolgárt, hogy vadászhat az előírt törvényi keretek között. A második a vadászmesteri vizsga, amit megyei szinten tanfolyami keretek között szerveznek.

A harmadik szint az úgynevezett felsőfokú vagy magasvizsga. Ez a legmagasabb megszerezhető vadgazdálkodási végzettség és minden funkciót be lehet vele tölteni. Az erdészeti hivatalnál kell jelentkezni a képzésre és 10 fő felett szervezik meg az oktatást. A tananyag hat darab modern szakkönyv (5. ábra) átlagosan 100–100 oldalas terjedelemben. A vizsgát megelőzően néhány napon át szakmai előadásokon kell részt venni, melyet neves oktatók tartanak.

5. ábra: A szlovákiai legfelsőbb vadászvizsga aktuális tankönyvei
Fotó: Németh György

Szlovákiában a vadásztársaságoknak nem kell hivatásos vadászt alkalmazni, de létezik az önkéntes vadőri státusz. Néhány napos tanfolyam után szervezik a vizsgát. Az önkéntes vadőr a rendőrhöz hasonlóan úgy, mint Magyarországon közfeladatot ellátó hivatalos személy. Jelvénnel, igazolvánnyal látják el, illetve a gépjárművén is speciális matrica látható. Az önkéntes vadőrök főként a vadásztársaság tagjai közül kerülnek ki.

Szlovákiában lehet jelentkezni trófeabíráói tanfolyamra is, ami szintén rövid ideig tart és a trófeabírálaton kívül más feladatkörre nem jogosít.

Szlovákiában két erdészeti szakközépiskola működik. Az egyik Selmecebányán, a másik Lipótújváron. A középfokú erdészeti iskolába járó tanulók alap vadászvizsgát szoktak letenni, amely a vadászatra jogosítja fel őket, a szakmai feladatok ellátására nem.

Zólyomban az erdészeti egyetemen a hallgatók ugyanazt a felsőfokú vadászvizsgát tehetik le, amit a szakmán kívüli állampolgárok. A tananyag és a követelmény teljesen megegyezik.

A vadászterületek átlagos mérete 2500 hektár, de nagyon sok van kétezer hektár alatt. A legnagyobb kiterjedésűek az állami erdészetek. Szlovákiában jelenleg a vadászati törvény átalakítás előtt áll (NÉMETH, 2020).

Szlovénia

A szlovéniai viszonyok megismeréséhez Alexander Beertől a Szlovén Vadászszövetség egyik nyugdíjazott vezetőjétől kaptam adatokat. Szlovéniában nincs hivatásos vadász képzés. A közép és felsőfokú erdészképzés részeként tanulnak a diákok vadgazdálkodást. Erdészeti végzettséggel csak akkor láthat el valaki vadgazdálkodási feladatokat, ha elvégzi a vadőri tanfolyamot. Ezt a Szlovén Vadászszövetség szervezi és az oktatást is ők biztosítják. Itt képzik a sportvadászokat is. Ők két év gyakorlat után végezhetik el a vadőrtanfolyamot szakmai előképzettség nélkül.

Szlovéniában 11 különleges jelentőségű vadászterületet van, ahol kötelező a vadőrök alkalmazása. Ezeket a Szlovén Erdészeti Intézet vezeti. Középfokú erdészképzés Postojnán, felsőfokú erdészképzés Ljubljánban működik.

Az országban 100 hivatásos vadász teljesít szolgálatot, 420 vadászatra jogosult területén, akik átlagosan 4500 hektáron gazdálkodnak. Minden kétezer hektár után köteles a jogosult egy vadőrt alkalmazni. A vadőr a tagság köréből kerül ki. Munkájáért fizetést nem kap, hanem különböző juttatásokban részesítik, ilyen például a gépkocsihasználat díja.

A Szlovén Vadászszövetség szervezésében megvalósuló vadőrtanfolyam fél évig tart, és csak hétfvégén tartanak oktatást, valamint vizsgát (BEER, 2020).

Románia

Pál Ágoston erdélyi hivatásos vadász, vadászmester kollégámtól kaptam segítséget keleti szomszédunk vadgazdálkodásának megismeréséhez. Romániában nincs hivatásos vadász képzés. A középfokú és felsőfokú erdészeti intézményekben úgynevezett líceumokban tanuló diákoknak vannak vadgazdálkodáshoz köthető tantárgyaik. Erdész végzettséggel betölthető a vadőri állás. Jelenleg öt erdészeti középiskola működik az országban.

A hivatásos vadászati állás betöltéséhez már nem kell szakmai előképzettség. Azok, akik ilyen munkakörben dolgoznának egyhónapos tanfolyamot végeznek el. Jellemzően a társaság tagjai jelentkeznek ilyen képzésre.

Vadászterületenként minimum egy vadőr alkalmazása kötelező. Tehát nem területnagysághoz, hanem jogosulthoz kötik a szükséges hivatásos vadászok számát. A vadászterületek mérete nagy. Hegyvidéken minimum 10 000, dombvidéken 7000, síkvidéken 5000 hektár a törvény által előírt vadászterületek minimális nagysága.

2133 vadászatra jogosult gyakorolja a vadászati jogot Romániában. Arra vonatkozóan, hogy pontosan mennyi a hivatásos vadász dolgozik az ágazatban, nincs hiteles központi adatbázis a nyilvántartás hiánya, illetve annak pontatlansága miatt (PÁL, 2020).

Szerbia

Tósaki Károly a Nyugat-Bácskai Vadászszövetség trófeabíró bizottságának tagja segített eligazodni a szerbiai szakképzésben a vadászszövetségek adatai alapján. Az országban a balkáni háború óta nagyon rendezetlen a vadgazdálkodás jogi környezete. Magyarország jól szabályozott viszonyaihoz nem mérhető a vadgazdálkodás gyakorlata. 6 500 000 hektár vadászterületen, 227 vadászszövetség működik összesen. Ezek a vadászszövetségek változó számú vadásztársaságot fognak össze. Az átlagos területnagyság vadászterületenként 5400 hektár. A vadászszövetségeket a társaság tagjainak befizetéséből, illetve vadászati bevételekből tartják fenn. A hivatásos vadász fogalma Szerbiában mást takar, mint hazánkban. A hivatásos vadászt inkább fővadásznak nevezik és szakirányítói, hatósági feladatot lát el. Minden vadászszövetségnek kötelező egy fővadászt alkalmazni.

Szerbiában a középfokú erdészsképzés elkülönül a vadászképzéstől. Egy iskola képzeti ezeket a szakembereket Újvidék mellett Sremski Karlovci-ban. A fővadászok képzési ideje 3 év, az erdészeké 4 év. Mindkét képzést átlagosan 30–35 diák kezdi meg, az általános iskola befejezése után. Sokan nem fejezik be a tanulmányaikat. Nagy probléma, hogy a rendezetlen viszonyok miatt, kapcsolat hiányában, a fiatalok nem jutnak álláshoz és más munkakörben helyezkednek el, vagy munkanélküliek lesznek. A tanulmányokat folytatva felsőfokú erdészeti végzettséget Belgrádon lehet szerezni.

Szerbiában a közép és felsőfokú végzettséget szerzett erdészek is betölthetik a fővadászati állásokat. A fővadászati képesítést olyan emberek is megszerezhetik, akik korábban valamely agrár szakterületen hároméves képzésben szakképzettséget szereztek. Ők másfél év alatt készülnek fel otthoni körülmények között és azután jelentkezhetnek vizsgára. Ennek költsége közel 2000 euro.

A Magyarországi viszonyok között hivatásos vadásznak mondott személyt Szerbiában vadőrnek nevezik. Egy vadászszövetségnek legalább egy vadőrt kell alkalmazni. Nincs

területnagysághoz kötve a számuk. A balkáni viszonyokat mutatva van olyan vadászszövetség, amely 76 000 hektár kiterjedésű. Ez 13 vadásztársaságból áll és mindössze csak két vadórt alkalmaznak. A vadór a fizetését a vadászszövetségtől kapja és az állás betöltéséhez nem kell szakképesítés. Ettől függetlenül a sportvadászok minden tekintetben a vadőrre vannak utalva. Egyéni vadászatra kizárólag vadór társaságában lehet kimenni. Ő löveti meg a vadással a nagyvadat és ő helyezi bele a nagyvad azonosítót is. A vadászati lehetőségek a vadásztársaságoknál nagyon korlátozottak. Van olyan 5400 hektáros terület, ahol 10 darab ős az éves kilövési terv és harminc főből áll a tagság. Gímszarvasra a tagok nem is vadásznak, mivel az csak állami területen főleg nagykiterjedésű vadaskertekben található meg az a vadfaj. Sajnos nagymértékű az orvvadászat az országban.

A sportvadászok képzése egy nap alatt történik lövészet gyakorlattal együtt. Az elméleti vizsga egy 20 kérdésből álló teszt, egyéb követelmény nincs. Ennek következménye, hogy a sportvadászoknak nincs különösebb ismerete, kivéve azokat, akik önszorgalomból képzik magukat, de ezek száma alacsony. A Magyarországon ápolt vadászati kultúra, a magyarlakta részeket (Vajdaság, Bácska, Szerémség) kivéve, sehol nem figyelhető meg.

Vadászkamara mindössze 16 éve alakult. Ennek csak a fővadászok a tagja a vadőrök nem (TÓSAKI, 2020).

A vizsgált országok összehasonlítása

A 3. táblázatban jól láthatóak a hivatásos vadászok képzésének és alkalmazásának eltérő viszonyai. Egyedül Magyarországon tart öt évig a hivatásos vadászok képzése technikai formában. A német nyelvterületen (Ausztria, Németország) három-hároméves duális képzési rendszerben történik a vadőri feladatra képzett szakemberek oktatása. Szintén ebben a két országban, illetve hazánkban különül el a középfokú hivatásos vadász és erdészképzés. Magyarországon jelenleg 16, Németországban, illetve Ausztriában pedig 2-2 középfokú intézmény biztosítja a középfokú vadgazdálkodási szakképzést. Hazánk területénél négyszer nagyobb Németországban évente átlagosan 20 tanuló végez vadőriskolában Magyarországon átlagosan 90. Ez utóbbi szám az elkövetkező években drasztikusan megnőhet. A 2011. évi CXC. törvény a nemzeti köznevelésről 4. mellékletében tartalmazza a minimális osztálylétszámokat. Ez alapján az átlagos ajánlott osztálylétszám 28 fő a minimális pedig 26 fő. Ha 16 intézmény átlagos osztálylétszámmal, 28 fővel iskoláz be erdésztechnikust és a tanulók fele a vadgazdálkodási szakirányt választja, öt év múlva akár 224 fő is végezhet évente középfokú vadgazdálkodási végzettséggel. Emellett fontos megjegyezni, hogy a jogszabály szerint a középfokú erdészeti szakképesítéssel is betölthető a hivatásos vadász állás.

3. táblázat: Az egyes országok hivatásos vadász képzésének sajátosságai

	Magyarország	Németország	Ausztria	Szlovákia	Románia	Szerbia	Szlovénia
Hivatásos vadász alkalmazása	Kötelező minden megkezdett 4000 ha után egy fő	Nem kötelező, kizárólag állami területen	Nem kötelező, csak 2500 ha felett	Nem kötelező, önkéntes vadőrök vannak	Kötelező, vadászterületenként csak egy kell	Kötelező, vadásszövetség- enként egy fő	Kötelező, 11 állami területen és 2000 ha után egy fő
Minimális szakmai végzettség a munkához	5 éves technikus képzés	3 éves szakmai képzés	3 éves szakmai képzés	Néhány napos tanfolyam	Nincs követelmény	Nincs követelmény	Vadőri tanfolyam
Ország területe	93 030 km ²	357 340 km ²	83 871 km ²	49 035 km ²	238 397 km ²	88 361 km ²	20 271 km ²
Vadászterületek átlagos nagysága	6500 ha	895 ha	115 ha	2365 ha	11050 ha	5400 ha	4500 ha
Vadászatra jogosultak száma	1440 db	40 000 db	12 500 db	1880 db	2133 db	227 szövetség, ezen belül sok vadásztársaság	420 db
Hivatásos vadászok száma	2990 fő	1000 fő	550 fő	nincs adat	2700 fő	1800 fő	100 fő + a tagság köréből kikerülő vadőrök
Elkülönül a középfokú erdész és vadászképzés	igen	igen	igen	csak erdészképzés, és vadásztanfolyam	csak erdészképzés és vadásztanfolyam	erdészképzés és fővadászképzés van, vadőr bárki lehet	csak erdészképzés és vadőrtanfolyam
Vadgazdálkodási szakképzéssel foglalkozó intézmények száma	16	2	2	0 (csak erdésziskolák)	0 (csak erdésziskolák)	0 (fővadászoknak egy iskola)	0
Hány fő végez egy évben hivatásos vadászként	Változó 2018–19: 92 fő. Növekedni fog.	20 fő	15–20 fő				

4. A hivatásos vadász személye

4.1. A hivatásos vadászok alkalmazásának jogi keretei

A középfokú vadgazdálkodási szakképzés perspektívája szempontjából nem elhanyagolható kérdés, hogy pontosan milyen végzettséggel tölthető be a vadőri munka.

Az 1996. évi LV. törvény végrehajtási rendeletének 79/2004. (V.4) FVM módosítása 2017.május 25-én lépett hatályba 24/2017.(V.17.) FM rendelet néven. Eszerint hivatásos vadász feladatkört tölthet be az, aki legalább középfokú szakmai végzettséggel rendelkezik. A vadászatra jogosult köteles legalább egy, illetve minden megkezdett 4000 hektár után egy hivatásos vadászt alkalmazni. Ez a területkorlát a korábbi végrehajtási rendeletben 3000 hektár volt, így ez a változás befolyással volt az alkalmazott hivatásos vadászok számára. Fontos változás továbbá, hogy a vadórt teljes munkaviszonyban kell alkalmazni. Ezzel a változással a jogalkotó szándéka az, hogy a feladatok valóban el legyenek látva.

4.2. A hivatásos vadászok szakmai végzettsége

Jelenleg az Országos Magyar Vadászkamara nyilvántartása szerint 2990 hivatásos vadász látja el vadőri munkáját 1440 vadászatra jogosult területén. A törvénymódosítás előtt a szakszemélyzet száma az Országos Vadgazdálkodási Adattár éves statisztikái alapján, 1400 jogosult alkalmazásában, átlagosan 3110 hivatásos vadász dolgozott.

A 79/2004-es FVM rendelet 8. számú melléklete részletesen tartalmazza, hogy mely végzettségek számítanak felső és középfokú szakmai végzettségnek.

Felsőfokúnak minősülnek a következők:

- vadgazdálkodási és vadgazdálkodási igazgatási és vadbiológiai témakörben szerzett tudományos fokozat
- vadgazdálkodási és vadgazdálkodási igazgatási szakmérnök
- vadgazdálkodási és vadgazdálkodási igazgatási üzemmérnök
- alap vagy mesterszakos vadgazda mérnök

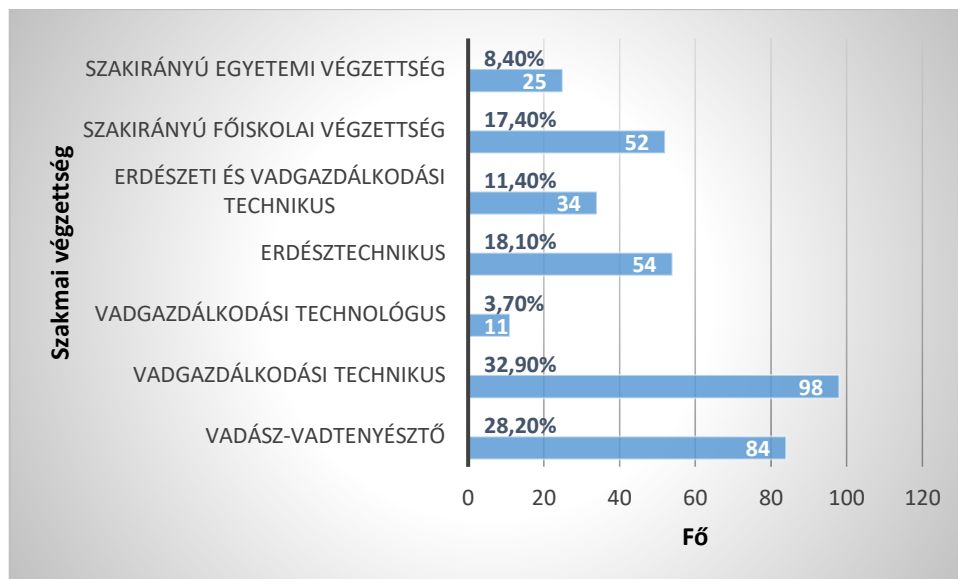
Felsőfokúnak minősülnek az 1998. január 1. és 2013. június 30. között megszerzett következő végzettségek:

- okleveles agrármérnök
- okleveles erdőmérnök
- állatorvos doktor
- okleveles környezetgazdálkodási agrármérnök
- okleveles gazdasági agrármérnök

- mezőgazdasági mérnök

Középfokú végzettségnek számítanak következők:

- vadgazdálkodási technikus
- vadász-vadtenyésztő végzettség érettségi bizonyítvánnyal
- vadgazdálkodási technológus
- erdész technikus
- erdészeti szakmunkás végzettség érettségi bizonyítvánnyal

6. ábra: A válaszadó hivatásos vadászok (n=298) szakmai végzettsége

A 6. ábrán jól látható, hogy a kérdéseimre választ adó vadőr kollégák több, mint huszonöt százaléka felsőfokú végzettséggel tölti be a hivatásos vadász állást.

A 2006-ban készült TÁRKI felméréssel (n=1105) összehasonlítva a végzettségek tekintetében egy különbség és egy azonosság adódott (SÁGI, 2006). Az általam vizsgált mintában a felsőfokú szakképzéssel rendelkezők aránya a 2006-os adatokhoz (19%) képest 25,8%-ra nőtt, ugyanakkor a vadász-vadtenyésztő képesítéssel rendelkezők aránya jelentősen nem változott.

Bár vizsgálatomban elsősorban a középfokú vadgazdálkodási szakképzéssel foglalkozom, fontosnak tartom, hogy kitérjek a szakmai felsőfokú végzettséget szerzett kollégák megoszlására a mintában. A válaszadó 77 fő felsőfokú végzettséggel rendelkező kolléga 63 százaléka (51 fő) vadgazda mérnöki, 6,2 százaléka (5 fő) erdőmérnöki diplomát szerzett korábban. 10 fő agrármérnök végzettséggel, vadgazdálkodási szakiránnyal rendelkezik.

A felsőfokú végzettséggel rendelkezők 23,3 százaléka Sopronban, 21,1 százaléka Debrecenben, 20 százaléka Gödöllőn, 10 százaléka Hódmezővásárhelyen, 5 százaléka

Gyöngyösön, 3,3 százaléka Kaposváron szerzett diplomát. A felsőfokú végzettségek 70,8 százaléka egyetemi, 27 százaléka főiskolai diploma. Két válaszadó hivatásos vadász rendelkezik doktori fokozattal.

A középfokú intézményben végzett, majd továbbtanuló szakemberek aránya is érdekes adat az intézmények számára. A felsőfokú szakmai végzettséget szerzett kollégák 17 százaléka Sopronban, 14 százaléka Szegeden, 12,5–12,5 százaléka Csongrádon (szak-középiskola), illetve egyéb felnőttképző intézményben, 9,4–9,4 százaléka Szombathelyen, illetve Barcsan tanult korábban.

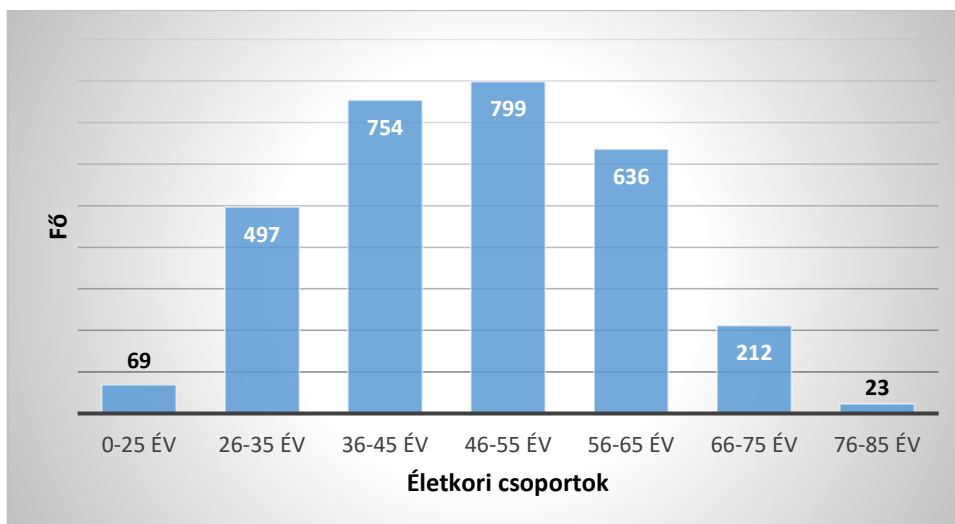
Annak ellenére, hogy az erdészeti és vadgazdálkodási technikus képzés a 41/2013. (V.28) VM rendelettel került kihirdetésre ennek a végzettségnek megjelenési aránya nagyon magas, 11,4 százalék a 2018. év végén készített vizsgálatban. Közülük csak hárman végeztek felnőttképző intézményben, a többiek állami iskolában.

A vadász-vadtenyésztő végzettségek közül a legrégebbiek 1980-ból, 1981-ből, és 1984-ből származnak. A válaszok alapján 2017-ben és 2018-ban szereztek még ilyen végzettséget Magyarországon, meg nem nevezett egyéb szakközépiskolában és felnőttképző iskolában. A vadász-vadtenyésztők közül 19-en a 36–45 év közötti korosztálya tartoznak. Huszonegyen tartoznak a 46 és 55 év közöttiek és nyolcan az 56 év feletti csoportjába.

A válaszok összegzéséből kijelenthető, hogy a válaszadók csaknem egynegyede felsőfokú végzettséggel dolgozik hivatásos vadászként. A kérdőívet kitöltő kollégák egyharmada (32,9%) vadgazdálkodási technikusként, több, mint egyötöde (28,2%) vadász-vadtenyésztő végzettséggel tölti be a vadőri állást. Az erdésztechnikus végzettséggel rendelkező hivatásos vadászok aránya csupán 18,1 százalék volt a mintában (6. ábra).

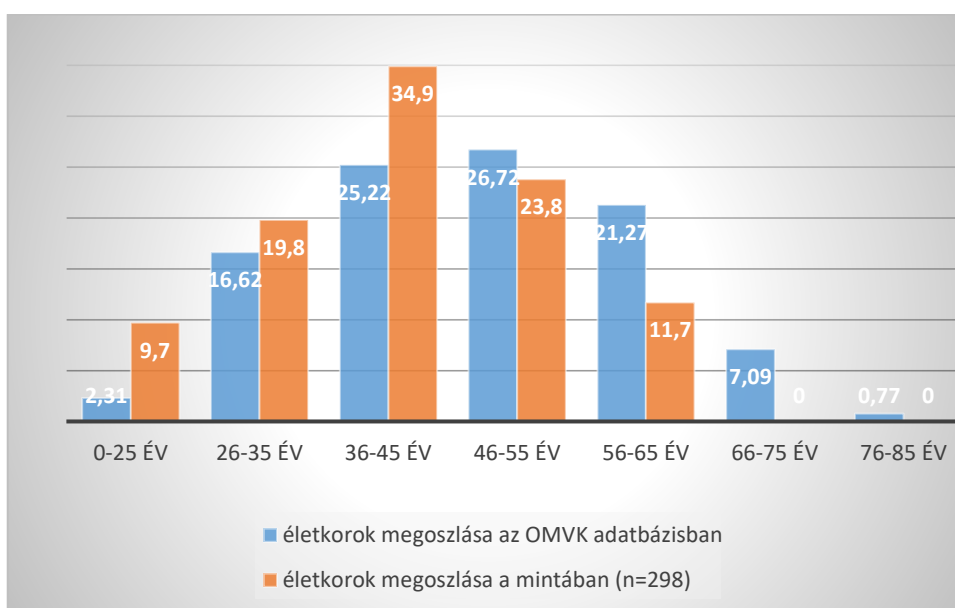
4.3. A hivatásos vadászok életkora

Az Országos Magyar Vadászkamara nyilvántartása szerint az aktív állományban dolgozó hivatásos vadászok az egyes korosztályai a következőképpen oszlanak meg:

7. ábra: Az aktív hivatásos vadászok száma korosztályonként 2018 októberében (OMVK adatbázisa alapján)

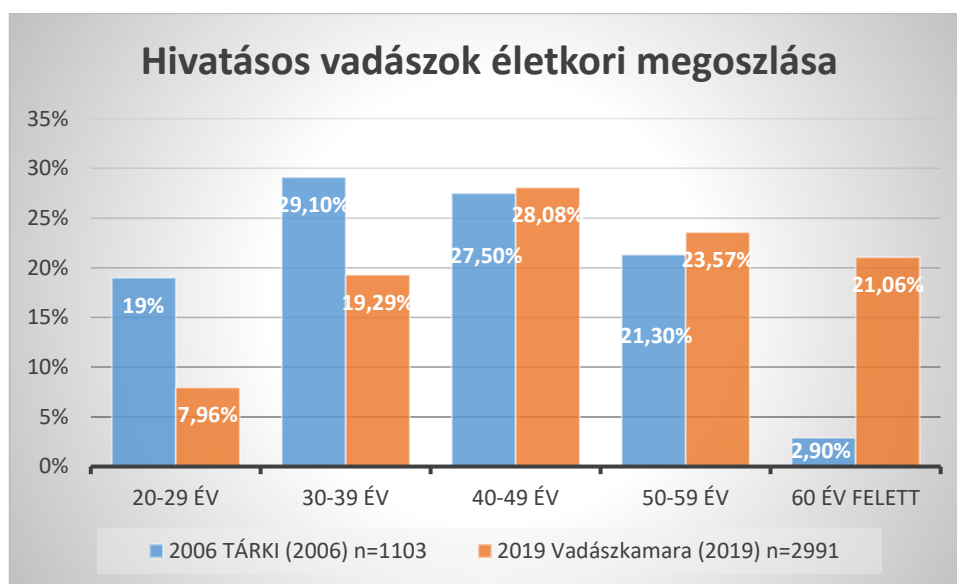
A koreloszlást szemléltető ábrán (7. ábra) jól látható, hogy rendkívül alacsony a fiatal, pályakezdő vadőrök aránya, mindössze 2,31 százalék. Ezzel szemben nagy csoportot képeznek az állományban az 56 év felettek, arányuk 871 fő. Ez az összes aktív hivatásos vadász több, mint egynegyede 29,13 százaléka. Ennek a csoportnak 7,86 százaléka, 235 fő van 65 év felett. Az adatok azt mutatják, hogy az elkövetkező években, szűk egy évtizedben többszáz kolléga megy nyugdíjba, vagy éri el a nyugdíjkorhatárt, így ezek az állások megüresednek. Betöltésük jogszabályi előírás miatt kötelező lesz.

8. ábra: Életkorok százalékmegoszlása az OMVK adatbázisa és a minta alapján

Ha összehasonlítjuk az Országos Magyar Vadászkamara adatbázisa alapján számított életkorokat a mintában szereplő életkorok arányával, azt látjuk, hogy a 45 év alatti korosztály aktívabb volt a válaszadásban az idősebb kollégáknál, és a mintában való részvételi arányuk nagyobb volt, mint azt a tényleges kor megoszlás alapján elvárható lett volna. A digitális módon történő válaszadás miatt nem volt meglepő a fiatalok magasabb részvételi aránya (8. ábra).

A TÁRKI felmérés más korcsoportok szerint dolgozott, mint én, ezért az aktuális OMVK adatbázis életkori megoszlásait a TÁRKI eredményeivel is összehasonlítottam (9. ábra).

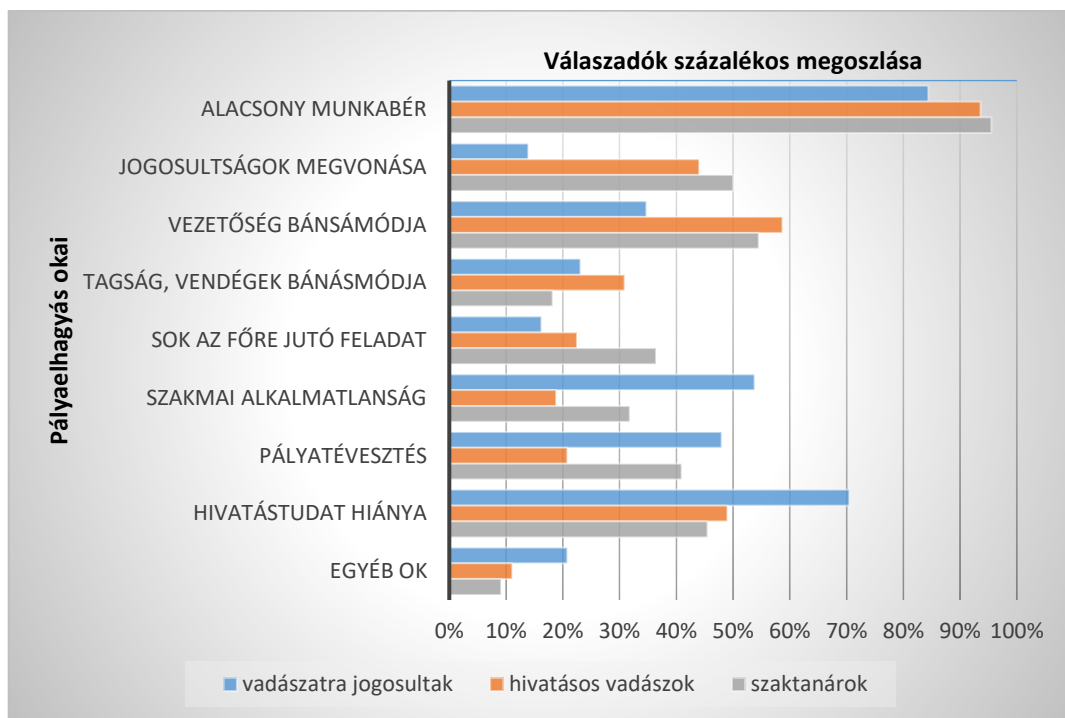

9. ábra: A hivatásos vadászok életkori megoszlása 2006-ban és 2019-ben

A diagramon nagyon magas elemszám mellett jól látszik, hogy 13 év alatt a pályakezdő korosztály aránya jelentősen lecsökkent míg a legidősebb korosztály aránya nagyságrendekkel megnőtt.

4.4. Hivatásos vadászok pályaelhagyásának okai

A szakképző iskolák száma a végzett szakemberek sokasága és a pályakezdők megjelenésének alacsony aránya mutatja, hogy sokan vannak, akik elhagyják a hivatásos vadász pályát, vagy el sem kezdenek az ágazatban dolgozni. A kérdőívekre válaszoló jogosultak válaszlai és a szakmai cikkek egyértelműen jelzik, hogy nem találnak a munkáltatók megfelelő mennyiségű és minőségű szakembert a vadőri feladatok betöltésére. Kérdőíveimben vizsgáltam azt, hogy a munkáltatók, az aktív hivatásos vadász állomány, valamint a szakképzésben dolgozók szerint, mi az oka annak, hogy sok a pályaelhagyó és sok végzett szakember nem akar a hivatásában elhelyezkedni?

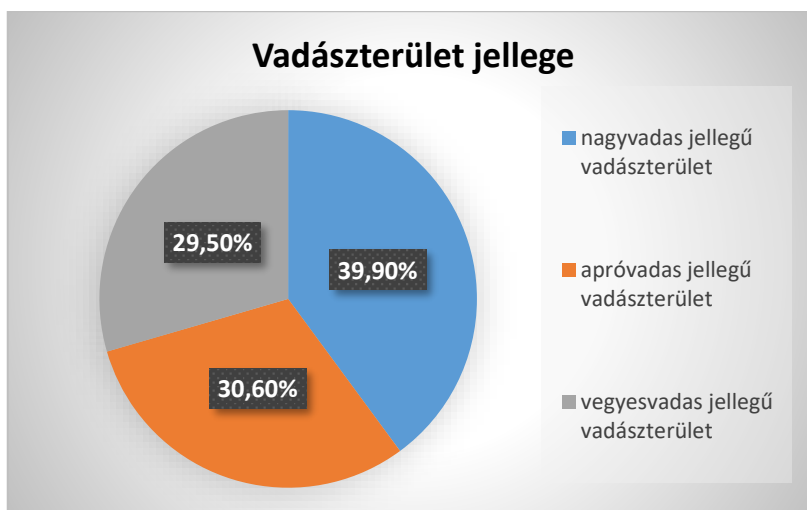
10. ábra: A pályaelhagyás legfőbb okainak százalékos megoszlása a vadászatra jogosultak, hivatásos vadászok és a szaktanárok véleménye szerint

A vadászatra jogosultak szerint az alacsony munkabér, a hivatástudat hiánya, a szakmai alkalmatlanság és a pályatévesztés a legfőbb okai a pályaelhagyásnak. A hivatásos vadászok az alacsony munkabér és a vezetőség bánásmódja mellett, harmadik leggyakoribb okként munkáltatók által is kiemelt hivatástudat hiányát jelölték. Negyedik ok az aktív állomány szerint a munkavégzéssel járó jogosultságok megvonása. A szaktanárok véleményében szintén az alacsony munkabér szerepelt az első helyen. Fontossági sorrendben a második és harmadik ok súlya majdnem megegyezik. Ez a vezetőség bánásmódja és a jogosultságok megvonása. Negyedikként a szaktanárok véleményében a hivatástudat hiánya jelenik meg (10. ábra).

Kijelenthető, hogy a válaszadó hivatásos vadászok több mint 60 százaléka vadász-vadtenyésztő és vadgazdálkodási technikus végzettséggel tölti be a vadőri állást. Az erdősztechnikus végzettség megjelenése alacsony, mindössze 18 százalék. A 2006-os felméréshez képest egyértelműen látszik, hogy a vadőri állományban rendkívül lecsökkent a fiatal pályakezdők és jelentősen megnőtt az idős korosztály aránya. A pályaelhagyás legfontosabb okaiként az anyagi megbecsülés hiánya mellett a vezetőség bánásmódját és a hivatástudat hiányát jelölték a kollégák.

5. A vadászatra jogosultak

Magyarországon jelenleg 1440 jogosult gyakorolja a vadászati jogot. A válaszadó 173 vadászatra jogosult között szinte egyforma volt az apróvadas, nagyvadas jellegű vadászterületek aránya (11. ábra).

11. ábra: A válaszadó vadászatra jogosultak vadászterületének jellege

A válaszadó jogosultak átlagosan nettó 6065,92 hektáron gazdálkodnak. Ez a területátlag megközelíti az Országos Vadgazdálkodási Adattárban megadott 6500 hektáros területátlagot. A kérdőívet kitöltő jogosultak 94,8 százaléka vadásztársaságként működik. Emellett öt állami erdészet, kettő gazdasági társaság, szövetkezet, erdőbirtokossági társulat, egy természetvédelmi kezelésű terület, egy mezőgazdasági, erdészeti, vadgazdálkodási oktatást folytató intézmény tisztelt meg válaszaival. Ez alapján kijelenthető, hogy a vizsgálatomban a munkáltatókra vonatkozó megállapításaim az egyesületi formában működő vadásztársaságokra érvényesek. A válaszadók 43,9 százaléka egy, 37,8 százaléka kettő, 8,7 százaléka három hivatásos vadászt alkalmaz. A többi munkáltató (9,6%) ennél nagyobb számú szakszeméllyel rendelkezik.

6. Az egyes szakterületek fontossága és a szakmai elvárások vizsgálata

Munkám egyik alapját a munkaerőpiac elvárásai képezték. Úgy gondolom, hogy a képzési cél és a szakképzés tartalmának meghatározásánál tisztában kell lennünk azzal, hogy hazánk vadászatra jogosultjai milyen elvárásokat támasztanak a 21. század hivatásos vadászával szemben.

A szakmában elhelyezkedő hivatásos vadász az iskola elvégzése után szembesül azzal, hogy az intézmény szakmai felkészítése mennyire volt alkalmas arra, hogy el tudja látni vadőri feladatát a való életben.

A szaktanároknak is kialakul egy kép, hogy az intézmény, a tanárok tudása, illetve az iskola tárgyi és gyakorlati lehetőségeinek függvényében az egyes szakterületeket milyen mértékben tudják oktatni.

Szakmai munkám a középfokú vadgazdálkodási szakképzés minőségi fejlesztését célozza, így fontosnak tartom a szakképzés helyzetének bemutatását. A szakmában elhelyezkedett hivatásos vadászok értékelésében az egyes intézmények felkészítésének színvonalában jelentős különbségek adódtak.

Az egyszerű bemutatás céljából egy ábrán legalább három szakterület értékelését ábrázolom. Leolvasható az aktív hivatásos vadász kollégák véleménye az egykori iskolájuk felkészítéséről, a szaktanár kollégák értékelése az intézményük felkészítésének színvonaláról. Emellett látható a munkáltatók véleménye az egyes szakterületeken elvárt felkészítés fontosságáról. A különböző szakterületek gazdasági jelentőségét igyekszem statisztikai adatokkal (OVA) alátámasztani.

A vizsgált szakterületek körét 23 hivatásos vadással készített interjú alapján határoztam meg. A 23 hivatásos vadászból 8 fő nagyvadas, 8 fő apróvadas, hét fő pedig vegyesvadas területen látja el a feladatkörét. A 23 főből hárman tartoznak a 25 év alattiak, négyen a 26–35 év közöttiek csoportjába. Hét fő volt 36–45 év között és hét fő a 46–55 év között. Két fő pedig az 56–65 év közöttiek csoportjából segítette a munkámat.

6.1. A szakterületek vizsgálata a válaszadók értékelése alapján

A szakterületek oktatásának vizsgálata az összes korosztály vonatkozásában mutat értékelhető eredményt. A riportok elkészítése során, illetve a korábbi személyes tapasztalataim alapján feltételezésem az volt, hogy az idősebb generációk véleménye a korábbi képzésük színvonaláról egyértelműen jobb, mint a fiataloké. A kitöltött kérdőívek értékelésével kiderült, hogy ennél árnyaltabb a kép.

A korosztályok értékelését a szakterületek oktatásáról összevettem a munkáltatók elvárásaival, melyet a 4. táblázatban mutatok be.

4. táblázat: Az egyes korosztályok értékelése összevetve a munkáltató elvárásaival

Életkori csoport	18-25	26-35	36-45	46-55	55+	Átlag	Munkáltató elvárása	Különbség
Elemszám (fő)	29	58	104	71	35			
Szakterületek								
Terepi trófeabírálat, korbecslés	2,28	2,63	2,27	2,48	2,74	2,48	3,79	1,31
Vadföldművelés, vadtakarmányozás	2,66	2,95	2,72	2,93	3,06	2,82	3,62	0,80
Talajművelő, betakarító gépek	2,59	2,76	2,43	2,65	2,66	2,56	3,30	0,74
Apró és nagyvad élőhelyfejlesztés	3,14	3,12	2,84	3,04	3,57	3,04	4,09	1,05
Apró és nagyvad befogás	2,62	2,86	2,47	2,92	3,26	2,78	3,30	0,52
Szőrmés és szárnyas dúvad csapdázása	2,86	2,59	2,01	2,38	2,77	2,39	4,02	1,63
Mesterséges apróvadtenyésztés	2,93	3,14	2,97	3,13	3,26	3,04	3,53	0,49
Mesterséges nagyvadtenyésztés	2,34	2,93	2,33	2,49	2,47	2,47	3,08	0,61
Fegyver és lőszerismeret	3,71	3,41	3,17	3,35	3,37	3,36	4,33	0,97
Vadászkutyák ismerete	2,10	2,49	2,11	2,37	2,74	2,32	3,89	1,57
Vadászati és vadgazdálkodási berendezések	3,24	3,25	2,87	3,14	3,67	3,19	4,21	1,02
Vadkárképek, vadkárrelhárítás	2,34	2,62	2,13	2,24	2,60	2,31	3,81	1,50
Adminisztratív feladatai	2,48	2,42	2,23	2,43	2,50	2,39	3,99	1,60
Természetvédelmi feladatok	2,34	2,57	2,10	2,39	2,74	2,32	3,78	1,46
Vadászkürt jelzések	1,93	2,03	1,67	1,60	1,74	1,77	3,14	1,37
Szakmai idegennyelv	2,21	2,25	1,94	1,54	1,74	1,92	3,70	1,78
Átlag	2,61	2,75	2,39	2,57	2,81	2,63	3,72	1,10

Az összehasonlító vizsgálatból kiderült, hogy a szakmai képzésük minőségével valóban a legidősebbek az 55 év feletiek (n=35) voltak a legelégedettebbek azonban a két leggyengébb értékelést a 36-45 (n=104), valamint a 46-55 (n=71) év közöttiek adták. Ez a két korcsoport a legnagyobb elemszámú csoport a mintában. Emellett a vadászkamara nyilvántartása szerint ez a két korosztály képezi az aktív vadőri állomány csaknem 52 százalékát.

Ha az egyes szakterületeket nézzük meg az összes korosztály függvényében akkor a leggyengébben oktatott szakterületek a vadászkürt jelzések ismerete, a szakmai idegennyelv, a vadkárképek, vadkárrelhárítás, valamint a természetvédelmi ismeretek voltak. Ha a

munkáltatók elvárásaihoz mérjük az aktív hivatásos vadászok tárgyi minősítését a legnagyobb különbséget a szakmai idegennyelv az adminisztratív feladatok, a szőrmés és szárnyas dúvad csapdázása, az adminisztratív feladatok, valamint a vadászkutyák ismerete területén látjuk.

A korosztályok véleményét átlagolva a legjobban minősített szakterületek az iskolai képzés terén a fegyver és lőszerismeret, a vadászati és vadgazdálkodási berendezések építése, a mesterséges apróvadtenyésztés és az élőhelyfejlesztés emelkedik ki. Ha a munkáltatók elvárását és a szakterületek oktatásának minősítését hasonlítjuk össze akkor a legkisebb különbséget a mesterséges apró és nagyvadtenyésztés, valamint az apró és nagyvadbefogás kapcsán látjuk.

Érdemes megvizsgálni a vadászatra jogosultak igényei közti különbséget a vadászterület jellege szerint (5. táblázat).

5. táblázat: A vadászatra jogosultak igényei a vadászterület jellege alapján

	Apró- vadás	Nagy- vadás	Vegyes- vadás	Különbség
Terepi trófeabírálat, korbecslés	3,96	3,72	3,71	0,24
Vad földművelés, vadtakarmányozás	3,85	3,48	3,61	0,37
Talajművelő, betakarító gépek	3,48	3,17	3,27	0,31
Apró és nagyvad élőhelyfejlesztés	4,31	3,8	4,25	0,51
Apró és nagyvad befogás	3,69	2,9	3,41	0,79
Szőrmés és szárnyas dúvad csapdázása	4,31	3,67	4,18	0,64
Mesterséges apróvadtenyésztés	3,81	3,14	3,73	0,67
Mesterséges nagyvadtenyésztés	3,33	2,72	3,27	0,61
Fegyver és lőszerismeret	4,39	4,26	4,37	0,13
Vadászkutyák ismerete	3,98	3,74	4	0,24
Vadászati és vadgazdálkodási berendezések	4,17	4,2	4,25	-0,03
Vadkárképek, vadkárrelhárítás	3,89	3,81	3,75	0,08
Adminisztratív feladatai	4,06	3,88	4,06	0,18
Természetvédelmi feladatok	4,04	3,51	3,86	0,53
Vadászkürt jelzések	3,04	3,19	3,18	-0,15
Szakmai idegennyelv	3,59	3,77	3,67	-0,18
Átlag	3,87	3,56	3,79	0,31

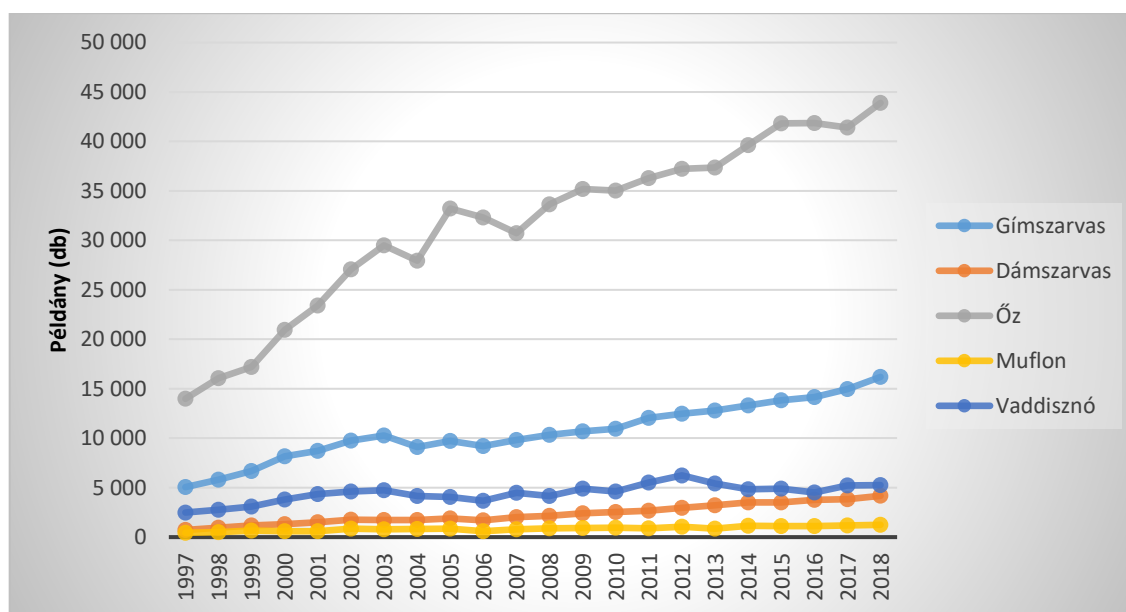
A vizsgált 16 szakterület közül három kivételével az apróvadás jellegű terület vezetői nagyobb elvárást támasztottak a hivatásos vadászok felkészítése kapcsán, mint a nagyvadás terület vezetői. Kizárólag a szakmai idegennyelv, a vadászkürtjelzések ismerete, valamint minimálisan a vadászati vadgazdálkodási berendezések építése kapcsán jeleztek a nagyvadás terület jogosultjai nagyobb igényt.

A legnagyobb különbségek az apró és nagyvadbefogás, a mesterséges apróvadtenyésztés, a szőrmés és szárnyas dűvad csapdázása esetén jelentkeztek. Ennek oka, hogy ezek a tevékenységek az apróvadász területeken különösen fontosak az apróvadállomány védelme miatt.

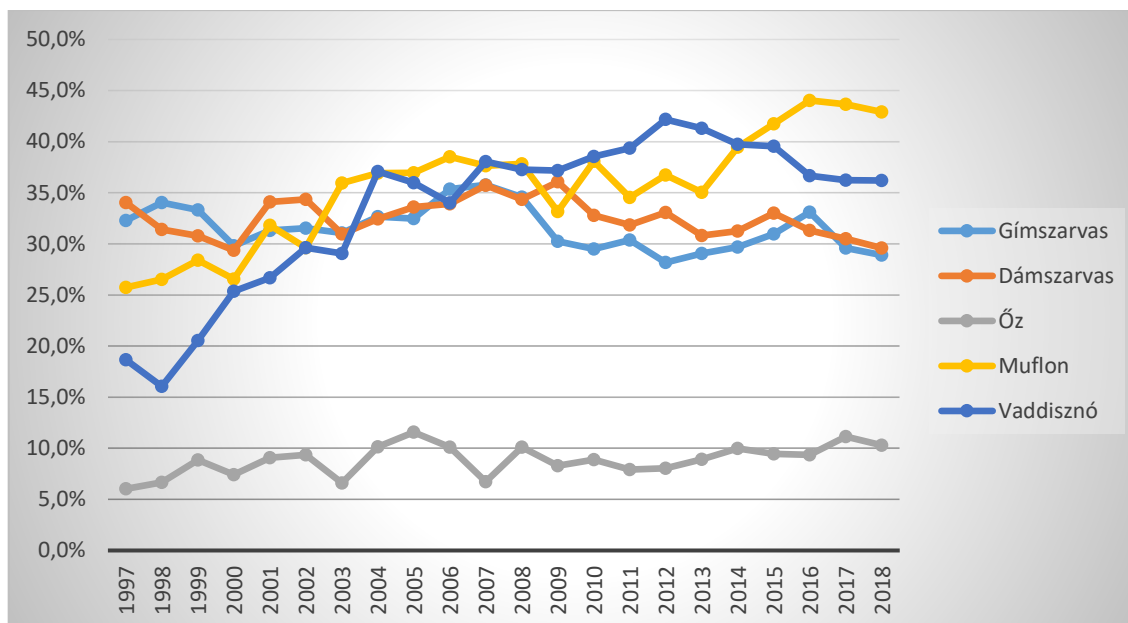
Érdekes jelenség a vadászatra jogosultak igényei kapcsán, hogy a vegyesvadász területek vezetői által megadott elvárások a legtöbb esetben az apró és nagyvadász területek által megadott értékek közé esnek.

6.2. Trófeabírálat, vadföldgazdálkodás, talajművelő gépek szakterületének vizsgálata a szakképzésben

Hazánk trófeaközpontú vadgazdálkodást folytat. A vadászterületeken terítékre hozott trófeás vad éremaránya fémjelzi egy-egy vadászterület minőségét és a vadgazdálkodás színvonalát. A gyakorlati szakemberek munkájának essenciáját képezi a vad és élőhelyének védelme. Ennek a komplex munkának legszebb beteljesülése az érett trófeájú vad terítékre hozatala. A vadóvás, vadgondozás mellett fontos készség, hogy az adott vadat szakszerűen bíráljuk el. Hazánkban a gímszarvas, dámszarvas, vaddisznó, őz és a muflon nagy állománnyal képviselteti magát (12. ábra). Ebből következik, hogy hivatásos vadász állománynak éves szinten nagyszámú vadat kell terepen elbírálni, ami komoly tudást és gyakorlatot igénylő szakmai feladat.

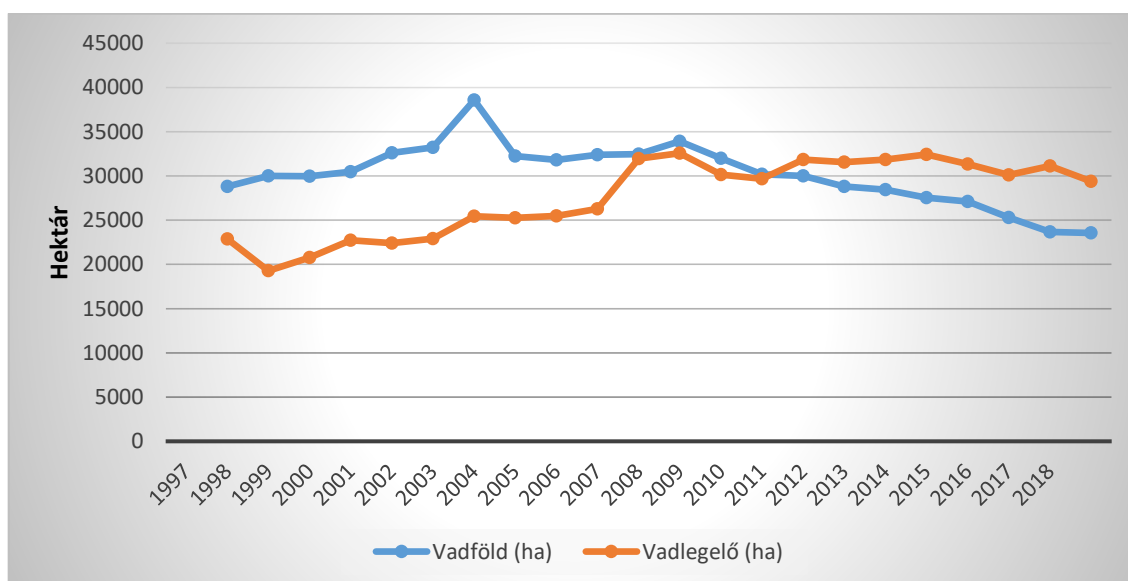
12. ábra: A bírált trófeák száma vadfajonként adott évben (OVA adatbázisa alapján)

13. ábra: Érmes trófeák százalékos aránya nagyvadfajonként (OVA adatbázisa alapján)

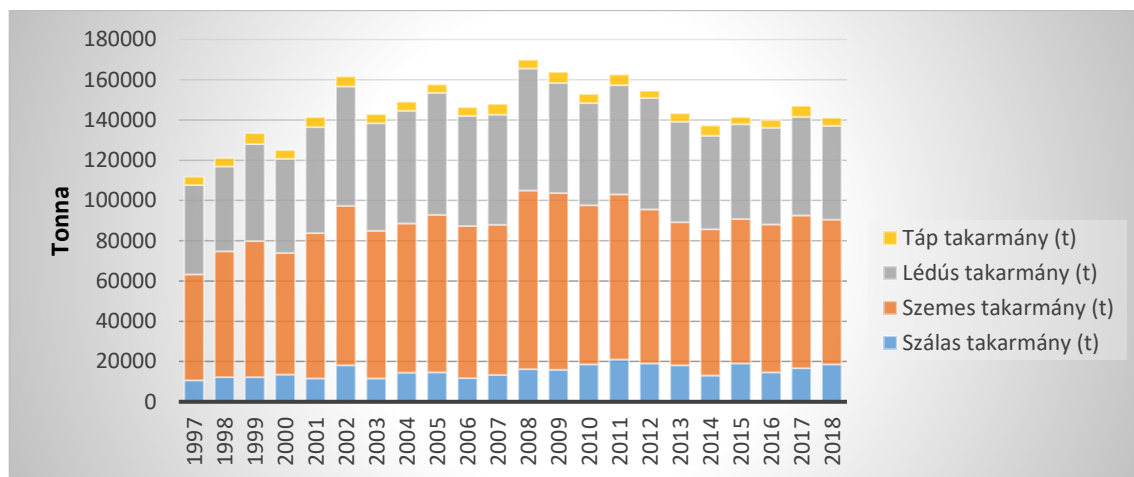
Magyarországon nagyon magas az érmes trófeák aránya (13. ábra). Az érmes trófeák minősége és mennyisége a vadőrök hozzáértő munkáján kívül más is kifejez. A kiemelkedő trófeák gazdasági értéke jelentős. A bérvadászatból befolyó bevételek pedig hozzájárulnak a vadgazdálkodás jelentős költségeinek fedezéséhez, így a hosszútávú szakszerű vadgazdálkodás fenntartásához. Egyértelmű tehát, hogy a trófeabírálat, becslés terén nagy hangsúlyt kell fektetni a képzésre.

Ezzel párhuzamosan a vadgondozás egyik alappilére, a vad minőségi és mennyiségi takarmányozása, amely vadföldek, vadlegelők művelésével és különböző vadtakarmányok kihelyezésével valósul meg.

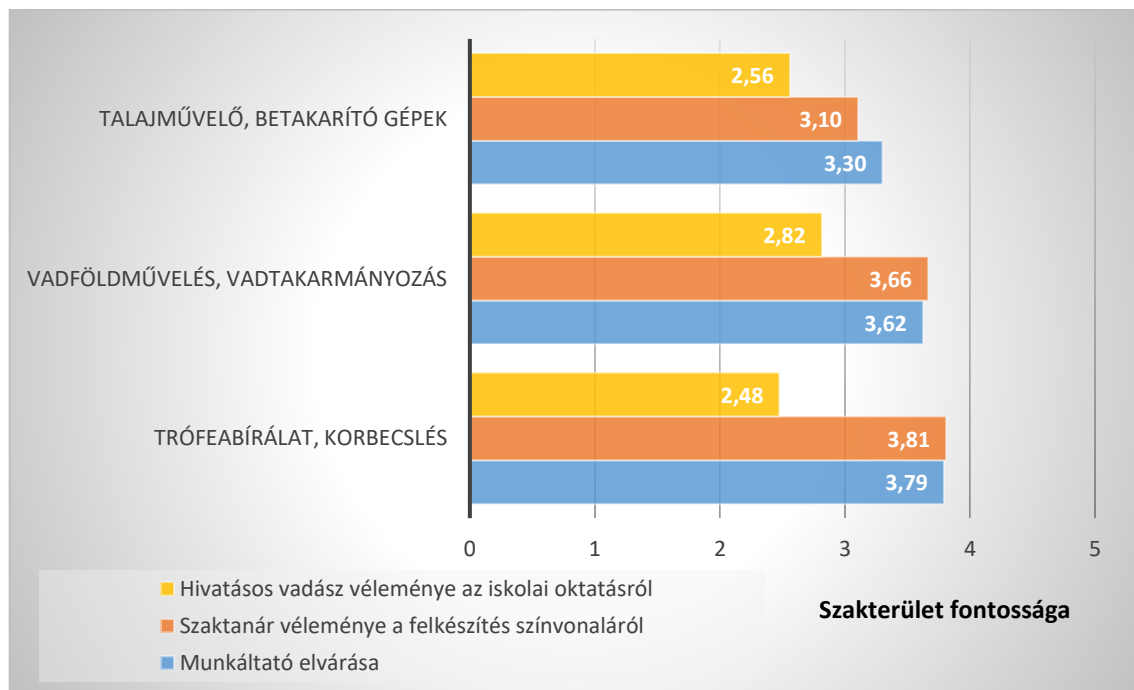
14. ábra: Magyarországon művelt vadlegelők és vadföldek nagysága adott évben (OVA adatbázisa alapján)

Bár a vadföldeknek, vadlegelőknek száma csökkenést mutat, még így is óriási területek vannak a vadászatra jogosultak művelésében (14. ábra). Ez a szakmai feladat a hivatásos vadászokra tartozik, akik előre meghatározott terv alapján évről évre művelésbe veszik a vadászatra jogosultak vadföldjeit. A szakterület a növénytermesztési alapismereteken kívül nem nélkülözheti a talajművelő gépek használatának szakszerű ismeretét sem. Mindezzel párhuzamosan kiemelném az éves szinten kihelyezett vadtakarmányok nagy mennyiségét.

15. ábra: Kihelyezett vadtakarmányok éves mennyisége (OVA adatbázisa alapján)

A 15. ábrán leolvasható hatalmas mennyiségű vadtakarmányt a vadőrök rakodják és juttatják ki a vad számára. Ez a táplálék az állatok számára kritikus, táplálékhiányos időszakban biztosítja a túlélést, a kondíció fenntartását.

16. ábra: Talajművelő gépek, trófeabírálat, vadföldművelési ismeretek fontossága Likert-skálán

A 16. ábrán jól látható, hogy a munkaerőpiac elvárása és a szaktanár kollégák által vélt vagy valós felkészítés színvonala mind a három terület kapcsán szinte megegyezik. Ettől a végzett aktív hivatásos vadászok véleménye különbözik jelentősen. Érdeemes megvizsgálni, hogy a vadőr kollégák véleménye miként alakult korosztályonként és intézményenként. Szinte minden szakmai területre igaz, hogy néhány iskola végzett tanulójának jó vagy a többinél jobbnak minősülő értékelése javítja fel az átlagot. Táblázataimban korosztályonként mutatom be az egyes iskolákban végzett hivatásos vadászok értékelését az iskolai oktatásuk színvonaláról. Mivel ilyen aprólékosan lebontva az egyes elemszámok több esetben nagyon alacsonyok, ezek sorok inkább jelzés értékűek.

Eredményként ebben a lebontásban kizárólag az összes korosztály intézményi megítélése szolgál. Ezeket az értékeket a táblázat alsó sorában kiemelve tüntetem fel. A könnyebb azonosíthatóság miatt nem az intézmény nevét, hanem a székhelyét jelzem.

6. táblázat: Az egyes korosztályok intézményi értékelése trófeabírálat szakterületen

Hivatásos vadászok	I.	II.	III.
18–25 év között	3,5 Sopron (n=2)	3,27 Szombathely (n=11)	2,0-nál nincs magasabb érték
26–35 év között	4,3 Egyéb szakközépisk. (n=3)	2,56 Sopron (n=9)	2,43 Szombathely (n=7)
36–45 év között	2,8 Szócsénypuszta (n=5)	2,67 Szeged (n=6)	2,54 Barcs (n=14)
46–55 év között	3,5 Mátrafüred (n=2)	3,0 Egyéb felnőttk. (n=3)	2,83 Szombathely (n=7)
56 év felett	3,0 Szombathely (n=3)	3,0 Egyéb felnőttk. (n=3)	3,0 Csongrád Szakgimn. (n=2)
Összes korosztály átlaga intézményenként	2,75 Egyéb felnőttképző iskolák (n=20)	2,65 Szombathely (n=44)	2,63 Barcs (n=19)

Az 6. táblázatból az összes korosztály iskolánkénti lebontásából a régi erdész-vadász iskolák előtt magasabb osztályzattal jelennek meg az egyéb felnőttképző iskolák. Az állami intézmények közül Szombathely, Barcs emelhető ki.

A vadföldművelés, vadtakarmányozás esetén a szaktanárok által vélt felkészítési szint és a szakterület munkáltatók által gondolt fontossága között csupán négyszázad a különbség. A vadőrök véleményei alapján elmondható, hogy az összes korosztály átlagának ismeretében Szombathely, Barcs és Szócsénypuszta kapta a legjobb értékelést egykori diákjaitól ezen a téren (7.táblázat)

7. táblázat: Az egyes korosztályok intézményi értékelése vadföldművelés, vadtakarmányozás szakterületen

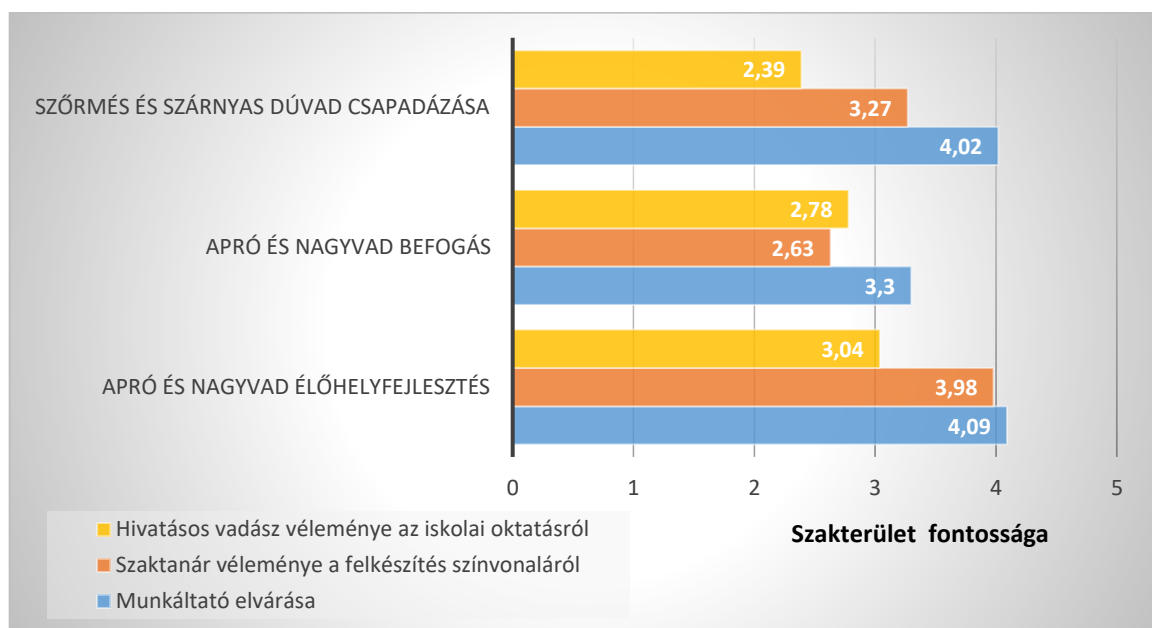
Hivatásos vadászok	I.	II.	III.
18–25 év között	3,36 Szombathely (n=11)	2,67 Szőcsénypuszta (n=3)	2,5 Sopron (n=2)
26–35 év között	5,0 Barcs (n=1)	4,0 Egyéb szakközépisk. (n=3)	3,3 Szőcsénypuszta (n=3)
36–45 év között	3,3 Szeged (n=6)	3,08 Barcs (n=14)	3,0 Szombathely (n=16)
46–55 év között	4,0 Mátrafüred (n=2)	3,33 Szombathely (n=7)	3,0 Csongrád Szakgimn. (n=12)
56 év felett	3,5 Szombathely (n=3)	3,5 Csongrád Szakgimn. (n=2)	3,33 Egyéb felnőttk. (n=3)
Összes korosztály átlaga intézményenként	3,25 Szombathely (n=44)	3,01 Barcs (n=19)	2,93 Szőcsénypuszta (n=16)

A talajművelő gépek ismerete esetén a munkáltató elvárása jóval magasabb, mint a vadőrök felkészítésének színvonala. Közepes, vagy annál erősebb értékelést összesítésben az egyéb szakközépiskolákon kívül egyedül Szőcsénypuszta és Barcs kapott. Szorosan mögöttük a legmagasabb elemszámmal (n=44) következik Szombathely 2,92-es minősítéssel (8.táblázat).

8. táblázat: Az egyes korosztályok intézményi értékelése talajművelő és betakarító gépek használata szakterületen

Hivatásos vadászok	I.	II.	III.
18–25 év között	4,0 Egyéb szakközépisk. (n=1)	3,3 Szőcsénypuszta (n=3)	2,82 Szombathely (n=11)
26–35 év között	4,0 Egyéb szakközépisk. (n=3)	4,0 Barcs (n=1)	3,6 Szeged (n=5)
36–45 év között	3,17 Szeged (n=6)	2,62 Csongrád Szakgimn. (n=16)	2,61 Barcs (n=14)
46–55 év között	4,5 Mátrafüred (n=2)	3,17 Szombathely (n=7)	3,0 Egyéb szakközépisk. (n=6)
56 év felett	3,3 Egyéb felnőttk. (n=3)	3,0 Szeged (n=9)	3,0 Csongrád (n=2)
Összes korosztály átlaga intézményenként	3,09 Szőcsénypuszta (n=16)	3,02 Barcs (n=19)	3,0 Egyéb Szakközépisk. (n=14)

6.3. Apró és nagyvad élőhelyfejlesztés, apró és nagyvad befogás, szőrmés és szárnyas dűvad csapdázás szakterületének vizsgálata a szakképzésben

17. ábra: Apró és nagyvad élőhelyfejlesztés, apró és nagyvad befogás, szőrmés és szárnyas dűvad csapdázás fontossága Likert-skálán

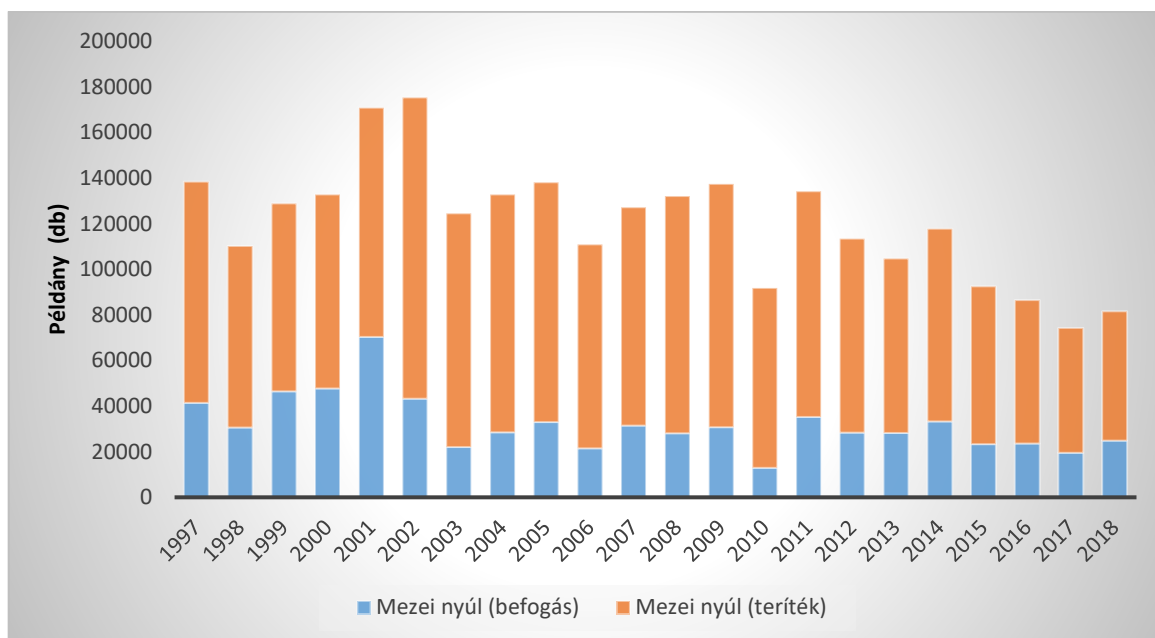
Az apró és nagyvadélőhely fejlesztés a vadgazdálkodás egyik alappillére. A vadbiológiai kutatások eredményeit és a több évszázados szakmai ismereteket felhasználva aktív módon tudunk tenni azért, hogy az egyes vadászható fajok és velük párhuzamosan a védett állatfajok jobban megtalálják életfeltételeiket. A szakterület fontosságát a munkáltatók is kifejezik elvárásukkal. A pályakezdőktől viszonylag magas szintet várnak el (4,09). A szaktanárok összesített véleménye alapján a felkészítés mértéke (3,98) ezt a szintet meg is közelíti. Ezzel szemben a végzett hivatásos vadászok véleménye ennél gyengébb felkészítést mutat az intézmények szinte mindegyikénél (17.ábra). A pályakezdők és összes korosztály átlaga között Szombathely felkészítése emelkedik ki. A szakterületen az ismert történelmi intézményeket megelőzve jó eredménnyel szerepelnek az egyéb középiskolák és az egyéb felnőttképzők (9. táblázat).

9. táblázat: Az egyes korosztályok intézményi értékelése apró és nagyvad élőhelyfejlesztés szakterületen

Hivatásos vadászok	I.	II.	III.
18–25 év között	4,27 Szombathely (n=11)	3,5 Barcs (n=3)	3 Egyéb szakközépisk. (n=1)
26–35 év között	3,67 Egyéb szakközépisk. (n=3)	3,5 Szőcsénypuszta (n=5)	3,4 Szeged (n=7)
36–45 év között	3,15 Barcs (n=14)	2,94 Szombathely (n=16)	2,87 Csongrád felnőttk. (n=14)

46–55 év között	3,5 Mátrafüred (n=2)	3,42 Csongrád felnőttk. (n=7)	3,3 Szombathely (n=7)
56 év felett	4,5 Szombathely (n=3)	3,78 Szeged (n=9)	3,5 Egyéb szakközépisk. (n=4)
Összes korosztály átlaga intézményenként	3,35 Szombathely (n=44)	3,07 Egyéb felnőttképző (n=21)	3 Egyéb Szakközépisk. (n=14)

Az apró és nagyvad befogást kevésbé súlyozták a munkáltatók. Ha a vadgazdálkodási adattár adatait megvizsgáljuk a vadfajok közül egyedül a mezei nyúl élővadbefogása az, amely jelentősnek mondható (18. ábra). Ez a jó minőségű apróvadás területek egyik kiemelkedő szakmai feladata. Ennek ellenére érdekes, hogy az apróvadás jogosultak ugyanannyira ítélték a szakterület fontosságát, mint a nagyvadás jogosultak (17. ábra).

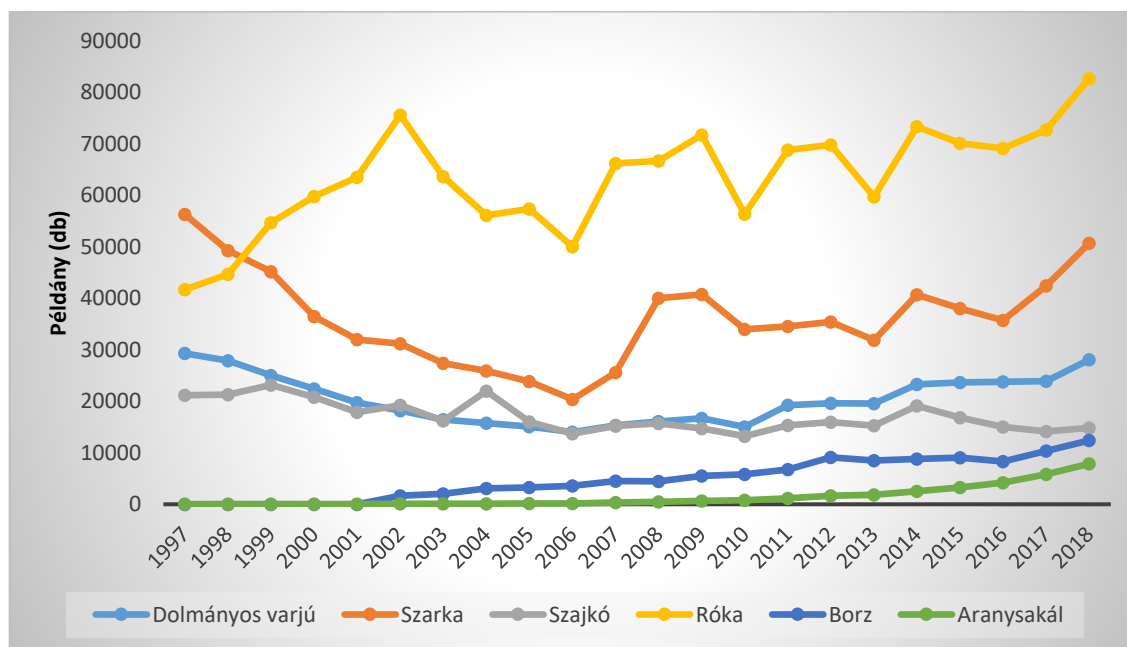
18. ábra: A mezei nyúl éves hasznosítása (elejtés, befogás) (OVA adatbázisa alapján)

Érdekesség, hogy ennél a szakterületnél a hivatásos vadászok átlagosan jobban értékelték (2,78) a felkészítésüket, mint az intézmények saját oktatásuk színvonalát (2,63). Természetesen, ha az egyes korosztályok véleményét iskolánként nézzük ebben az esetben is nagy különbségeket látunk. Egyes intézmények felkészítése egykori diákjaik véleménye alapján jóval alulmúlja a munkáltatók elvárását, akár a pályakezdők, akár az összes korosztály véleményét nézzük. A korosztályok összesítésében Szombathely, Csongrád (szakgimnázium) és Szöcsénypuszta kapta a legjobb értékelést (10. táblázat).

10. táblázat: Az egyes korosztályok intézményi értékelése apró és nagyvad befogás szakterületen

Hivatásos vadászok	I.	II.	III.
18–25 év között	4,0 Szombathely (n=11)	3,5 Barcs (n=2)	3 Egyéb szakközépisk. (n=1)
26–35 év között	3,43 Szombathely (n=7)	3,3 Szőcsénypuszta (n=5)	3,3 Egyéb szakközépisk. (n=7)
36–45 év között	3,15 Barcs (n=14)	2,94 Szombathely (n=16)	2,87 Csongrád felnőttek. (n=14)
46–55 év között	3,5 Mátrafüred (n=2)	3,42 Csongrád felnőttek. (n=7)	3,3 Szombathely (n=7)
56 év felett	4,5 Szombathely (n=3)	3,78 Szeged (n=9)	3,5 Egyéb szakközépisk. (n=4)
Összes korosztály átlaga intézményenként	3,49 Szombathely (n=44)	2,8 Csongrád (n=40)	2,78 Szőcsénypuszta (n=16)

A szőrmés és szárnyas dűvad csapdázása kiemelt vadőri feladat. A róka, borz aranyakál, dolmányos varjú, szajkó és szarkaállomány óriási predációs nyomást fejt ki az apróvadállományra. A dűvadfajok gyérítésének leghatékonyabb módja a jogszabályi környezetben engedélyezett csapdázás (19. ábra).

19. ábra: A dűvadfajok terítékadatai (OVA adatbázisa alapján)

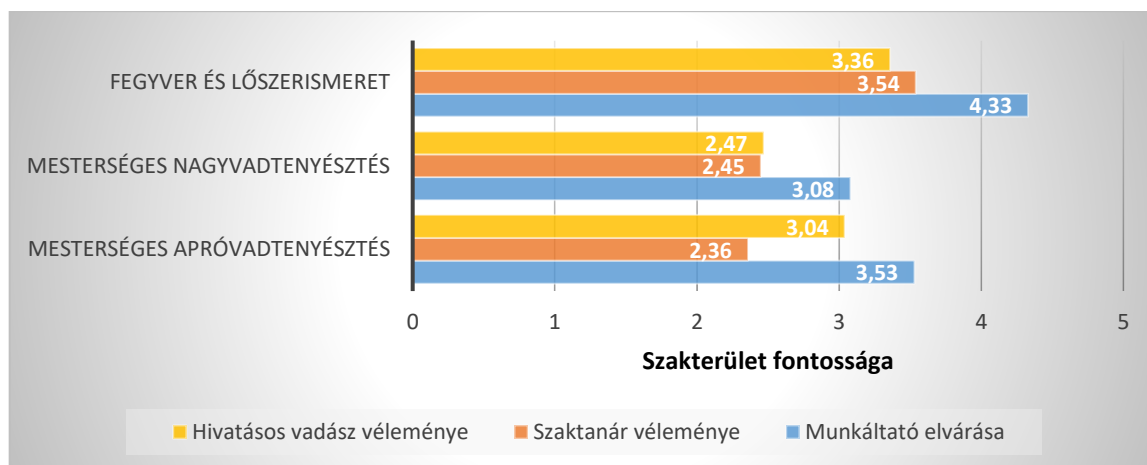
Ennek a szakmai tevékenységnek a jelentőségét a jogosultak vezetői is súlyozták elvárásaikban (4,02). Az aktív hivatásos vadászok iskolai felkészítésüket ennél jóval alacsonyabb értéken határozták meg (2,39). Az összesített korosztályok intézményi

lebontása alapján az egykor szombathelyi, mátrafüredi és csongrádi (szakgimnázium) diákok értékelték magasabban felkészítésük minőségét a többi intézménynél (11. táblázat).

11. táblázat: Az egyes korosztályok intézményi értékelése szörmés és szárnyas dúvad csapdázása szakterületen

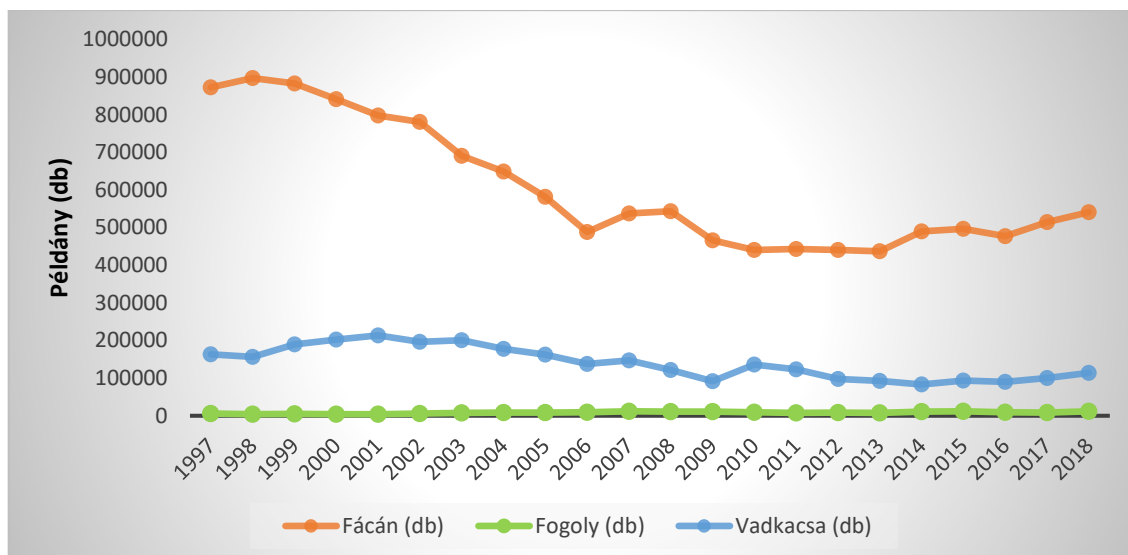
Hivatásos vadászok	I.	II.	III.
18–25 év között	4,0 Sopron (n=2)	4,0 Mátrafüred (n=1)	3,91 Szombathely (n=11)
26–35 év között	4,0 Egyéb szakközépisk. (n=3)	3,5 Szombathely (n=7)	3 Csongrád (n=8)
36–45 év között	2,6 Szócsénypuszta (n=5)	2,17 Szeged (n=6)	2,15 Csongrád Szakgim. (n=16)
46–55 év között	3,42 Csongrád felnőttk. (n=12)	2,43 Csongrád Szakgim. (n=12)	2,4 Egyéb felnőttk. (n=5)
56 év felett	3,5 Csongrád Szakgimn. (n=2)	3,22 Szeged (n=9)	2,67 Egyéb felnőttk. (n=3)
Összes korosztály átlaga intézményenként	2,92 Szombathely (n=44)	2,55 Mátrafüred (n=18)	2,52 Csongrád Szakgimn. (n=40)

6.4. Mesterséges apróvadtenyésztés, mesterséges nagyvadtenyésztés, fegyver és lőszerismeret szakterület fontossága a szakképzésben

20. ábra: Mesterséges apróvadtenyésztés, mesterséges nagyvadtenyésztés, fegyver és lőszerismeret minősítése

A mesterséges apróvadtenyésztés elsősorban az apró és vegyesvadász területek szakmai munkája. A vadgazdálkodási adattár statisztikáját nézve a tenyésztés és a kihelyezés volumene országos átlagban inkább csökkenő tendenciát mutat (21. ábra).

21. ábra: Vadászatra kihelyezett nevelt fácán, fogoly és tőkés récék számának változása

12. táblázat: Az egyes korosztályok értékelése mesterséges apróvadtenyésztés szakterületen

Hivatásos vadászok	I.	II.	III.
18–25 év között	4,0 Mátrafüred (n=1)	3,91 Szombathely (n=11)	3 Egyéb szakközépisk. (n=1)
26–35 év között	4,43 Szombathely (n=7)	3,4 Szeged (n=7)	3,33 Egyéb szakközépisk. (n=3)
36–45 év között	3,69 Szombathely (n=16)	3,5 Szeged (n=6)	3,31 Csongrád Szakgimn. (n=14)
46–55 év között	3,58 Csongrád felnőttk. (n=12)	3,57 Csongrád Szakgimn. (n=12)	3,5 Szombathely (n=7)
56 év felett	3,5 Szombathely (n=3)	3,5 Csongrád Szakgimn. (n=2)	3,25 Egyéb szakközépisk. (n=4)
Összes korosztály átlaga intézményenként	3,88 Szombathely (n=44)	3,4 Mátrafüred (n=18)	3,1 Csongrád Szakgimn. (n=21)

A mesterséges apróvadtenyésztés oktatásának színvonala a végzett vadőrök véleménye alapján jobb, mint azt a szaktanárok gondolják. A szakterület kapcsán a munkáltatók sem tették túl magasra a mércét (20. ábra). A pályakezdők között meggyőzőbb elemszámmal Szombathely neve szerepel magasabb értékeléssel, illetve összesített átlagban is itt volt a legmagasabb a végzett hivatásos vadászok minősítése. Az összesített korosztályokat tekintve a szombathelyi, mátrafüredi és a csongrádi (szakgimnázium) iskolák kapták a legmagasabb értékelést egykori diákjaiktól (12. táblázat)

A munkáltatók a mesterséges nagyvadtenyésztési ismereteket még kevésbé tarták fontosnak, mint az apróvadtenyésztést. Érdekes, hogy a felkészítés szaktanárok által vélt színvonala majdnem teljesen megegyezik a vadőrök minősítésével (20. ábra). Ahogy az

apróvadtenyésztés, úgy a nagyvadtenyésztés esetén is Szombathely kapta a legjobb minősítést. Utána következik a mátrafüredi iskola és az egyéb felnőttképzők (13. táblázat).

13. táblázat: Az egyes korosztályok értékelése mesterséges nagyvadtenyésztés szakterületen

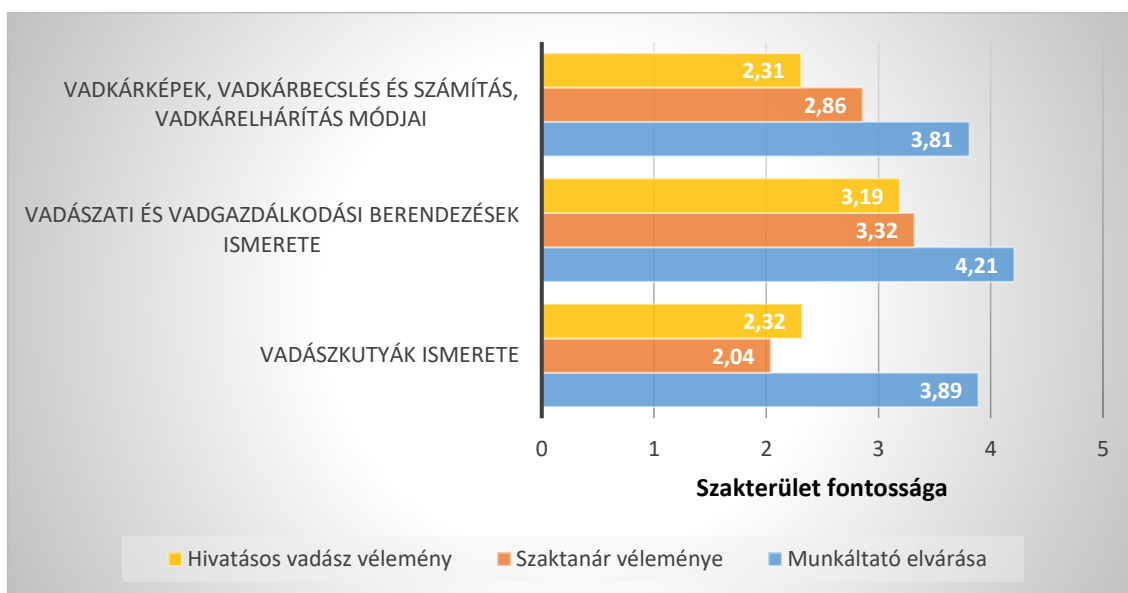
Hivatásos vadászok	I.	II.	III.
18–25 év között	3,0 Szombathely (n=11)	2,5 Sopron (n=2)	2,33 Szőcsénypuszta (n=3)
26–35 év között	3,71 Szombathely (n=7)	3,33 Szőcsénypuszta (n=5)	3,0 Szeged (n=7)
36–45 év között	3,3 Szeged (n=6)	2,38 Szombathely (n=16)	2,38 Barcs (n=14)
46–55 év között	5,0 Mátrafüred (n=2)	3,0 Egyéb felnőttképzők (n=5)	2,67 Szombathely (n=7)
56 év felett	3,0 Szombathely (n=3)	2,67 Szeged (n=9)	2,67 Egyéb felnőttképzők (n=3)
Összes korosztály átlaga intézményenként	2,94 Szombathely (n=44)	2,77 Mátrafüred (n=18)	2,67 Egyéb felnőttképzők (n=20)

A fegyver és lőszerismeret esetén a felkészítés vélt színvonala és a vadőrök véleménye az oktatásról nagyon közel áll egymáshoz azonban jóval elmarad a munkáltató elvárásától (20. ábra). Néhány iskola az átlaghoz képest ebben az esetben is kiemelkedőbb osztályzatot kapott a többinél. Ilyenek a szombathelyi, a csongrádi (szakgimnázium), és a soproni intézmények (14. táblázat).

14. táblázat: Az egyes korosztályok értékelése fegyver és lőszerismeret szakterületen

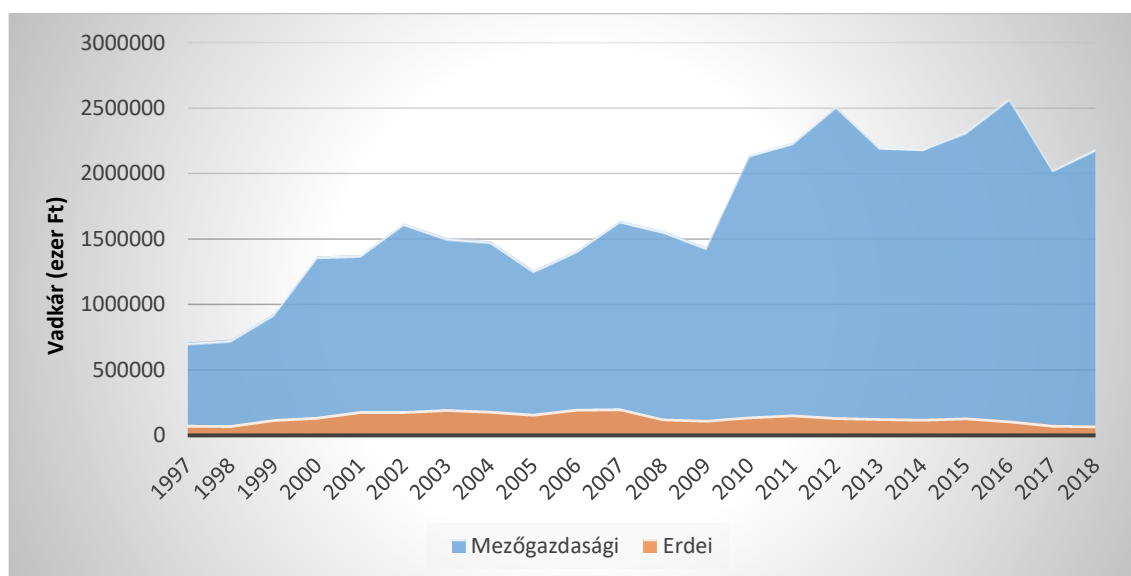
Hivatásos vadászok	I.	II.	III.
18–25 év között	5,0 Sopron (n=2)	4,3 Szombathely (n=11)	3,67 Szeged (n=3)
26–35 év között	3,8 Szeged (n=7)	3,75 Egyéb felnőttképző (n=4)	3,57 Szombathely (n=7)
36–45 év között	3,69 Barcs (n=14)	3,38 Szombathely (n=16)	3,07 Egyéb felnőttképző (n=16)
46–55 év között	4,08 Csongrád felnőttk. (n=12)	3,83 Szombathely (n=7)	3,8 Szombathely (n=5)
56 év felett	4,0 Csongrád Szakgimn. (n=2)	3,89 Szeged (n=9)	3,4 Csongrád felnőttk. (n=5)
Összes korosztály átlaga intézményenként	3,77 Szombathely (n=44)	3,43 Csongrád (n=40)	3,4 Sopron (n=28)

6.5. Vadkárképek, vadkárbecslés, vadászati és vadgazdálkodási berendezések és vadászkutyák ismeretének vizsgálata a szakképzésben

22. ábra: Vadkárképek, vadkárbecslés, vadászati és vadgazdálkodási berendezések ismerete, vadászkutyák ismeretének minősítése

Az országos statisztikákból egyértelműen látszik, hogy vadgazdálkodás meghatározó kiadása az erdei és mezőgazdasági vadkárok térítése (23. ábra). A vadkár elleni védekezés hagyományos és korszerű módszerek ismerete és hatékony alkalmazása már egy éven belül érezhető hatását a jogosult gazdálkodásában. Ezzel párhuzamosan fontos a vadkárbecslési módszerek a számítást meghatározó változók naprakész ismerete. Az ágazat milliárdos kiadásának csökkentése nagy kihívás a szakma számára, így az ehhez kapcsolódó ismeretek magas szintű oktatása alapvető feladat.

23. ábra: Kifizetett erdei és mezőgazdasági vadkárok mértékének változása (OVA adatbázisa alapján)

15. táblázat: Az egyes korosztályok értékelése vadkárképek, vadkárbecslés és számítás, vadkárelhárítás szakterületen

Hivatásos vadászok	I.	II.	III.
18–25 év között	4,0 Mátrafüred (n=1)	2,73 Szombathely (n=11)	2,1 Szeged (n=3)
26–35 év között	4 Barcs (n=1)	3,33 Egyéb szakközépiskolák (n=3)	3,0 Egyéb felnőttképzők (n=4)
36–45 év között	3,2 Szőcsénypuszta (n=5)	2,67 Szeged (n=6)	2,3 Csongrád felnőttk. (n=16)
46–55 év között	2,67 Csongrád felnőttk. (n=12)	2,6 Egyéb felnőttképzők (n=5)	2,5 Mátrafüred (n=2)
56 év felett	3,0 Egyéb felnőttképzők (n=3)	3,0 Csongrád Szakgimn. (n=2)	2,8 Csongrád felnőttk. (n=5)
Összes korosztály átlaga intézményenként	2,65 Egyéb felnőttképzők (n=20)	2,65 Mátrafüred (n=18)	2,46 Szombathely (n=44)

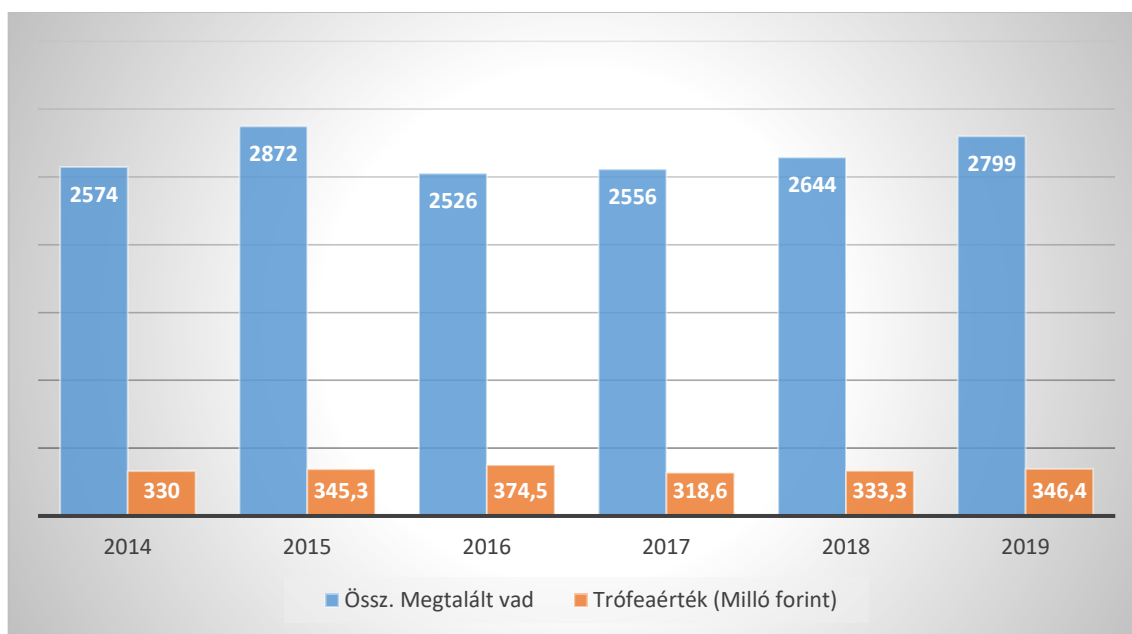
A munkáltatók átlagos elvárásához (3,81) képest a szaktanárok a felkészítés mértékét alacsonynak tartják (2,86). A végzett hivatásos vadászok véleménye az oktatásukról ennél is alacsonyabb 2,31 (22. ábra). Egyik intézmény sem kapott kiemelkedő értékelést ezen a szakterületen (15. táblázat).

A vadászati, vadgazdálkodási berendezések ismerete kapcsán biztatóbb kép tárul elénk. Több intézményben találunk jónak mondható értékeléseket. A munkáltatók magas elvárásának az összes korosztály véleménye alapján a csongrádi (szakgimnázium), a szombathelyi és a barcsi intézmény felkészítése felel meg a legjobban (16. táblázat).

16. táblázat: Az egyes korosztályok értékelése vadászati és vadgazdálkodási berendezések építése szakterületen

Hivatásos vadászok	I.	II.	III.
18–25 év között	4,09 Szombathely (n=11)	4,0 Mátrafüred (n=1)	3,0 Csongrád (n=2)
26–35 év között	4,33 Szőcsénypuszta (n=5)	4,3 Egyéb szakközépisk. (n=3)	4,0 Barcs (n=1)
36–45 év között	3,46 Csongrád (n=16)	3,13 Szombathely (n=16)	3,13 Csongrád felnőttk. (n=16)
46–55 év között	4,0 Csongrád felnőttk. (n=12)	3,71 Csongrád Szakgim. (n=12)	3,67 Szombathely (n=7)
56 év felett	4,0 Szombathely (n=3)	4,0 Csongrád Szakgimn. (n=2)	3,75 Csongrád felnőttk. (n=5)
Összes korosztály átlaga intézményenként	3,61 Csongrád Szakgimn. (n=40)	3,51 Szombathely (n=44)	3,25 Barcs (n=19)

A vadászkutyákkal kapcsolatos ismeretek régóta mellőzött részét képezik a kerettanterveknek holott több szempontból a vadóri szaktudás és a vadászati kultúra szerves részét képezi ez a szakterület. A Magyar Vérebegylet hazánk egyik legjelentősebb és legrégebbi vadászattal kapcsolatos szervezete. Az egyesület tagjai bevadászott kutyáikkal egész évben át segítik a sebzett vad fellelését. A rosszul sikerült lövés által megsebzett vad mielőbbi megtalálása etikai szempontból kiemelt fontosságú. Mindemellett a vadászkutyák s vezetőik komoly eszmei és gazdasági értéket mentenek meg. Ez utóbbi érték a vadhús és a trófea árlista szerinti értékéből adódik össze. A Magyar Vérebegylet pontos statisztikát vezet arról, hogy tagjaik adott vadászati évben hány darab vadat találtak meg (24. ábra).

24. ábra: A Magyar Vérebegylet statisztikája a vérebegylet munkateljesítményéről
(Forrás: Magyar Vérebegylet)

Az ábrán látszik, hogy az egyesület tagjai (2019-ben 141 aktív fő) az elmúlt hat év távlatában 2661 vadat találtak meg 341 millió forint értékben. Fontos emellett kiemelni, hogy a nagyvad utánkeresését nagyon sok sportvadász és hivatásos vadász végzi a munkavizsgás kutyájával. Számuk nagyságrendekkel nagyobb lehet, mint az egyesület tagjaié, és nem kötelesek a munkájukról jelentést tenni. Ebből következik, hogy a jól bevadászott és munkavizsgás kutyák által megmentett érték a táblázatban olvasható adatoknál is nagyobb mértékű.

Ha a vadászkutyás vadászat súlyát vizsgáljuk, az apróvadás vadászebek és vezetőik munkáját is ki kell emelni. 2017.08.25-én Mezőberényben került megrendezésre a „Gyakorlati apróvad gazdálkodás” című szakmai konferencia, ahol Poroszlai Róbert az Országos Magyar Vadászkamara Kynológiai bizottságának tagja mutatta be számok tükrében, hogy az apróvadás kutyák milyen mértékben járulnak hozzá a terítékhez. A kutyák munkájába beletartozik a lövés előtti munka, a vad fellelése szárazföldön és vízen, a

vadállás, a lőtt vad apportja, és a sebzett vad fellelése. Becslés alapján a teríték mennyiségéhez az apróvadás vadászok átlagosan 50%-ban járulnak hozzá (POROSZLAI, 2017). A 2018–2019-es vadászati év terítékadatai szerint ez minimum 1 753 916 500 forint értéket jelent (17. táblázat).

17. táblázat: Apróvadás vadászok munkájának becsült értéke az apróvadászatban a 2018–2019-es vadászati évben

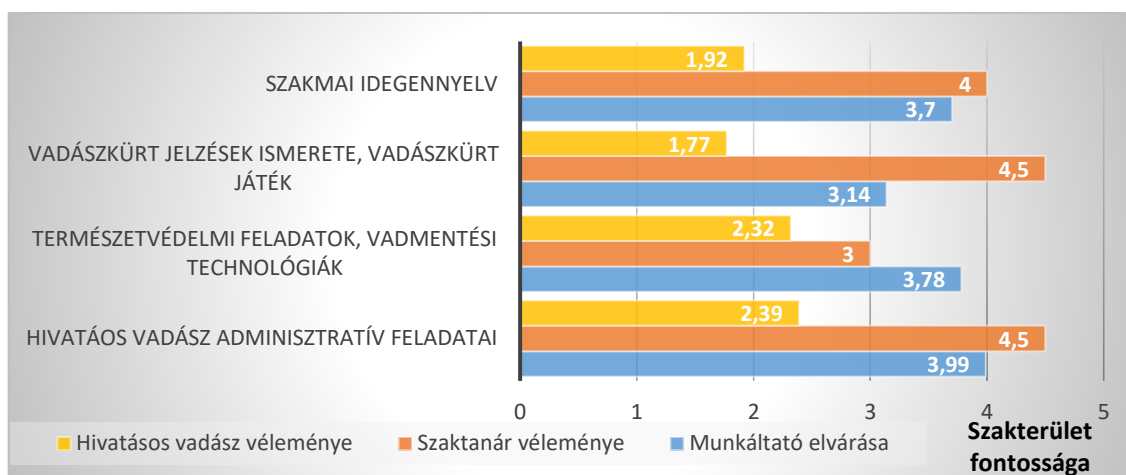
Apróvadfajok	Átlagos elejtési ár (Ft/db)	2018/2019 vadászati év terítékének 50%-a (darab)	Érték (Ft)
Fácán	5 000	210 208	1 051 040 000
Mezei nyúl	15 000	28 317	424 755 000
Tőkés réce, röptetett réce	4 000	54 723	218 892 000
Vadliba	6 000	6 802	40 812 000
Balkáni gerle, örvös galamb	500	36 835	18 417 500
		Összesen	1 753 916 500

A vadászok ismeretét a jogosultak is kiemelik magas (3,89) elvárásukkal. Ennek a követelménynek a szaktanár kollégák szerint az intézmények képzése (2,04) nem tud eleget tenni (22. ábra). Érdekes, hogy az egykori tanulók valamivel jobbnak (2,32) minősítették egykori iskolájuk oktatását. Kijelenthető, hogy ennek a szakterületnek az oktatása minden intézményben jelentős fejlesztésre szorul. Az összes korosztály véleménye alapján a többi intézménynél jobb eredményt a szegedi, a szombathelyi és az egyéb felnőttképző iskolák értek el (18. táblázat).

18. táblázat: Az egyes korosztályok értékelése vadászok bevétele szakterületen

Hivatásos vadászok	I.	II.	III.
18–25 év között	3,0 Mátra (n=1)	2,73 Szombathely (n=11)	2,67 Szeged (n=3)
26–35 év között	3,67 Egyéb szakközépisk. (n=3)	3,11 Sopron (n=9)	3,0 Egyéb felnőttképzők (n=7)
36–45 év között	3,67 Szeged (n=6)	3,2 Szőcsénypuszta (n=5)	2,92 Barcs (n=14)
46–55 év között	3,2 Egyéb felnőttk. (n=5)	3,0 Szőcsénypuszta (n=3)	2,75 Csongrád felnőttk. (n=12)
56 év felett	4,0 Csongrád (n=2)	2,89 Szeged (n=9)	2,75 Egyéb szakközépisk. (n=4)
Összes korosztály átlaga intézményenként	2,7 Szeged (n=35)	2,53 Szombathely (n=44)	2,51 Egyéb felnőttképzők (n=20)

6.6. A hivatásos vadász kiegészítő feladatainak vizsgálata a szakképzésben.

25. ábra: A hivatásos vadász kiegészítő feladatainak vizsgálata a szakképzésben

A 21. századra a hivatásos vadász munkájában is jelentős hányadban jelentek meg az adminisztratív feladatok. Vizsgálatom kezdetén a hivatásos vadászokkal készített riport során összesen 24 olyan munkaterületet azonosítottam (10. melléklet), ahol dokumentum kitöltésére, vezetésére kötelezett a vadór. Emellett a kollégáknak rendszeresen kell kapcsolatot tartani hatósági, érdekképviseleti szervezettel, gazdálkodókkal. Ezt felismerve a jogosultak is magas elvárást (3,99) támasztanak a hivatásos vadászokkal szemben. A szaktanárok átlagosan magasra (4,5) értékelték a felkészítésük minőségét. Ezzel szemben a vadór kollégák alacsonyan értékelték (2,39) iskolájuk munkáját (25. ábra). A korosztályok véleményének összesítésében Szeged, Szombathely és Csongrád emelkedik ki ezen a téren, de még ezek az intézmények sem közelítik meg a munkáltatók elvárását (19. táblázat).

19. táblázat: Az egyes korosztályok értékelése a hivatásos vadász adminisztratív feladatai, bizonylatok kitöltése, szakmai számítások szakterületén

Hivatásos vadászok	I.	II.	III.
18–25 év között	3,33 Szeged (n=3)	2,91 Szombathely (n=11)	2,5 Sopron (n=2,5)
26–35 év között	3 Barcs (n=1)	2,67 Sopron (n=9)	2,67 Egyéb szakközépisk. (n=3)
36–45 év között	2,83 Szeged (n=6)	2,67 Csongrád felnőttk. (n=6)	2,4 Szőcsénypuszta (n=5)
46–55 év között	3,42 Csongrád felnőttk. (n=12)	2,8 Egyéb felnőttk. (n=5)	2,67 Szombathely (n=7)
56 év felett	3,5 Csongrád (n=2)	3,0 Egyéb felnőttk. (n=3)	2,67 Szeged (n=9)
Összes korosztály átlaga intézményenként	2,6 Szeged (n=35)	2,58 Szombathely (n=44)	2,41 Csongrád Szakgimn. (n=40)

A természetvédelmi feladatok és vadmentési technológiák esetén sem közelíti meg a munkáltatók elvárásait (3,78) az iskolák felkészítésének színvonala. Az aktív hivatásos vadászok ebben az esetben is gyengén minősítették (2,32) képzésüket ezen a téren (25. ábra). Az iskolákat összehasonlítva a korosztályok véleménye alapján Szombathely, Szeged és Sopron emelkedik ki az intézmények közül (20. táblázat).

20. táblázat: Az egyes korosztályok értékelése természetvédelmi feladatok, vadmentési technológiák szakterületen

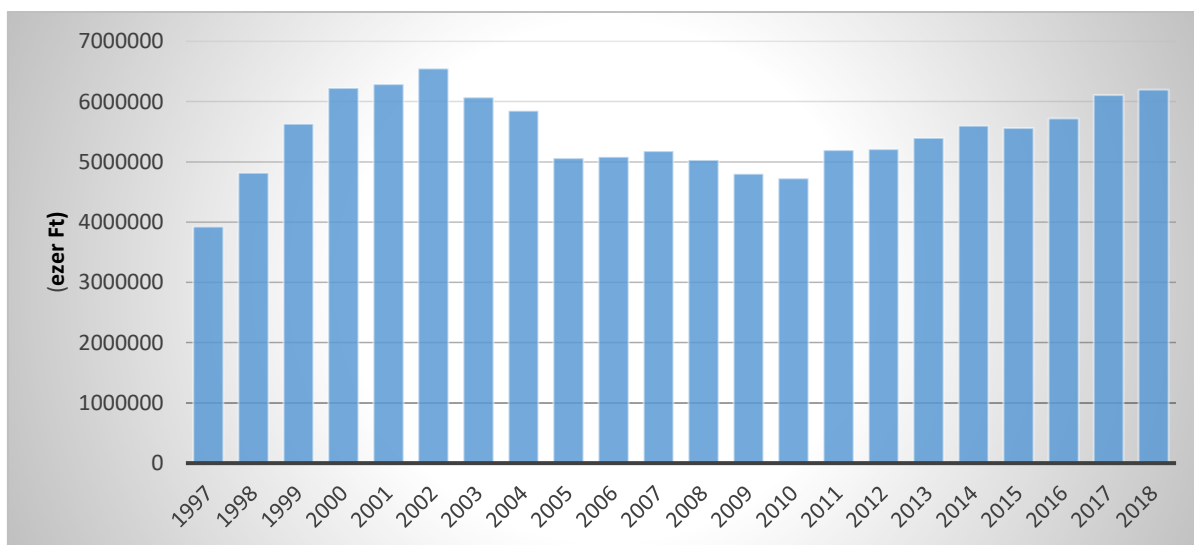
Hivatásos vadászok	I.	II.	III.
18–25 év között	3 Egyéb szakközépisk. (n=3)	2,82 Szombathely (n=11)	2,67 Szeged (n=3)
26–35 év között	3,3 Egyéb szakközépisk. (n=3)	3,14 Szombathely (n=7)	2,75 Szeged (n=7)
36–45 év között	3,0 Szeged (n=6)	2,4 Csongrád felnőttek. (n=16)	2,4 Szőcsénypuszta (n=5)
46–55 év között	2,92 Csongrád felnőttek. (n=12)	2,8 Egyéb felnőttek. (n=5)	2,67 Szombathely (n=7)
56 év felett	3,5 Csongrád (n=2)	3,0 Egyéb szakközépisk. (n=4)	3,0 Egyéb felnőttek. (n=3)
Összes korosztály átlaga intézményenként	2,69 Szombathely (n=44)	2,59 Szeged (n=35)	2,49 Sopron (n=28)

A vadászoktatás egyik kerettantervben sem jelent még meg. A vadászati etika témakörében viszont fel van tüntetve ennek a területnek a kulturális jelentősége. A hivatásos vadászoknak illik tisztában lenni az egyes vadászoktatás szignálok jelentésével, hiszen nemzedékek óta hagyományaink szerves részét képezik. A hivatásos vadász kollégák véleménye szerint úgy tűnik, a szakképző iskolákban egyik korosztály kapcsán sem fektettek hangsúlyt arra, hogy az egyes szignálokat megismertessék a tanulókkal. Mindemellett fontos megjegyezni, hogy majdnem az összes erdészeti, vadgazdálkodási szakképző iskolában működik tanórán kívüli vadászoktatás és vadászoktatás csapat. Tehát az érdeklődő diákoknak van lehetősége fejlődni ezen a téren. A szakterület értékelése, minden intézmény esetén nagyon gyenge volt (21. táblázat).

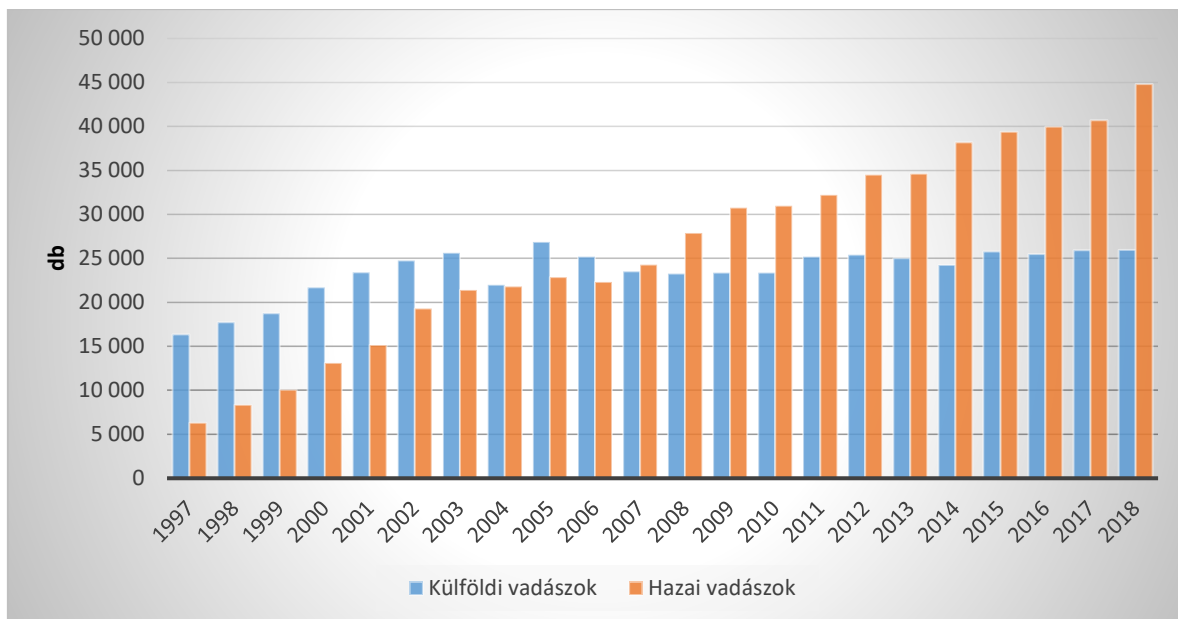
21. táblázat: Az egyes korcsoportok értékelése vadászkürtjelzések ismerete, vadászkürt játék szakterületén

Hivatásos vadászok	I.	II.	III.
18–25 év között	2,5 Barcs (n=2)	2,33 Szeged (n=3)	2,18 Szombathely (n=11)
26–35 év között	3 Egyéb szakközépisk. (n=3)	2,89 Sopron (n=9)	2,8 Csongrád (n=8)
36–45 év között	2,77 Barcs (n=14)	2,2 Szőcsénypuszta (n=16)	2,17 Szeged (n=6)
46–55 év között	3 Mátrafüred (n=2)	2,2 Egyéb felnőttek. (n=5)	2 Csongrád (n=12)
56 év felett	2,33 Egyéb felnőttek. (n=3)	2,0 Sopron (n=8)	1,89 Szeged (n=9)
Összes korosztály átlaga intézményenként	2,07 Barcs (n=19)	1,94 Szeged (n=35)	1,88 Csongrád Szakgimn. (n=40)

A szakmai idegennyelvi képzés esetén egyértelműen a pályakezdő korosztály véleménye lenne meghatározó, mivel 2013-ig nem volt kötelező a szakmai idegennyelv oktatása. Sajnos a korosztályonkénti alacsony elemszám miatt ilyen következtetés nem vonható le. Korábban az iskolák közismereti, idegennyelvi tanárai szabadon dönthették el, hogy élnek-e a szakmai szókincs tanításával. A szakterület fontosságát egyértelműen támasztja alá, hogy hazánk vadászterületeit nagy számban látogatják meg külföldi vendégvadászok (27. ábra). Az ágazat jelentős bevételt profitál a bérvadásztatásból (26. ábra). A hazai trófeás vad több, mint a felét külföldi bérvadászok ejtik el, különös tekintettel a kapitális trófeájú egyedekre, melyek vadászati árlista szerinti értéke nagyon magas. Az ágazat egyértelmű érdeke, hogy a szakmában dolgozó aktív hivatásos vadászok idegennyelv ismerete erősödjön.

26. ábra: A vadgazdálkodási ágazat bevételei a külföldi bérvadászatból

27. ábra: A külföldi és hazai vadászok által terítékre hozott trófeás vad megoszlása

A munkáltatók elvárása viszonylag magasnak mondható (3,7). Érdekes, hogy a válaszó szaktanár kollégák kifejezetten erősnek (4,0) érzik az egyes intézmények idegennyelv oktatásának színvonalát. A végzett hivatásos vadászok véleménye ettől nagy mértékben elmarad (1,92) (25. ábra). Az idegennyelv oktatása terén a többi iskolánál erősebb értékelést a barcsi, a szombathelyi és szőcsénypusztai intézmény kapott (22. táblázat).

22. táblázat: Az egyes korosztályok értékelése szakmai idegennyelv szakterületen

Hivatásos vadászok	I.	II.	III.
18–25 év között	3,0 Csongrád Szakgimn. (n=2)	3,0 Barcs (n=2)	2,82 Szombathely (n=11)
26–35 év között	5 Barcs (n=1)	3,0 Egyéb szakközépisk. (n=3)	2,86 Szombathely (n=7)
36–45 év között	2,4 Mátrafüred (n=5)	2,23 Barcs (n=14)	2,13 Szombathely (n=16)
46–55 év között	2,33 Szőcsénypuszta (n=3)	2,0 Egyéb szakközépisk. (n=6)	2,0 Mátra (n=2)
56 év felett	2,33 Egyéb felnőttk. (n=3)	2,0 Sopron (n=8)	1,89 Szeged (n=9)
Összes korosztály átlaga intézményenként	2,8 Barcs (n=19)	2,33 Szombathely (n=44)	1,98 Szőcsénypuszta (n=16)

6.7. Az egyes szakterületek értékelésének összegzése

Az aktív hivatásos vadászok és a vadászatra jogosultak véleménye alapján kijelenthető, hogy a munkaerőpiaci elvárások minden vizsgált szakterületen meghaladják az iskolák felkészítésének szakmai színvonalát. Volt néhány terület, ahol a hivatásos vadászok értékelése a felkészítés színvonaláról és a munkáltatók elvárása különösen nagy mértékben különbözött az öt fokozatú Likert-skála intervallumai alapján:

A tizenhatból tíz szakterület esetén különösen negatív értékelést kaptak az oktatási intézmények. Ezek között olyan ismeretek is szerepelnek, amelyek kiemelten fontosak, a vad és élőhelyének védelme, a vadgazdálkodás fenntartása szempontjából.

Az egyes intézmények értékelése között jelentős különbségek adódtak. Az összes korosztály értékelésének átlagában a 16 különböző szakterület esetén nyolcszor a legrégebbi vadőriskola a szombathelyi intézmény emelkedett ki az legelső helyen. Két-két esetben Barcs, Szeged és az egyéb felnőttképző iskolák értékelése volt a legjobb. Egy-egy esetben pedig Csongrád (szakgimnázium) és Szőcsénypuszta teljesített a legjobban egykori diákjaik véleménye alapján.

7. A duális képzés

7.1. A duális képzés működése Németországban, Alsószászországban

Az iskolarendszer felépítése

Sokat tájékozódva a duális képzésről és annak előnyeiről érdeklődésem a nyugati országok gyakorlata felé fordult. Németországban már szinte hagyományai vannak az ilyen rendszerben történő szakképzésnek minden szakterületen. Szerettem volna személyesen megfigyelni milyen keretek között működik ez a képzési forma.

2018-ban abba a szerencsés helyzetbe kerültem, hogy magyar delegáció tagjaként részt vehettem egy Erasmus tanulmányúton (projektszám: 2017-1-HU01-KA102-035865), amelynek, fő céljait a következőképpen definiálták: „*A Német szakképzési rendszer tanulmányozása a magyarországi hasznosítás lehetőségeinek feltárása. A német gyakorlat kiértékelése, előnyeinek kihasználása, esetleges hátrányainak felismerése és megelőzése.*” Egy kiválóan felépített programon át ismerhettem meg a németországi, különösen a tartományi agár szakképzés sajátosságait, a kamara szerepét az oktatásban, illetve a munkáltatók, tanulók motivációját.

A vendéglátó iskolánk a BBS Ammerland nevű intézmény volt. Az első napon Wilma Eberlei igazgató asszony és Johannes Robke igazgatóhelyettes előadásban teljes képet kaptunk az iskola képzési struktúrájáról (28. ábra). Az intézmény átlagosan 3600 fős tanulólétszámmal működik. Ez több mint 180 osztály kialakítását teszi szükségessé. 180 főállású tanár dolgozik az iskolában, emellett átlagosan 20 fő külső óraadó segíti a munkát. Az órák 88%-ra találunk tanárt. Az igazgató mellett csupán egy igazgatóhelyettes dolgozik. A kisebb feladatokat az úgynevezett szakfelelősök irányítják, akiknek így csak 15 kötelező tanórájuk van. A tanároknak nincs ellenőrzése és minősítése. A pedagógusok a jogszabályok betartása mellett saját elképzeléseik szerint oktatnak. Munkájuk értékét senki nem vonja kétségbe. Igazgatónő szavaival élve „*Wer Lehrer ist, Lehrer ist*” magyarul, aki tanár az tanár. Ezt a kollégánő szerint Németországban mindenki tiszteletben tartja és nincs szükség a kollégák ellenőrzésére, értékelésére.

*28. ábra: Johannes Robke igazgatóhelyettes előadása
(Fotó: Bögöti Gábor)*

A németországi szakképzés érdekessége az, hogy tartományonként mindenhol kicsit másként működik az oktatás. Egyik fontos eleme az átjárhatóság az egyes szintek és iskolák között. Ennek egyik alapja az a felismerés, hogy a mai fiatalok gyakran 18 évesen sem tudják mivel szeretnének pontosan foglalkozni. Az általános iskola utáni választás nem pecsételi meg a fiatal jövőjét mivel folyamatos választási lehetőségei vannak. A főiskolai és egyetemi diploma számos úton elérhető. Ez azért fontos mert Németországban jelenleg a diákok 50%-a szeretne valamilyen diplomát. A középfokú szakemberképzés mennyiségi oldalát tekintve ennek a jövőben vannak veszélyei. Ennek ellensúlyozására az iskola és a munkaerőpiac kiváló lehetőségeket, és ami fontosabb, biztos jövőképet kínál azoknak, akik a kétkezi szakmai munkát választják.

A hazánkban középfokúnak számító agrárszakmák többségét Németországban három év alatt oktatják. Az első tanévben kettő elméleti és három gyakorlati, a második és harmadik tanévben egy nap elméleti és négy nap gyakorlati oktatás van. Egy osztály létszáma átlagosan 8–10 fő, ami nagyon hatékonyá teszi az oktatást. A gyakorlati csoportok létszáma ennél is alacsonyabb. Az elméleti napokon kilenc tanórát tartanak.

A szakmák műszaki képzését az iskolák nem tudják megoldani a tanárhiány miatt. Egy központi hálózatot hoztak létre Deula néven. Itt minden tanuló kötelezően egy-egy hetet tölt el és műszaki alapképzésben részesül szakmának megfelelően.

A képzésben minden szakterületen óriási szerep jut a cégeknek, a leendő munkáltatóknak. A BBS Ammerland iskolának jelenleg több mint 2000 duálpárnere van,

akik a gyakorlati képzést biztosítják általában egy időben néhány tanuló számára, akik fizetést kapnak.

A második tanév végén a tanulók szintvizsgát írnak. Ha valakinek nem sikerül, nem bukik meg, folytathatja a tanulmányait. A harmadik év után záróvizsga következik. A feladatok egy előre ismertetett nagy kérdéscsomagból vannak összeállítva és főként tesztet, valamint rövid válaszokat igénylő kérdéseket tartalmaznak. A gyakorlati vizsgát nem az iskola, hanem az agrárkamara és a gyakorlatot biztosító cég szervezi, bonyolítja. Ha a diák megbukik elméletből az iskolában, de gyakorlatból megfelelően teljesített elhelyezkedhet, a sikertelen vizsgát pedig később pótolhatja. Ennek oka, hogy a növekvő termelésű németországi cégeknek folyamatos a munkaerő szükséglete.

Az agrárkamara feladata Németországban

Az alsószászországi agrárkamara működését Edgar Janssen előadásából ismerhettük meg (29. ábra). A kamara feladata kiemelt a szakképzésben.

*29. ábra: Edgar Janssen úr magyarul köszönti a delegációt
(Fotó: Bögöti Gábor)*

A kamara 12 természethez kötődő úgynevezett zöldszakma gyakorlati képzésért felel. Kezeli a tanulószervezőket és minősíti a vállalkozásokat, hogy alkalmasak-e tanuló fogadására. A technikai háttér minden cégnél adott, viszont jogszabály írja elő, hogy az a munkáltató, amely diákat fogad, tanulófelelőst köteles alkalmazni. Ez a személy minimum mesterképzettséggel, vagy felsőfokú végzettséggel kell rendelkezzen. Egy felelős legfeljebb két diákat oktathat. A fizetésük magasabb, mint azoké, akik nem foglalkoznak tanulóval. A kamara az ammerlandi iskola mellett található, és folyamatos kapcsolatot tartanak az oktatás intézménnyel.

Az agrárkamara szervezi a vizsgát. A korábban említett tesztkérdéscsomag összeállítását a szaktanárokkal együtt végzik. Ezek a feladatok a kamara honlapján elérhetőek. A gyakorlati vizsga cégnél kerül megrendezésre és a mesterek vizsgáztatnak.

A mesterképzést is a kamara szervezi. Ide olyan végzett szakemberek jelentkezhetnek, akik legalább két év szakmai gyakorlattal rendelkeznek. A képzés csak az agrárterületen ingyenes. A tanulmányi év augusztusban kezdődik és júliusban ér véget. Heti 30 óra szerepel a tanrendben. A tantárgyak között legnagyobb súllyal az üzemgazdaságtan, vezetési ismeretek, marketing, és természettudományok szerepelnek. Négy vizsgarész van. Ez egyik egy projektfeladat megoldása. A másik fontos rész a gyakorlati vizsga, amikor a leendő mesternek gyakorlati munkát kell elvégezni a szakképző iskolából áthívott gyerekek irányításával. A mesterszint már egy elismert végzettségnek számít Németországban. Ennek birtokában egyetemre is lehet jelentkezni.

A munkáltatók szerepe Németországban

A tanulmányút során számos agrárcég vezetőjével és mestereivel beszélgethettünk. A cégek eredményes működéséhez megfelelő mennyiségű és minőségű elsősorban kiváló gyakorlati tudással és problémamegoldó képességgel rendelkező munkaerőre van szükség. A vállalkozások termelési volumene egyre nő. Bár a magas minőségű gépesítés már minden lehetséges munkafázisban megtörtént, agrárterületen mindig nagy jelentősége lesz a minőségi kézzel végzett szakmunkának. A népesség csökkenése az egyre nagyobb arányú diplomás fiatal korosztály miatt fokozódó verseny alakul ki a cégek között a munkaerőért. Ebből adódik, hogy egy cégnek minden szempontból megéri tanulót foglalkoztatni. A munkáltatókkal folytatott beszélgetések során a cégek részéről a duális képzésnek a következő előnyei vannak:

- a felnőttek munkabéréhez képest olcsóbban jutnak munkaerőhöz;
- a tanulók közül kinevelhetik és kiválaszthatják a következő kollégáikat;
- a tanulók közül felvett kollégák otthonosan mozognak a vállalatnál, időt spórolnak, az idő pedig pénz;
- a vállalatok elvárásainak megfelelően az agrárkamarán keresztül az iskola szakképzése követi a szakmai trendeket;
- a jövő generációjának nevelése és oktatása Németország nemzeti ügyét is szolgálja.

A tanulók helyzete a szakképzésben

Németországi utunk során tanórákon és gyakorlatokon is részt vehettünk. Érdekes volt a kilenc fős osztály korösszetétele. Egy huszonkilenc éves bulgáriai fiatalember is ült az

iskolapadban komoly tervekkel. Minden tanár kollégám egyöntetű véleménye az volt, hogy más hangulat uralkodik a német vendéglátó iskola óráin, mint a hazai intézményeinkben. A kislétszámú osztályok szorosabb baráti kapcsolatokat, jó hangulatot sugároztak. A gyerekek szépen megfogalmazott mondatokban, bátran kommunikáltak a jövőjükéről. Szeretik a választott szakképzésüket, a céget, ahol dolgoznak. Sokan szeretnének mesterképzésben részt venni vagy saját vállalkozást alapítani. Elmondásuk szerint később ők is szívesen fogadnának tanulókat duális képzésben. Bevett gyakorlat az, ha egy diák munkahelyén egy ritka szakmai munkafolyamat figyelhető meg, tanulmányutat szerveznek a céghez és a tanuló bemutatja az osztálytársainak a folyamatot.

Tanárként rendkívül érdekes különbségeket tárhattunk fel a német és a magyar oktatási rendszer között. Ahogy Magyarországon, úgy Németországban is tájékoztatják a tanulókat miként valósulnak meg a számonkérések a tanév során. A gyerekek félévente írnak nagydolgozatot és kéthetente tesztet. Szóbeli felelet nincs. Ehelyett kiselőadásokkal készülnek a diákok olyan témában, amelyet a választott gyakorlati helyén végeznek. Németországban nagy hagyománya van a csoportmunkának és a projektfeladatoknak. Nagy előnye, hogy fejleszti az együttműködési készséget, illetve az erősebb tanulók segítik a gyengébbeket. A közismereti tárgyakból egyedül németet és egy kevés humán tantárgyat tanulnak a gyerekek a szakmai tárgyak mellett. A többi közismereti tantárgy például a matematika, biológia oktatása a szakmai tárgyakba épül be. Láttunk számonkérést is. Hazánkban ritka gyakorlat, hogy a tanulók a dolgozat megoldáshoz használhatták a tankönyveiket.

Az egyes munkahelyek meglátogatása során talákoztunk diákokkal. Ugyanolyan természetes és rutinos módon végzeték a munkájukat, mint a felnőttek. Talákoztunk egy magyar fiatalemberrel is, aki rendkívül ambiciózus volt.

7.2. A duális szakképzés jelene és jövője Magyarországon

Magyarország Kormánya tárgyalta és az *1168/2019. (III.28.) Kormányhatározattal* elfogadta a *Szakképzés 4.0 - A szakképzés és felnőttképzés megújításának középtávú szakmapolitikai stratégiáját, a szakképzési rendszer választását a negyedik ipari forradalom kihívásaira.*

Prof. Dr. Palkovics László minisztert idézem a stratégia bevezető szövegében: *„szükség van a jó szakemberekre és az ő megbecsülésükre. Ezért osztrák mintára, a piaci szereplőkkel szövetségben, a kamarák és a vállalatok kezdeményezésére még gyakorlatiasabbá és vonzóbbá szeretnénk tenni a szakképzést. Nemcsak a felsőoktatásban, hanem már a középiskolai oktatásban is erősíteni szeretnénk a fiatalok szakképzését, hogy a szakmájukat*

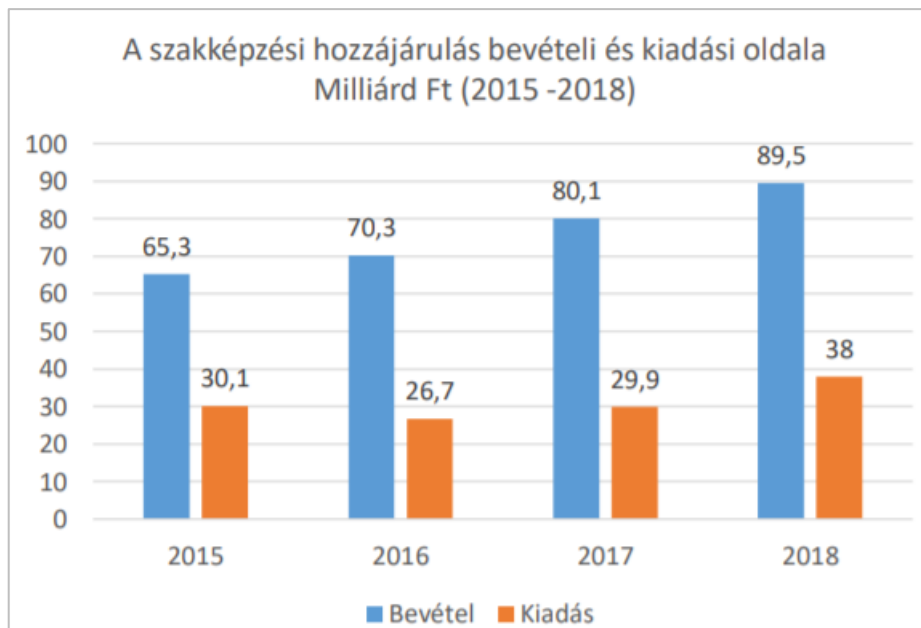
jól ismerő szakemberként mielőbb be tudjanak kapcsolódni a munkaerőpiacba, a vállalatok életébe.” (Szakképzés 4.0, 2019)

30. ábra: „Az automatizálhatóság foka az egyes ágazatokban MCKinsey nyomán”
(Forrás: Szakképzés 4.0)

A stratégiában megtalálható összefoglaló ábrán (30. ábra) látszik, hogy a gazdálkodás, halászat és erdőgazdálkodás területén alacsonynak mondható azoknak a munkafolyamatoknak az aránya melyet automatizálni lehet. Ha az ágazaton belül a vadgazdálkodási tevékenységek sorát vizsgáljuk, a keltetőgépek, automata etetőberendezések és a vadkamerák üzemelésén kívül nincs olyan folyamat, melyet a hivatásos vadásznak ne kellene személyesen elvégezni. Ebből is következik a hivatásos vadászok munkájának értéke. Fontos kiemelni, hogy az automatizálhatóság elhanyagoló mértéke a jövőben sem tud növekedni, így ez a folyamat nem csökkentheti az ágazat munkaerő szükségletét.

A stratégia fontos területként emeli ki a szakképzési hozzájárulás szerepét. Ezt a kötelezettek (vállalkozások) a szakmai képzés fejlesztése céljából fizetik. Ezek a bevételek 2015-től fogva jelentős növekedést mutatnak (31. ábra).

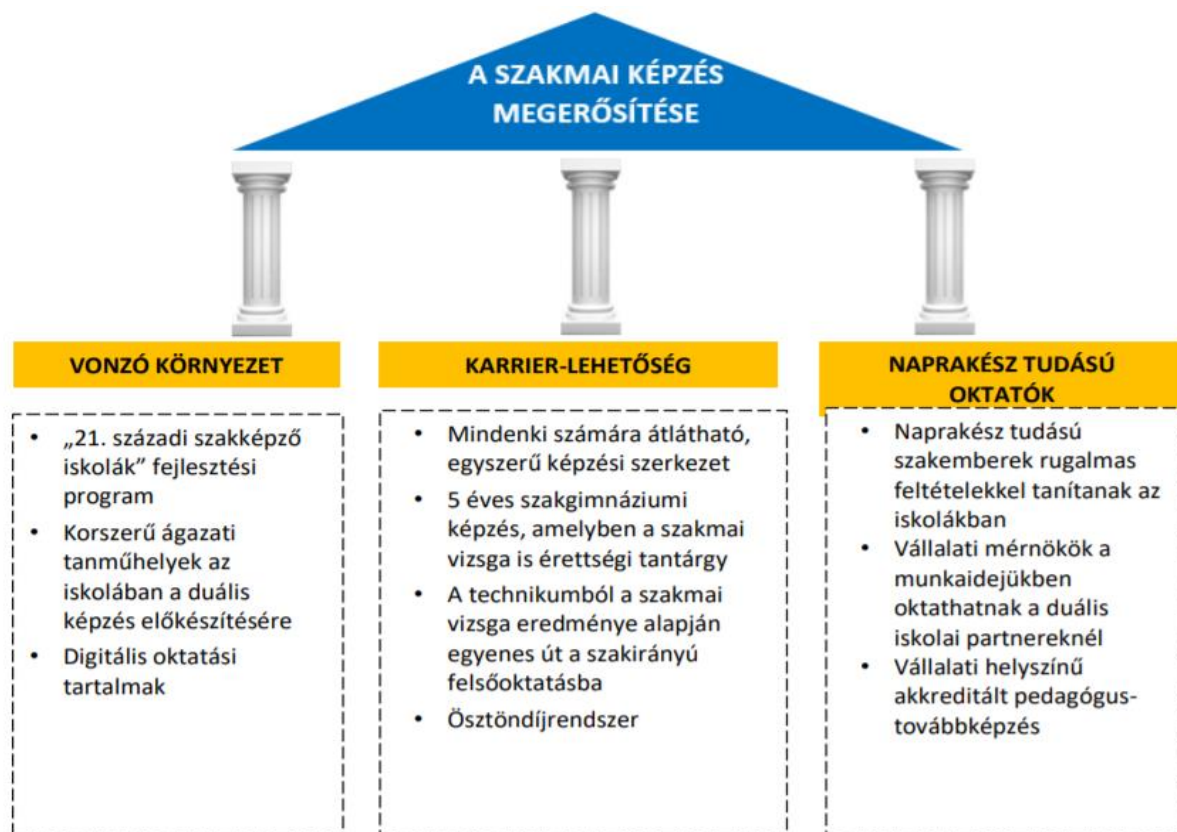

31. ábra: A szakképzési hozzájárulás bevételi és kiadási oldala
(Forrás: Szakképzés 4.0, 2019)

A szakképzés 4.0 stratégia erre vonatkozó részét szó szerint emelném ki. „A szakképzési hozzájárulásból származó állami bevételek markánsan, mintegy 30%-kal emelkedtek 2015 óta. Jóval nagyobb volumenben, mint a szakképzési rendszer kiadási oldala. A szakképzési hozzájárulás nagyobb hányadát, lehetőleg egészét kellene visszafordítani a szakképzés fejlesztésére, többek között olyan eszközökre és lehetőségekre, amelyek közvetlen módon szolgálják az iskolák és vállalkozások képzésfejlesztési céljait, különös figyelmet fordítva a közép- és felsőfokú duális képzés támogatására, fejlesztésére. A szakképzés infrastruktúrája és felszereltsége nagyrészt leromlott, nem jelent valós alternatívát a pályaválasztó diákok számára, ezért az intézmények fejlesztése elengedhetetlen a szakképzési rendszer átfogó fejlesztésében.” (Szakképzés 4.0, 2019)

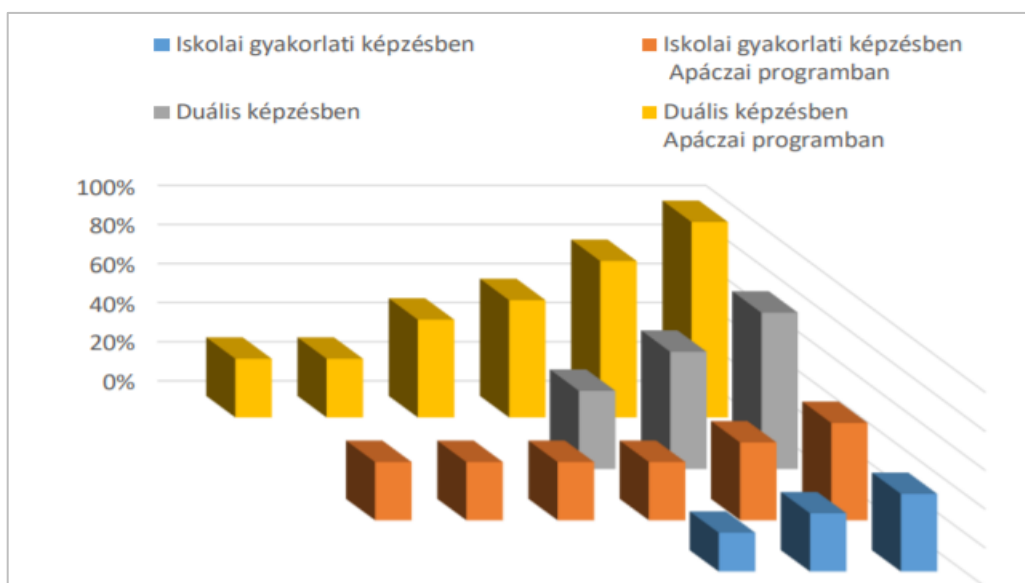
A duális szakképzés várható gyakorlati változásai a középfokú vadgazdálkodási képzésben

Az új szakképzési stratégiában foglalt változtatások várhatóan pozitívan hatnak a hivatásos vadászok képzésének jövőjére. Cél az, hogy az új iskolarendszer széles ágazati alaptudást és a foglalkoztatók által elvárt alapkompenciákat adjon. Ezeknek birtokában a duális gyakorlati képzésben hatékonyan lehet elsajátítani a speciális szakmai ismereteket. További változás, hogy a középfokú erdészeti és vadgazdálkodási képzést folytató intézmények szakgimnázium helyett technikumként működnek tovább. Ez a megnevezés vonzóbb lehet a szülők és továbbtanulók között, valamint a gazdaság visszajelzései alapján jobban kifejezi a minőségi szakmai tudást. A szakképzés egységes szervezése, a duális képzés erősíti a középfokú és a felsőfokú képzés közti kapcsolatot (32. ábra).

32. ábra: Az új szakmai képzés modellje (Forrás: Szakképzés 4.0, 2019.)

A technikumokban meghatározó lesz a duális képzés. Megszűnik a hiányszakmák fogalma. Az eddigi tanulószerveződéseket felváltják a munkaszerződések. 9. évfolyamtól ösztöndíjat kapnak a tanulók (33. ábra).

33. ábra: Az ösztöndíj mértéke a minimálbér függvényében (Forrás: Szakképzés 4.0, 2019.)

A technikumok első tanítási éveiben ágazati oktatás fog megvalósulni, melynek zárása az ágazati alapvizsga lesz. Az ágazati alapképzés biztosítja az átjárhatóságot a tanulók számára, ezzel segítve a szakképzés rugalmasságát és lehetővé téve az átjárást.

A digitalizáció vonatkozásában új irány, hogy az informatika tantárgy helyett a digitális tartalmak a szakmai képzésbe épülnek be. A kimeneti követelmények esetén elvárás lesz a gyakorlatban alkalmazott digitális tudás. Ez a feladat újabb kihívás elé állítja a szakképzést, hiszen ez szükségessé teszi az iskolai tanműhelyek korszerűsítését a szaktanárok tudásának megújítását.

Fontos elemnek tartom az új stratégiában azt a felismerést, hogy a szakképzés megújítása a gazdaság és a szakmai szereplők bevonásával lehetséges. *„Ez elsődlegesen a gazdasági szereplők, a foglalkoztatók bevonását jelenti, hiszen ők tudják meghatározni a szükséges munkaerővel kapcsolatos elvárásokat. A szakmapolitikai és szakmaszerkezeti döntéseknek tényekre, adatokra kell alapulnia.”* (Szakképzés 4.0, 2019)

Ezt a törekvést egyértelműen nehezíti a döntési folyamat egyik legfontosabb elemének hiánya. Nincs olyan egységes munkaerőpiaci rendszer, mely alkalmas a szakmai és felnőttképzés tervezésére.

A duális képzési mód mindenképpen a szakképzés szereplőinek összehangolását igényli. Ebben a rendszerben a diákok az elméleti képzése az oktatási intézményben a gyakorlat pedig üzemekben, vállalatoknál történik. A cégeknek lehetőségük nyílik arra, hogy olyan szakembert neveljenek és képezzenek, mely megfelel az igényeiknek. A diák tanulmányi ideje alatt megismerkedik a szakmai feladatokkal, a munkahelyi kultúrával.

A *szakképzés 4.0 stratégia* alapján növelni kell a gazdaság szereplőinek részvételét a duális képzésben. Itt nagy szerep jut az állami gazdasági társaságoknak. Ezzel párhuzamosan növelni kell a kis és középvállalkozások részvételi arányát. Ők nehezebben tudnak nélkülözni egy-egy jól képzett munkaerőt az oktatás céljára, illetve jelenleg túl nagyok az adminisztratív terhek, melynek racionalizálására nagy szükség lesz a jövőben. További tehercsökkentést jelentene, ha olyan minden igényt kielégítő tanműhelyek jönnének létre, ahol a tanulók el tudják sajátítani a szakmai alapgyakorlatokat (Szakképzés 4.0, 2019).

Az új szakképzési stratégiában kiemelt feladatként jelenik meg a hatékony pályaorientáció. Ehhez az első lépés a hiányosságok felismerése. Ebben a tevékenységben jelenleg sok szereplő vesz részt, de hiányzik a koordináció. Nagy problémát jelent, hogy sok esetben iskolamarketing és nem pályaorientáció zajlik. Ez a jelenség inkább szolgálja az intézmény működésének érdekét, mint a gyermek jövőjét. Az új beiskolázási stratégia a gyermek érdekeit szolgálja és alkalmazkodik a korosztály sajátosságaihoz. Lehetővé teszi a szakmák és az iskolák élményalapú megismerését. A szakképzés 4.0 a következő élményalapú pályatanácsadói lehetőségeket vázolja fel:

1) Digitális Közösségi Alkotóműhelyek

44 szakképzési centrumban jön létre Digitális Közösségi Alkotóműhely, ahol a diákok megismerhetik és kipróbálhatják a legkorszerűbb technológiákat: a 3D nyomtatást, a lézervágást, a CNC megmunkálást vagy a programozott varrógépet. Ezek az alkotóterek alkalmasak arra, hogy az általános iskolák 6–7. évfolyamos tanulói egész napos élményszerű pályaaorientációban vegyenek részt.

2) Szakkörök szervezése a pályaválasztó diákok részére

Az egyes szakterületek megismerésének egyik leghatékonyabb módja a pályaaorientációs szakkörök szervezése. Egy LEGO robotprogramozó, elektronikai vagy gasztronómiai szakkör a szakmával való ismerkedés mellett erős kötődést is kialakíthat egy iskolával vagy egy pedagógussal kapcsolatban is.

3) Tematikus nyári táborok szervezése a pályaválasztó diákok részére

Több sikeres kezdeményezés igazolja, hogy a tematikus nyári szakmai táborok népszerűek és hozzájárulhatnak a megalapozott pályaválasztáshoz.

4) Példakép-program

A példakép-programokban a szakképző iskolákban végzett, sikeres – a szakmájukban „sztárrá vált” szakemberek osztják meg személyes szakmai életpályájuk történetét, vagy a szakképzésben még tanuló diák – mint a legjobban elfogadott kortárs csoport tagja – mondja el, hogy miért volt jó döntés a szakmai képzés választása. A tematikus témahetek keretét biztosíthatnának ehhez is.

5) „Egy nap a munkahelyen” program

Európában több országban jól működő program az „Egy nap a munkahelyen”, aminek keretében egy felnőtt mentor szakmájának, munkájának egy napját mutatja be a diákoknak (Szakképzés 4.0, 2019).

A szakképzés fejlesztésének szintén fontos eleme a „21. századi szakképző iskola” fejlesztési program, amely egy 10 éves terv keretein belül valósulhat meg. Ez biztosítja az intézmények tanműhelyeinek, felszereltségének a fejlesztését a kor szakmai követelményeinek megfelelő modernizációt. *„Az iskolákban jó minőségű, korszerűen felszerelt ágazati alapozó tanműhelyeknek kell működniük, amelyek felkészítik a diákokat a vállalati helyszínű duális képzésre.”* (Szakképzés 4.0, 2019)

Mindemellett a szakmai tartalmak gyors változása miatt kiemelt szerep jut a digitális tananyagoknak. Ehhez biztosítani kell a digitális eszközök és korszerű oktatási technológiák fejlesztését. Mindez csak akkor éreztetheti hatását az oktatásban, ha a szakmai tárgyakat

oktató kollégák rendelkeznek a legkorszerűbb technológiák oktatására alkalmas digitális tananyagokkal. A kollégákat meg kell tanítani az oktatási anyagok használatára és a tananyagfejlesztésre.

Az idegennyelv oktatása területén komoly kihívásokkal néz szembe a szakképzés. A cél egy idegen nyelv elsajátítása a technikumokban minimum középfokon. A szakmai idegennyelvtudás erősítése kiemelt terület. Mindezek érdekében fejleszteni kell az idegennyelvi képzés hatékonyságát és az eszközrendszert is. Törekedni kell a módszertani megújulásra és a szemléletváltoztatásra.

A *szakképzés 4.0* stratégiájának megvalósítása érdekében létrejöttek a szakképzési centrumok. A vezetőségben tapasztalt oktatási szakemberek vesznek részt. Munkájuk során főként a szakképzés tartalmi kérdéseire fókuszálnak.

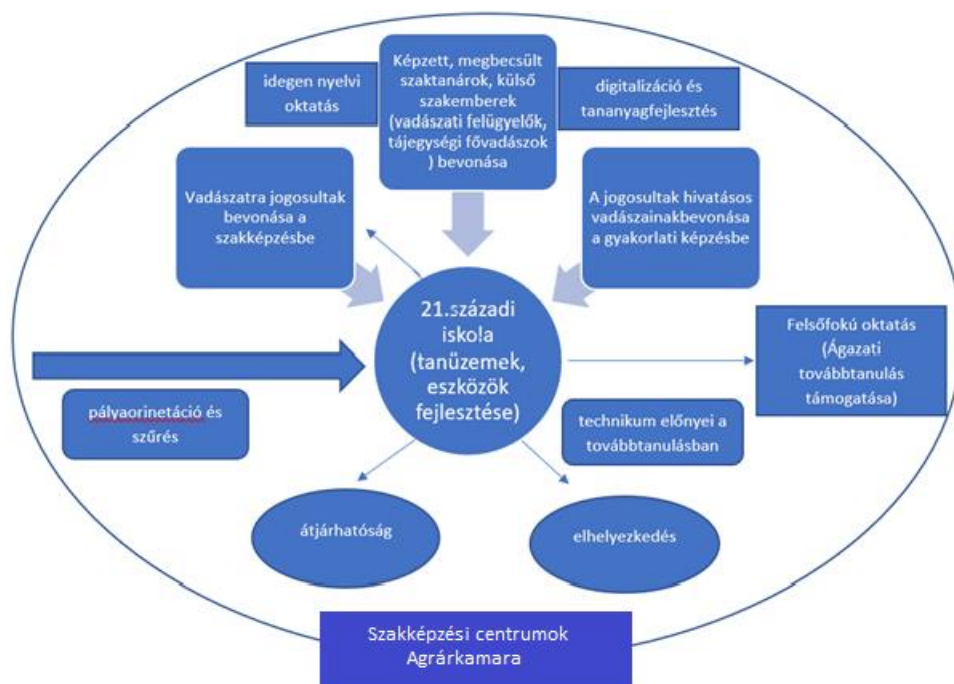
A középfokú szakképzés és a felsőoktatás összehangolása elengedhetetlen a jövő szakemberképzés terén. A technikumot választó tanulók továbbtanulását segítik a változások. Az érettségi során nem kell ötödik tantárgyat választani mert a szakmai vizsga érettségi tárgynak fog számítani. A technikus vizsgán szerzett jó minősítés előnyt fog jelenteni a végzett szakemberek számára a szakirányú továbbtanulás esetén.

Az új szakképzési irány meghatározásánál felismerésre került a szakmai tanárok kérdése. Egyre nagyobb kihívást jelent a megfelelő minőségű és mennyiségű szaktanári állomány fenntartása. Nagy előrelépést hoz, ha a mérnökök számára lehetőség lesz 2; 4 félévnél rövidebb képzések biztosítása, mely biztosítja a szakemberek számára, hogy középfokú intézményben oktathassanak. Az új rendszerben nagyobb lehetőség nyílik a külső szakemberek bevonására. A naprakész mérnökök tudásának kihasználása elsősorban az elméleti képzésben, míg a diplomával nem, de nagy tapasztalattal rendelkező vállalati szakembereknek a gyakorlati képzésben való alkalmazása kulcsfontosságú lehet. *„A szakmai gyakorlati képzésben dolgozó vállalati szakemberek fontos oktatási, nevelési feladatot látnak el, ezért elengedhetetlen, hogy rendelkezzenek pedagógiai, módszertani felkészültséggel.”* (Szakképzés 4.0, 2019)

A jelenlegi szakképzési rendszer nagy hiányossága, hogy nem tudja objektív módon mérni annak hatásosságát. Bár az intézmények folytatnak nyomonkövetést a végzett diákok elhelyezkedése kapcsán szükség lenne ennek hatékonyabb vizsgálatára. A konkrét információk birtokában sokkal eredményesebben lehetne irányítani a szakképzés kínálatát (Szakképzés 4.0, 2019).

8. A duális vadgazdálkodási szakképzés modellezése

A Németországban szerzett személyes tapasztalataim, az oktatásban és egy országos jelentőségű vadásztársaság vezetésében szerzett több, mint tízéves tapasztalat, valamint a *szakképzés 4.0 stratégiája* alapján megalkottam egy modellt, melynek jól összehangolt elemei biztosíthatják a középfokú vadgazdálkodási szakképzés minőségét. A szakképzés javítására tett javaslataimat ennek alapján mutatom be.

34. ábra: A duális képzés modellje a középfokú vadgazdálkodási szakképzésben

8.1. A 21. századi iskola – Tanüzemek, eszközök fejlesztése

A fejlesztés első lépése minden esetben a problémák, hiányosságok feltárásával kezdődik. Egy szakképző iskola lehetőségeit számos tényező együttes hatása befolyásolja. A vizsgált tíz intézményben dolgozó vadászati, vadgazdálkodási tárgyakat oktató kollégák válaszai alapján az iskolák felszereltségéről és a képzési feltételekről a szaktanár kollégák átlagos értékelése Likert-skálán 3,4 lett. Két iskola volt, ahol kifejezetten gyenge (1; 2), illetve kettő, ahol igen jó (4; 5) értékelések születtek.

A válaszadó pedagógusok a vadgazdálkodáshoz köthető elméleti óráik 61,88 százalékát tudják interaktív táblák, IKT eszközök segítségével tartani. A 22-ből nyolc szaktanár nyilatkozott úgy összesen hat intézményből, hogy a tanórái száz százalékához tud interaktív táblát, IKT eszközt használni. Három iskolából négy szaktanár nyilatkozott úgy, hogy a

tanóráihoz soha nem tud interaktív eszközöket használni. A három iskolából kettő megegyezik az előző kérdésnél is gyengén minősített intézménnyel. Kijelenthető, hogy a válaszadó tíz intézmény esetén jelentős különbség figyelhető meg az iskolák felszereltsége, IKT eszközzel való ellátottság alapján.

A kollégák véleménye szerint a vadgazdálkodáshoz köthető elméleti tantárgyak kevesebb, mint a feléhez (48,89 százalék) lehet megfelelő minőségű tankönyvet találni. Még gyengébb eredményt látunk, ha a rendelkezésre álló digitális tananyagok területét vizsgáljuk. A pedagógusok véleménye szerint a vadgazdálkodáshoz köthető elméleti tárgyak 7,5 százalékához létezik lektorált, a tankönyvekhez hasonló módon elérhető központi digitális tananyag. Ez azt mutatja, hogy nemcsak a tankönyvek, hanem a digitális tananyagfejlesztés terén is sok teendő lesz a közeljövőben, ha eleget akarunk tenni a modern szakképzés követelményeinek. A válaszokból az is kiderül, hogy a kollégák ennek pótlására igyekeznek digitális tananyagokat létrehozni. A kérdőív válaszaiból látjuk, hogy a válaszadó szaktanárok az elméleti óráiknak átlagosan 57,19 százalékát tartják saját digitális tananyagok segítségével interaktív módon. Ugyanez az arány a gyakorlati foglalkozásokon 33,84 százalék.

A felmérésem során arról is igyekeztem tájékozódni, hogy a kollégák milyen szoftvereket, alkalmazásokat használnak a saját anyagok készítéséhez, illetve a számonkérésekhez. 22 kolléga közül 14 kolléga használ „PowerPoint”-ot. Három-három fő nyilatkozott úgy, hogy a „Prezit”, illetve az internetet használja órán. Kettőn előnyben részesítik a „Youtube” adta lehetőségeket. Egy fő a saját fotóit, egy DVD-ket, egy pedig word fájlokat használ tanórán. Három szaktanár kolléga két intézményből egyáltalán nem él ilyen lehetőségekkel tanórán.

A hazánkban leggyakrabban használt oktatásra, számonkérésre tervezett alkalmazásokat nagyon kevés kolléga használja. A legismertebbek a Redmenta, Learning apps, Kahoot, Mentimeter, Quizlet, Socrative, Science Journal. A kollégák 81,8 százaléka nem használ semmilyen hasonló alkalmazást. A 22 főből két-két kolléga használ Redmenta és Learning apps alkalmazást, három Kahoot-ot, egy pedig a Quizlet nevű programot az oktatáshoz. Mivel a felmérésem a pandémia előtt készült mostanra biztosan javult a kép, de ez a terület mindenképpen erősítésre szorul.

Ezzel párhuzamosan rövidtávon kiemelt feladat az idegennyelv, szakmai idegennyelv oktatás erősítése. Ahogyan vizsgálatomból kiderült ez a terület az egyik leggyengébb az intézmények oktatásában. A 21. század elvárásainak eleget téve minden intézményben szükség van olyan kollégákra, akik ennek a kihívásnak megfelelnek. Két utat tartok járhatónak, vagy az idegen nyelvet oktató kollégák szakmai ismereteit kell továbbképezések

formájában bővíteni, vagy a szakmai tantárgyakat oktatók idegennyelvi ismereteit kell olyan szintre fejleszteni, mely lehetővé teszi a minőségi idegennyelv oktatást.

A szaktanárok fejlődését az egyes meghirdetett továbbképzések teszik lehetővé. A válaszadó vadászati, vadgazdálkodási tantárgyakat oktató kollégák 31,8 százaléka nyilatkozott úgy, hogy egyáltalán nem talál megfelelő továbbképzési programokat szakmai tudásának gyarapítására. A kérdőívet kitöltő kollégák 40,9 százaléka értékelt elégséges, 18,3 százaléka pedig közepes szinten ezen a téren. Ha a szaktanár kollégák rendszeres és naprakész tartalommal bíró továbbképzése ennyire nem biztosított a tanulók oktatása is egyértelműen sérül.

A szakképzés 4.0 stratégiában fontos szerepet kap a magasan képzett külső szakemberek, mérnökök bevonása a szakképzésbe, akár óraadó státuszban. Korábbi vizsgálatomban intézményi szinten mérhető volt a külső szakemberek például vadászati felügyelők, hivatásos vadászok bevonásának pozitív hatása a vadgazdálkodási technikusok képzésére. A szakma által elismert nagy tudású külső szakértők még hitelesebbé teszik az oktatást a gyerekek szemében (BÖGÖTI, 2018). A kollégák válaszainak összegzéséből kiderül, hogy a 10 iskolából csak egy intézmény három oktatója nyilatkozott úgy, hogy az iskola óraadói státuszban foglalkoztat vadászati felügyelőt, illetve tájegységi fővadászt. Arra a kérdésemre, hogy gyakorlati óraadói státuszban dolgozik-e hivatásos vadász, öt intézmény tanárai válaszoltak igennel. Tehát a korszerű elméleti oktatás megerősítésére tíz intézményből mindössze egy, a gyakorlati képzés biztosításához pedig öt von be külső szakembereket.

A gyakorlati oktatás területének vizsgálata kapcsán vegyes kép alakult ki. Arra a kérdésre, hogy mennyire biztosítottak a korszerű szakmai gyakorlati oktatás feltételei az iskolában vadgazdálkodási szakterületen 22 kolléga válaszaiból 2,95-ös átlag született. Két intézmény volt, melyeket a kollégák egyértelműen nagyon gyengének (1; 2) minősítettek. Három iskola kapcsán született egyértelműen közepes eredmény. Egy iskola kapott egyértelműen jó (4) egy pedig kiváló (5) minősítést tanáraitól ezen a téren.

Az iskolák különböző rendszerességgel tudnak vadászati, vadgazdálkodási feladatokat biztosítani a tanulók számára. A közepes szintet csak hárman (13,6%) jelölték. Három kolléga elégtelen, kettő elégséges szinten minősítette a lehetőségeit ezen a téren. Öt kolléga (22,7%) volt, aki jó és szintén öt, aki jeles szinten minősítette intézménye adottságait ezen a téren.

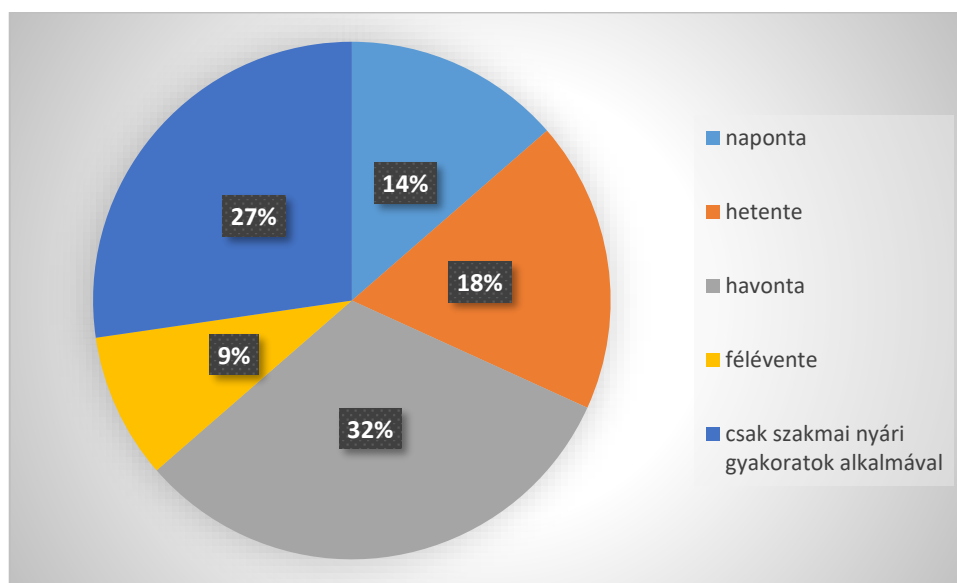
A vizsgálat szerint a válaszadó tíz intézményben a vadgazdálkodáshoz, vadászathoz kötődő gyakorlatok átlagosan a 35,73 százaléka zajlik vadászterületen. Ha megvizsgáljuk a kollégák iskolánkénti válaszát akkor megosztó képet kapunk. Vannak olyan intézmények, ahol egyértelműen alacsony ez az arány. A vadászterületeken végzett szakmai gyakorlatok

aránya iskolánként a következőképpen alakul: 10%; 15%; 18,66%; 20%; 30%; 37,5% 43%, 55%, 60%.

A külső szakmai gyakorlatok megközelítése fontos kérdés. Nem elég a vadászterületen elvégezhető gyakorlat lehetősége meg is kell közelíteni a helyszínt. A válaszadó kollégák arra kérdésre, hogy mennyire biztosított a rendszeres buszhasználat a szakmai gyakorlatokhoz, 2,86-os átlaggal minősítették iskoláikat. Három iskola öt szaktanára minősítette intézményét kiválóan (5) ezen a téren. A többi iskolánál jóval gyengébb minősítések születtek. Két iskola összesen három tanára egyértelműen elégtelenre öt pedig elégségesre értékelt két további intézményt.

Tíz iskolából csak négy rendelkezik oktatási vadászterülettel saját fenntartásban, vagy együttműködési megállapodással. A többi hat válaszadó intézmény nem rendelkezik ilyen lehetőséggel. Kérdőívemben megkérdeztem azt is, hogy az iskolának hány jogosulttal van szakmai kapcsolata a gyakorlati képzés erősítéséhez. A kollégák intézményenként nagyon homogén válaszokat adtak. Négy iskolának négy jogosulttal van kapcsolata. A tanárok válasza alapján két intézmény 10, illetve egy intézmény 10-nél is több jogosulttal ápol szoros kapcsolatot. Utóbbiak közül az egyik emellett rendelkezik oktatási vadászterülettel is.

Mint kiderült a vadászatra jogosultakkal meglévő kapcsolat nem garancia arra, hogy a diákok rendszeresen tudnak szakmai feladatokat ellátni. Kérdéseimre, hogy milyen gyakran tudnak a tanulók hivatásos vadász vezetésével szakmai munkát végezni érdekes válaszokat kaptam (35. ábra).

35. ábra: A hivatásos vadász által vezetett gyakorlatok gyakorisága a tanév során, a szaktanárok véleménye alapján

Abból a három intézményből, ahol úgy nyilatkoztak, hogy tíz vagy annál több jogosulttal van kapcsolatuk két iskolában csak félévente, illetve csak szakmai nyári gyakorlatok alkalmával tudnak a tanulók szakmai munkát végezni. Összesen öt intézmény van a tíz válaszadó iskolából, ahol a tanulók nem csak a szakmai nyári gyakorlatok alkalmával tudnak szakmai feladatokat végezni, hanem tanév közben is. Csak három iskola tanárai válaszoltak úgy, hogy naponta és hetente tudják megoldani az ilyen jellegű gyakorlatokat. Ebből kettő csak egy jogosulttal egy pedig 10 vadászatra jogosulttal működik együtt. Mindhárom említett iskola rendelkezik oktatási területtel. Kettő saját fenntartásban a harmadik együttműködési megállapodással biztosítja a lehetőséget.

A szakmai gyakorlati tudás biztosítása érdekében az erdészeti és vadgazdálkodási technikus képzésben tanulóknak kerettantervnek és évfolyamnak megfelelően kötelező összefüggő nyári gyakorlaton kellett részt venni. Tanulságos eredményt kapunk, ha megvizsgáljuk, hogy a középfokú intézményben tanuló diákok pontosan hány munkáltatónál tudják teljesíteni a nyári gyakorlatot.

A Nemzeti Agrárgazdasági Kamara (NAK) jogkörébe tartozik a kötelező összefüggő nyári gyakorlatok ellenőrzése. A tanulók csak olyan jogosultnál teljesíthetik kötelezettségüket, akiket a kamara minősített és együttműködési megállapodás születt. A képzőhelyekről a kamara online listát vezet. Jelenleg (2020. augusztus 28.) Magyarországon csak 79 olyan cég van, aki fogadhat vadgazdálkodási technikus tanulót (*23.táblázat*). Hazánkban jelenleg 1440 jogosult gyakorolja a vadászati jogot. Tehát kijelenthető, hogy az egyéni vállalkozók számát levonva, az összes vadászatra jogosult 5,1 százaléka fogad, fogadhat vadgazdálkodási technikus tanulót az összefüggő szakmai nyári gyakorlat teljesítésére. Szembetűnő, hogy Tolna, Baranya, Zala és Somogy megyében egyáltalán nincs regisztrált képzőhely. Az Országos Vadgazdálkodási Adattár 2019-es adatsora szerint ebben a négy megyében esik hazánk gímszarvasterítékének 39 százaléka, a dámszarvasteríték 30 százaléka, valamint a vaddisznóteríték 34 százaléka. Emellett az országos erdei vadkár 33 százaléka és a mezőgazdasági vadkár 57 százaléka ebben a négy megyében realizálódik. Ezek az adatok jól mutatják, hogy milyen sok szakmai feladat lehet a felsorolt négy megye jogosultjainak területén.

23. táblázat: Gyakorlati képzőhelyek nyilvántartása (2020.08.28.) (Forrás: NAK)

Megye	Állami Erdészeti Zrt	Vadásztársaság, Egyesület	Mezőgazdasági, erdészeti, egyéb Zrt, Kft	Szakképző Iskola vadászterülete, csemetekertje	Egyéni vállalkozó	Összesen
Bács-Kiskun		5				5
Baranya						0
Békés	1	9	2			12
Borsod-Abaúj		1	2			3
Csongrád-Csanád	1	12	1	2	1	17
Fejér	2					2
Győr-Moson-Sopron	1					1
Hajdú-Bihar	2	3				5
Heves	1		1	1		3
Jász- Nagykun-Szolnok		4	1		1	6
Komárom-Esztergom	1					1
Nógrád	3		2		2	7
Pest	2					2
Somogy						0
Szabolcs-Szatmár-Bereg	2		2		1	5
Tolna						0
Vas	1	2		1		4
Veszprém	3		3			6
Zala						0
Összesen	20	36	14	4	5	79

Az intézmények lövészet gyakorlatairól is tanulságos következtetés vonható le. A jelenleg érvényben lévő 126/2013.évi (XII.17.) VM. rendelet szerint nem kell állami sportvadász vizsgát tenni azoknak, akik iskolarendszerben középfokú vadgazdálkodási végzettséget szereztek. A fegyverismeretre és használatra vonatkozó elméleti és gyakorlati vizsga alól ez a képesítés sem mentesít. Ebből következik, ha valaki egy erdészeti, vadgazdálkodási szakképző iskolában technikus bizonyítványt szerez és fegyvertartási engedélyt szeretne az Országos Magyar Vadászkamara területei szervezeteinek

szervezésében lövészetvizsgára kell jelentkezni. A lövészetvizsga gyakorlati része több részből áll. Skeetpályán koronglövészet történik. Emellett nagyvad elejtésére alkalmas, céltávcsővel és gyorsítóval szerelt golyós vadászfegyverrel lőlapon kell az előírt szintet teljesíteni.

Az Alpokaljai Vadász Bt. ügyvezetőjeként nyolc éve foglalkozom állami sportvadász vizsgára történő felkészítéssel. A tanfolyam keretein belül felmérjük, hogy a jelentkezők milyen mennyiségű gyakorlással tudják sikeresen teljesíteni a vizsgaszabályzatban megkövetelt találati arányt. 295 sikeres vizsgát tett tanfolyami hallgató esetén a lőtéri gyakorlatokon az egy főre jutó sörétes fegyverrel leadott lövések száma 179 db volt. Nagyvad elejtésére alkalmas fegyverrel átlagosan 19 lövést adtak le. Emellett a 295 hallgatóból 183 fő olcsó gyakorlást biztosító 0.22 long rifle kaliberű fegyverrel is végzett lövészetet. Ők átlagosan 93 lövést adtak le az eredményes vizsga érdekében.

A kérdőívemre válaszadó 10 intézmény lövészeti felkészítése a következőképpen alakul (24.táblázat).

24. táblázat: Leadott lövések száma az iskolai és sportvadász lögyakorlatokon

Válaszadó intézmények	Nagygolyós lövészet db/fő	Skeet lövészet db/fő	0,22 long rifle lövészet db/fő
1.	7	6	8
2.	20	50	50
3.	0	10	13
4.	0	10	0
5.	5	75	75
6.	5	20	20
7.	0	20	20
8.	0	10	0
9.	0	0	0
10.	0	75	150
Iskolák átlaga	3,7	27,6	33,6
Sikeres tanfolyami vizsgázók átlaga	19	179	93

A válaszokból kiderül, hogy egyik vizsgált intézmény sem tudja önköltségen azt a mennyiségű gyakorlást biztosítani a lőtéri gyakorlatok során, amely elegendő lehet egy állami sportvadász vizsga követelményeinek teljesítéséhez.

A Szakképzési centrumok és az Agrárkamara által működtetett szakképzési rendszerben a „21.századi” iskolából kikerült ifjú szakember előtt több út is megnyílik. Egyrészt versenyképes tudással megjelenhet a munkaerőpiacon, másrészt elhelyezkedhet a duális képzőhelyén, ha a munkáltató és a tanuló között megfelelő kapcsolat alakult ki. A

felsőoktatásban továbbtanulni vágyó fiatalok számára is kedvező jogi környezet jelenik meg. A technikai tanulmányaikat befejező diákok jelentős elsőbbséget élveznek a felsőoktatásba történő felvételkor. Az ötödik érettségi tárgy maga a szakmai vizsga. Az Ágazati Tudásközpontok létrehozásával már megjelenik a kapcsolat a középiskolai tanulmányait folytató diák és a felsőoktatási intézmények között. A fiataloknak így sokkal realitásabb képe lesz mi vár rájuk a főiskolákon, egyetemeken. Az egyes projektekbe való bekapcsolódás motiváló lehet a fiatalok számára.

Ennek a folyamatnak már rövidtávon az lehet az eredménye, hogy az alapos pályaeorientációs tevékenység hatására a gyerekek jobban megtalálják a helyüket az egyes szakképző intézmények között. A technikumból felkészültebb, 21. századi tudással, kompetenciákkal és határozott jövőképpel rendelkező fiatalok jelenhetnek meg a felsőoktatásban. Ennek megvalósításához nélkülözhetetlen a hasonló képzési területet biztosító középfokú és felsőfokú intézmények szoros kapcsolata.

Helyzetértékelés és a javítás lehetőségei a szakképző intézményekben

Tíz iskola – köztük az összes történelmi erdészeti és vadgazdálkodási iskola – 22 vadászati, vadgazdálkodási tantárgyat oktató tanára szerint az intézményekben a szakmai elméleti képzés feltételei Likert-skála szerint közepes mértékben (3,4) biztosítottak. A válaszadó tanárok szakmai elméleti óráik 61,8 százalékát tudják IKT eszközök segítségével tartani. A tízből hat intézmény tanárai nyilatkoztak úgy, hogy tanóráik száz százalékát tudják ilyen módon megtartani.

Erősítésre szoruló terület a központi, lektorált mindenki számára hozzáférhető tananyagok fejlesztése. A válaszadó kollégák szerint a szakmai tárgyak 48,99 százalékához létezik megfelelő minőségű tankönyv, mindössze 7,5 százalékához digitális tananyag. Ezt a hiányt a kollégák igyekeznek kompenzálni. Az elméleti órák 57,19 százalékát a gyakorlati foglalkozások 33,84 százalékát tartják saját készítésű digitális tananyagok segítségével. Ezzel párhuzamosan fejlesztésre szorulnak a kollégák digitális kompetenciái. A felméréséből egyértelműen látszik, hogy a szaktanárok magabiztosabban nyúlnak az évtizedek óta elérhető egyszerű digitális lehetőségek például Powerpoint felé és nagyon kevesen (18,2%) használnak korszerű, a korosztály igényeinek megfelelő alkalmazásokat.

Nagyon alacsony mértékű a külső szakemberek bevonása a vadgazdálkodási szakképzésbe. A vizsgált 10 intézményből egyetlen iskola alkalmaz óraadói státuszban aktív vadászati felügyelőt, tájegységi fővadászt az elméleti képzés erősítésére és 5 intézmény foglalkoztat aktív hivatásos vadászt a gyakorlati képzés támogatására.

A válaszok tükrében a vadászati, vadgazdálkodási gyakorlatok 35,73 százaléka zajlik vadászterületen úgy, hogy a kerettantervben a gyakorlati órák aránya 60 százalék. Vannak

olyan intézmények, ahol ez az arány nagyon alacsony (10–20 százalék) illetve vannak olyan szakmai műhelyek, ahol ez az arány 55–60 százalék. A vizsgált intézmények felének komoly nehézségeket okoz a vadászterület megközelítése autóbusszal. Emiatt az intézmények gyakorlati lehetőségeiket nem aknázhadják ki.

Az iskolák mindegyike ápol kapcsolatot vadászatra jogosultakkal. Ez a szám jellemzően 1 és 10 között alakul. A válaszok elemzésénél az is bebizonyosodott, hogy a sok vadászatra jogosulttal ápol kapcsolat nem jár a vadászterületen végzett gyakori munkavégzéssel. Van olyan intézmény, aki csupán egy jogosulttal ápol szoros kapcsolatot, de a tanulók naponta, hetente tudnak szakmai feladatokat végezni. Van két olyan intézmény, amely minimum 10 vadászatra jogosulttal ápol kapcsolatot, de a tanulók csak félévente, vagy csak az összefüggő nyári gyakorlaton tudnak szakmai feladatokat végezni. Az összefüggő nyári gyakorlatok teljesítésére csak az összes jogosultak 5,1 százaléka van minősítve jelenleg. Ez 74 vadászatra jogosultat jelent az 1440-ből.

Az intézmények minimális lövészeti alkalmat tudnak biztosítani a tanulók számára. Ezek az alkalmak nem elegendőek a sportvadászvizsga követelményeinek teljesítéséhez. Több olyan iskola van, akik egyáltalán nem tudnak ilyen alkalmat biztosítani tanulóik számára.

8.2. Gazdasági szereplők bevonásának lehetősége a képzésbe

A duális képzés egyik legfontosabb pillére a munkáltatók hozzáállása a munkaerőképzéshez. Mint ahogy korábban említést tettem róla, a szakmai médiában is időről időre téma a szakemberpótlás látszólagos hiánya. 2019 júliusában Farkas Tibor, hazánk egyik elismert gyakorlati szakembere vetette papírra országos tapasztalatait a Vadászlap hasábjain. Szomorúnak tartja, hogy Magyarország a világkiállítás küszöbén nem tudja megoldani a vadgazdálkodáshoz kapcsolódó személyi kérdéseket. A szerző szerint nem találkozik a munkaerő kereslet és a kínálat. *„Egyre kevésbé találni rátermett, jó hivatásos vadászt. Olyat, aki elviszi a vállán a vadászterület vadgazdálkodását.”* (FARKAS, 2019)

2020 decemberében Fodermayer Vilmos az OMVK hivatásos vadász alelnöke így ír a Nimród hasábjain megjelent cikkében: *„A vadászatra jogosultaktól kapott visszajelzések alapján az elmúlt években egyre nehezebb a betöltetlen álláshelyekre hivatásos vadászt találni; talán nem túlzás azt sem kijelenteni, hogy országos szintű szakemberhiány van.”* (FODERMAYER, 2020).

Likert skálán a válaszadó vadászatra jogosultak 50,9 százaléka nyilatkozott úgy, hogy nagyon nehéz (5) 26,6 százaléka pedig úgy, hogy nehéz (4) megfelelő szakmai elméleti és

gyakorlati tudással rendelkező hivatásos vadászt találni. Csupán a munkáltatók 17,9 százaléka képviselt semleges (3) álláspontot ebben a kérdésben.

A vadászatra jogosultak 69,4 százaléka kiváló (5), 21,4 százaléka jó (4) ötletnek tartaná, ha a vadőrtanulóknak a szakmai gyakorlataikat különböző adottságú vadászterületeken (apró és nagyvadas terület, sík és dombvidék) kellene letölteni.

A válaszadók 23,1 százaléka a vadgazdálkodási egységük adottságait kiválónak 35,8 százalék pedig jónak tartja a tájegység vadgazdálkodási feladatainak bemutatására. 53 jogosult (30,6%) közepesnek a válaszadók egytizede pedig ennél gyengébbnek minősítette adottságait.

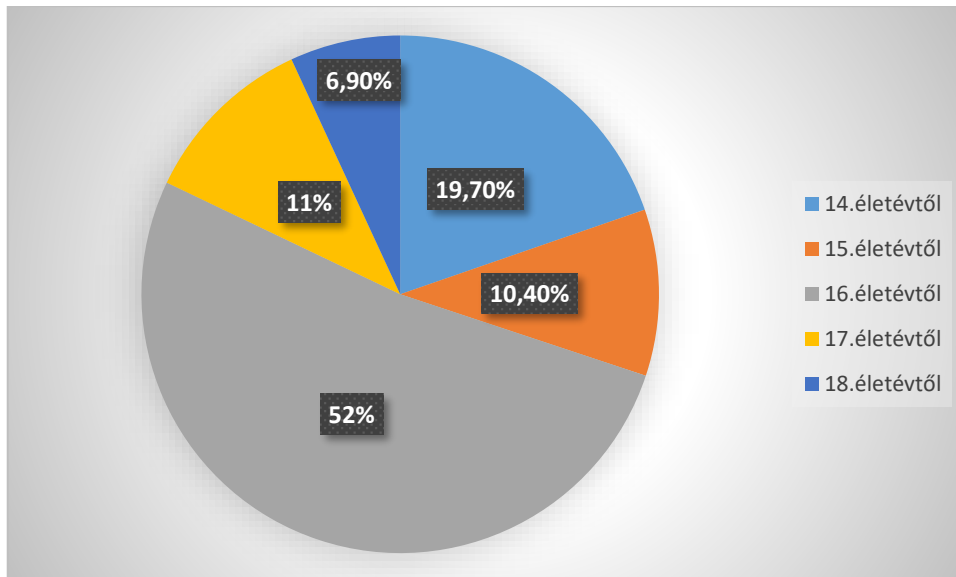
A munkáltatók 85 százaléka támogatja, hogy a diákok az elméletet az iskolában a gyakorlatot pedig kizárólag aktív vadőrök mellett a vadászterületen tanulják.

A vadászatra jogosultak vezetőinek 71,1 százaléka úgy nyilatkozott, hogy egyáltalán nem foglalkoztak még szakirányú középfokú intézményben tanuló diák iskola által szervezett hivatalos oktatásával. Csupán a cégek 12,1 százaléka foglalkozott ez ideig tanulókkal nyári gyakorlaton. A válaszadók szerint a nyári összefüggő gyakorlatokon csak a szakma kisebb szegmense mutatható be. Ez az arány az összes válasz átlagában 28,28 százalék.

A válaszadók csaknem kilencven százaléka (89,6%) szerint soha nem kaptak hivatalos felkérést oktatási intézménytől, hogy segítsenek a vadőrtanulók gyakorlati képzésében. Ugyanakkor a válaszok alapján a megkérdezettek 69,4 százaléka szívesen részt venne a szakképzésben. Csupán a válaszadók egynegyede (27,2%) zárkózott el teljesen ettől a lehetőségtől.

A jogosultak 61,8 százaléka szerint egy hivatásos vadász két tanulóval foglalkozhatna egy időben. A válaszadók egynegyede (25,4%) véli úgy, hogy egy tanuló, a válaszadók egytizede (11,6%) szerint három tanuló lenne optimális egy aktív vadőr mellé.

Életkor szempontjából a jogosultak a 52 százaléka szerint a tanulók 16. életévüktől tudják érdemben segíteni a hivatásos vadász szakmai munkáját. A válaszadók közel egyötöde szerint (19,7%) a diákok már 14. életévüktől segíteni tudják a vadőri munkát (36. ábra).

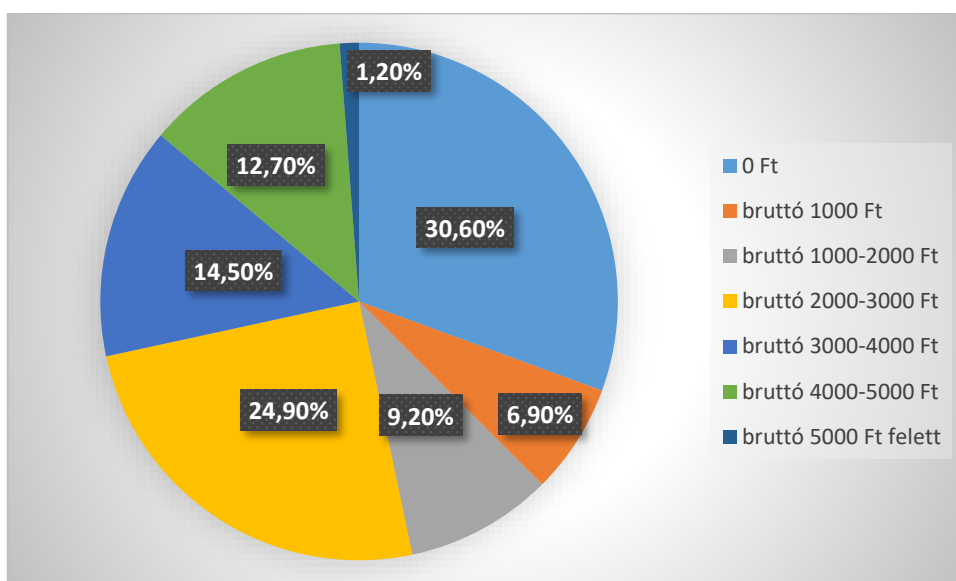

36. ábra: A diákok életkor szerinti alkalmassága a hivatásos vadász mellett végzett munkához a vadászatra jogosultak véleménye alapján

Likert-skálán a jogosultak vezetőinek jó része 41,6 százaléka semleges álláspontot képvisel abban a kérdéskörben, hogy segítséget vagy plusz feladatot jelentene-e, ha a hivatásos vadásznak vadórtanulókkal kellene foglalkozni. Ugyanakkor a válaszadók 47,9 százaléka kifejezetten (5) segítségnek értékelné ennek a lehetőségét.

A vadászatra jogosultak válaszaiból kiderül, hogy a többség (35,3%) heti kettő napon tudna feladatot biztosítani a tanulóknak. A munkáltatók 28,9 százaléka nyilatkozott úgy, hogy heti 3 napon 20,8 százalék pedig úgy, hogy akár öt munkanapon is tudna feladatot adni a tanulóknak.

Ha a diákoknak munkabért kellene fizetni, a jogosultak 39,3 százaléka vállalná ezt a feladatkört. Csupán a válaszadók 23,7%-a zárkózik el ettől a gondolattól teljesen.

37. ábra: A jogosultak napi bruttó munkabérfizetési készsége a tanulók részére

A munkabérek vonatkozásában jelentős különbségek adódtak. A munkáltatók kevesebb mint egyharmada nem tudna munkabért fizetni a tanulóknak. A többi jogosult viszont több ezer forintos bruttó napidíjat is lehetségesnek tart (37. ábra).

Viszonyításképpen, jelenleg az összefüggő nyári gyakorlaton a 2011. évi CLXXXVII. szakképzési törvény alapján a tanuló részére fizetett pénzbeli juttatás heti összege bruttó 7849 Ft/hét. Tehát a napidíj bruttó 1569 Forint. Ha megvizsgáljuk azokat a válaszadó jogosultakat, akik hajlandóak lennének napidíjat fizetni a tanulóknak átlagban 3546 forintos napi bruttó munkabér mutatkozik. Ez a jelenleg fizetett napi munkabér több mint a duplája. Ebbe nem számoltam bele azokat a jogosultakat, akik 5000 forint feletti bruttó munkabért is elképzelhetőnek tartanak, illetve azokat sem, akik nem tudnák vállalni ezt a kötelezettséget.

A válaszadó jogosultak 28,3 százaléka szállást is tud biztosítani a hivatásos vadász tanulóknak. Emellett munkáltatók 41 százaléka napi egy melegétkezt is meg tudná szervezni. Külön lehetőségként emelkedik ki, hogy a válaszadók 83,2 százaléka vadászati lehetőséget is tudna biztosítani a vadászat, fegyvertartás jogi és tárgyi feltételeivel rendelkező vadórtanulók részére. Bár ez utóbbi kérdés nem tartozik a duális szakképzés keretei közé úgy gondolom, hogy egy vadászvénával rendelkező ifjú szakember számára a vadászati lehetőség nagyon csábító és sokkal fontosabb tényező, mint a munka bérezése.

Helyzetértékelés, a munkáltatók hozzáállása a duális szakmai képzéshez

A válaszadó munkáltatók csaknem kétharmada (69,4%) kiváló, egyharmada pedig jó ötletnek tartaná, ha a hivatásos vadász tanulók szakmai gyakorlataikat különböző adottságú vadászterületeken töltenék le. Ezzel párhuzamosan a jogosultak 85 százaléka teljes mértékben támogatná, hogy a diákok az elméletet az iskolában a gyakorlatot pedig kizárólag aktív vadőrök mellett a vadászterületen tanulják. A kérdőívek alapján megállapítható, hogy a válaszadó jogosultak 71,1 százaléka eddig egyáltalán nem 12,1 százaléka pedig csak nyári gyakorlaton foglalkozott középfokú szakirányú intézményben tanuló diák oktatásával. A munkáltatók szerint nyári gyakorlatok keretein belül a szakmai ismeretek egynegyede (28,28%) mutatható be. Szükséges lenne tehát az egész éven át a vadászterületen szerzett gyakorlati munkavégzés.

A vadászatra jogosultak 89,6 százaléka eddig nem kapott felkérést oktatási intézménytől, hogy vegyen részt a vadórtanulók gyakorlati képzésében, pedig a válaszadók 69,4 százaléka szívesen részt venne a szakképzésben.

A munkáltatók 52 százaléka szerint a tanulók a 16. életévüktől tudnák érdemben segíteni a hivatásos vadászok munkáját. A jogosultak egyötöde heti öt, közel egyharmada (28,9%) három, illetve 35,3 százalékuk heti kettő munkanapon tudná foglalkoztatni a diákokat.

A kérdőívet kitöltő jogosultak csaknem hetven százaléka (69,4%) átlagosan bruttó 3546 forintos bruttó napidíjat tudna fizetni a tanulóknak. Ez az összeg a jelenleg meghatározott nyári gyakorlatokon járó juttatás több mint kétszerese.

Emellett a jogosultak között nagy arányban találunk olyanokat, akik szállást (28,3%), napi melegétkezést (41%), illetve vadászati lehetőséget (83,2%) tudnak biztosítani a tanulóknak.

Összegezve az eredményeket 93 olyan jogosultat azonosítottam potenciális duálpartnerként a mintában, akik mindegyike szívesen részt venne a hivatásos vadászok képzésében akkor is, ha a tanulóknak munkadíjat kellene fizetni. Ebből csak hét nyilatkozott úgy, hogy kereste már meg korábban hivatalosan oktatási intézmény, hogy segítsen a vadőrtanulók gyakorlati képzésében. Közülük négyen nyári gyakorlaton foglalkoztak is hivatásos vadász tanulóval.

A 93 kiemelt jogosultból 30 apróvadás, 36 nagyvadás, 27 pedig vegyesvadás jellegű vadászterületen gazdálkodik. Ez az arány a gyakorlati munkák bemutatása és oktatása szempontjából kiváló. Közük három állami erdészetet találunk a többi pedig egyesületként működő vadásztársaság.

A képzésbe bevonható jogosultak közül 31 válaszadó kiválónak, 41 pedig jónak tartja adottságait a tájegység vadgazdálkodási feladatainak bemutatására. 35 jogosult (37,63%) szállást, 44 jogosult (47,31%) a napi egyszeri melegétkezést is tudná biztosítani a hivatásos vadász tanulóknak. Ez a lehetőség a gyakorlati helytől távol lakó tanulóknak különösen fontos lehet. A 93 jogosultból nyolc kivételével mindegyik tudna vadászati lehetőséget biztosítani a vadászat, fegyvertartás jogi feltételeivel rendelkező tanulók számára. A többi néhány jogosult sem zárkózott el egyértelműen a kérdéstől. Ők a „*talán*” válaszlehetőséget tartották megfelelőbbnek.

A potenciális duálpartnerek közül nyolcvankét munkáltató (88,17%) véleménye az, hogy a vadőrtanuló 16. életévtől vagy akár korábban is érdemben tudná segíteni a hivatásos vadász munkáját. A többi jogosult 17. illetve 18. életévtől tartaná alkalmasnak a tanulókat erre a feladatra. Ha megvizsgáljuk, hogy a jogosult vezetői szerint egy hivatásos vadász egyidőben hány tanulóval tudna foglalkozni 1,89-es átlagot kapunk. 70 jogosult szerint két tanuló lenne ideális. Ha minden jogosult egy hivatásos vadásza mellé kerül 2 tanuló, azt jelentené, hogy a 93 munkáltató esetén legalább 186 hivatásos vadász tanulóval biztosított a gyakorlati oktatása.

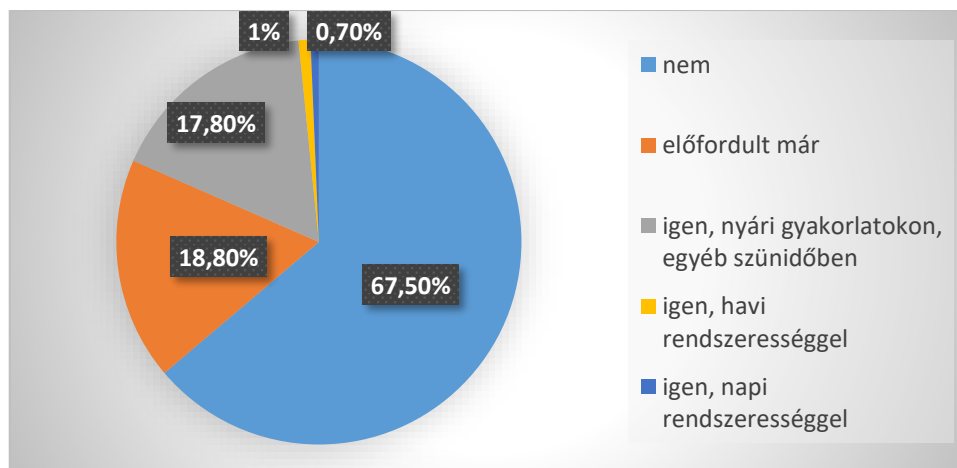
8.3. A jogosultak hivatásos vadászainak bevonása a gyakorlati oktatásba

A válaszadó hivatásos vadász kollégák (n=298) 74,5 százaléka teljes mértékben támogatná azt a felvetést, hogy a vadórtanulóknak a szakmai gyakorlataikat különböző adottságú vadászterületeken (apró és nagyvadas terület, sík és dombvidék) kellene letölteni. A válaszadók 19,5 százaléka pedig jó ötletnek tartja.

Ennek a lehetőségnek elengedhetetlen kritériuma, hogy a vadászatra jogosult legyen birtokában minden olyan eszköznek, mely alkalmas a szakszerű oktatásra. A válaszadó vadőrök egynegyede (24,5%) nyilatkozott úgy, hogy a munkáltató jogosult minden tájegységre jellemző vadgazdálkodási feladatot be tud mutatni. A válaszadók 35,6 százaléka jól, 31,2 százaléka pedig közepesen minősítette vadászterületét ebben a kérdésben.

A megkérdezett hivatásos vadászok 84,6 százaléka ért egyet azzal, hogy a következő vadőrgenerációnak az elméletet az iskolákban a gyakorlatot pedig kizárólag aktív vadőrök mellett a vadászterületen kellene tanulni.

A hivatásos vadász kollégákat megkérdeztem arról is, hogy foglalkoznak-e szakirányú középfokú intézményben tanuló diák iskola által szervezett hivatalos oktatásával. A válaszadók 67,5 százaléka eddig semmilyen formában nem foglalkozott vadórtanulók oktatásával. Mindössze 2 fő volt, akik naponta és három fő, akik havonta foglalkoznak diákok oktatásával. Ők valószínűleg valamelyik szakképző iskola oktatási vadászterületén dolgoznak (38. ábra).

38. ábra: A válaszadó hivatásos vadászok eddigi szerepvállalása az oktatásban

A kérdés más aspektusból való megfogalmazása már változtatott az arányon. Nem iskola által szervezett formában nagyobb arányú a vadőrök aktivitása. Ebben az értelmezésben 32,2 százalékra nőtt azoknak az aktív hivatásos vadászoknak az aránya, akik esetén előfordult

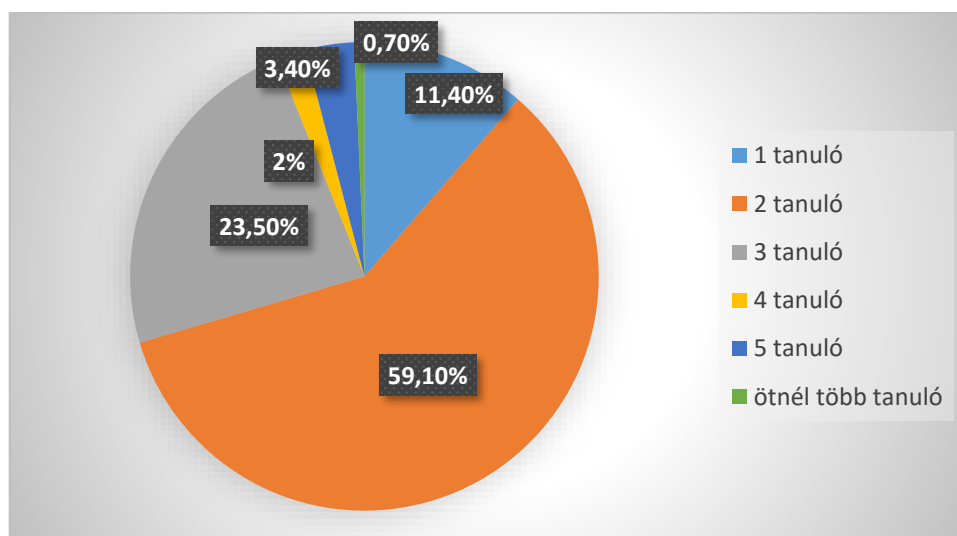
már, hogy munka vagy szabadidejükben foglalkoztak tanulóval segítve a fiatalok szakmai fejlődését.

A válaszadó vadőrök 64,4 százaléka nyilatkozott úgy, hogy a jogosultat hivatalosan még nem kérte fel oktatási intézmény, hogy segítsen a hivatásos vadász tanulók gyakorlati képzésében.

A válaszadók 63,4 százaléka szívesen részt venne a vadőrtanulók gyakorlati képzésében, ha ennek jogi feltételeit megteremtenék. 33,2 százalék bizonytalanabb volt ők a „talán” kifejezést találták a legjobb válasznak.

Abban az esetben, ha ezért a tevékenységért munkabér járna máris más képet kapunk. 72,8 százalékra emelkedett azoknak a kollégáknak az aránya, akik részt vennének a tanulók oktatásában.

A válaszadók döntő többsége 59,1 százalék szerint egy fő hivatásos vadász egyidőben két tanulóval tudna foglalkozni. 34 fő (11,4%) gondolja úgy, hogy maximum egy fővel foglalkozzon egy hivatásos vadász. A válaszadók egynegyede (23,5%) három tanuló egyidejű oktatását is jónak véli (39. ábra).

39. ábra: Egy hivatásos vadász által oktatott tanulók optimális száma

A válaszadók 55 százaléka annak érdekében, hogy oktathassák a hivatásos vadásznak készülő fiatalokat rövid pedagógiai tanfolyamon is hajandók lennének részt venni. Csupán 41 fő (13,8%) zárkózott el egyértelműen ettől a lehetőségtől.

12,8 százalék volt azok aránya a mintában, akik teherként értékelnék, ha munkaidejükben vadőrtanulókkal kellene foglalkozni. A válaszadók 46,6 százaléka viszont kifejezetten segítségként értékelné, ha tanulókkal együtt végezhetné a munkáját. 121 fő (40,6%) semlegesén állt a kérdéshez.

Összegezve a hivatásos vadászok véleményét kijelenthető, hogy a válaszadó hivatásos vadászok 67,5 százaléka eddig egyáltalán nem foglalkozott hivatásos vadász tanulók iskola által szervezett oktatásával. A mintában csupán két fő volt, akik naponta és három fő, akik havonta foglalkoznak vadórtnulók képzésével. A megkérdezett vadór kollégák 63,4 százaléka határozottan szívesen venne részt a vadórtnulók oktatásban. Ha ezért külön munkabér járna ez az arány 72,8 százalékra emelkedik. Külön kiemelendő, hogy válaszadók 55 százaléka rövid pedagógiai tanfolyamon is részt venne annak érdekében, hogy oktathasson. A felmérésben résztvevő aktív hivatásos vadászok 74,5 százaléka támogatja azt ez elképzelést, hogy a hivatásos vadász tanulók szakmai gyakorlataikat különböző adottságú vadászterületen kellene letölteni. Ezzel párhuzamosan 84,6 százalék jó ötletnek tartja, ha a tanulók az elméletet az iskolában a gyakorlatot pedig kizárólag aktív hivatásos vadászok mellett tanulnák. A kollégák a vadászatra jogosultak adottságait 66,8 százalékban jól vagy kiválóan alkalmasnak 31,2 százalékban minimum közepesen alkalmasnak tartják a tájegység vadgazdálkodási feladatainak bemutatására.

A válaszokat összegezve kijelenthető, hogy a válaszadó aktív hivatásos vadászok között 189 fő van jelenleg, aki külön munkabér nélkül is szívesen foglalkozna hivatásos vadászunk készülő tanulókkal. Munkabér esetén ez az szám 217 főre emelkedik. A 189 főből 136 fő akár rövid pedagógiai tanfolyamon is részt venne annak érdekében, hogy oktathasson. Ebből 102 fő jónak, illetve kiválóan, 16 fő pedig közepesen minősítette munkáltatója adottságait a tájegység vadgazdálkodási feladatainak bemutatására. A legalább közepesen minősített vadászterületek hivatásos vadászainak döntő többsége 81 fő szerint egy vadór egy időben 2 tanulóval tudna foglalkozni. A vélemények átlaga 2,28 fő volt.

Ez azt jelenti, hogy vizsgált mintában (n=298) 118 fő van, aki munkabér nélkül akár rövid pedagógiai tanfolyam elvégzésével is szívesen részt venne a hivatásos vadászunk készülő tanulók gyakorlati oktatásában. Ha melléjük két tanulót rendelünk akkor kijelenthető, hogy az aktív hivatásos vadász állomány 9,96 százalékának vizsgálata alapján 118 fő aktív vadór van, akik legalább 236 hivatásos vadászunk készülő tanuló gyakorlati képzését biztosítani tudnak olyan jogosultak területén, melyek adottságait minimum közepesen (13,5%), de nagyobb arányban (86,44%) jónak és kiválóan minősítenek az ott dolgozó kollégák. A 118-ból csak 46 olyan válaszadó kolléga van, aki korábban semmilyen módon nem foglalkozott korábban szakirányú középfokú intézményben dolgozó tanuló oktatásával. Tehát a többségnek (61,01%) van már valamilyen szintű tapasztalata az oktatásban.

8.4. Pályaorientáció és szűrés

Az oktatási intézmények jövőjét és működését alapvetően meghatározza, hogy az egyes képzésekre hányan jelentkeznek az általános iskolából és milyen létszámú osztályukat lehet elindítani. Magasabb osztálylétszám esetén sok tantárgyat csoportbontásban tanulnak a diákok, így akár a közismereti, szakmai tanárok óraszámát, állását is meghatározza a tanulólétszám.

Hazánk demográfiai mutatói minden szinten éreztetik hatásukat. 2000–2018 között az általános iskolások száma 24 százalékkal csökkent. A középfokú oktatási intézmények jelentős kampánymunkát, beiskolázási tevékenységet folytatnak annak érdekében, hogy az általános iskolások és szülők minél nagyobb tömegét nyerjék meg az iskola javára. Ez a feladat egyre nehezebb mivel hazánkban az európai átlagnál kevesebben vesznek részt a szakképzésben. Ha nem történik beavatkozás a *Szakképzés 4.0* trendanalízise szerint három éven belül 53 százalék fölött lesz az általános gimnázium, 33 százalék körül a szakgimnázium, és 13 százalék alatt a szakközépiskola beiskolázási aránya. A szomszédos Ausztriában például 24 százalék a gimnáziumba járók aránya. Hazánk szakképzésének problémáit tovább fokozza, hogy a szakmai iskolákban 12 százalékos a lemorzsolódás aránya. A tanulók egyre nagyobb része (közel 30 százaléka) érkezik az általános iskolákból olyan súlyos kompetencia hiányokkal, ami okán nem képes versenyképes tudást szerezni. A statisztikák szerint a szakgimnáziumban tanulók jelentős része nem abban a szakmában akar elhelyezkedni, amit a szakképzésben tanult (Szakképzés 4.0.).

A szakképzés 4.0 stratégia a következőképpen foglalja össze a legfőbb pályaorientációs és képzésszakmai kihívásokat:

- „1. Az általános iskolák (illetve azok pedagógusai) nem támogatják a szakképzésbe lépést, nem megfelelő szintű és elkötelezettségű a szakképzés irányába mutató pályaorientáció.
2. A jelenleg működő szakképzési és felnőttképzési rendszer nem tud hatékony választ adni az Ipar 4.0 és a digitalizáció kihívásaira. „Múlt tananyagából oktatjuk a jelenben a jövőt!”
3. A képzési rendszer kínálat vezérelt, azokat a képzéseket nyújtja, amit eddig, illetve amihez oktatója, gépe és szerszáma van.
4. Duális képzésben nem vesznek részt a vállalkozások megfelelő számban, s a duális képzésben részt vevő diákok száma is elmarad az európai átlagtól. Emellett jelentősen növelni kell a saját munkavállalóikat képző vállalatok arányát.
5. A pályaorientáció területén több szervezet dolgozik párhuzamosan, jelentős források felhasználásával, ám ez nem jelenik meg a beiskolázási eredményekben.
6. A szakmai képzés struktúrája nem elég rugalmas, működése nem hatékony, irányítása lehetne professzionálisabb.

7. A középfokú szakmai képzésnek nem működik a kapcsolata a felsőoktatással az elvárt szinten, ezért (is) választják sokan a gimnáziumokat.
8. A szakmai tantárgyakat oktató pedagógusok tudása nem követi megfelelően a technológiai fejlődést. Magas a pályaelhagyó oktatók száma a gazdaság által kínált magasabb jövedelem miatt. A következő időszakban bekövetkező nyugdíjba vonulási hullám miatt kritikus helyzet alakulhat ki az oktatói erőforrásban.
9. A kormányzat az utóbbi időszakban jelentős összeget fordított a szakképzési centrumok iskoláinak felújítására és a tanműhelyfejlesztésekre, de a szakképzés még mindig hiányos infrastruktúrája és felszereltsége sok esetben nem jelent vonzó alternatívát a pályaválasztó diákok számára.” (Szakképzés 4.0)

Lassan másfél évtizedes tapasztalattal rendelkezem a szakképzés és beiskolázás kapcsán és egyre inkább erősödik bennem a felismerés, hogy a szülők és az iskolák olyasmit várnak el egy 21. századi 14 éves gyermektől, amire manapság egy 18. életévet betöltött fiatal sem képes igazán. „*Válassz magadnak szakmát, életre szóló hivatást!*” Az intézmények egyre magasabb szintű látványos marketingmunkája eléri célját. A gyermek és a szülő hoznak egy döntést. Néhány év múlva elválnak sikeres volt-e.

A testvériskolákban dolgozó erdész, vadász kollégákkal együtt szeretnénk azt hinni, hogy a gondozásunkba került gyermek valóban érdeklődik az iránt, ami számunkra életünk egyik meghatározó vezérlő csillaga. Ez a választott hivatásunk, és annak minden szakmai és emberi tartalma.

Intézményünkben a Herman Ottó Szakgimnáziumban Büki Zoltán kollégám iskolánk szakmai igazgatóhelyettese három éven keresztül vezetett statisztikát arról, hogy az általános iskolások milyen módon találják meg a „Herman” iskolát. 475 kérdőív értékelése után kijelenthető, hogy a nyílt napok 21 százalékos arányban messze magasan hozzájárulnak a beiskolázás sikeréhez. Magas volt még az internetes tájékozódás (13,26%) valamint a szülők rokonok motivációjának (12,21%) aránya (BÜKI, 2019).

Az általános iskolások az érdemjegyeik alapján kerülnek be az egyes intézményekbe. Jelenleg jogszabály írja elő az egészségügyi alkalmassági vizsgálatot, de a tapasztalataink szerint ennek szűrő hatása igazából nincs. A válaszadó szaktanár kollégák 68,2 százaléka szerint az általános iskolából hozott pontok alapján történő felvétel nem jelent garanciát arra, hogy a tanuló milyen eredménnyel teljesít a szakképzésben. Ezen a téren Tuskó László igazgató úr korábban idézett, 1955-ben írt cikkében leírt gondolatok és problémák így ma is aktuálisak.

A vizsgált 10 intézményből a kötelező orvosi vizsgálat mellett csak háromban történik felvételnél motivációs beszélgetés. A válaszadó szaktanárok több, mint háromnegyede

(77,3%) szerint a jelentkező diákok szigorúbb szűrésével javítható lenne a képzés minősége, valamint a pályakezdők szakmai tudása.

A Herman Ottó Szakgimnáziumban felvételi elbeszélgetést nem tartunk, de a felvételt nyert 9. évfolyamos tanulóknál érdekes dolgot lehet megfigyelni. Annak érdekében, hogy örömeiket leljék az iskolakezdésben évtizedes szokás, hogy a szakmai gyakorlatokon a hivatásos vadászok szeptember első négy hetében a 9. évfolyamos tanulóknak bemutatják és megtanítják a bögésben elejtett szarvasbikák tróféájának kikészítését. Az első héten minden diák nagyon érdeklődő és aktív. A második héten már jónéhány diáknál csökken az érdeklődés. A harmadik hétre három jól kivehető csoport alakul ki. Az első csoport folyamatosan aktív, szívesen vállalkozik az egyes munkafolyamatokra. A második csoport passzív megfigyelővé kezd válni. A harmadik csoport tagjai pedig láthatóan csak testben vannak jelen, nem köti le a figyelmüket egy újabb nagytömegű vagy érdekes trófea. Ők azok, akik folyamatos tanári motiválást igényelnek, különben nem lennének aktív részesei a gyakorlatnak.

Megfigyeléseink szerint, a három csoport aktivitása szinte nem is változik az öt tanulmányi év során. A kevésbé és az egyáltalán nem aktív 9. évfolyamosokból lesznek azok a tanulók, akik 11. és 12. évfolyamon rájönnek arra, hogy bár szeretik az iskolát és annak a hangulatát, nem azt a szakmát választották, amelyet igazából kellett volna. E sorok leírása után szaktanár kollégámat, egykori vadászati felügyelőt kell idéznem, aki iskolánk jubileumi évkönyvébe „hermanos” diákéveire visszagondolva a következő sorokat írta. „Lassan a 20 éves érettségi találkozóra készülve nehéz elfogulatlanul visszagondolni a 1989-es önmagunkra. Egy biztos, az osztályunk nagy része VADÁSZ akart lenni. Hivatásos vadász, akkori, „középiskolai” nevén vadász-vadtenyésztő. A szakmának minden, akkor ismert szépségével és kevésbé tudott keserveivel. Egy bizonytalan, tétova időszakban, amikor egy osztálynyi, hasonló érdeklődésű fiatal került Oladra összezárva, hét dunántúli megyéből, hogy rövid idő alatt az akkori tanári szigor (néhol szinte terror) ellen „védekezésésként” máig összetartó közösség alakuljon ki.

Persze fel sem fogtuk az akkori változásokat, a 36 elsős fiú többségét a vadászat, az új iskola kihívásai, meg hamarosan a kertész lányok érdekelték, nem az, hogy októbertől Köztársaságban élünk, és már orosz helyett németet tanulunk. A „teher alatt nő a pálma” alapon, rövid időn belül, szinte önmagától kialakult a „mindenki egyért, egy mindenkiért” jelenség.

Utólag belegondolva tényleg csak a szépre emlékezünk, bár biztosan mindegyikünknek voltak rossz pillanatai, napjai (néhány osztálytársamnak évei), de a fiatalság gondtalanságát magam elé képzelve nyugodt szívvel kijelenthetem, hogy jó volt Oladon vadásztanulónak lenni.” (MESTERHÁZY, 2013).

Az Oladon végzett hivatásos vadászokkal rendszeres beszélgetve évtizedekkel ezelőtt egyértelmű volt, hogy aki vadász-vadtenyésztőnek, vadgazdálkodási technikusnak jelentkezett, valóban ebben a szakmában akart elhelyezkedni. Ezt megerősítik az évente megtartott öregdiák találkozók is, ahol a jelenlévőkkel beszélgetve minden évfolyam megerősített abban, hogy az egyes osztályok 80–90, gyakran 100 százaléka valóban az ágazatban helyezkedett el.

40. ábra: 40 éve végzett vadász-vadtenyésztők Szombathely-Oladon
(Forrás: Herman fotógaléria)

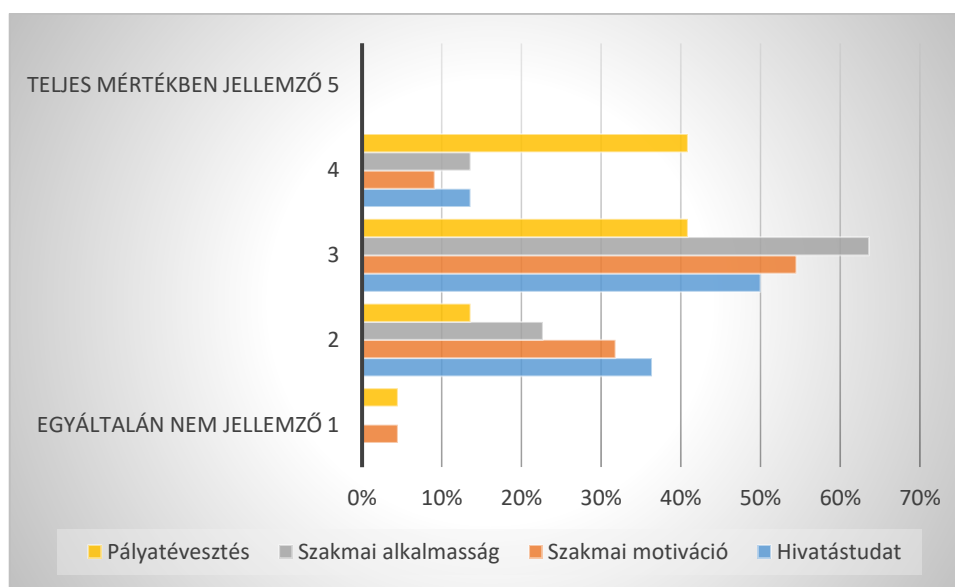

41. ábra: 40 éves öregdiák találkozó Oladon 2020.08.22.
(Készítette: Antal István)

Az erdészeti, vadgazdálkodási szakképző iskolákban oktató kollégák segítségét kértem annak vizsgálata kapcsán, hogy milyen tapasztalatokat szerzünk a gyermekek alkalmassága

terén. A szakképzésben dolgozó szakmai vezetők, elméleti és gyakorlati oktatók adtak válaszokat a kérdéseimre.

A kollégák szerint az iskolába felvételt nyert tanulóknak átlagosan kevesebb, mint egyharmada (30,66%) alkalmas a hivatásos vadász pályára. Ezzel párhuzamosan a válaszokból kiderül, hogy a kollégák szerint a diákok 30,8 százaléka van csupán tisztában azzal, hogy milyen jövőképre számíthat az iskola elvégzése után.

42. ábra: A tanulók szakmai kompetenciái a szakképzésben dolgozó kollégák válasza alapján

Ennél is lesújtóbb a kollégák véleménye a szakképzésben tanulók egyes fontos kompetenciái kapcsán. A válaszadó kollégák szerint a diákokra nagy arányban jellemző a pályatévesztés aránya, ugyanakkor kevésbé jellemző a szakmai alkalmasság, a szakmai motiváció és a hivatástudat. Az egyes kompetenciák meglétére leginkább közepes, vagy annál is gyengébb minősítést adtak a szakképzésben dolgozó kollégák (42. ábra).

Helyzetértékelés, pályaorientáció és szűrés a beiskolázási számok tükrében

A kutatásból kiderült, hogy jelenleg 16 középfokú intézmény képezhet középfokú vadgazdálkodási szakembereket. Az intézmények és fenntartóik egyértelmű célja az iskolák fenntartása, melynek alapja a megfelelő diáklétszám biztosítása. Az elmúlt évek végzett szakembereinek számából egyértelmű, hogy az erdészeti, vadgazdálkodási ágazat vonzó a középiskolába jelentkezők számára. Ezt a lehetőséget számos olyan intézmény használta ki képzési repertoárjában, ahol korábban nem folyt középfokú erdészeti vagy vadgazdálkodási oktatás. A képzést újonnan meghirdető iskolák oktatási feltételeiről nincs információ. Tíz iskola köztük az összes történelmi erdészeti és vadgazdálkodási intézmény képzési

feltételeinek vizsgálatából kiderül, hogy még az évtizedes, fél évszázados képzési múlttal rendelkező intézményekben is nagyon eltérőek az oktatási feltételek, és sok helyen komoly problémákkal, hiányosságokkal küzdenek.

A végzett szakemberek nagyon alacsony számban vannak jelennek meg a munkaerőpiacon. A munkáltatók, aktív hivatásos vadászok és a szaktanárok egyértelműen az alacsony munkabéretet nevezik meg legfontosabb indokként. Emellett mindhárom válaszadó csoport kiemelt problémának tartja a hivatástudat hiányát, melyet a szaktanárok már a képzés során is problémának tartanak. A tanulók kompetenciáinak vizsgálata kapcsán egyértelműen magas azoknak az aránya, ahol a hivatástudat hiánya mellett jellemző a pályatévésztés. A szaktanár kollégák véleménye alapján az iskolába kerülő diákok 30 százaléka alkalmas a hivatásos vadász pályára.

Jelenleg az intézmények nem érdekeltek a diákok szűrésében, azonban a szakma és az ágazat jövője szempontjából már rövidtávon fontos lenne, hogy a szakképzésbe olyan tanulók kerüljenek be, akik alkalmasak a pályára és tisztában vannak a jövőbeli lehetőségeikkel. Kevesebb számú, de a pályára kifejezetten alkalmas, motivált tanuló oktatása több szempontból is fontos a jövőben. A duális szakképzésben történő oktatást sokkal hatékonyabban lehet megoldani alacsonyabb diáklétszámmal. A „21. századi iskolák” fejlesztésében elegendő és költséghatékonyabb lehetne a kisebb létszámra szabott tantervek és iskolai tanműhelyek modernizálása. A kisebb diáklétszám duális képzése való bevonása egyszerűbben valósítható meg olyan jogosultaknál, ahol a személyi és tárgyi feltételek maximálisan megfelelnek a kor szakmai elvárásainak. A motivált, elhivatott tanulókat hosszútávon is szívesebben fogadják a jogosultak.

2020. szeptemberében kezdték meg tanulmányaikat azok a diákok, akik már a duális szakképzésben tanulnak. Az új programtervek szerint 9. és 10. évfolyamon tanulók ágazati alapoktatásban vesznek részt a mezőgazdaság és erdészet ágazatban. Ennek eredményeképpen átjárhatóak lesznek a középfokú intézmények agrár szakterületen. A szaktanárookra nehezedik a felelősség és a szakmai feladat, hogy minden intézményben igyekezzenek bemutatni az egyes agrár szakterületeket. Ha ezt a munkát sikerül eredményesen végezni, várhatóan nagyobb lesz azoknak a tanulóknak az aránya, akik megfelelő döntést hoznak a jövőjükéről, és 11. évfolyamtól olyan szakképzésben vesznek részt, amely igazán érdekli őket.

8.5. „Ismerd meg a vadászokat program”

A „Szakképzés 4.0” dokumentum egyik kiemelt pontjának tartom, hogy nem a beiskolázás a cél, hanem a pályaaorientáció. Így kijelenthető, hogy az oktatáspolitikai nem néhány

marketing eseményben, hanem folyamatban képzelet el a szakmák megismertetését az általános iskolások körében. A mélyebb megismerés és az erre rendelkezésre álló idő átgondoltabb pályaválasztás alapja lehet.

Ezzel párhuzamosan szükséges, hogy a vadásztársadalom, különösképpen a szakma érdekményben tegyen azért, hogy a gyerekek már kiskorban megismerkedhessenek a vadgazdálkodás és vadászat jelentőségével. Ennek elsődlegesen nem a szakmai motiváció a célja, hanem a hiteles forrásból történő megismerés. A nem vadászcsaládok gyermekeinek ez a tevékenység az érdeklődés felkeltésének első lépése lehet. Ennek a küldetésnek a zászlóshajója jelenleg az Országos Magyar Vadászkamara.

Többéves tervezés és egy év komoly szakmai munka után az OMVK Oktatási Szakbizottsága létrehozta az „*Ismerd meg a Vadászokat*” nevű módszertani kézikönyvet (11. melléklet), amely pedagógiai és módszertani segítséget nyújt a kollégáknak, hogy az egyes korosztályok esetén milyen mélységben kerüljön bemutatásra a vadászat. A bizottság tagjaként szerencsém volt részt venni a fejlesztő munkában. 2019.november 27-én Kaposváron konferencia keretén belül indítottuk el az „*Ismerd meg a vadászokat*” ifjúsági programot.

Az OMVK kiemelt feladatnak tartja a vadászat fiatalokkal történő megismertetését. Ennek érdekében minden megyében bevonásra kerültek olyan elismert szakemberek, akik rendszeresen látogatják az óvodákat, általános és középiskolákat előadásaikkal, illetve bemutatóikkal. Ezzel párhuzamosan minden megyében megrendezésre kerülnek olyan nagyszabású rendezvények, ahol az ifjúság mélységében ismerkedhet a vadászattal és a további érdeklődésének kielégítése érdekében segítő kezekre talál a pedagógiai vénával megáldott vadászkollégák személyében. Rövidtávú eredményként várom, hogy a program a hiteles élményalapú tájékoztatás mellett némiképp pályaorientációs hatással is bír és a nem vadászó családok gyermekeinek is több lehetősége lesz felfedezni a természet és vadászat szépségeit. Középtávú fő célunk az, hogy olyan ifjú generációk nőjenek fel, akik a leginkább befogadóképes korban hiteles szakemberektől tanulhattak a vadgazdálkodásról, és felnőtt korban, ha nem is rajonganak ezért a tevékenységért, de legalább elfogadják annak fontosságát.

9. Tézisek

- 1) Szakmatörténeti elemzés alapján feltártam, hogy a vadászati szakszemélyzet kialakulása a középkorba nyúlik vissza. Az „Erdei és vadász oskola” néven létrejött első valódi szakiskolában mindkét szakma egyaránt helyet kapott. Később az erdőőrök képzésében folyamatosan jelen voltak és évtizedről évtizedre erősödtek a vadászati ismeretek. Az első középfokú erdészeti iskola felállítása után tíz évvel, 1893-ban a vadőri tanfolyamok megszervezésével különvált a hivatásos vadászok képzése.
- 2) A szomszédos államok és Németország középfokú vadgazdálkodási képzésének felmérésével és vizsgálatával megállapítottam, hogy a hazánkban folyó középfokú vadgazdálkodási szakképzés egyedülálló az intézmények száma, a képzés időtartama és szakmai óraszám nagyságának vonatkozásában.
- 3) A hivatásos vadászok és a vadászatra jogosultak körében végzett felmérés alapján kimutattam, hogy a vadőri állások 61,1 százalékát vadgazdálkodási technikus és vadász-vadtenyésztő végzettséggel töltik be. Ezeket a szakembereket jelenleg 16 intézmény képzzi. Vizsgálatommal igazoltam, hogy a potenciális munkáltatók 77 százalékának véleménye alapján a jelentős túlképzés ellenére egyértelműen nehéz megfelelő szakmai elméleti és gyakorlati tudással rendelkező hivatásos vadászt találni a munkaerőpiacon. Az aktív vadőrök véleménye alapján az alacsony munkabér mellett a pályaelhagyás két fő oka a szakmai alkalmatlanság és a hivatástudat hiánya.
- 4) Megállapítottam, hogy 2006 és 2020 között öt (az elmúlt hét évben négy) különböző kerettanterv alapján történt, történik a középfokú vadgazdálkodási szakképzéssel rendelkező szakemberek képzése. A kerettantervek és programtantervek összehasonlító elemzésével bizonyítottam, hogy a 2013-ban bevezetett összevont erdészeti, vadgazdálkodási technikus képzésben jelentősen lecsökkent a vadgazdálkodáshoz köthető szakmai órák száma, ami a gyakorlat által elvárt szakmai ismeretek hiányosságainak okaként tekinthető. Kimutattam, hogy a 2020-ban bevezetett erdésztechnikus képzés vadgazdálkodási technikus szakiránya a vizsgált kerettantervek között a legmagasabb arányban teszi lehetővé a közvetlenül vadgazdálkodáshoz kötődő szakmai tárgyak oktatását, ami nagyban hozzájárul a magasabb szintű szakmai alkalmasság eléréséhez, a hivatástudat kialakulásához.
- 5) A felmérésben résztvevő aktív hivatásos vadászok és vadászatra jogosultak válaszai alapján feltártam, hogy a szakterületek döntő hányadában az oktatási intézményekből

kikerülő fiatalok szakismeretei és a munkáltatók elvárásai között jelentős különbség van, ami szükségessé teszi az oktatási intézményekben folyó felkészítés színvonalának emelését.

- 6) A kérdőíves felméréssel 93 potenciális duálpartneret azonosítottam, akik szívesen részt vennének a hivatásos vadászok gyakorlati oktatásban, és mind adottságaik, mind pedig a munkabérfizetési készségük alapján megfelelnek az elvárásoknak. Megállapítottam, hogy 118 aktív szakember külön munkabér nélkül akár rövid pedagógiai tanfolyam elvégzésével is szívesen részt venne a vadőrtanulók gyakorlati képzésében.
- 7) A *Szakképzés 4.0* stratégiája alapján megalkottam a duális szakképzés modelljét a középfokú vadgazdálkodási szakképzés vonatkozásában.

10. Javaslatok

A hivatásos vadász életpálya presztízisének biztosítása érdekében ismét külön kellene választani az erdésztechnikus és a vadgazdálkodási technikus képzést. A közös, két évig tartó ágazati alapozás után a tanulóknak ugyanúgy lenne lehetőségük a két szakma, vagy bármely agrár szakterület között választani. Az erdésztechnikus megnevezés, hiába tartalmaz erdész vagy vadgazdálkodási szakirányt rendkívül megtévesztő a továbbtanulni vágyó gyerekek, a szüleik, sőt a munkáltatók számára is. Emellett kutatásom rámutatott, hogy a hivatásos vadász státuszban nagyon alacsony az erdésztechnikus végzettségű szakemberek alkalmazásának aránya a vadász-vadtenyésztő, vadgazdálkodási technikusokhoz képest. Ez különösen az egyesületi formában működő vadásztársaságok esetében egyértelmű.

A jelenleg megfigyelhető túlképzés megakadályozása érdekében minősíteni kell az iskolákat a szakképzésben eltöltött múltjuk, eredményeik, tárgyi és személyi feltételeik alapján. Az elvárásoknak leginkább a hagyományos erdészeti és vadgazdálkodási iskolák felelnek meg. A túlképzés az állami erőforrások szempontjából is gazdaságtalan. Mindenre kiterjedő alapos értékelés után, meg kell határozni azoknak az intézményeknek a körét, akik beiskolázhatnak ezen a szakterületen.

A szakképző iskolák lelkét a képzett és elhivatott szaktanár kollégák biztosítják. Kiemelt kérdésként kell kezelni a jövőben az oktatók továbbképzését. Akkreditált kurzusokat kell biztosítani, amelyek segítségével a kollégák naprakészen követhetik az ágazat szakmai változásait. Ebben a feladatkörben nagyobb szerep juthat a Herman Ottó Intézetnek, amely intézmény eddig is évente egynapos továbbképzést biztosított a szaktanár kollégáknak. Alternatíva lehet még az Országos Magyar Vadászkamara, melynek megyei szervezeti szinten évente két alkalommal kötelező továbbképzést szerveznek az aktív hivatásos vadász állományoknak. Ez a 19 megye estén évente 38 alkalmat biztosíthatna a szaktanároknak a naprakész ismeretek megszerzéséhez. Az intézmények feladata kell legyen jövőben a szaktanárok digitális és idegennyelvi kompetenciájának fejlesztése, hogy megfeleljenek a szakképzés modern elvárásainak.

A főállású kollégák mellett egyértelműen fontos, hogy a szakképzésben helyet kapjanak a gyakorlatból érkező elismert szakemberek és aktív hivatásos vadászok, akik évtizedes tapasztalataikkal a kutatásaik eredményeivel nagyban hozzájárulnak az oktatás színvonalának növeléséhez.

Mielőbb azonosítani kell az összes potenciális duálpartner az országban, hiszen az idei 9. évfolyam gyakorlati helyen történő képzése 2022 szeptemberében megkezdődik. Ki kell

dolgozni egy értékelési rendszert, amely minősíti a jogosultakat annak tekintetében, hogy a tárgyi és személyi feltételek megfelelnek-e azoknak a kritériumoknak, amelyek szükségesek a szakszerű képzéshez.

A duális szakképzés megvalósítása és fenntartása nagy szervezőmunkát igényel. Meg kell határozni, hogy mely szervezet fogja össze a pályaorientációs folyamatokat, a duálpartnerek minősítését, a külső szakemberek képzését és természetesen a szakképző intézmények oktató munkáját.

További kutatásaimban vizsgálni szeretném, hogyan valósulnak meg az új szakképzés irányelvei a vadgazdálkodási szakképzésben. Mélni szeretném, miként fejlődnek a duális képzésben tanuló diákok kompetenciái a gyakorlatban dolgozó hivatásos vadászok munkájának köszönhetően. Fel szeretném tárni, hogy az új szakképzési rendszer hatására milyen mértékben közelíti a vadőrtanulók felkészültsége a munkáltatók 21. századi elvárásait. Szeretnék kezdeményezője lenni egy olyan program kidolgozásának, melynek célja, hogy a gyakorlatban dolgozó hivatásos vadászok pedagógiai kompetenciái fejlődjenek és megfelelően át tudják adni a szakmai tudásukat a vadőri pályára készülő fiataloknak.

Köszönetnyilvánítás

Köszönettel tartozom Dr. Horváth Sándornak, aki a diplomamunkám konzulenseként motivált a doktori iskola elkezdésére.

Kutatásom során nagyon sok embertől kaptam segítséget. Köszönetet szeretnék mondani Dr. Stark Magdolna egyetemi docens asszonynak, témavezetőmnek, a végtelen türelméért, kedvességért és a sok szakmai segítségért, amivel végig támogattott a hosszú évek során. Köszönöm Prof. Dr. Lett Bélának, az intézet vezetőjének, tanácsait és iránymutatását.

Köszönettel tartozom az Országos Magyar Vadászkamara számos munkatársának, Bajdik Péter főtitkár úrnak, Berger Andor titkár úrnak, Fodermayer Vilmos hivatásos vadász alelnöknek és az összes megyei területi szervezetnek, hogy segítettek a hivatásos vadász kollégák elérésében.

Hálával tartozom Zambó Péter államtitkár úrnak, hogy támogatásával kutatásom mellé állt és biztosította, hogy a kérdőíveim eljussanak a vadászatra jogosultakhoz. Köszönöm hazánk tájegységi fővadászainak a gyors és hatékony közreműködést a kérdéseim továbbításában.

Meg szeretném köszönni a szaktanár kollégák, munkaközösségvezetők, szakmai igazgatóhelyettesek és igazgatók segítségét az intézmények vizsgálatában nyújtott segítségért.

Köszönöm a vadászatra jogosultaknak és a hivatásos vadász kollégáknak, hogy számos teendőjük mellett időt és energiát szántak kérdőíveim kitöltésére. Köszönetemet fejezem ki a Herman Ottó Intézetnek, hogy adatsoraikkal segítették a munkámat.

Köszönöm a feleségem nélkülözhetetlen segítségét és a családom, barátaim szűnhetetlen támogatását.

Kivonat

A Magyarországon folyó középfokú vadgazdálkodási szakképzés unikális értéket képvisel a Kárpát medencében. A hivatásos vadászok magasszintű tudása a biztosíték arra, hogy hazánk természeti értékeinek és világhírű vadállományunk védelme a jövőben is megvalósuljon. Ezt a jövőképet a szakmánk nemes múltjára alapozva kizárólag ma biztosíthatjuk.

Tükröt kell mutatnunk a vadgazdálkodási ágazat és a szakképzés szereplőinek. Fel kell ismerni a hiányosságokat, melyek kijavításáért együtt tehetünk.

Kutatásom feltárja a szakképzésünk múltbeli erősségeit és aktuális gyengeségeit. Annak érdekében, hogy végzett középfokú vadgazdálkodási szakembereink megőrizték hivatásunk presztízsét, komoly változtatásokra van szükség. Meg kell akadályozni a túlképzést és törekedni kell arra, hogy olyan intézmények képezhessék a hivatásos vadásznak készülő tanulókat, amelyek megfelelnek a szükséges személyi és tárgyi feltételeknek, valamint több évtizedes képzési múlttal, szakmai eredményekkel rendelkeznek.

A feltárt szakképzési problémák megoldására lehetőséget biztosít a *Szakképzés 4.0* dokumentuma, illetve annak meghatározó jogi környezete, valamint az állami szándék az oktatás megújítására. A minőségi szakképzés alapja a kor szakmai elvárásainak és a munkáltatók igényeinek megfelelő gyakorlott vadőrök oktatása és nevelése. Rövidtávon szükségessé vált a vadászatra jogosultak és a külső gyakorlati szakemberek bevonása a szakképzésbe, mely a duális képzés rendszerén belül valósul meg.

Az intézmények képzésének javítása mellett fontos a hatékony mindenre kiterjedő pályaaorientáció, mely hozzájárulhat ahhoz, hogy olyan diákok jelentkezzenek a középfokú intézményekbe, akik megfelelő motivációval, elhivatottságokkal rendelkeznek.

Ezzel párhuzamosan az ágazat munkáltatóinak fel kell ismerni, hogy a jól képzett munkaerőt csak megfelelő bérezéssel, a jogos járandóságok kifizetésével és kellő megbecsüléssel lehet megtartani.

Abstract

Hunters's education of Hungary represents unique value in the Karpathian Basin. High quality knowledge of professional hunters is the guarantee for that protection of our natural values and our world-famous game would also be guaranteed in the future. This image for future can be guaranteed only on the base of noble history of our trade.

We have to show a mirror to the hunters' branch and the participants in professional education. We need to know the gaps which we can do together to correct and improve.

My study shows the strengths and weaknesses of our previous education. We need to make serious changes for reason to help that our secondary school hunters could preserve their prestige. Overeducation should be prevented, and we have to endeavour to train kind of students who intend to become professional hunters- attending such institutions, suitable for both personal and educational conditions and have their own educational history in training furthermore they have professional results, too.

The Skilled Education 4.0 Document gives the possibility for the solution of revealed problems of professional training and the law specified for its condition and the purpose of the state for renovation of this education. The base of valuable professional education is teaching and bringing up hunters will have practice in expectations of the modern ages and be suitable to satisfy the employees' expectations. In short term it was necessary to involve hunting associations and outer experts into hunter's education which is being realized in dual method.

Besides improving education of institutions, job orientation is extremely important, which should be effective and extensive for everything that can contribute to the fact by that applying students to these institutions having equivalent motivation and calling.

Parallely employees of the branch need to recognise that they would be able to keep good quality employers if they get appropriate payment and payment of their right allowance and their appreciation.

Irodalomjegyzék

- ARATÓ GY. (1893): *A görgényi erdőőri szakiskola megnyitása*. Erdészeti Lapok 32 (10): 749–757
- BALÁZS P. (1876): *Alsóbbrendű erdészeti államvizsgák*. Erdészeti Lapok 15 (12): 645–647
- BÁRSONY L. (1985): *Vadászerdő-Tata-Esztergom-Sopron*. Az Erdő 34 (12): 532–534
- BEDŐ A. (1874): *Uj erdészeti iskola*. Erdészeti Lapok 13 (5): 243–244
- BEDŐ A. (1877): *Az erdőőrök szakképzése*. Erdészeti Lapok 16 (12): 724–724
- BEDŐ A. (1878): *Mire van a magyar erdésznek szüksége?* Erdészeti Lapok 179 (1): 3–11
- BEDŐ A. (1883): *Az erdészet, erdészeti szakoktatás és vadászat (V. csoport) részletes programja* Erdészeti Lapok 22 (9): 782–784
- BEDŐ A., HORVÁTH S. (1881): *Az erdő-őri szakoktatás kérdésének tanulmányozására kiküldött bizottság jelentése az Országos Erdészeti Egyesület igazgató választmányához*. Erdészeti Lapok 20 (6): 403–415
- BEER A. (2020): A horvátországi vadászszövetség adatbázisa alapján írásbeli közlés és interjú
- BÉKÉS S. (2001): *Vadászetika*. Mezőgazda Kiadó, Budapest
- BÖGÖTI G. (2010): *A középfokú vadgazdálkodási szakképzés helyzetének vizsgálata és minőségi fejlesztésének koncepciója*. Diplomamunka. Nyugat-magyarországi Egyetem, Sopron
- BÖGÖTI G. (2013): *Vadgazdálkodási szakképzés története*. In: Horváthné Mézám Rozália (szerk.) *A Herman Ottó Szakképző Iskola Jubileumi évkönyve*. Herman Ottó Kertészeti, Környezetvédelmi, Vadgazdálkodási Szakképző Iskola és Kollégium, Szombathely, p. 64-68.
- BÖGÖTI G. (2018): *A középfokú vadgazdálkodási szakképzés hatékonyságát segítő módszerek és azok eredményei a Herman Ottó Szakgimnáziumban*. Tanulmánykötet Mészáros Károly tiszteletére 2018. Soproni Egyetem Kiadó, Sopron, p. 53–58.
- BÜKI Z. (2019): *A vadgazdálkodási szakképzés a szombathelyi Herman Ottó Szakgimnázium, Szakközépiskola, és Kollégiumban*. Szakdolgozat. Budapesti Műszaki Egyetem
- CSÖRE P. (1994): *A magyar vadászat története*. Mezőgazda Kiadó, Budapest
- CSÖRE P. (1997): *Vadaskertek a régi Magyarországon*. Mezőgazda Kiadó, Budapest
- DÖRY T. (1866): *A keszthelyi országos gazdasági intézetről*. Erdészeti Lapok 5 (11): 521–522

- EGERVÁRY GY. (1893): *A vadászat közgazdasági fontosságáról*. Erdészeti Lapok 32 (6): 492-517
- ERDŐDI A. (1865): *Leendő erdőgazdáink gyakorlati képzéséről*. Erdészeti Lapok folyóirat 4 (12): 381–389
- FARAGÓ S. (2016): *Miért Vadászunk?* Előadás a mindentudás egyetemén IX. szemeszter Online elérés: <https://videa.hu/videok/tudomany-technika/miert-vadaszunk-1-2006.11.20.-mindentudas-Obm1v65cg1L1Np8r> (letöltés: 2019.11.05.)
- FARKAS T. (2019): *Olyan, mint a délibáb*. Magyar Vadászlap 28 (7)
- FEILITZSCH A. (1884): *Az erdőőri szakvizsgák. VIII. Budapesten*. Erdészeti Lapok 23 (12): 1109
- FEKETE L. (1868) *Új alapelvek a vadászati jog és vadászati rendőrség számára*. Erdészeti Lapok 7 (6): 269–279
- FEKETE L. (1877) *Mi a teendő az erdészeti szolgálathoz szükséges szakképzett műszaki segéd személyzet nevelése érdekében*. Erdészeti Lapok 16 (1): 13–31
- FODERMAYER V. (2020): *Vadőrhelyzet*. Nimród 108 (12): 67
- FÖLDES (1885): *A szeged-királyhalmi erdőőri szakiskola 1885. évi tanulmányútja*. Erdészeti Lapok 24 (9): 864–871
- FÖLDMÍVELÉS-, IPAR- ÉS KERESKEDELEMÜGYI M.KIR. MINISTERIUM (1886): *Hirdetés az erdőőri szakiskolák tanulóinak felvétele tárgyában*. Erdészeti Lapok 25 (6): 498–499
- FUCHS A. (2008): *Mindörökké*. Városi Kiadó Kft., Gödöllő, p. 283.
- GÁL Z. (1964): Magyar Vadász 17 (11): 5
- GRAVES R. (1970): *A görög mítoszok*. Európa Kiadó, Budapest
- HÁRVICH E. (1877): *Az erdőőri szakiskolák kérdéséhez*. Erdészeti Lapok 16 (9): 549–552
- HASKE E. (1877): *Erdőőri szakvizsgák*. Erdészeti Lapok 16 (12): 722–723
- HIDEGHÉTHY A. (1863): *Az országos mező-és erdőgazdaság tanügy érdekében*. Erdészeti Lapok folyóirat 2 (2): 33–60
- HORVÁTH S. (1883): *Az első erdőőri iskola*. Erdészeti Lapok 22 (10): 809–817
- ILLÉS N. (1877): *Erdőőri iskola*. Erdészeti Lapok 16 (7): 428–432
- ISMERETLEN SZERZŐ I. (1863): *Az erdőszeti államvizsgák 1863-ban*. Erdőszeti Lapok 2 (7): 288
- ISMERETLEN SZERZŐ II. (1886): *Az 1886. évi erdőőri szakvizsgák. I. Budapesten*. Erdészeti Lapok 25 (11): 834
- KOLLWENTZ Ö. (1992): *Elképzelések az erdészeti szakoktatásról 1919-ben*. Erdészet-történeti Közlemények VI. szám p. 24-29.

- KOLLWENTZ Ö. (1995): *Az alsó-és középfokú vadászati szakoktatás története*. Erdészet-történeti közlemények XIX. szám p. 5–26.
- KONDOR V. (1886): *A harmadik erdőőri szakiskola megnyitása*. Erdészeti Lapok 25 (11): 790–794
- KŐHALMY T. (2003): *Vadászattörténet*. Egyetemi jegyzet, Sopron
- LEHMAN (1884): *Az erdőőri szakvizsgák*. Erdészeti Lapok 23 (11): 1019–1031
- MAGYAR E. (2003): *A Festetich-hitbizomány erdőgazdálkodása a Georgicon megalapítása idején*. Erdészettörténeti Közlemények LX. szám p. 1–5.
- MÁTYÁS F. (1964): Magyar Vadász 17 (11): 25
- MESTERHÁZY J. (2013): *Visszaemlékezés*. In: Horváthné Mézám Rozália (szerk.) A Herman Ottó Szakképző Iskola Jubileumi évkönyve. Herman Ottó Kertészeti, Környezetvédelmi, Vadgazdálkodási Szakképző Iskola és Kollégium, Szombathely. p. 98–99
- NÉMETH, GY. (2020): A Szlovák Vadászszövetség adatbázisa alapján írásbeli közlés és interjú
- PÁL Á. (2020): A Román Vadászszövetség adatbázisa alapján írásbeli közlés és interjú
- POROSZLAI R. (2017): *A vadászkutyák jelentősége és szerepe az apróvadgazdálkodásban*. Szakmai előadás a Mezőberényben megtartott „Gyakorlati apróvad-gazdálkodás” c. szakmai konferencián. Online elérés: <https://www.youtube.com/watch?v=CXFVhrpVZ80&t=269s> (letöltés: 2017.08.25.)
- REMAN J. (1886): *Az 1886. évi erdőőri szakvizsgák*. Erdészeti Lapok 25 (11): 833–851
- RUTTNER (1878): *Még egy szó az erdészeti szakiskolákról*. Erdészeti Lapok 17 (4): 249–260
- SÁGI M. (2006): *A hivatásos vadászok munka- és életkörülményei*. Kérdőíves felmérés a vadászkamara megbízásából. TÁRKI
- SCHACHENHOFER K. (2020): Az ausztriai Vadászszövetség adatbázisa alapján írásbeli közlés és interjú
- SCHEINT (1878): *A temesvári erdőőri szakvizsgák*. Erdészeti Lapok 17 (1): 50–52
- SOÓS B. (2021): *Az erdész-vadász képzés helyzete, jellemző adatai*. Erdészeti Lapok 156 (3): 90-94
- SZÉKELY M. & UJHÁZY D. (1878): *A f.évi erdőőri szakvizsgák*. Budapesten., Kaposváron. Erdészeti Lapok 17 (11): 704-713
- SZÜCS F. (1970): Magyar Vadász 2 (10): 9
- TISZA L. (1878): *Az Országos Erdészeti- Egyesület által a földművelési minist. Egyesület által a földművelési ministériumhoz intézett előterjesztés az erdőőri szakoktatás ügyében*. Erdészeti Lapok 17 (5): 292–296

- TÓSAKI K. (2020): A Szerb Vadászszövetség adatbázisa alapján írásbeli közlés és interjú
- TÓTHI SZABÓ S. (1881): *Az erdészeti szakoktatás kérdéseihöz.* Erdészeti Lapok 20 (7): 521–531
- TUSKÓ L. (1955) *Az erdésztechnikus képzésről.* Az Erdő 90 (11): 438–440
- VÁRALJAI (1878): *Még néhány szó az erdészeti szakiskolákról.* Erdészeti Lapok 17 (11): 688-694
- VÉSSEY (1882): *Az erdőőri szakvizsgák.* Erdészeti Lapok 21 (11): 985
- VÉSSEY, PETŐ L., DERNYEI A., BUDAFALVI, MAROSI F., BELHÁZY J., GIRSIK, KRIVÁCSY, SUHA R. & ISMERETLEN SZERZŐ III. (1882): *Az erdőőri szakvizsgák.* Erdészeti Lapok 21 (11): 984-1005
- WOLFF H. (2020): A Német Vadászszövetség adatbázisa alapján írásbeli közlés és interjú
1729. évi XXII. törvénycikk a vadászat és madarászat szabályozásáról
1873. évi II. törvénycikk a kiszolgált altisztek alkalmazásáról
1879. évi XXXI. törvénycikk 38.§
1893. évi 40086/I. számú FM utasítás a vadőri vizsga ügyében
1908. évi 66854/1908. számú FM rendelet az erdészeti továbbképző tanfolyamokról
- 5/1958. év FM rendelet a vadőri vizsgákról
1993. évi LXXIX. törvény a közoktatásról
1993. évi LXXVI. törvény a szakképzésről
1996. évi LV. törvény a vad védelméről, a vadgazdálkodásról, valamint a vadászatról
1999. évi CXXI. törvény a gazdasági kamarákról
- 4/2002. (II.26.) OM rendelet az iskolai rendszerű szakképzésben részt vett tanulók juttatásairól
- 79/2004. (V.4.) FVM rendelet a vad védelméről, a vadgazdálkodásról, valamint a vadászatról szóló 1996.évi LV. törvény végrehajtásának szabályairól, 8. számú melléklet
- I/2006. (II.17.) OM rendelet az Országos Képzési Jegyzékről
- 8/2006. (III.23.) OM rendelet a szakképzés megkezdésének és a folytatásának feltételeiről, valamint a térségi integrált szakképző központ tanácsadó testületéről
- 20/2007. (V.21.) SZMM rendelet a szakmai vizsgáztatás általános szabályairól és eljárási rendjéről
- 8/2008. (I.23.) FVM rendelet az 54 625 01 0000 00 00 azonosító számú Vadgazdálkodási technikus szakképesítés szakmai és vizsgakövetelményeit tartalmazó a földművelésügyi ágazathoz tartozó szakképesítések szakmai és vizsgakövetelményeiről

2011. évi CLXXXVII. törvény a szakképzésről
2011. évi CLXXXVII. törvény a szakképzésről
2011. évi CXC. törvény a nemzeti köznevelésről
- 150/2012. (VII.6.) Kormányrendelet az Országos Képzési Jegyzékről és az Országos Képzési Jegyzék módosításának eljárásrendjéről
- 217/2012. évi (VIII.9.) Kormányrendelet és az 54 625 01 számú, Vadgazdálkodási technikus megnevezésű szakképesítés szakmai és vizsgakövetelményeit tartalmazó rendelet
- 41/2013. (V.28) Kormányrendelet
- 24/2017. (V.17.) FM rendelet a vad védelméről a vadgazdálkodásról, valamint a vadászatól szóló 1996.évi LV. törvény végrehajtásának szabályairól szóló 79/2004. (V.4) FVM rendelet módosításáról
- 2019.évi LXXX. törvény a szakképzésről (Szkt.)
- 1168/2019. (III.28) Kormányhatározat Szakképzés 4.0 A szakképzés és a felnőttképzés megújításának középtávú szakmapolitikai stratégiája
- 12/2020. (II.07) Kormányrendelet a szakképzésről szóló törvény végrehajtásáról (Szkr.)

Ábrajegyzék

1. ábra:	Bedő Albert Erdőőr c. könyvének borítója	15
2. ábra:	Az erdészképzés óraszámai 1876-ból	17
3. ábra:	Ernuszt-kastély a szombathelyi vadörképzés központi épülete	30
4. ábra:	Hivatásos vadász tanulók és oktatóik a northeimi iskolában	42
5. ábra:	A szlovákiai legfelsőbb vadászvizsga aktuális tankönyvei	43
6. ábra:	A válaszadó hivatásos vadászok (n=298) szakmai végzettsége.....	49
7. ábra:	Az aktív hivatásos vadászok száma korosztályonként 2018 októberében	51
8. ábra:	Életkorok százalékmegoszlása az OMVK adatbázisa és a minta alapján.....	51
9. ábra:	A hivatásos vadászok életkori megoszlása 2006-ban és 2019-ben.....	52
10. ábra:	A pályaelhagyás legfőbb okainak százalékos megoszlása a vadászatra jogosultak, hivatásos vadászok és a szaktanárok véleménye szerint	53
11. ábra:	A válaszadó vadászatra jogosultak vadászterületének jellege	54
12. ábra:	A bírált trófeák száma vadfajonként adott évben.....	58
13. ábra:	Érmes trófeák százalékos aránya nagyvadfajonként.....	59
14. ábra:	Magyarországon művelt vadlegelők és vadföldek nagysága adott évben	59
15. ábra:	Kihelyezett vadtakarmányok éves mennyisége	60
16. ábra:	Talajművelő gépek, trófeabírálat, vadföldművelési ismeretek fontossága Likert-skálán	60
17. ábra:	Apró és nagyvad élőhelyfejlesztés, apró és nagyvad befogás, szőrmés és szárnyas dúvad csapdázás fontossága Likert-skálán.....	63
18. ábra:	A mezei nyúl éves hasznosítása (elejtés, befogás).....	64
19. ábra:	A dúvadfajok terítékadatai	65
20. ábra:	Mesterséges apróvadtenyésztés, mesterséges nagyvadtenyésztés, fegyver és lőszermismeret minősítése	66
21. ábra:	Vadászatra kihelyezett nevelt fácán, fogoly és tőkés récék számának változása.....	67
22. ábra:	Vadkárképek, vadkárbecslés, vadászati és vadgazdálkodási berendezések ismerete, vadászkutya ismeretének minősítése	69
23. ábra:	Kifizetett erdei és mezőgazdasági vadkárok mértékének változása	69
24. ábra:	A Magyar Vérebegylet statisztikája a vérebegylet munkateljesítményéről.....	71
25. ábra:	A hivatásos vadász kiegészítő feladatainak vizsgálata a szakképzésben.....	73
26. ábra:	A vadgazdálkodási ágazat bevételei a külföldi bérvadászatból	75
27. ábra:	A külföldi és hazai vadászok által terítékre hozott trófeás vad megoszlása	76
28. ábra:	Johannes Robke igazgatóhelyettes előadása	79
29. ábra:	Edgar Janssen úr magyarul köszönti a delegációt	80
30. ábra:	„Az automatizálhatóság foka az egyes ágazatokban MCKinsey nyomán”	83
31. ábra:	A szakképzési hozzájárulás bevételi és kiadási oldala.....	84
32. ábra:	Az új szakmai képzés modellje	85

33. ábra: Az ösztöndíj mértéke a minimálbér függvényében	85
34. ábra: A duális képzés modellje a középfokú vadgazdálkodási szakképzésben	89
35. ábra: A hivatásos vadász által vezetett gyakorlatok gyakorisága a tanév során, a szaktanárok véleménye alapján	92
36. ábra: A diákok életkor szerinti alkalmassága a hivatásos vadász mellett végzett munkához a vadászatra jogosultak véleménye alapján.....	99
37. ábra: A jogosultak napi bruttó munkabérfizetési készsége a tanulók részére.....	99
38. ábra: A válaszadó hivatásos vadászok eddigi szerepvállalása az oktatásban	102
39. ábra: Egy hivatásos vadász által oktatott tanulók optimális száma	103
40. ábra: 40 éve végzett vadász-vadtenyésztők Szombathely-Oladon	108
41. ábra: 40 éves öregdiák találkozó Oladon 2020.08.22.	108
42. ábra: A tanulók szakmai kompetenciái a szakképzésben dolgozó kollégák válaszai alapján	109

Táblázatok jegyzéke

1. táblázat:	Erdőőri vizsgák eredményeinek összesítése 1882-ből	23
2. táblázat:	A technikai vizsga írásbeli tételigényléseinek száma erdészet és vadgazdálkodás szakterületen intézményenként 2018-ban	38
3. táblázat:	Az egyes országok hivatásos vadász képzésének sajátosságai	47
4. táblázat:	Az egyes korosztályok értékelése összevetve a munkáltató elvárásaival....	56
5. táblázat:	A vadászatra jogosultak igényei a vadászterület jellege alapján	57
6. táblázat:	Az egyes korosztályok intézményi értékelése trófeabírálat szakterületen...	61
7. táblázat:	Az egyes korosztályok intézményi értékelése vadföldművelés, vadtakarmányozás szakterületen.....	62
8. táblázat:	Az egyes korosztályok intézményi értékelése talajművelő és betakarító gépek használata szakterületen	62
9. táblázat:	Az egyes korosztályok intézményi értékelése apró és nagyvad élőhelyfejlesztés szakterületen.....	63
10. táblázat:	Az egyes korosztályok intézményi értékelése apró és nagyvad befogás szakterületen	65
11. táblázat:	Az egyes korosztályok intézményi értékelése szőrmés és szárnyas dűvad csapdázása szakterületen.....	66
12. táblázat:	Az egyes korosztályok értékelése mesterséges apróvadtenyésztés szakterületen	67
13. táblázat:	Az egyes korosztályok értékelése mesterséges nagyvadtenyésztés szakterületen	68
14. táblázat:	Az egyes korosztályok értékelése fegyver és lőszerismeret szakterületen ..	68
15. táblázat:	Az egyes korosztályok értékelése vadkárképek, vadkárbecslés és számítás, vadkárelhárítás szakterületen	70
16. táblázat:	Az egyes korosztályok értékelése vadászati és vadgazdálkodási berendezések építése szakterületen.....	70
17. táblázat:	Apróvadás vadászkutyák munkájának becsült értéke az apróvad vadászatban a 2018–2019-es vadászati évben	72
18. táblázat:	Az egyes korosztályok értékelése vadászkutyák be vadászása szakterületen	72
19. táblázat:	Az egyes korosztályok értékelése a hivatásos vadász adminisztratív feladatai, bizonylatok kitöltése, szakmai számítások szakterületén	73
20. táblázat:	Az egyes korosztályok értékelése természetvédelmi feladatok, vadmentési technológiák szakterületen.....	74
21. táblázat:	Az egyes korcsoportok értékelése vadászkürtjelzések ismerete, vadászkürt játék szakterületén	75
22. táblázat:	Az egyes korosztályok értékelése szakmai idegennyelv szakterületen	76
23. táblázat:	Gyakorlati képzőhelyek nyilvántartása (2020.08.28.)	94
24. táblázat:	Leadott lövések száma az iskolai és sportvadász lögyakorlatokon	95

Mellékletek

1. melléklet:	<i>Kérdőív hivatásos vadászoknak</i>	128
2. melléklet:	<i>Kérdőív vadászatra jogosultaknak</i>	134
3. melléklet:	<i>Kérdőív szaktanároknak</i>	140
4. melléklet:	„A 2006-os” kerettanterv kivonata.....	151
5. melléklet:	A „2013-as” kerettanterv kivonata.....	152
6. melléklet:	A „2016-os” kerettanterv kivonata.....	153
7. melléklet:	A „2020-as” kerettanterv kivonata.....	154
8. melléklet:	A németországi hivatásos vadászképzés kerettanterve	155
9. melléklet:	A vizsgált országok vadászszövetségeinek, vadászati, vadgaz- dálkodási szakértőinek küldött kérdőívem a hivatásos vadászképzés viszonyainak összehasonlításához	156
10. melléklet:	A 23 hivatásos vadással készített interjú alapján azonosított adminisztratív feladatok a vadőri munkakörben	157
11. melléklet:	Az „Ismerd meg a vadászokat” ifjúsági program módszertani kézikönyve	158

1. melléklet: *Kérdőív hivatásos vadászoknak*

1. Ön melyik korosztályba tartozik?

18–25

26–35

36–45

46–55

56 év felett

2. Milyen végzettséggel/ végzettségekkel tölti be hivatásos vadász állását? Több válasz is megjelölhető!

vadász- vadtenyésztő

vadgazdálkodási technikus

vadgazdálkodási technológus

erdésztechnikus

erdészeti és vadgazdálkodási technikus

szakirányú főiskolai végzettség

szakirányú egyetemi végzettség

3. Középfokú bizonyítványát melyik évben szerezte?

Rövid szöveges válasz

4. Amennyiben van felsőfokú szakirányú oklevele, melyik városban szerezte?

Budapest

Debrecen

Gödöllő

Kaposvár

Keszthely

Mosonmagyaróvár

Sopron

Egyéb

5. Amennyiben felsőfokú végzettséggel tölti be hivatásos vadász állását, kérem válassza ki végzettsége megnevezését!
- agrarmérnök, vadgazdálkodási szakiránnyal
 állatorvos, vadgazdálkodási szakiránnyal
 erdőmérnök
 vadgazda mérnök
 egyéb
6. Ha van főiskolai vagy egyetemi végzettsége milyen fokú?
- egyetem
 főiskola
 doktori fokozat
7. Felsőfokú bizonyítványát melyik évben szerezte?
- Rövid szöveges válasz
8. Elegendőnek találta-e tanulóként a szakmai elmélet és a gyakorlat arányát?
- igen nem
9. Ön szerint a vadörképzésben az éves elméleti és gyakorlati óraszámot tekintve mennyi a szakmai gyakorlat optimális aránya?
10%	60%
20%	70%
30%	80%
40%	90%
50%	100%
10. Ön szerint az iskolában tartott elméleti tanórák, milyen mértékben alapozták meg szakmai tudását? (Kérem, az iskolaidőn kívüli önálló tanulást ne vegye figyelembe!)
- 1 egyáltalán nem 2 3 4 5 teljes mértékben
11. Ön szerint az iskolája által szervezett szakmai gyakorlatok, milyen mértékben készítettek fel az önálló életszerű vadőri munkára? (Kérem, az iskolaidőn kívüli önálló tanulást ne vegye figyelembe!)
- 1 egyáltalán nem 2 3 4 5 teljes mértékben

12. Kérem, jelölje be a skálán, hogy az oktatási intézmény az egyes szakterületek valós gyakorlati feladataira, önt milyen mértékben készítette fel! (Kérem, az iskolaidőn kívüli önálló tanulást ne vegye figyelembe!)

Terepi trófeabírálat és korbecslés, távolságbecslés

1 egyáltalán nem 2 3 4 5 teljes mértékben

13. Vadföldművelés, takarmánynövény termesztés, takarmányozás

1 egyáltalán nem 2 3 4 5 teljes mértékben

14. Talajművelő és betakarító gépek használata, műszaki ismeretek

1 egyáltalán nem 2 3 4 5 teljes mértékben

15. Apró- és nagyvad élőhelyfejlesztés

1 egyáltalán nem 2 3 4 5 teljes mértékben

16. Apró- és nagyvad befogás

1 egyáltalán nem 2 3 4 5 teljes mértékben

17. Szörmés és szárnyas dűvad csapdázása

1 egyáltalán nem 2 3 4 5 teljes mértékben

18. Egyéni és társas vadászat tervezése, szervezése, vezetése

1 egyáltalán nem 2 3 4 5 teljes mértékben

19. Mesterséges apróvadtenyésztés

1 egyáltalán nem 2 3 4 5 teljes mértékben

20. Mesterséges nagyvadtenyésztés

1 egyáltalán nem 2 3 4 5 teljes mértékben

21. Fegyver és lőszerismeret, optikák használata, lövészet

1 egyáltalán nem 2 3 4 5 teljes mértékben

22. Vadászkutyák beavadászása

1 egyáltalán nem 2 3 4 5 teljes mértékben

23. Vadászati és vadgazdálkodási berendezések építése

1 egyáltalán nem 2 3 4 5 teljes mértékben

24. Vadkárképek, vadkárbecslés és számítás, vadkárelhárítás
1 egyáltalán nem 2 3 4 5 teljes mértékben
25. Hivatásos vadász adminisztratív feladatai, bizonylatok kitöltése, szakmai számítások
1 egyáltalán nem 2 3 4 5 teljes mértékben
26. Természetvédelmi feladatok, vadmentési technológiák
1 egyáltalán nem 2 3 4 5 teljes mértékben
27. Vadászkiirt jelzések ismerete, vadászkiirt játék
1 egyáltalán nem 2 3 4 5 teljes mértékben
28. Szakmai idegennyelv
1 egyáltalán nem 2 3 4 5 teljes mértékben
29. Ön mennyire tartaná jó ötletnek, ha a vadőrtanulóknak a szakmai gyakorlataikat különböző adottságú vadászterületeken (apró és nagyvadas terület, sík és dombvidék) kellene letöltenie?
1 nem jó ötlet 2 3 4 5 kiváló ötlet
30. Ön mennyire tartja alkalmasnak a munkahelye adottságait, felszereltségét a tájegység vadgazdálkodási feladatainak bemutatására a tanulók számára?
1 alkalmatlan 2 3 4 5 teljes mértékben alkalmas
31. Ön, mint hivatásos vadász jó ötletnek tartaná-e, ha a diákok az elméletet az iskolában a gyakorlatot pedig kizárólag aktív vadőrök mellett a vadászterületen tanulnák?
igen nem
32. Ön, mint hivatásos vadász foglalkozik-e szakirányú középfokú intézményben tanuló diák iskola által szervezett hivatalos oktatásával?
nem
előfordult már
igen, nyári gyakorlaton, egyéb szünidőben
igen, havi rendszerességgel
igen heti rendszerességgel
igen napi rendszerességgel

33. Ön, mint hivatásos vadász munka vagy szabadidejében foglalkozik-e szakirányú középfokú intézményben tanuló diák oktatásával segítve a fiatalok szakmai fejlődését?
 nem
 előfordult már
 igen, nyári gyakorlaton, egyéb szünidőben
 igen, havi rendszerességgel
 igen heti rendszerességgel
 igen napi rendszerességgel
34. Önt vagy a munkáltatóját kereste-e már meg oktatási intézmény, hogy segítsen a vadórtanulók gyakorlati képzésben?
 igen nem
35. Ön szívesen részt venne-e munkaidejében a vadórtanulók gyakorlati képzésében, ha ennek jogi kereteit megteremtenék?
 igen nem talán
36. Ön részt venne-e a munkaidejében a vadórtanulók gyakorlati képzésben, ha ennek jogi kereteit megteremtenék és munkabér járna érte?
 igen nem talán
37. Ön szerint egy hivatásos vadász hány tanulóval tudna egyidejűleg foglalkozni?
 1
 2
 3
 4
 5
 ötnél több
38. Ön hajlandó lenne-e egy rövid pedagógiai tanfolyamon, képzésben részt venni, annak érdekében oktathassa a hivatásos vadásznak készülő fiatalokat?
 igen nem talán
39. Ön segítségként vagy plusz feladatként értékelné, ha a munkaidejében vadórtanulókkal kellene foglalkoznia?
 1 plusz teher 2 3 4 5 nagy segítség lenne

40. Kérték-e már ki a véleményét arról, milyen szakmai feladatokra és milyen mértékben kellene felkészíteni a következő vadőr generációkat ?

igen nem

41. Kérem, jelölje be, hogy középfokú szakirányú végzettségét mely városban szerezte?

Ásotthalom

Barcs

Csongrád, Szakközépiskola

Csongrád, Diana felnőttképzés

Gyula

Hajdúböszörmény

Mátészalka

Mátrafüred

Nyíregyháza

Pápa

Piliscsaba

Sopron

Szeged

Szombathely- Olad

Szőcsénypuszta

Tatabánya

Egyéb szakközépiskola

Egyéb felnőttképző iskola

42. Kérem, jelölje be, Ön szerint mi a három legfőbb oka annak, hogy sok a pályaelhagyó és sok végzett fiatal nem akar a hivatásában elhelyezkedni? Maximum 4 válasz jelölhető!

alacsony munkabér

munkavégzéssel járó jogos juttatások megvonása

vezetőség bánásmódja

tagság, vendégek bánásmódja

sok az egy vadőrre jutó feladat

szakmai alkalmatlanság

pályatévesztés

hivatástudat hiánya

egyéb ok

2. melléklet: *Kérdőív vadászatra jogosultaknak*

1. Ön szerint mennyire könnyű a vadászatra jogosultaknak megfelelő szakmai elméleti és gyakorlati tudással rendelkező hivatásos vadászt találni?
1 nehéz 2 3 4 5 könnyű
2. Ön, mint munkáltató mennyire tartaná jó ötletnek, ha a vadőrtanulóknak a szakmai gyakorlataikat különböző adottságú vadászterületeken (apró és nagyvadas terület, sík és dombvidék) kellene letöltenie?
1 nem jó ötlet 2 3 4 5 kiváló ötlet
3. Ön mennyire tartja alkalmasnak a vadászatra jogosult adottságait, felszereltségét a tájegység vadgazdálkodási feladatainak bemutatására a tanulók számára?
1 alkalmatlan 2 3 4 5 teljes mértékben alkalmas
4. Ön, mint munkáltató jó ötletnek tartaná-e, ha a diákok az elméletet az iskolában a gyakorlatot pedig kizárólag aktív vadőrök mellett a vadászterületen tanulnák?
igen nem
5. A vadászatra jogosult foglalkozik-e szakirányú középfokú intézményben tanuló diák iskola által szervezett hivatalos oktatásával?
nem
előfordult már
igen, nyári gyakorlatokon egyéb szünetekben
igen, havi rendszerességgel
igen, heti rendszerességgel
igen, napi rendszerességgel
6. Ön szerint egy 20 munkanapos nyári gyakorlaton az éves vadgazdálkodási feladatok hány százaléka mutatható be és tanítható meg.
Rövid szöveges válasz
7. A vadászatra jogosultat kereste-e már meg hivatalosan oktatási intézmény, hogy segítsen a vadőrtanulók gyakorlati képzésben?
igen nem

8. A vadászatra jogosult szívesen részt venne-e a vadőrtnulók gyakorlati képzésében, ha ennek jogi kereteit megteremtenék?
igen nem talán
9. Ön szerint egy hivatásos vadász hány tanulóval tudna egyidejűleg foglalkozni?
1 2 3 4 5 ötnél több
10. Ön szerint egy vadőrtnuló hányadik életévtől tudja érdemben segíteni a hivatásos vadász szakmai munkáját a vadászterületen?
14. életévtől
15. életévtől
16. életévtől
17. életévtől
18. életévtől
11. Ön segítségként vagy plusz feladatként értékelné, ha a hivatásos vadászoknak vadőrtnulókkal kellene foglalkoznia?
1 plusz teher 2 3 4 5 nagy segítség lenne
12. Ön szerint a vadászatra jogosult heti hány napon tudna egész napos elfoglaltságot, szakmai gyakorlatot biztosítani a tanulók számára?
0 1 2 3 4 5 6 7
13. A vadászatra jogosult szívesen részt venne-e a vadőrtnulók gyakorlati képzésében, ha ennek jogi kereteit megteremtenék és a jogosultnak külön napidíjat kellene fizetni a tanulóknak?
igen nem talán
14. A vadászatra jogosult bruttó hány forint napidíjat tudna fizetni a gyakorlaton résztvevő vadőrtnulóknak?
0 Ft 3000-4000 Ft
0-1000 Ft 4000-5000 Ft
1000-2000 Ft 5000 Ft felett
2000-3000 Ft
15. A vadászatra jogosult tudna-e szállást biztosítani a gyakorlaton lévő vadőrtnulók számára?
igen nem

16. A vadászatra jogosult tudná-e biztosítani a napi egyszeri melegétkeztést a vadőrstanulók számára?

igen nem

17. A vadászatra jogosult tudna-e (dúvad, apróvad, tarvad) vadászati lehetőséget biztosítani a vadászat és fegyvertartás jogszabályi feltételeivel rendelkező nagykorú vadőrstanulók számára, ha munkájukkal kiérdemelték?

igen nem talán

18. Ön szerint a vadórképzésben az éves óraszámot tekintve mennyi a szakmai gyakorlat optimális aránya?

0% 10% 20% 30% 40% 50% 60% 70% 80% 90% 100%

19. Kérem, jelölje be a skálákon, hogy Ön, mint munkáltató szerint egy pályakezdő fiatalnak az egyes szakmai ismereteket milyen szinten kell tudnia a gyakorlatban a munkába állása kezdetén!

19/a. Terepi trófeabírálat és korbecslés, távolságmérés

1 egyáltalán nem 2 3 4 5 teljes mértékben

19/b. Vadföldművelés, takarmánynövény termesztés, takarmányozás

1 egyáltalán nem 2 3 4 5 teljes mértékben

19/c. Talajművelő és betakarító gépek használata, műszaki ismeretek

1 egyáltalán nem 2 3 4 5 teljes mértékben

19/d. Apró és nagyvad élőhelyfejlesztés

1 egyáltalán nem 2 3 4 5 teljes mértékben

19/e. Apró és nagyvad befogás

1 egyáltalán nem 2 3 4 5 teljes mértékben

19/f. Szórmés és szárnyas dúvad csapdázás

1 egyáltalán nem 2 3 4 5 teljes mértékben

19/g. Mesterséges apróvadtenyésztés

1 egyáltalán nem 2 3 4 5 teljes mértékben

19/h. Mesterséges nagyvadtenyésztés

1 egyáltalán nem 2 3 4 5 teljes mértékben

- 19/i. Fegyver és lőszerismeret, optikák használata, lövészet
1 egyáltalán nem 2 3 4 5 teljes mértékben
- 19/j. Vadászkutyák ismerete, beavadászása, tartása
1 egyáltalán nem 2 3 4 5 teljes mértékben
- 19/k. Vadászati és vadgazdálkodási berendezések építése
1 egyáltalán nem 2 3 4 5 teljes mértékben
- 19/l. Vadkárképek, vadkárbecslés és számítás, vadkárelhárítás módjai
1 egyáltalán nem 2 3 4 5 teljes mértékben
- 19/m. Hivatásos vadász adminisztratív feladatai, bizonylatok kitöltése, szakmai számítások
1 egyáltalán nem 2 3 4 5 teljes mértékben
- 19/n. Természetvédelmi feladatok, vadmentési technológiák
1 egyáltalán nem 2 3 4 5 teljes mértékben
- 19/o. Vadászkürt jelzések ismerete, vadászkürt játék
1 egyáltalán nem 2 3 4 5 teljes mértékben
- 19/p. Szakmai idegennyelv
1 egyáltalán nem 2 3 4 5 teljes mértékben
- 19/q. Erdőművelési, erdőbecslési, erdőrendezési, erdőhasználati,erdővédelmi ismeretek
1 egyáltalán nem 2 3 4 5 teljes mértékben
20. Öntől, mint munkáltatótól kérte-e már bármilyen állami szervezet a hivatalos írásos véleményét arról, hogy milyen szakmai feladatokra és milyen mértékben kellene felkészíteni a következő vadőr generációkat?
igen nem
21. Önnek, mint munkáltatónak kikérte-e bármilyen állami szervezet a hivatalos írásos véleményét arról, hogy érdemes-e összevonni egy szakmába a középfokú erdészeti és vadgazdálkodási technikus oktatást?
igen nem

22. Kérem, jelölje be, Ön szerint mi a négy legfőbb oka annak, hogy sok a pályaelhagyó és sok végzett fiatal vadőr nem akar a hivatásában elhelyezkedni? Maximum 4 válasz jelölhető!
- alacsony munkabér
 - munkavégzéssel járó jogos juttatások megvonása
 - vezetőség bánásmódja
 - tagság, vendégek bánásmódja
 - sok az egy vadőrre jutó feladat
 - szakmai alkalmatlanság
 - pályatévesztés
 - hivatástudat hiánya
 - egyéb ok
23. Az Ön által foglalkoztatott hivatásos vadászok mindennapos vadőri munkájához szükségesek-e a középfokú erdőgazdálkodási, erdésztechnikusi ismeretek?
- igen nem
24. Az ön által vezetett jogosult, milyen formában gyakorolja a vadászati jogot!
- vadásztársaság (egyesület)
 - állami erdészet
 - egyéb állami szervezet
 - érdekképviseleti szerv
 - mezőgazdasági, erdészeti, vadgazdálkodási oktatást folytató intézmény
 - gazdasági társaság, szövetkezet, erdőbirtokossági társulat
 - természetvédelmi kezelésű terület (NP)
25. Nettó hány hektáron folytatnak vadgazdálkodást?
- Rövid szöveges válasz
26. Hány középfokú vadgazdálkodási végzettséggel rendelkező hivatásos vadászt foglalkoztatnak?
- Rövid szöveges válasz
27. Mennyi a középfokú végzettséggel rendelkező hivatásos vadász (ok) átlagos bruttó havi munkabére forintban?
- Rövid szöveges válasz

28. Hány felsőfokú vadgazdálkodási végzettséggel rendelkező hivatásos vadászt foglalkoztatnak?

Rövid szöveges válasz

29. Mennyi a felsőfokú vadgazdálkodási végzettséggel rendelkező hivatásos vadász (ok) átlagos vadász bruttó havi munkabére forintban?

Rövid szöveges válasz

30. Mennyi az egy hivatásos vadászra jutó éves egyéb juttatás átlagos bruttó összege forintban ? (ruha, lődij, üzemanyag, egyéb)

Rövid szöveges válasz

31. A vadászatra jogosult biztosít-e lakhatást vagy lakhatási támogatást a hivatásos vadászoknak?

Rövid szöveges válasz

32. A vadászatra jogosult biztosít-e szolgálati gépjárművet a hivatásos vadászoknak?

Rövid szöveges válasz

33. Milyen a vadászterület jellege?

apróvadas

nagyvadas

vegyesvadas

34. Ön mennyire van megelégedve az ön által foglalkoztatott hivatásos vadászok szakmai elméleti tudásával?

1 elégedetlen vagyok 2 3 4 5 teljesen elégedett vagyok

35. Ön mennyire van megelégedve az ön által foglalkoztatott hivatásos vadászok gyakorlati tudásával?

1 elégedetlen vagyok 2 3 4 5 teljesen elégedett vagyok

3. melléklet: Kérdőív szaktanároknak

1. Kérem, jelölje be, hogy Ön mely város/oktatási intézmény tanára!

Ásotthalom

Barcs

Békéscsaba

Csongrád, Szakközépiskola

Csongrád, felnőttképző

Gyula

Hajdúböszörmény

Mátészalka

Mátrafüred

Nyíregyháza

Pápa

Piliscsaba

Sopron

Szeged

Szombathely-Olad

Szőcsénypuszta

Tatabánya

2. Ön melyik korosztályba tartozik

25 év alatt

26–35 év között

36–45 év között

46–55 év között

56 év felett

3. Neme

nő

férfi

4. Hány éve foglalkozik szakmai elméleti, gyakorlati tárgyak oktatásával?

Rövid, szöveges válasz

5. Önnek, mint szaktanárnak kellett-e már bármilyen állami szerv részére hivatalos véleményt nyilvánítani arról, hogy mire és milyen mértékben kell felkészíteni a jövő hivatásos vadászait?

igen

nem

6. Önnek, mint szaktanárnak kellett-e már bármilyen állami szerv részére hivatalos véleményt nyilvánítani arról, hogy érdemes-e összevonni az erdészeti és vadgazdálkodási technikus képzést?
igen nem
7. Ön elvben támogatta/támogatja-e a két szakma összevonását?
igen nem
8. Ön szerint az erdészeti és vadgazdálkodási technikus képzés korábbi összevonása negatív vagy pozitív hatással volt a szakképzés minőségére?
pozitív negatív
9. Az Ön tapasztalata szerint az erdészeti, vadgazdálkodási szakon tanuló, vadórnek készülő diákok hány százaléka alkalmas a hivatásos vadász pályára?
Rövid szöveges válasz
10. Ön szerint mennyire jellemzik napjainkban az erdészeti, vadgazdálkodási szakon tanuló diákokat a következők?
- A: Hivatástudat
1 egyáltalán nem 2 3 4 5 teljes mértékben
- B: Szakmai motiváció
1 egyáltalán nem 2 3 4 5 teljes mértékben
- C: Szakmai alkalmasság
1 egyáltalán nem 2 3 4 5 teljes mértékben
- D: Pályatévesztés
1 egyáltalán nem 2 3 4 5 teljes mértékben
11. Az Ön véleménye alapján a hivatásos vadásznak jelentkező diákok hány százaléka van tisztában azzal, hogy milyen jövőképre számíthat az iskola elvégzése után?
Rövid szöveges válasz
12. Ön szerint, az általános iskolából (felnőttképzésnél középiskolából) hozott pontok alapján történő felvétel jelent-e garanciát arra, hogy a tanuló milyen eredménnyel teljesít a szakmai képzésben?
igen nem

13. Beiskolázáskor történik-e az intézményben felvételi elbeszélgetés vagy szakmai alkalmasságra irányuló vizsgálat? (az orvosi vizsgálaton kívül)
igen nem
14. Ön szerint a jelentkező diákok szigorúbb szűrésével javítható lenne-e a képzés minősége, valamint a pályakezdők szakmai tudása?
igen nem
15. Ön mennyire ért egyet azzal a kijelentéssel, hogy az alacsonyabb hozott ponttal érkező, de elhivatott és motivált diákok gyakran sokkal jobban teljesítenek a szakmai képzésben, mint a magasabb pontszámmal érkező kevésbé érdeklődő diáktársaik.
1 nem értek egyet 2 3 4 5 teljes mértékben egyetértek
16. A természettudományokat főként matematikát, biológiát oktató kollégák felkészítő munkája mennyire támogatja a szakmai képzést az Önök intézményében?
1 nem támogatja 2 3 4 5 teljes mértékben támogatja
17. A közismereti kollégák kompetenciákat fejlesztő (számolás, szövegértés) munkája, mennyire támogatja a szakmai képzést az Önök intézményében?
1 nem támogatja 2 3 4 5 teljes mértékben támogatja
18. Az idegennyelvet oktató kollégák, milyen mértékben tudják megvalósítani a szakmai idegennyelv oktatását az Önök intézményében!
1 nem valósul meg 2 3 4 5 nagy mértékben valósul meg
19. Ön, mint szaktanár (a továbbtanuláson kívül) talál-e megfelelő továbbképzési programokat a tanév során szakmai tudásának gyarapítására?
1 nem, vagy ritkán találok lehetőséget 2 3 4 5 számos lehetőség van
20. Erdészeti, vadgazdálkodási technikus képzésben átlagosan hány diák tanul az Önök intézményében a tanév során az összes évfolyamot beleértve?
Rövid szöveges válasz
21. Erdészeti, vadgazdálkodási technikus képzésben hány fő az átlagos gyakorlati csoportlétszám az Önök intézményében?
Rövid szöveges válasz

22. Ön szerint gyakorlaton mi lenne az optimális gyakorlati csoportlétszám, melyet a szaktanár és hivatásos vadász könnyen szállítani és oktatni tud?

Rövid szöveges válasz

23. Az erdészeti és/vagy vadgazdálkodási technikusként végzett tanulók átlagosan hány százaléka helyezkedik el hivatásos vadász munkakörben?

Rövid szöveges válasz

24. Mennyire biztosítottak a korszerű szakmai elméleti oktatás feltételei az iskolában?

1 egyáltalán nem biztosított 2 3 4 5 teljes mértékben

biztosított

25. A vadgazdálkodáshoz köthető elméleti órák hány százalékát tudják a kollégák interaktív táblák, IKT eszközök segítségével tartani?

Rövid szöveges válasz

26. A vadgazdálkodáshoz köthető elméleti tantárgyak hány százalékához lehet találni megfelelő minőségű tankönyvet?

Rövid szöveges válasz

27. A vadgazdálkodáshoz köthető elméleti tárgyak hány százalékához létezik lektorált, a tankönyvekhez hasonló módon elérhető központi digitális tananyag?

Rövid szöveges válasz

28. Ön az elméleti órái hány százalékát tartja saját digitális tananyagok segítségével, interaktív módon?

Rövid szöveges válasz

29. Ön a gyakorlati órái hány százalékát tartja saját digitális tananyagok segítségével, interaktív módon?

Rövid szöveges válasz

30. Milyen programot, alkalmazást, forrást használ az interaktív előadás elkészítéséhez, számonkéréshez, gyakorláshoz?

Rövid szöveges válasz

31. A felsoroltak közül Ön tanárként ismeri vagy használja-e valamelyik alkalmazást?

Redmenta

Mentimeter

Science Journal

Learning apps
Kahoot

Quizlet
Socrative

Egyiket sem használom

32. Az iskolában óraadói jogviszonyban dolgozik-e aktív vadászati felügyelő?
igen nem
33. Az iskolában óraadói jogviszonyban dolgozik-e aktív tájegységi fővadász?
igen nem
34. Mennyire biztosítottak a korszerű szakmai gyakorlati oktatás feltételei az iskolában vadgazdálkodási szakterületen?
1 egyáltalán nem biztosított 2 3 4 5 teljes mértékben
biztosított
35. A vadgazdálkodáshoz, vadászathoz kötődő gyakorlatok hány százaléka zajlik vadászterületen?
Rövid szöveges válasz
36. Mennyire biztosított a rendszeres buszhasználat a szakmai gyakorlatokhoz?
1 egyáltalán nem biztosított 2 3 4 5 teljes mértékben
biztosított
37. Rendelkezik-e az iskola oktatási vadászterülettel?
igen nem
38. Az iskolának hány vadászatra jogosulttal van szakmai kapcsolata a gyakorlati képzés erősítéséhez?
Rövid szöveges válasz
39. Milyen gyakran tudnak a tanulók hivatásos vadász vezetésével szakmai munkát végezni?
naponta
hetente
havonta
félévente
csak nyári gyakorlaton
40. Az iskolában gyakorlati óraadói jogviszonyban dolgozik-e aktív hivatásos vadász?
igen nem

41. Ön szerint a vadörképzésben az éves elméleti és gyakorlati óraszámot tekintve mennyi a szakmai gyakorlat optimális aránya?

10% 20% 30% 40% 50% 60% 70% 80% 90% 100%

42. Ön mennyire tartaná jó ötletnek, ha a vadórtnulóknak a szakmai gyakorlataikat különböző adottságú vadászterületeken (apró és nagyvadas terület, sík és dombvidék) kellene letöltenie?

1 nem jó ötlet 2 3 4 5 kiváló ötlet

43. Ön, mint szaktanár jó ötletnek tartaná-e, ha a diákok az elméletet az iskolában a gyakorlatot pedig kizárólag aktív vadőrök mellett a vadászterületen tanulnák?

igen nem

44. Ön, mint szaktanár jó ötletnek tartaná-e, ha a diákok az elméletet az iskolában a gyakorlatot pedig aktív vadőrök és szakmai tanárok mellett kizárólag a vadászterületen tanulnák?

igen nem

45. Ön szerint a duális képzés megvalósítása a vadászatra jogosultakkal növelné-e a pályakezdő hivatásos vadászok felkészültségét?

igen nem

46. Ön szerint az iskolában tartott elméleti tanórák, milyen mértékben alapozzák meg a tanulók valós szakmai tudását? (Kérem, az iskolaidőn kívüli önálló tanulást ne vegye figyelembe!)

1 egyáltalán nem 2 3 4 5 teljes mértékben

47. Ön szerint az iskola által szervezett szakmai gyakorlatok, milyen mértékben készítik fel a diákokat az önálló életszerű vadóri munkára? (Kérem, az iskolaidőn kívüli önálló tanulást ne vegye figyelembe!)

1 egyáltalán nem 2 3 4 5 teljes mértékben

47/A. Kérem, jelölje be a skálán, hogy az oktatási intézmény a tanulókat az egyes szakterületek valós gyakorlati feladataira milyen mértékben tudja felkészíteni (Kérem, az iskolaidőn kívüli önálló tanulást ne vegye figyelembe!)

terepi trófeabírálat és korbecslés, távolságbecslés

1 egyáltalán nem 2 3 4 5 teljes mértékben

47/B. Vadföldművelés, takarmánynövény termesztés, takarmányozás

1 egyáltalán nem 2 3 4 5 teljes mértékben

47/C. Talajművelő és betakarító gépek használata, műszaki ismeretek

1 egyáltalán nem 2 3 4 5 teljes mértékben

47/E. Apró- és nagyvad befogás

1 egyáltalán nem	2	3	4	5 teljes mértékben
------------------	---	---	---	--------------------

47/F. Szörmés és szárnyas dúvad csapdázása

1 egyáltalán nem	2	3	4	5 teljes mértékben
------------------	---	---	---	--------------------

47/G. Egyéni és társas vadászat tervezése, szervezése, vezetése

1 egyáltalán nem	2	3	4	5 teljes mértékben
------------------	---	---	---	--------------------

47/H. Mesterséges apróvadtenyésztés

1 egyáltalán nem	2	3	4	5 teljes mértékben
------------------	---	---	---	--------------------

47/I. Mesterséges nagyvadtenyésztés

1 egyáltalán nem	2	3	4	5 teljes mértékben
------------------	---	---	---	--------------------

47/J. Fegyver és lőszerismeret, optikák használata, lövészet

1 egyáltalán nem	2	3	4	5 teljes mértékben
------------------	---	---	---	--------------------

47/K. Vadászkutyák beavadászása

1 egyáltalán nem	2	3	4	5 teljes mértékben
------------------	---	---	---	--------------------

47/L. Vadászati és vadgazdálkodási berendezések építése

1 egyáltalán nem	2	3	4	5 teljes mértékben
------------------	---	---	---	--------------------

47/M. Vadkárképek, vadkárbecslés és számítás, vadkárelhárítás

1 egyáltalán nem	2	3	4	5 teljes mértékben
------------------	---	---	---	--------------------

47/N. Hivatásos vadász adminisztratív feladatai, bizonylatok kitöltése, szakmai számítások

1 egyáltalán nem	2	3	4	5 teljes mértékben
------------------	---	---	---	--------------------

47/O. Természetvédelmi feladatok, vadmentési technológiák

1 egyáltalán nem	2	3	4	5 teljes mértékben
------------------	---	---	---	--------------------

47/P. Vadászkürt jelzések ismerete, vadászkürt játék

1 egyáltalán nem	2	3	4	5 teljes mértékben
------------------	---	---	---	--------------------

47/Q. Szakmai idegennyelv

1 egyáltalán nem	2	3	4	5 teljes mértékben
------------------	---	---	---	--------------------

48. Mennyire könnyű a nyári gyakorlatok teljesítéséhez partnert találni a jogosultak között?
1 egyáltalán nem 2 3 4 5 teljes mértékben

49. Ön szerint egy 20 munkanapos nyári gyakorlaton az éves vadgazdálkodási feladatok hány százaléka mutatható be és tanítható meg?
Rövid szöveges válasz

50. Az intézmény foglalkozik-e vadgazdálkodási, vadászati berendezések építésével és értékesítésével?
igen nem

51. Az intézmény tud-e rendszeres vadászati, vadgazdálkodási feladatokat biztosítani a tanulók számára?
1 nem tudunk munkát biztosítani 2 3 4 5 rendszeresen tudunk biztosítani

52. Egy diák tanulmányai során az iskola költségén átlagosan hány darab lövést tehet 0.22 long rifle (vagy hasonló kis) kaliberű fegyverrel? (Kérem a versenyfelkészítést és szakkört ne vegye figyelembe)
Rövid szöveges válasz

53. Egy diák tanulmányai során az iskola költségén átlagosan hány darab lövést tehet nagyvad elejtésére alkalmas kaliberű fegyverrel? (Kérem a versenyfelkészítést és szakkört ne vegye figyelembe)
Rövid szöveges válasz

54. Egy diák tanulmányai során az iskola költségén átlagosan hány darab lövést tehet a skeet vagy trap pályán? (Kérem a versenyfelkészítést és szakkört ne vegye figyelembe)
Rövid szöveges válasz

55. Az iskola milyen vadfajok vadászatára tud lehetőséget biztosítani a vadászat és fegyvertartás jogi és tárgyi feltételeivel rendelkező tanulók számára?

diákjaink kizárólag hajtóként vehetnek részt vadászaton

diákjaink kizárólag kísérőként vehetnek részt vadászaton

gímszarvas

fácán

dúvadfajok

dámszarvas

fogoly

szárnyas dúvadfajok

őz

mezei nyúl

erdei szalonka

vaddisznó

üregi nyúl

balkáni gerle, övös galamb

szárnyas vizivadfajok szőrmés

56. Kérem, jelölje be, Ön szerint mi a négy legfőbb oka annak, hogy a hivatásos vadász szakmában sok a pályaelhagyó és sok végzett fiatal nem akar a hivatásában elhelyezkedni?

alacsony munkabér

munkavégzéssel járó jogos juttatások megvonása

vezetőség bánásmódja

tagság, vendégek bánásmódja

sok az egy vadőrre jutó feladat

szakmai alkalmatlanság

pályatévesztés

hivatástudat hiánya

egyéb ok

4. melléklet: „A 2006-os” kerettanterv kivonata

	Elméleti	Elméletigénye s gyakorlati	Gyakorlati	Összes
<i>Vadgazdaságtan</i>	36	0	36	72
<i>Vadegészségtan</i>	18	0	18	36
<i>Vadtakarmányozás</i>	18	0	36	54
<i>Állományhasznosítás</i>	18	0	18	36
<i>Trófeakikészítés és bírálat</i>	18	18	0	36
<i>Vadbefogás, vadtelepítés</i>	18	0	18	36
<i>Vadkármegeelőzés, vadkárbecslés</i>	18	0	18	36
<i>Környezet és természetvédelem</i>	18	18	0	36
<i>Mesterséges vadtenyésztés</i>	18	0	18	36
<i>Mező- és erdőgazdálkodás</i>	132	224	0	356
<i>Vadászati állattan</i>	90	54	0	144
<i>Kynológia</i>	54	36	0	90
<i>Vadászatszervezés</i>	0	72	0	72
<i>Baleset-, munka-, tűzvédelem</i>	36	36	0	72
<i>Ökológia</i>	54	0	0	54
<i>Vadászat</i>	0	126	0	126
<i>Fegyver- és lőszertan</i>	64	0	128	192
<i>Géptan- és műszaki ismeretek</i>	82	0	78	160
<i>Üzemgazdálkodás és -vezetés</i>	18	0	32	50
<i>Munkaszervezés</i>	14	0	32	46
<i>Vadászati jog</i>	18	0	32	50
<i>Vadászati etika</i>	14	0	32	46
Mindösszesen:	756	584	496	1836

5. melléklet: A „2013-as” kerettanterv kivonata

	Elmélet	Gyakorlat	Összes
<i>Munkahelyi egészség és biztonság</i>	18		18
<i>Foglalkoztatás II.</i>	16		16
<i>Foglalkoztatás I.</i>	64		64
<i>Állattan</i>	90		90
<i>Műszaki alapismeretek</i>	172		172
<i>Termőhely-ismerettan</i>	108		108
<i>Növénytan</i>	96		96
<i>Vállalkozási és szervezési ismeretek</i>	64		64
<i>Erdészeti és vadgazdálkodási alapismeretek gyakorlatok</i>		420	420
<i>Erdőműveléstan</i>	64		64
<i>Erdővédelemtan</i>	64		64
<i>Erdőműveléstan, erdővédelemtan gyakorlatok</i>		48	48
<i>Erdőhasználatlan</i>	128		128
<i>Erdőhasználatlan gyakorlatok</i>		48	48
<i>Vadászattan</i>	96		96
<i>Vadászattan gyakorlatok</i>		32	32
<i>Vadgazdálkodástan</i>	128		128
<i>Vadgazdálkodástan gyakorlatok</i>		32	32
<i>Géptan</i>	48		48
<i>Géptan gyakorlatok</i>		32	32
<i>Erdőbecsléstan</i>	64		64
<i>Erdőrendezéstan</i>	32		32
<i>Erdőbecslés, erdőrendezéstan gyakorlatok</i>		16	16
<i>Üzemtan</i>	64		64
<i>Üzemtan gyakorlatok</i>		16	16
<i>+ szakmai gyakorlat</i>		315	315
<i>+ szabadsáv</i>	268		268
<i>Mindösszesen</i>	1584	959	2543

6. melléklet: A „2016-os” kerettanterv kivonata

	Elmélet	Gyakorlat	Összes
<i>Foglalkoztatás II.</i>	15		15
<i>Foglalkoztatás I.</i>	62		62
<i>Mezőgazdasági és erdészeti ismeretek</i>	72		72
<i>Természettudományos ismeretek</i>	72		72
<i>Természet és tájfldrajz</i>	36		36
<i>Természetvédelmi ismeretek</i>	134		134
<i>Természetvédelmi alapok gyakorlat</i>		139	139
<i>Állattan</i>	144		144
<i>Vadegészségtan</i>	62		62
<i>Kinológia</i>	31		31
<i>Vadászati állattan gyakorlat</i>		139	139
<i>Apróvadtenyésztés</i>	67		67
<i>Nagyvadtenyésztés</i>	31		31
<i>Vadtenyésztés gyakorlat</i>		80	80
<i>Vadgazdálkodás</i>	98		98
<i>Vadtakarmányozás</i>	62		62
<i>Vadgazdálkodás, vadtakarmányozás gyakorlat</i>		98	98
<i>Vadászat</i>	62		62
<i>Vadászati jog</i>	62		62
<i>Állományhasznosítás-vadászat gyakorlat</i>		62	62
<i>Növénytan</i>	144		144
<i>Talajtan</i>	36		36
<i>Élőhelyfejlesztés</i>	62		62
<i>Élőhely fejlesztési és gazdálkodási gyakorlat</i>		188	188
<i>Géptan</i>	101		101
<i>Fegyver-lőszer ismeret</i>	62		62
<i>Közlekedési ismeret</i>	54		54
<i>Géptan gyakorlat</i>		67	67
<i>Fegyver-lőszer gyakorlat</i>		31	31
<i>Járművezetési ismeret gyakorlat</i>	0	0	0
<i>Gallyazás, darabolás</i>	93		93
<i>Gallyazás, darabolás gyakorlat</i>		93	93
<i>+ szakmai gyakorlat</i>		280	280
Mindösszesen	1562	1177	2739

7. melléklet: A „2020-as” kerettanterv kivonata

	Elmélet	Gyakorlat	Összes
<i>Munkavállalói ismeretek</i>	18	0	18
<i>Munkavállalói idegen nyelv</i>	62	0	62
<i>Általános alapozás</i>	144	0	144
<i>Szakmai alapozás</i>	0	414	414
<i>Vadegészségtan</i>	54	18	72
<i>Vadászati állattan</i>	144	54	198
<i>Kinológia</i>	30	31	61
<i>Apróvadtenyésztés</i>	54	54	108
<i>Nagyvadtenyésztés</i>	26	26	52
<i>Vadászat</i>	108	114	222
<i>Vadgazdálkodás</i>	65	49	114
<i>Élőhelygazdálkodás</i>	162	108	270
<i>Géptan</i>	85	103	188
<i>Fegyver és lőszerismeret</i>	31	165	196
<i>Gallyazás, darabolás</i>	49	129	178
<i>Portfólió</i>	31	0	31
Mindösszesen	1063	1265	2328

8. melléklet: A németországi hivatásos vadászképzés kerettanterve

Forrás: Német Vadászszövetség,

<https://www.kmk.org/fileadmin/Dateien/pdf/Bildung/BeruflicheBildung/rlp/Revierjaeger10-03-25-E.pdf>

	Tantárgy neve	Éves óraszám évfolyamonként		
		I.	II.	III.
1.	Vadászterület és munkaelőkészítés	40		
2.	Vadgondozás	60		
3.	Vadászterület üzemeltetése	60		
4.	Fegyverismeret, karbantartás, használat	60		
5.	Vadászat a gyakorlatban	60		
6.	Vadértékesítés, kereskedelem		80	
7.	Életközösség védelme, fenntartása		60	
8.	Élőhelyfejlesztés		60	
9.	Vadászatra alkalmazott állatok tartása, kiképzése		80	
10.	Műhely felszerelése, üzemeltetése			40
11.	Vadkár elleni védelem, megállapítás, felvétel, szabályozás			80
12.	Ökológiai összefüggések közvetítése			60
13.	Vadászterület irányítása			100
	Összesen	280	280	280

9. melléklet: A vizsgált országok vadászszövetségeinek, vadászati, vadgazdálkodási szakértőinek küldött kérdőívem a hivatásos vadászképzés viszonyainak összehasonlításához

Sehr geehrter Jagdverband,

mein Name ist Gábor Bögöti. Ich arbeite in der ältesten Berufsjägerschule Ungarns. Zurzeit schreibe ich meine PhD Dissertation im Thema "die Ausbildung von Berufsjägern". Ich wäre Ihnen sehr dankbar, wenn Sie mir bei meiner Arbeit helfen könnten und auf einige wichtige Fragen antworten würden.

1. In wie vielen Schulen genau werden in Ihrem Land Berufsjäger ausgebildet?
2. Wie viele Schuler schließen in einem Jahr im Durchschnitt eine Ausbildung zum Berufsjäger ab?
3. Ab wie viel Jahren kann man mit der Ausbildung anfangen?
4. Wie lange dauert die Berufsausbildung?
5. Wie groß ist der praktische Teil und wie groß der theoretische Teil der Ausbildung?
6. Wie viel Prozent der Ausbildung wird im Dualen-System auf dem Jagdgebiet gemacht?
7. Wie viele Berufsjäger arbeiten derzeit in Ihrem Land?
8. Wie viele Jagdgebiete gibt es in Ihrem Land?
9. Wie groß sind diese Jagdgebiete im Durchschnitt? (ha)
10. Werden Berufsjäger und Förster in Ihrem Land zusammen oder getrennt ausgebildet?
11. Als ausgebildeter Förster hat man die Möglichkeit auch als Berufsjäger zu arbeiten?
12. Darf man in Ihrem Land ohne eine Ausbildung als Berufsjäger arbeiten?

Herzlichen Dank für Ihre Antworten im Voraus.

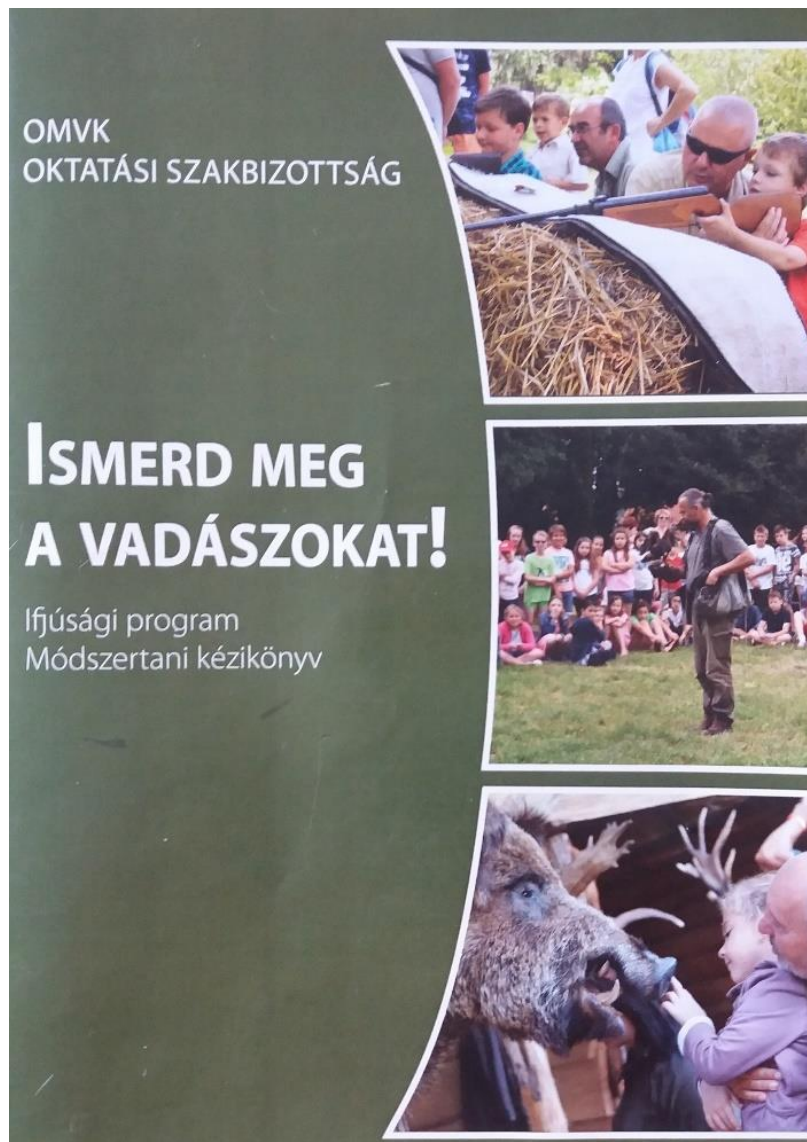
Mit freundlichen Grüßen!

Gábor Bögöti

10. melléklet: A 23 hivatásos vadással készített interjú alapján azonosított adminisztratív feladatok a vadőri munkakörben

- Vadállomány becslési jelentés
- Éves vadgazdálkodási terv
- Társas vadászatok tervezése, jelentése a vadászati és a rendőrhatalóság felé
- Egyéni nagyvad azonosítók nyilvántartása
- Egyéni vadászati naplók ellenőrzése
- Egyéni és társas vadászati napló vezetése, összesítése
- Trófeabírálat adminisztratív tevékenysége
- Vadhűtő nyilvántartásának vezetése
- Elsődleges vadhúsvizsgálat, vadkísérő jegy kiállítása
- Hatósági állatorvos által előírt mintavétel elvégzése, adminisztrálása
- Helyszínelés és jegyzőkönyvvezetés vadelütésnél
- Vadelhullás jelentése
- Vadföldművelés, vadtakarmányozás éves tervezése, beszerzések megrendelése
- Közép és hosszútávú élőhelyfejlesztés tervezése, szervezése
- Vadászatra jogosult járműveinek karbantartásával, műszaki vizsgáztatásával kapcsolatos ügyintézés
- Vadászatra jogosult rendezvényeinek szervezése
- Vadgazdálkodási alap pályázatainak megírása, megvalósítása, adminisztrálása
- Vadtenyésztő telep éves munkájának tervezése, szervezése, adminisztrálása
- Erdei szalonka monitoring program szervezése, mintavétel, adminisztráció
- Vadászati engedélyek ügyintézése
- Vadászati csomag ajánlatok és szerződések megírása
- Számlák megírása, fogadása
- Levelezés, kérelmek a vadászati hatóság felé
- Adminisztráció és közreműködés vadkárbecslésnél
- Kapcsolattartás:
 - Vadászati hatósággal
 - Országos Magyar Vadászklubjával
 - Rendőrhatalósággal
 - Hatósági állatorvossal
 - Jegyzővel
 - Földtulajdonosokkal
 - Földtulajdonosok közösségével
 - Vadászatra jogosult tagjaival
 - Közútkezelővel
 - Szomszédos vadászatra jogosultakkal
 - Vendégvadászokkal
 - Szállásadókkal
 - Beszállító cégekkel
 - Vadkárszakértővel

**11. melléklet: Az „Ismerd meg a vadászokat” ifjúsági program módszertani
kézikönyve**

(Fotó: Bögöti G., 2020)